

Dnr V/1532/2024

08.03.2024

Tillämpningsanvisning för bestämmelserna om hushållsvatten

Del I

Valvira

Tillstånds- och tillsynsverket
för social- och hälsovården

Innehåll

Förord	8
1 Författningar om hushållsvatten	11
1.1 Myndigheternas uppgifter och samarbete	14
1.2 Målen och fördelarna med regionalt myndighetssamarbete ...	15
1.3 Grundande av en arbetsgrupp	16
2 Hälsoskyddslagen (763/1994)	18
2.1 Tillämpningsområde 16 §	18
2.1.1 Tillämpning av hushållsvattenförordningen	19
2.1.2 Sjöfartyg	21
2.1.3 Försvarmaktens objekt	21
2.1.4 Vatten som inte omfattas av definitionen av hushållsvatten	23
2.2 Definitioner 16 a §	24
2.2.1 Hushållsvatten	24
2.2.2 Varmt bruksvatten	26
2.2.3 Anläggning som levererar hushållsvatten	28
2.2.4 Anläggning som levererar vatten till vattentjänstverk	29
2.2.5 Vattendistributionsområde	30
2.2.6 Vattenanvändare	33
2.2.7 Vattenproduktionskedjan	33
2.2.8 En byggnads vatteninstallation	33
2.2.9 Riskhantering	34
2.2.10 Prioriterad fastighet	35
2.3 Allmänna kvalitetskrav 17 §	35
2.3.1 Vattendistributionsområdets uttagspunkt	37
2.3.2 Vatten som tillhandahålls från tankar	38
2.3.3 Vatten som levereras i flaskor och behållare	39
2.3.4 Vatten som används i livsmedelslokaler	39
2.3.5 Vatten som tas med vattenanvändarens egna anordningar	39
2.4 Undantag från kvalitetskraven 17 a §	41
2.5 Kemikalier, material och produkter som kommer i kontakt med vatten 17 b §	42

2.6	Godkännande av verksamheten vid anläggningar som levererar hushållsvatten 18 §	45
2.6.1	Ansökan om ändring av verksamheten	47
2.6.2	Beslut om godkännande	47
2.7	Anmälningsskyldighet om vattendistributionsområde 18 a §	48
2.7.1	Intyg över mottagande och behandling av anmälan	50
2.7.2	Vattendistributionsområdets geografiska informationsmaterial	51
2.8	Allmänna riskhanteringsprinciper 19 §	52
2.9	Riskhanteringsplan för vattenproduktionskedjan 19 a §	55
2.9.1	Deltagare i utarbetandet av riskhanteringsplanen	57
2.9.2	Inlämnande av riskhanteringsplanen	60
2.10	Riskhantering när det gäller vatteninstallationer i prioriterade fastigheter 19 b §	60
2.10.1	Byggnadens ägare gör en riskbedömning	62
2.10.2	Föreskrift av den kommunala hälsoskyddsmyndigheten	63
2.11	Övervakning, bestämmelser och information i fråga om vattenkvaliteten 20 §	64
2.11.1	Godkännande av riskhanteringsplanen	64
2.11.2	Regelbunden övervakning av kvaliteten på hushållsvatten	65
2.11.3	Registrering av resultaten av kontrollundersökningar och information om dem	66
2.11.4	Föreskrifter	67
2.11.5	Information åt vattenanvändarna	68
2.12	Förebyggande av sjukdomar som sprids med hushållsvatten 20 a §	70
2.13	Hushållsvattenhygienisk kompetens 20 b §	71
2.14	Dataset 21 §	72
2.15	Undersökningslaboratorier 49 a §	72
2.16	Tillsyn över undersökningslaboratorier 49 b §	74
3	Social- och hälsovårdsministeriets förordning om kvaliteten på hushållsvatten och övervakning av den samt om riskhantering i fråga om byggnaders vatteninstallationer (1352/2015)	75
3.1	Syfte 1 §	75
3.2	Tillämpningsområde 2 §	76

3.2.1	Tillämpning på hushållsvatten som levereras	76
3.2.2	Tillämpning på förpackat vatten	77
3.2.3	Tillämpning på hushållsvatten som tas med vattenanvändarens egna anordningar	78
3.2.4	Tillämpning på hushållsvatten som tas med vattenanvändarens egna anordningar för användning i en livsmedelslokal	79
3.2.5	Tillämpning på hushållsvatten som tas med vattenanvändarens egna anordningar för användning i offentlig eller kommersiell verksamhet	81
3.2.6	Tillämpning på byggnadens vatteninstallationer	85
3.3	Definitioner 3 §	85
3.4	Kvalitetskrav på och kvalitetsmål för hushållsvatten 4 §	88
3.4.1	Kvalitetskrav	89
3.4.1.1	Mikrobiologiska kvalitetskrav	91
3.4.1.2	Kemiska kvalitetskrav	93
3.4.1.3	Kvalitetskrav som gäller radioaktivitet	106
3.4.2	Kvalitetsmål	110
3.4.2.1	Mikrobiologiska kvalitetsmål	114
3.4.2.2	Kemiska kvalitetsmål	115
3.4.2.3	Kvalitetsmål för radon	119
3.4.2.4	Kvalitetsmål för förpackat hushållsvatten	119
3.5	Myndighetstillsyn över hushållsvatten 5 §	119
3.6	Program för kontrollundersökningar 6 §	123
3.6.1	Översyn och leverans	129
3.7	Provtagningsplan 7 §	130
3.7.1	Parametrar vid begränsad kontroll	131
3.7.2	Parametrar vid utvidgad kontroll	132
3.7.3	Parametrar som ska undersökas för informationen till vattenanvändarna	133
3.7.4	Myndighetstillsynens minimianalysfrekvens	134
3.7.5	Tillägg av parametrar och ökning av analysfrekvensen	140
3.7.6	Minskning av analysfrekvensen	141
3.7.7	Uteslutande av parametrar	144
3.7.8	Undersökningar vid misstänkt eller konstaterad förorening	148

3.8	Övervakning av hushållsvatten som tas med vatten- användarens egna anordningar 8 §	149
3.9	Provtagning 9 §	151
3.9.1	Andra möjliga provtagningsställen	151
3.9.2	Hushållsvatten som tas från en vattencistern, brunn eller annan vattentäkt som används gemensamt..	152
3.9.3	Principer för provtagning	153
3.9.4	Provtagning	154
3.9.5	Provtagare	156
3.10	Undersökningsmetoder 10 §	157
3.10.1	Mikrobiologiska analysmetoder	157
3.10.2	Kemiska analysmetoder	158
3.10.2.1	Metodkriterier	158
3.10.3	Kontinuerliga mätare och automatiska analysatorer	159
3.10.4	Radioaktivitetsanalyser	160
3.10.5	Undersökningslaboratorier	160
3.11	Undersökningsresultat 11 §	161
3.11.1	Meddelande om laboratoriets undersökningsresultat	161
3.11.2	Granskning av resultaten av kontrollundersökningar	161
3.11.3	Mätosäkerheten beaktas inte	162
3.11.4	Vattenanvändarens motiverade begäran om resultat	163
3.12	Plan för störningssituationer 12 §	163
3.12.1	Samordning av beredskapsplaner	166
3.12.2	Samarbetsgruppen för beredskap	168
3.12.3	Regionförvaltningsverket ges tillfälle att bli hört....	169
3.13	Innehållet i en plan för störningssituationer och översyn av planen 13 §	169
3.14	Avvikelse från kvalitetskraven 17 §	174
3.14.1	Avvikelse från mikrobiologiska kvalitetskrav	174
3.14.2	Avvikelse från de kemiska kvalitetskraven och kvalitetskraven på radioaktivitet	176
3.14.3	Ansökan om undantag från det kemiska kvalitetskravet	178
3.14.3.1	Korrigerings av avvikelse inom 30 dagar	179

3.14.4	Information om avvikelser från kvalitetskraven	179
3.14.5	Avvikelse i hushållsvatten som tas med egna anordningar.....	180
3.15	Avvikelse från kvalitetsmålen 18 §.....	181
3.16	Avvikelse som beror på byggnadens vatteninstallationer 18 a §.....	184
3.17	Den kommunala hälsoskyddsmyndighetens underrättelser till andra myndigheter 19 §	190
3.17.1	Underrättelse om misstanke om epidemi eller störningssituation.....	190
3.17.2	Anmälan om råvatten.....	192
3.17.3	Anmälan om avvikelse från kvalitetskraven på förpackat hushållsvatten	192
3.17.4	Avgörande när ansökan om undantag inte görs ...	193
3.17.5	Inlämnande av epidemiutredning eller sammanfattning av störningssituationer	193
3.18	Vattenbehandlingskemikalier och material som används i vattenproduktionskedjan 20 §	194
3.18.1	Ämnen som används vid behandling av hushållsvatten.....	195
3.18.2	Material och produkter	196
3.19	Desinfektion av hushållsvatten 20 a §	198
3.19.1	Vatten som tagits från en ytvattenförekomst ska desinficeras.....	198
3.19.2	Beredskap för desinficering	199
3.20	Riksomfattande sammandrag över hushållsvattnets kvalitet och störningssituationer 21 §	202
3.21	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser 22 §.....	203
3.21.1	Ikraftträdande av bestämmelserna om ändring av hälsoskyddslagen.....	204
4	Statsrådets förordning om riskhantering och egenkontroll inom produktionskedjan för hushållsvatten (7/2023)	205
4.1	Tillämpningsområde 1 §	205
4.2	Definitioner 2 §.....	206
4.3	Riskhanteringsplan 3 §	209
4.3.1	Förteckning över identifierade faror och tillbud som hotar hushållsvattnets kvalitet, förordningens bilaga 1	220
4.4	Riskbedömning 4 §	223

4.5	Riskhantering 5 §.....	225
4.6	Egenkontroll hos anläggningar som levererar hushållsvatten 6 §.....	226
4.6.1	Parametrar som ska övervakas särskilt, bilaga 3 till förfordningen.....	232
4.6.1.1	Turbiditet	232
4.6.1.2	Somatiska kolifager	234
4.6.1.3	17-beta-östradiol och nonylfenol.....	234
4.7	Plan för egenkontroll 7 §.....	236
4.8	Övervakning av råvattnets kvalitet i egenkontrollen 8 §.....	237
4.8.1	Övervakning av råvattnets kvalitet, bilaga 2 till förfordningen.....	239
4.9	Överskridande av åtgärdsgränsen för parametrar som ska övervakas särskilt i råvatten 9 §.....	242
4.9.1	Somatiska kolifager	242
4.9.2	17-beta-östradiol och nonylfenol.....	243
5	Hälsoskyddsförfordningen (1280/1994).....	244
5.1	Anmälan och dess innehåll 4 §.....	244
5.2	Ansökan gällande anläggning som levererar hushållsvatten 7 §.....	245
5.3	Innehållet i en ansökan som gäller verksamheten vid en anläggning som levererar hushållsvatten 8 §.....	246
5.4	Föreskrifter om kontrollskyldighet i fråga om hushållsvatten 9 §.....	250
5.5	Undantag från kvalitetskraven på hushållsvatten 10 §.....	251
5.6	Innehållet i ansökan om undantag från kvalitetskraven på hushållsvatten 10 a §.....	252
5.7	Förfarandet för undantag från kvalitetskraven på hushållsvatten 10 b §.....	254
5.8	Dataset 10 c §.....	256

Förord

Europaparlamentets och rådets förnyade direktiv (EU) 2020/2184 om kvaliteten på dricksvatten trädde i kraft 12.1.2021. Det förnyade dricksvattendirektivet införlivades i den nationella rättsordningen 12.1.2023. Flera lagar ändrades vid verkställandet av dricksvattendirektivet. Dessa var utöver hälsoskyddslagen även lagen om vattentjänster (119/2001), miljöskyddslagen (527/2014) och lagen om marknadskontrollen av vissa produkter (248/2022).

Med stöd av hälsoskyddslagen förnyades hälsoskyddsförordningen (1280/1994) och förordningen om hushållsvatten, vars namn ändrades till social- och hälsovårdsministeriets förordning om kvaliteten på hushållsvatten och tillsynen över den samt om riskhantering i fråga om byggnaders vatteninstallationer (1352/2015, tidigare social- och hälsovårdsministeriets förordning om kvalitetskrav på och kontrollundersökning av hushållsvatten). Vid verkställandet utfärdades också två nya förordningar av statsrådet. Dessa var förordningen om riskhantering och egenkontroll inom produktionskedjan för hushållsvatten (7/2023) och förordningen om informationssystemet för vattentjänster och upplysningsplikten (6/2023). Miljöministeriet ändrade med stöd av markanvändnings- och bygglagen (132/1999) sin förordning om byggnaders vatten- och avloppsanordningar (1047/2017).

Förordningen om hushållsvatten reviderades redan 2017, då ändringarna i bilagorna II och III till dricksvattendirektivet 98/83/EG verkställdes i den nationella lagstiftningen. Då föreskrevs bland annat om riskbedömningen.

År 2015 verkställdes nationellt dricksvattendirektivet, det vill säga Europeiska unionens råds direktiv (98/83/EG) om kvaliteten på dricksvatten och Rådets direktiv 2013/51/EURATOM från 22.10.2013 genom en revidering av hälsoskyddslagen (763/1994) och strålsäkerhetslagen (859/2018) samt med stöd av den förordningen om hushållsvatten (1352/2015). Tidigare var hushållsvattenförordningens nummer 461/2000.

Valvira, regionförvaltningsverken, THL och SHM har förnyat tillämpningsanvisningen för förordningen om hushållsvatten. Även kommunernas hälsoskyddsmyndigheter från bland annat följande organisationer deltog i utarbetandet av anvisningen: Esboregionens miljö- och hälsoskydd, Södra Satakunta miljöbyrå, Tavastehus stad, Kuopio stad, miljötillsynen i Laukas, Borgå stad, Päijänne-Tavastlands miljöhälsa och Fjäll-Lapplands miljöhälsovård. I utarbetandet deltog också JSM, Tukes, SYKE, Livsmedelsverket, NTM, Forsvarsmakten, STUK och HAMK, vilkas insats var av största vikt för att förbättra anvisningens kvalitet och

begriplighet. Arbetsgruppen tackar alla myndigheter, experter, representanter för anläggningar som levererar hushållsvatten samt föreningarna Ympäristöterveyden asiantuntijat ry och VVY rf som gett värdefulla kommentarer.

Tillämpningsanvisningen för förordningen om hushållsvatten består av två delar. I del I behandlas tillämpningen av bestämmelserna om hushållsvatten (kapitel 5 i hälsoskyddslagen, förordningen om hushållsvatten, kapitel 3 i hälsoskyddsförordningen och statsrådets förordning om riskhantering och egenkontroll inom produktionskedjan för hushållsvatten). I del II presenteras grunderna för maximivärdena för de parametrar som presenteras i bestämmelserna om hushållsvatten samt parametrar och metoder som lämpar sig för egenkontroll.

Denna anvisning innehåller både direkta citat från lagstiftningen (*med kursiv stil*) och tolkningar av tillämpningen av bestämmelserna. Delar av tillämpningsanvisningen för förordningen om hushållsvatten och bilagor till den:

Del I Tillämpningsanvisning för bestämmelserna om hushållsvatten

Del II Grunderna för maximivärden

Bilaga 1 Den kommunala hälsoskyddsmyndighetens skyldigheter

Bilaga 2 Verksamhetsutövarens skyldigheter

Bilaga 3 Modell för program för kontrollundersökningar

Bilaga 4 Provtagning från hushållsvatten

Bilaga 5 Pesticider

Bilaga 6 Vattenvårdens parametrar

Bilaga 7 Sammandragsblankett för störningssituationer

Vatten- och avloppsverksföreningens tillämpningsinstruktion gällande förordningen för hushållsvatten 461/2000 utnyttjades när Valvira publicerade Tillämpningsanvisningen för förordningen om hushållsvatten 2016. Anvisningen har förnyats alltid efter ändringar i författningen.

De tolkningar som framförs i denna anvisning är Valvira's syn på hur lagstiftningen bör tillämpas. En myndighets verksamhet ska basera sig på dess behörighet enligt lagen och i myndighetsverksamhet ska lagen följas noga. Myndighetsanvisningar är inte till sin juridiska karaktär bindande för andra myndigheter eller aktörer. I sista hand avgörs frågor kring tillämpning av lagstiftning av domstolen.

Mer information fås per e-post på adressen tesu@valvira.fi

Direktör

Jussi Holmalahti

Överinspektör

Jaana Kilponen

1 Författningar om hushållsvatten

Författningar som gäller anskaffning, behandling, leverans och kvaliteten av hushållsvatten hör till social- och hälsovårdsministeriets, jord- och skogsbruksministeriets, miljöministeriets och justitieministeriets förvaltningsområden. De viktigaste författningarna om hushållsvatten presenteras i tabell 1. Denna anvisning behandlar i huvudsak tillämpningen av hälsoskyddslagen och bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

Tabell 1. I tabellen presenteras de centrala författningarna om hushållsvatten, författningarnas nummer och de förkortningar som används för dem.

Författning	Nummer	Förkortning
Livsmedelslagen	297/2021	LmL
Jord- och skogsbruksministeriets förordning om livsmedelshygien	318/2021	
Jord- och skogsbruksministeriets förordning om förpackat vatten	166/2010	
Hälsoskyddslagen	763/1994	HsL
Social- och hälsovårdsministeriets förordning om kvaliteten på hushållsvatten och övervakning av den samt om riskhantering i fråga om byggnaders vatteninstallationer (även utfärdad med stöd av strålsäkerhetslagen)	1352/2015	Förordningen om hushållsvatten
Statsrådets förordning om riskhantering och egenkontroll inom produktionskedjan för hushållsvatten (även utfärdad med stöd av lagen om vattentjänster)	7/2023	Riskhantlingsförordningen

Författning	Nummer	Förkortning
Hälsoskyddsförordningen	1280/1994	HsF
Social- och hälsovårdsministeriets förordning om kvalitetskrav på och kontrollundersökning av hushållsvatten i små enheter	401/2001	Förordningen om hushållsvatten i små enheter
Social- och hälsovårdsministeriets förordning om den anläggningstekniska och hushållsvattenhygieniska kompetens som krävs av den som arbetar vid en anläggning som levererar hushållsvatten och om testning av sådan kompetens	1351/2006	
Statsrådets förordning om laboratorier som utför undersökningar enligt livsmedelslagen, foderlagen och hälsoskyddslagen.	152/2015	Laboratorieförordningen
Statsrådets förordning om utredning av livsmedels- och vattenburna epidemier	1365/2011	
Lagen om vattentjänster	119/2001	LVT
Statsrådets förordning om informationssystemet för vattentjänster och upplysningsplikten	6/2023	Veetiförordningen
Statsrådets förordning om riskhantering och egenkontroll inom produktionskedjan för hushållsvatten (även utfärdad med stöd av hälsoskyddslagen)	7/2023	Riskhanteringsförordningen

Författning	Nummer	Förkortning
Statsrådets förordning om ämnen som är farliga och skadliga för vattenmiljön (även utfärdad med stöd av miljöskyddslagen och lagen om vatten- vårds- och havsvårdsförvaltningen)	1022/2006	
Strålsäkerhetslagen	859/2018	SSL
Social- och hälsovårdsministeriets förordning om joniserande strålning	1044/2018	
Social- och hälsovårdsministeriets förordning om kvaliteten på hushållsvatten och övervakning av den samt om riskhantering i fråga om byggnaders vatteninstallationer (även utfärdad med stöd av hälso- skyddslagen)	1352/2015	Förordningen om hushållsvatten
Miljöskyddslagen	527/2014	MsL
Statsrådets förordning om ämnen som är farliga och skadliga för vattenmiljön (även utfärdad med stöd av lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen samt lagen om vattentjänster)	1022/2006	
Lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen	1299/2004	Lagen om vattenvård

Författning	Nummer	Förkortning
Statsrådets förordning om ämnen som är farliga och skadliga för vattenmiljön (även utfärdad med stöd av miljöskyddslagen och lagen om vattentjänster)	1022/2006	
Markanvändnings- och bygglagen (Lagen om områdesanvändning)	132/1999	
Miljöministeriets förordning om byggnaders vatten- och avloppsin- stallationer	1047/2017	
Beredskapslagen	1552/2011	
Vattenlagen	587/2011	

1.1 Myndigheternas uppgifter och samarbete

Bestämmelser om övervakning av hushållsvattnets kvalitet och om anläggningar som levererar hushållsvatten har utfärdats i flera olika lagar och förordningar. Därför sköts uppgifterna och övervakningen av flera myndigheter.

I hälsoskyddslagen och de förordningar som utfärdats med stöd av den ges uppgifter till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten, regionförvaltningsverket (RFV), Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira) samt Institutet för hälsa och välfärd (THL). Största delen av övervakningen hushållsvattnets kvalitet och tillsynen av anläggningar som levererar hushållsvatten ankommer på den kommunala hälsoskyddsmyndigheten (bilaga 1). Dessutom har Finlands miljöcentral (SYKE) och närings-, trafik- och miljöcentralen (NTM-centralen) egna uppgifter. Skötseln av de uppgifter som ålagts NTM-centralen i hälsoskyddslagen och de förordningar som utfärdats med stöd av den ankommer på de regionala NTM-centralerna.

I lagen om vattentjänster och i förordningar som utfärdats med stöd av den föreskrivs också om frågor som gäller hushållsvatten och råvattnets kvalitet och

mängd. NTM-centralen i Södra Savolax har det allmänna tillsynsansvaret för bestämmelserna i lagen om vattentjänster och de förordningar som utfärdats med stöd av den. Där sköts uppgifterna av den riksomfattande enheten för vattentjänster. Tillsynen enligt lagen om vattentjänster sköts också av kommunala hälsoskydds- och miljövårdsmyndigheter i fråga om deras egna verksamhetsområden och den egna kommunen. Enligt vattenvårdslagen har den regionala NTM-centralen en central ställning i planeringen av vattenvården och NTM-centralen är också tillsynsmyndighet i enlighet med miljöskyddslagen och vattenlagen.

Det är bra att öka det regionala samarbetet mellan myndigheterna, eftersom övervakningsansvaret och uppgifterna i anslutning till hushållsvattnet hör till många olika myndighetsinstanser. Genom regionalt myndighetssamarbete kan man bland annat förtydliga olika aktörers roll och minska det överlappande arbetet. Med hjälp av samarbetsgrupperna kan även annat samarbete än samarbete i anslutning till övervakningen av hushållsvatten utvecklas.

1.2 Målen och fördelarna med regionalt myndighetssamarbete

Som en praktisk åtgärd för att fördjupa myndighetssamarbetet är det ändamålsenligt att tillsätta regionala samarbetsgrupper vars uppgifter skulle omfatta till exempel utveckling och samordning av myndighetsuppgifter inom vattentjänsterna enligt hälsoskydds-, vattentjänst-, vattenvårds- och miljöskyddslagstiftningen med beaktande av regionala och lokala särdrag. En av gruppens centrala uppgifter skulle vara att främja riskhanteringen i vattenproduktionskedjan. Gruppen kan också behandla andra frågor som gäller hushållsvatten på ett mångsidigt sätt, till exempel i anslutning till behandling av avloppsvatten eller vattenförsörjning. För att samordna olika beredskapsplaner och planer för störningssituationer kan man tillsätta en samarbetsgrupp som aktiverar, koordinerar och upprätthåller diskussionen och samarbetet ([stycke 3.12.2](#)).

Målet med det regionala myndighetssamarbetet är att säkerställa trygga och högklassiga vattentjänster för alla kunder inom vattentjänsterna.

Fördelarna med regionalt myndighetssamarbete är:

- likabehandling av verksamhetsutövarna,
- kundorientering och smidiga tjänster,
- förtydligande av olika aktörers uppgifter och roller,

- ändamålsenlig användning av resurser och stöd för nya personer,
- säkerställande av informationsgången om aktuella frågor,
- kännedom om informationssystem som betjänar riskhanteringen samt enhetlig och smidig användning av dem,
- införande av enhetlig övervakningspraxis,
- delande av erfarenheter och
- undvikande av överlappande övervakningsarbete.

1.3 Grundande av en arbetsgrupp

Målet är att grunda aktiva och regelbundet sammankommande arbetsgrupper. Det är bra om det i gruppen finns en tillräckligt omfattande representation av myndigheter med anknytning till vattentjänsterna (bild 1).

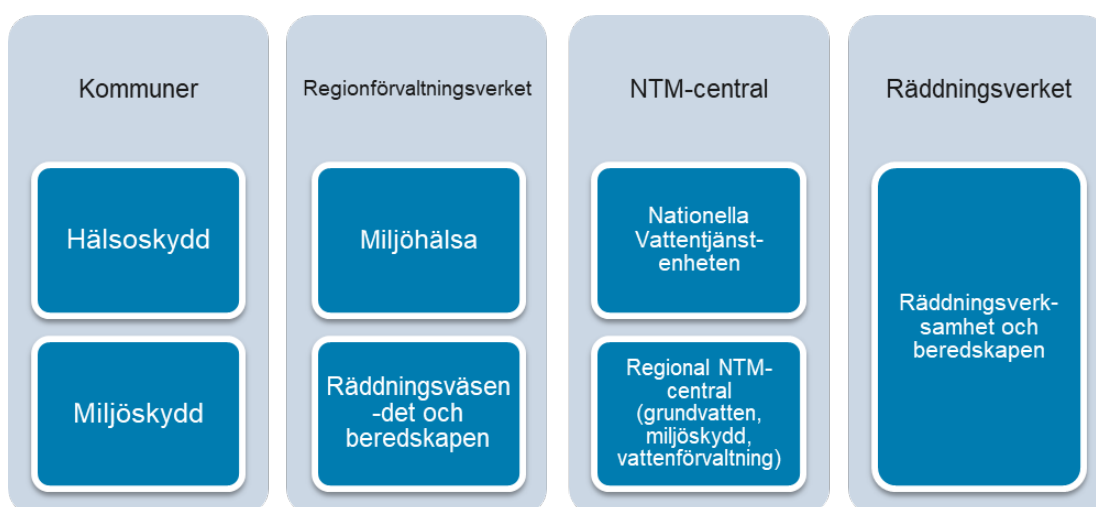

Bild 1. Myndigheter med anknytning till vattentjänsterna.

Det är också ändamålsenligt att de regionala arbetsgrupperna agerar på tillräckligt omfattande geografiska områden, till exempel enligt välfärdsområde eller landskap. Områdesavgränsningen ska vara sådan att deltagarna sinsemellan kan behandla centrala lokala frågor.

Om det inte tidigare finns en fungerande samarbetsgrupp i området ska de parter som ingår i samarbetet identifieras och sammankallas för att verksamheten ska kunna inledas (bild 2). Man kommer lokalt överens om sammankallandet av de regionala grupperna och vem som leder dem. Kommunens tjänsteinnehavare har den bästa lokalkännedomen samt regelbunden och tät kontakt med verksamhetsutövarna i sina områden.

Samarbetsgruppen bör sammanträda minst cirka 1–2 gånger per år. Man kan också komma överens om att de regionala samarbetsgruppernas ledningsansvar är till exempel periodiskt eller överförs årligen. Sammankomster kan vid behov också ordnas i mindre grupper, till exempel för att samarbeta i riskhante-
ringsuppgifter. Dessutom kan man tillsätta en beredningsgrupp som består av representanter för olika aktörer och som sköter beredningen av ärenden och för de överenskomna ärendena vidare. Mötena ordnas antingen som närvaro-, hybrid- eller virtuella möten med beaktande av eventuella informationssäkerhetsfrågor.

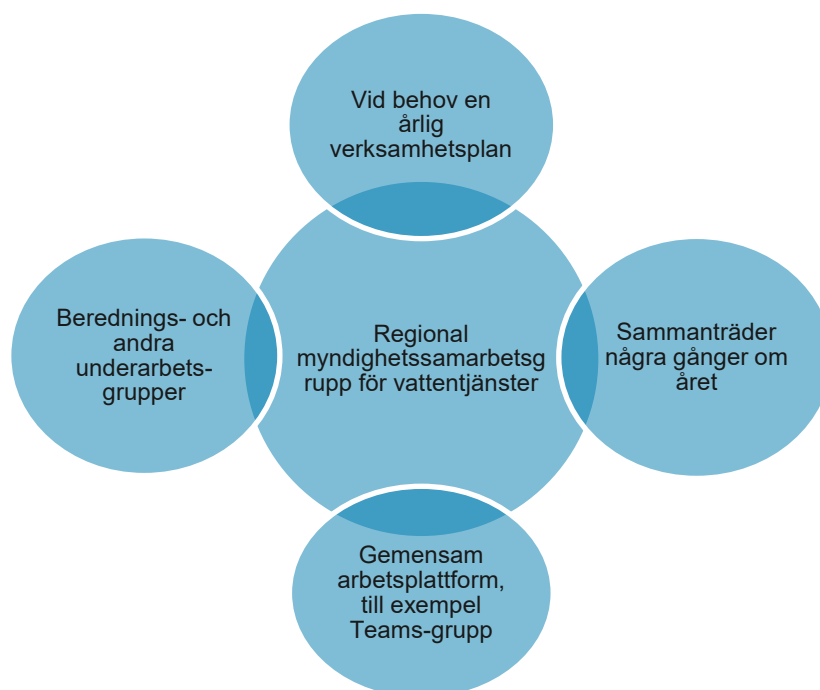

Bild 2. Delfaktorer i verksamhetsmodellen för myndighetssamarbete

2 Hälsoskyddslagen (763/1994)

Syftet med hälsoskyddslagen är att upprätthålla och främja befolkningens och individens hälsa samt att förebygga, minska och avlägsna faktorer som eventuellt orsakar sanitära olägenheter i livsmiljön. I 5 kap. i hälsoskyddslagen föreskrivs bland annat om anläggningar som levererar hushållsvatten, riskbedömning, egenkontroll, hushållsvattnets kvalitet och myndighetstillsyn samt definieras grundbegreppen. Bestämmelser om laboratoriernas verksamhet och tillsyn finns i 49 a och 49 b § i hälsoskyddslagen. Nedan finns tillämpningsanvisningar för ovan nämnda bestämmelser.

Om ikraftträdandet av ändringsbestämmelserna i hälsoskyddslagen har skrivits i [stycke 3.21.1](#). Tidtabeller har fastställts för följande:

Nya kemiska parametrar som gäller kvalitetskrav (bisfenol A, halogenerade ättiksyror, klorat, klorit, mikrocystin-LR, summan av PFAS-ämnena) ska undersökas senast 12.1.2026.

Parametrar som ska undersökas för informationen till vattenanvändarna (Ca, K, Mg, hårdhet) ska undersökas minst en gång 2023–2029 och därefter minst en gång på sex år.

Den del av riskhanteringsplanen för en anläggning som levererar hushållsvatten enligt förordningen om hushållsvatten som gäller råvatten ska vara förenlig med 19 a § i hälsoskyddslagen senast 12.7.2027 och den del som gäller leveranssystemet för hushållsvatten senast 12.1.2029.

Ägaren till en byggnad som används som prioriterad fastighet ska se till att de åtgärder som gäller riskhanteringen när det gäller vatteninstallationer i prioriterade fastigheter har vidtagits i enlighet med 19 b § 2 mom. senast den 12 januari 2029. Verksamhetsutövaren ska ha beredskap att före nämnda datum lämna de uppgifter om riskhanteringen som avses i 19 b § 3 mom. till tillsynsmyndigheten, [stycke 2.10.1](#).

2.1 Tillämpningsområde 16 §

Detta kapitel tillämpas på allt hushållsvatten som är avsett att användas av människor och som tillhandahålls genom ett vattenledningsnät eller från vattentankar, tas med vattenanvändarens egna anordningar eller förpackas i flaskor eller behållare.

På varmt bruksvatten och material och produkter som kommer i kontakt med det tillämpas 17 och 17 b §, 19 § 1 och 3–5 mom., 19 b §, 20 § 3 och 6 mom. samt 21 §.

Vad som i denna lag föreskrivs om anläggningar som levererar hushållsvatten tillämpas också på verksamhetsutövare som levererar vatten till en anläggning som levererar hushållsvatten.

Detta kapitel tillämpas inte på

- 1) vatten som används uteslutande för klädtvätt eller städning, för sanitetsändamål eller för andra motsvarande ändamål där människors exponering för vattnet är ringa;*
- 2) naturligt mineralvatten som Livsmedelsverket erkänt i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/54/EG om utvinning och saluförande av naturliga mineralvatten;*
- 3) vatten som är sådant i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/83/EG om upprättande av gemenskapsregler för humanläkemedel avsett vatten som används i medicinskt syfte.*

På anläggningar som levererar hushållsvatten och vars vattenleverans till ett vattendistributionsområde har en volym av i snitt mindre än 10 kubikmeter per dygn eller motsvarande färre än 50 personers behov tillämpas inte 18 a § 3 mom. eller 19 a §.

Kapitel 5 i hälsoskyddslagen tillämpas på allt hushållsvatten som är avsett att användas av människor och som tillhandahålls genom ett vattenledningsnät eller från vattentankar, tas med vattenanvändarens egna anordningar eller förpackas i flaskor eller behållare samt på varmt bruksvatten.

2.1.1 Tillämpning av hushållsvattenförordningen

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten övervakar regelbundet hushållsvattnets kvalitet enligt förordningen om hushållsvatten i följande objekt (bilaga 1):

- Anläggningar enligt 18 i HsL som levererar hushållsvatten och anläggningar enligt 18 a § som levererar hushållsvatten och som levererar minst 10 kubikmeter vatten per dygn eller för minst 50 personers behov ([stycke 3.2.1](#))

- Uttag av hushållsvatten med egna anordningar för användning som ett led i offentlig eller kommersiell verksamhet enligt 18 a § i HsL ([stycke 3.2.5](#)) inklusive livsmedelslokaler ([stycke 3.2.4](#) och förpackat vatten [stycke 3.2.2](#)) (om man inte har beslutat att övervaka objekten enligt förordningen om hushållsvatten i små enheter)
- En vattentäkt eller vattencistern som är i gemensam användning enligt 18 a § i HsL, om vatten tas med vattenanvändarnas egna anordningar för minst 50 personers behov eller minst 10 kubikmeter per dygn ([stycke 3.2.3](#))

Alla bestämmelser om hushållsvatten kan inte tillämpas på varmt bruksvatten. Om tillämpningen av förordningen om hushållsvatten på byggnaders vatteninstallationer har skrivits i [stycke 3.2.6](#). Varmt bruksvatten levereras inte, utan det värms upp med byggnadens vatteninstallationer och maximivärdena för alla parametrar som gäller kvalitetskrav för hushållsvatten lämpar sig inte för varmt bruksvatten, eftersom dessa maximivärden har fastställts på basis av oral exponering för vatten. Varmt bruksvatten används i huvudsak för att tvätta sig och upprätthålla hygien. Varmt bruksvatten ska vara oskadligt för hälsan och användbart för sitt ändamål (HsL 17 §, [stycke 2.3](#)). För varmt bruksvatten har fastställts åtgärdsgränser för antalet legionellabakterier och temperatur, vilka är centrala parametrar i riskbedömningen av byggnaders vatteninstallationer ([stycke 3.16](#)).

Det som i hälsoskyddslagen föreskrivs om anläggningar som levererar hushållsvatten tillämpas också på verksamhetsutövare som levererar vatten till en anläggning som levererar hushållsvatten, det vill säga partivattenverk. Om tillsynen över partivattenverket har skrivits i [stycke 2.2.4](#).

Med en anläggning som levererar hushållsvatten och som levererar i genomsnitt mindre än 10 kubikmeter vatten per dygn till ett vattendistributionsområde eller för mindre än 50 personers behov avses en anläggning på vars tillsyn förordningen om hushållsvatten i små enheter (401/2001, [stycke 3.2.1](#)) tillämpas. I praktiken har förordningen om hushållsvatten i små enheter (401/2001) tillämpats på tillsynen endast när mindre än 10 m³ hushållsvatten har levererats per dag och för mindre än 50 personers behov. Dessa objekt behöver inte upprätthålla vattendistributionsområdets gränser som geografisk information i vektorformat eller göra upp en riskhanteringsplan.

2.1.2 Sjöfartyg

HsL 16 § 6 mom.

På sjögående fartyg som uteslutande trafikerar på Finlands territorialvatten och som transporterar passagerare och behandlar vatten genom att avsalta det och leda det till hushållsvatten tillämpas inte 19 § 2 mom. 1 punkten eller 19 a §.

Ett sjögående fartyg som uteslutande transporterar passagerare på Finlands territorialvatten anses utgöra ett vattendistributionsområde, eftersom med vattendistributionsområde enligt HsL 16 § avses sådana verksamhetsutövare med offentlig eller kommersiell verksamhet som använder hushållsvatten som tas med vattenanvändarens egna anordningar. Ombord på ett sådant sjögående fartyg ska tryggheten av kvaliteten på hushållsvatten och varmt bruksvatten grunda sig på förebyggande beredskap och riskhantering. Verksamhetsutövaren ska inrikta riskhanteringen på uttag, behandling, lagring och distribution av vatten avsett som hushållsvatten och verksamhetsutövaren ska samla in och uppdatera de uppgifter som behövs för riskhanteringen. Dessa uppgifter ska beaktas vid egenkontrollen och vid den myndighetstillsyn som avses i 6 och 20 §. Verksamhetsutövaren ska göra en anmälan enligt 18 a § i hälsoskyddslagen om vattendistributionsområdet ([stycke 2.7](#) och [stycke 5.1](#)). Kvaliteten på det vatten som tas ur en vattentank ska uppfyllas vid den punkt där vattnet tas från tanken ([stycke 2.3.2](#) och [stycke 3.2.5](#)).

På finländska fartyg som inte har passagerare utan endast arbetstagare tillämpas statsrådets förordning om fartygspersonalens mathållning ombord på fartyg [820/2012](#). Enligt 18 § i lagen [395/2012](#) är tillsynsmyndigheten arbetarskyddsmyndigheten.

På fartyg i internationell fart tillämpas inte nationell lagstiftning, utan WHO:s anvisningar. På Valviras webbplats finns information om [inspektioner av fartyg enligt Världshälsoorganisationens \(WHO\) internationella hälsoreglemente](#). På webbplatsen finns en länk till WHO:s officiella hamnlista, där de finska hamnar där inspektioner kan göras finns listade. Inspektionerna görs i enlighet med WHO:s handbok och Finlands nationella tillämpningsanvisning som preciserar den.

2.1.3 Försvarsmaktens objekt

HsL 16 § 7 mom.

På de fastigheter som stadigvarande eller tillfälligt används av försvarsförvaltningen och på de med stöd av 15 § 8 mom. i lagen om försvarsmakten (551/2007) föreskrivna objekt som ska ges särskilt skydd tillämpas inte 18 § 3 mom., 18 a § 3 mom., 20 § 2, 4 och 5 mom., 21 § eller 49 a § 3 mom.

Försvarsmakten sköter i enlighet med 7 a § i hälsoskyddslagen (763/1994) de uppgifter som ålagts den kommunala hälsoskyddsmyndigheten vid Försvarsmaktens militära övningar, objekt som ska ges särskilt skydd med tanke på landets försvar samt vid krishantering utomlands. I enlighet med detta ansvarar Försvarsmaktens miljöhälsöövervakning för övervakningen av distributionen av hushållsvatten vid militära övningar och objekt som ska ges särskilt skydd med tanke på landets försvar.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten övervakar den offentliga verksamheten inom Försvarsmaktens garnisoners område, såsom beväringens inkvarteringskaserner, simhallar och distributionen av hushållsvatten. Vattenförsörjningen i Försvarsmaktens garnisoner har ofta ordnats genom att ansluta vattenledningsnätet i garnisonernas fastigheter till civilvattenverkens vattendistributionsområden. Då ansvarar den kommunala hälsoskyddsmyndigheten för tillsynen över hushållsvatten i enlighet med hälsoskyddslagen. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten övervakar distributionen av hushållsvatten även i det fall att hushållsvatten från en anläggning som levererar hushållsvatten på ett område som används av Försvarsmakten distribueras till civilbefolkningen utanför Försvarsmaktens område.

Det rekommenderas att Försvarsmaktens miljöhälsöövervakning och den kommunala hälsoskyddsmyndigheten samarbetar för att det ska vara klart vem som är behörig myndighet vid respektive objekt.

På de fastigheter som stadigvarande eller tillfälligt används av försvarsförvaltningen och på de med stöd av 15 § 8 mom. i lagen om försvarsmakten (551/2007) föreskrivna objekt som ska ges särskilt skydd tillämpas enligt 16 § i hälsoskyddslagen inte 18 § 3 mom., 18 a § 3 mom., 20 § 2, 4 och 5 mom., 21 § eller 49 a § 3 mom.

Till skillnad från det normala ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten i fråga om anläggningar som levererar hushållsvatten och distributionsområden för hushållsvatten i fastigheter som används permanent eller tillfälligt av Försvarsmakten:

- Inte godkänna verksamheten (HsL 18 §).

- Inte upprätthålla eller leverera vattendistributionsområdets gränser som geografisk information i vektorformat.
- Inte spara resultaten av kontrollundersökningarna i Vati-systemet och behöver inte informera vattenanvändarna om resultaten av kontrollundersökningarna av hushållsvattnet i datanätet.
- Inte lämna ut resultat från kontrollundersökningar av hushållsvatten och information om eventuella sanitära olägenheter i anslutning till hushållsvattnet och hur de förebyggs till andra än Försvarsmaktens vattenanvändare.
- Laboratoriet skickar inte elektroniska undersökningsresultat om hushållsvatten, varmt bruksvatten och badvatten avsedda för myndigheter som gjorts med stöd av hälsoskyddslagen till Vati-systemet.

Utredningen av störningar i vattentjänsterna ska göras i samarbete med den kommunala hälsoskyddsmyndigheten och Försvarsmaktens miljöhälsöövervakning samt Försvarsmaktens lokala förvaltningsenhet (den som använder garnisonens vatten). Försvarsmakten ansvarar för informationen till Försvarsmaktens användare vid störningar i vattentjänsterna.

2.1.4 Vatten som inte omfattas av definitionen av hushållsvatten

Vatten som används uteslutande för klädtvätt eller städning, för sanitetsändamål eller för andra motsvarande ändamål där människors exponering för vattnet är ringa är inte hushållsvatten. Naturligt mineralvatten och vatten som används i medicinskt syfte är inte heller hushållsvatten enligt HsL 16 §.

Begreppet hushållsvatten är begränsat till vatten avsett att användas av människor, så förordningen om hushållsvatten tillämpas inte på bland annat vatten som används för direkt bevattning av svampar och andra växter än groddar, tvättvatten från boskapsgårdar eller dricksvatten från husdjur eller sällskapsdjur eller processvatten från industrin när processvattnet inte är vatten som används av människor och inte hamnar i livsmedel eller är i kontakt med livsmedel. Förpackat hushållsvatten avsett för marknaden betraktas som livsmedel och förpackat hushållsvatten övervakas i enlighet med Livsmedelsverkets [tillsynsanvisning för förpackat vatten](#). I jord- och skogsbruksministeriets förordning om livsmedelshygien (318/2021) föreskrivs om kvalitetskraven på det vatten som används i primärproduktionen.

Som hushållsvatten betraktas inte vatten som används för sanitetsändamål, såsom vatten från tvåvattenssystem, till den del som vattnet används för att tvätta sig. Detta gör det möjligt att till exempel använda sjövattnet eller regnvattnet som dusch- och bastuvatten på campingområden eller att använda havsvattnet som sköljvatten för toaletter. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska dock med stöd av hälsoskyddslagen säkerställa att det vatten som används i tvåvattenssystem är lämpligt för användningsändamålet och att de uttagspunkter som ger annat vatten än hushållsvatten är tydligt markerade (till exempel att en fast skylt monteras bredvid kranen som på behövliga språk eller med en symbol anger om vattnet är drickbart). Tvättvatten får till exempel inte innehålla blågrönalger som kan observeras sensoriskt. Andra nät som innehåller vatten får inte kombineras med distributionsnät som innehåller hushållsvatten. En byggnads vatteninstallationer får inte med stöd av 5 § i förordningen om vatten- och avloppsinstallationer (1047/2017) vara i direkt kontakt med andra vatteninstallationer som får sitt vatten från andra vattenkällor.

Bruksvatten, det vill säga vatten som används för andra ändamål än som hushållsvatten, inklusive varmt bruksvatten, ingår inte i definitionen av hushållsvatten. Bruksvatten får inte heller orsaka olägenheter för människors hälsa. På kallt bruksvatten tillämpas hälsoskyddslagens allmänna skyldigheter om att vattnet är oskadligt. Kallt bruksvatten är till exempel vatten som leds till en särskild vatteninstallation som definieras i förordningen om byggnaders vatten- och avloppsinstallationer. Särskilda vatteninstallationer kan finnas i industrianläggningar eller andra motsvarande anläggningar. Det är fråga om särskilda vatteninstallationer om till exempel dagvatten eller ytvatten används på fastigheten för bevattning av gården, som tvättvatten, som sköljvatten i toalettstolen eller i fontäner, i simbassängsanläggningar, bubbelbadkar, badtunnor, utomhusduschar på badstränder och campingplatser och motsvarande objekt.

2.2 Definitioner 16 a §

2.2.1 Hushållsvatten

I denna lag avses med

1) hushållsvatten vatten som:

a) används som dricksvatten, för matlagning eller för andra hushållsändamål i privata, offentliga eller kommersiella lokaler;

Hushållsvatten är vatten som används för drickande, matlagning eller andra hushållsändamål samt vatten som packas i flaskor eller behållare. Hushållsvatten kan levereras antingen genom distributionsnätet, i flaskor eller andra behållare eller från vattentankar.

b) förpackas i flaska eller behållare;

Förpackat vatten som är avsett för marknaden och finns på marknaden är livsmedel och övervakas med stöd av livsmedelslagen (JSMf 166/2010 och EG/54/2009). Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten övervakar kvaliteten på det vatten som ska förpackas innan det förpackas ([stycke 3.2.2](#)).

c) i en livsmedelslokal enligt 5 § 2 mom. 11 punkten i livsmedelslagen används av en livsmedelsföretagare för tillverkning, bearbetning eller förvaring av livsmedel eller för utsläppande av livsmedel på marknaden, med undantag för vatten som används för särskilda ändamål i en livsmedelslokal och i fråga om vilket livsmedelstillsynsmyndigheten är övertygad om att vattenkvaliteten inte försämrar de färdiga livsmedlens hygieniska kvalitet och har säkerställt att vattenförsörjningen har beaktats i verksamhetsutövarens egenkontroll enligt 15 § i den lagen;

Med hushållsvatten avses också vatten som en livsmedelsföretagare använder i en livsmedelslokal som avses i 5 § 2 mom. i livsmedelslagen (297/2021) för tillverkning, bearbetning, förvaring eller utsläppande av livsmedel på marknaden. Med livsmedelslokal avses vilken som helst sådan byggnad, lokal eller del därav som avses i artikel 2.1 c i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 om livsmedelshygien, nedan livsmedelsförordningen, samt vilken som helst annan lokal där livsmedel avsedda att säljas eller annars överlåtas tillverkas, förvaras, transporteras, saluförs, serveras eller på annat sätt hantearas, inte dock primärproduktionsstället. Vatten som används i en livsmedelslokal för att tvätta händer (direkt kontakt med livsmedel) eller ytor som kommer i kontakt med livsmedel är hushållsvatten, även om hushållsvattnet inte skulle hamna som sådant i livsmedlet. Livsmedelslokalen kan vara registrerad eller godkänd. Primärproduktionsstället betraktas inte som en livsmedelslokal. Beslut om tillsyn över en livsmedelslokal ska fattas om man beslutar att övervaka den enligt förordningen om hushållsvatten i små enheter ([stycke 2.7.1](#)).

Så kallat rent vatten som används i livsmedelslokaler är inte hushållsvatten. Med rent vatten avses enligt förordningens (EG) 852/2004 artikel 2 punkt i rent havsvatten eller sötvatten av motsvarande kvalitet, det vill säga havs-, sjö- eller

älvvatten eller motsvarande vatten. Närmare anvisningar om rent vatten och användningen av det i livsmedelsverksamheten finns i Livsmedelsverkets anvisning [Övervakning av vatten och is i livsmedelslokaler](#). Finland har dessutom fått nationella anpassningar av kraven på vatten i Europeiska unionens lagstiftning om livsmedelshygien, om vilka föreskrivs i jord- och skogsbruksministeriets förordning om livsmedelshygien (318/2021) som utfärdats med stöd av livsmedelslagen. Därför får man även i fortsättningen använda rent havsvatten eller rent vatten för de ändamål som definieras i lagstiftningen om livsmedelshygien. Livsmedelstillsynsmyndigheten ansvarar för tillsynen över livsmedelssäkerheten och är behörig myndighet i fråga om dessa undantag. En livsmedelsföretagare som använder rent vatten ska beakta användningen av rent vatten i sin egenkontroll enligt 15 § i livsmedelslagen. Rent vatten eller rent havsvatten är alltså inte hushållsvatten som avses i hälsoskyddslagen.

2.2.2 Varmt bruksvatten

2) *med varmt bruksvatten avses vatten som värmts upp genom en byggnads vatteninstallation*

Med varmt bruksvatten avses i hälsoskyddslagen vatten som värmts upp genom en byggnads vatteninstallation. I hälsoskyddslagen avses med varmt bruksvatten också vatten som värmts upp från annat vatten än hushållsvatten. Sådana vatten kan vara till exempel uppvärmt naturvatten som leds till duschrum på campingplatser. I miljöministeriets förordning om vatten- och avloppsinstallationer finns en snävare definition av varmt bruksvatten än i hälsoskyddslagen, i vilken endast vatten som producerats genom uppvärmning av hushållsvatten avses.

Varmt bruksvatten är avsett för hygieniska ändamål och ska inte drickas eller användas för matlagning. Ändå får inte heller bruksvattnet orsaka sanitär olägenhet. För varmt bruksvatten har fastställts åtgärdsgränser för antalet legionellabakterier och temperatur, vilka är centrala parametrar i riskbedömningen.

I byggnadens varmvatteninstallationer försämras vattenkvaliteten, eftersom temperaturen ökar upplösningen av metaller, kemikalier och ibland även lukt- och smakstörande ämnen från byggnadens vatteninstallationer och vattenarmaturer. Med tiden kan det i vatteninstallationerna samlas biofilm som bildas av bakterier samt avlagringar som försämrar vattenkvaliteten, såsom järn- och manganfällning. Bruksvattnets mikrobiologiska kvalitet kan försämras om temperaturen på det varma bruksvattnet inte är tillräckligt hög.

[För att undvika legionellabakteriens tillväxt](#) ska vattentemperaturen i varmvatteninstallationer enligt de förordningar som utfärdats med stöd av hälsoskyddslagen vara minst 50 °C, men med tanke på en bättre bekämpningsförmåga gärna 55 °C. I 7 § i social- och hälsovårdsministeriets förordning om sanitära förhållanden i bostäder och andra vistelseutrymmen samt om kompetenskrav för utomstående sakkunniga (545/2015) och i tabell 5 i bilaga I till förordningen om hushållsvatten föreskrivs att åtgärdsgränsen för temperaturen på varmt vattenledningsvatten är 50 °C. Enligt förordningen om hushållsvatten ska temperaturen på varmt bruksvatten från vatteninstallationer i byggnader som omfattas av tillämpningsområdet likaså vara 50 °C, men det är säkrare att sträva efter en temperatur på 55 °C. Enligt det nuvarande kunskapsunderlaget förhindrar 55 °C mer effektivt legionellabakteriens tillväxt. Legionellabakterier har ansetts dö i en temperatur på 55 °C efter några minuter, medan det i en temperatur på 50 °C har ansetts ta några timmar.

Miljöministeriets reglering av planering och byggande innehåller gränsvärden för temperaturer på både kallt hushållsvatten och varmt bruksvatten som leds i byggnadens vatteninstallationer. Miljöministeriets temperaturbestämmelser som gäller tillståndspliktigt byggande har en förebyggande betydelse, men hälsoskyddet övervakar vattentemperaturerna med stöd av hälsoskyddslagen och de förordningar som utfärdas med stöd av den. Miljöministeriets förordning om byggnaders vatten- och avloppsinstallationer (1047/2017) beaktas inte i tillsynen över hälsoskyddet. Tillsynen över förordningen om vatten- och avloppsanordningar ankommer i enlighet med 20 kap. 149 § i markanvändnings- och bygglagen på byggnadstillsynsmyndigheten fram till slutsynen, varefter tillsynen över förhållandena i byggnaderna även i fråga om sundheten hos det vatten som leds i byggnadernas vatteninstallationer ankommer på hälsoskyddsmyndigheten.

Det är dock motiverat att känna till miljöministeriets redan upphävda bestämmelser om planering och byggande och förordningen om vatten- och avloppsanordningar i fråga om temperaturregleringen. I vatteninstallationer som byggts eller sanerats före 2007 var temperaturen på varmt bruksvatten enligt bestämmelserna i byggbestämmelsesamling D1 (1.7.1987–30.6.2007) ≥ 50 °C. I vatteninstallationer som är nyare än 2007 och sanerade därefter ska temperaturen enligt byggbestämmelsesamling D1 (1.7.2007–31.12.2017) vara minst 55 °C. Med stöd av 6 § 2 mom. i förordningen om byggnaders vatten- och avloppsanordningar (1047/2017) ska varmvattenarmaturen inom 20 sekunder ge varmt bruksvatten med en temperatur på minst 55 °C. Kravet gäller vatteninstallationer byggda 2018 och senare.

På varmt bruksvatten och produkter som kommer i kontakt med det tillämpas 17 och 17 b §, 19 § 1 och 3–5 mom., 19 b §, 20 § 3 och 6 mom. samt 21 § i hälsoskyddslagen.

2.2.3 Anläggning som levererar hushållsvatten

3) Med *anläggning som levererar hushållsvatten* avses en verksamhetsutövare som levererar vatten för användning som hushållsvatten från ett distributionsnät eller annat än tillfälligt från en vattentank;

Anläggningar som levererar hushållsvatten är alla vattentjänstverk som levererar hushållsvatten enligt lagen om vattentjänster. I lagen om vattentjänster definieras ett vattentjänstverk som en inrättning som sköter ett samhälles vattentjänster inom ett verksamhetsområde som kommunen har godkänt. Anläggningar som levererar hushållsvatten är också andra verksamhetsutövare, såsom andelslag eller andra sammanslutningar, som levererar hushållsvatten via vattenledningsnätet till vattenanvändarna. Sådana anläggningar är oftast mindre än vattentjänstverk. Som en anläggning som levererar hushållsvatten betraktas däremot inte sammanslutningar av sådana fastigheter från vilka var och en tar vatten från samma vattenkälla med egna anordningar.

Med en anläggning som levererar hushållsvatten avses en verksamhetsutövare som är oberoende av ägarunderlaget. Även en leverantör av hushållsvatten som inte organiserats som ett vattenandelslag är en anläggning som levererar hushållsvatten, om vattnet levereras till flera hushåll eller livsmedelslokaler via en gemensam vattenledning eller ett gemensamt distributionsnät. Dessutom är det i regel fråga om verksamhetsutövande och en anläggning som levererar hushållsvatten när man regelbundet tar ut en avgift eller något annat vederlag för vattnet.

En anläggning som levererar hushållsvatten har alltid vattenanvändare till vilka vatten levereras för användning som hushållsvatten. En livsmedelslokal eller annan fastighet som har en egen vattentäkt blir en anläggning som levererar hushållsvatten, om den börjar leverera vatten som den tillverkat för att användas som hushållsvatten till vattenanvändare såsom till exempel en annan verksamhetsutövare eller hushåll. Med vattentäkt avses en konstruktion eller anordning från vilken grundvatten, ytvatten eller konstgjort grundvatten leds för att användas som hushållsvatten eller för framställning av hushållsvatten (7/2023 2 §).

Anläggningar som förpackar hushållsvatten är från och med 2017 inte längre anläggningar som levererar hushållsvatten på grund av ändringen av definitionen i hälsoskyddslagen, utan livsmedelslokaler. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten övervakar kvaliteten på det hushållsvatten som ska förpackas eller läggas i behållare i enlighet med provtagningsplanen, eftersom vattnet ska uppfylla kvalitetskraven på hushållsvatten vid tidpunkten för förpackningen. I samband med inspektionen enligt livsmedelslagen rekommenderas också att vattentäkten eller brunnen och dess konstruktioner samt vattenbehandlingen inspekteras. Planen för egenkontroll enligt livsmedelslagen ska beakta riskerna i hela vattenproduktionskedjan från tillrinningsområdet fram till vattenbehandlingen och förpackningen. En förpackande anläggning är en anläggning som levererar hushållsvatten, om den utöver förpackandet även levererar hushållsvatten till vattenanvändarna.

På verksamhetsutövare som regelbundet levererar vatten från tankar till exempel till sådana områden där det inte är möjligt att ansluta sig till vattenledningsnätet i en anläggning som levererar hushållsvatten tillämpas bestämmelserna om anläggningar som levererar hushållsvatten. Oftast är leveransen av hushållsvatten från vattentankar dock tillfällig och är förknippad med antingen offentliga tillställningar eller störningssituationer som gäller till exempel tillfällig brist på råvatten, störningar i leveransen av hushållsvatten från en anläggning som levererar hushållsvatten, förorening av vatten eller risk för förorening. I dessa fall är det inte fråga om en anläggning som levererar hushållsvatten. Den som tillfälligt levererar hushållsvatten från en vattentank ska dock se till att det vatten som läggs i tanken uppfyller kvalitetskraven för hushållsvatten och att vattentanken eller de material som används vid distributionen inte försämrar vattenkvaliteten så att uppfyllandet av kvalitetskraven för hushållsvatten äventyras. Detsamma tillämpas också om vatten i en tank serveras eller distribueras för användning som hushållsvatten i rörliga enheter såsom tåg eller fartyg, det vill säga sådana rörliga enheter tolkas inte som anläggningar som levererar hushållsvatten. Hushållsvatten kan också skaffas från flaskor eller behållare, varvid bestämmelserna om hushållsvatten tillämpas på det vatten som förpackas.

2.2.4 Anläggning som levererar vatten till vattentjänstverk

HsL 16 § 3 mom.:

Vad som i denna lag föreskrivs om anläggningar som levererar hushållsvatten tillämpas också på verksamhetsutövare som levererar vatten till en anläggning som levererar hushållsvatten.

Med en anläggning som levererar hushållsvatten till en anläggning som levererar vatten, det vill säga ett partivattenverk, avses en verksamhetsutövare som levererar vatten, men som inte har användare av hushållsvatten. På tillsynen över partivattenverken och deras skyldigheter tillämpas vad som föreskrivs om anläggningar som levererar hushållsvatten. För att grunda ett nytt partivattenverk måste man ansöka om godkännande av den kommunala hälsoskyddsmyndigheten. Partivattenverken ska ha egenkontroll som grundar sig på en riskhanteringsplan som godkänts av den kommunala hälsoskyddsmyndigheten. Partivattenverken ska ha beredskap för störningssituationer (LVT 15 a §) och partivattenverken ska beaktas i den kommunala hälsoskyddsmyndighetens plan för störningssituationer. Partivattenverket är föremål för den kommunala hälsoskyddsmyndighetens planmässiga tillsyn (bilaga 1). Arbetstagare vid partivattenverk som utför åtgärder som påverkar hushållsvattnets kvalitet ska ha ett vattenarbetskort.

Eftersom partivattenverket inte har några vattenanvändare har det inget vattendistributionsområde och ingen skyldighet att utarbeta ett eget program för kontrollundersökningar. Däremot ska partivattenverket delta i riskbedömningen och utarbetandet av kontrollundersökningsprogram för de vattendistributionsområden som hör till anläggningar som levererar hushållsvatten till vilka det levererar vatten (bilaga 2, [stycke 3.6](#)). Från partivattenverkets område kan tas prover enligt provtagningsplanen i programmet för kontrollundersökningar inom vattendistributionsområdena under de förutsättningar som anges i förordningen om hushållsvatten, om parameters värde inte försämrats i vattendistributionskedjan efter provtagningsstället ([stycke 3.9.1](#)). I tabell 2 i bilaga I till förordningen om hushållsvatten anges med bokstäverna A och B de kemiska parametrarna som gäller kvalitetskrav som kan undersökas även någon annanstans än vid vattenanvändarens uttagspunkt i vattendistributionsområdet. Övervakningen av vattenkvaliteten vid partivattenverk grundar sig på egenkontroll, som i sin tur ska grunda sig på en riskhanteringsplan. Till partivattenverkets provtagningsplan fogas uppgifter om vattentäkten samt om behandlings-, lagrings- och distributionsanordningar för vattnet.

2.2.5 Vattendistributionsområde

- 4) *Med vattendistributionsområde avses ett sådant enhetligt område av ett distributionsnät för hushållsvatten där kvaliteten på hushållsvattnet är i stort sett enhetlig och där en enda anläggning som levererar hushållsvatten svarar för distributionen av hushållsvatten, samt sådana hushåll, livsmedelslokaler samt verksamhetsutövare med offentlig eller kommersiell verksamhet som*

använder hushållsvatten som tas med vattenanvändarens egna anordningar,

Hushållsvattnets kvalitet övervakas och resultaten av myndighetstillsynen över hushållsvattnets kvalitet rapporteras per vattendistributionsområde. En anläggning som levererar hushållsvatten ansvarar entydigt för kvaliteten på det hushållsvatten som levereras inom vattendistributionsområdena till den punkt där fastighetens tomtledning har anslutits till verkets vattendistributionsnät eller vattnet leds till en tank. Innehavaren av anläggningar och anordningar som används för uttag och ledning av vatten ansvarar för skötseln av dem.

I fråga om hushållsvatten som levereras till vattenanvändarna via distributionsnätet avses med vattendistributionsområde ett sådant enhetligt ledningsområde där hushållsvattnets kvalitet är ganska jämn och där en anläggning som levererar hushållsvatten ansvarar för leveransen. I praktiken innebär det ett vattenledningsnät dit vattnet kommer från en vattentäkt eller där vatten från flera vattentäkter annat än tillfälligt blandas. Tillfällig sammanblandning kan till exempel bero på tillfällig användning av reservvattenförbindelser. Vattendistributionsområdena anses vara separata om reservvattenförbindelserna mellan näten vanligtvis hålls stängda eller används endast lite, främst för att hålla rören i skick.

Vattendistributionsområdet hör till en anläggning som levererar hushållsvatten, vilket förtydligar ansvarsfördelningen mellan flera anläggningar som levererar hushållsvatten och som anslutit sig till ledningsområdet. Varje anläggning som levererar hushållsvatten har minst ett vattendistributionsområde där den entydigt ansvarar för kvaliteten på det hushållsvatten som levererats till vattenanvändarna. Till exempel har varje anläggning som köper sitt vatten från ett partivattenverk egna vattendistributionsområden. De kan inte slås samman till ett vattendistributionsområde, eftersom olika verksamhetsutövare (olika anläggningar som levererar hushållsvatten) ansvarar för leveransen och kvaliteten på vattnet, även om vattenkvaliteten sannolikt är jämn. Bild 3 visar olika anläggningar som levererar hushållsvatten och vattendistributionsområden.

Som vattendistributionsområde betraktas också ett område som består av sådana fastigheter som tar vatten för att användas som hushållsvatten från en gemensam brunn, en annan vattentäkt (till exempel vattenpost) eller en fast behållare. Fastigheterna kan vara hushåll, livsmedelslokaler samt utövare av kommersiell eller offentlig verksamhet. Som vattendistributionsområde kan till exempel betraktas ett vattenledningsnät i en semesterby dit hushållsvattnet leds från verksamhetsutövarens brunn. "Gemensam brunn" är en vattentäkt som an-

vänds gemensamt. Det är inte fråga om en anläggning som levererar hushållsvatten, eftersom det inte finns någon egentlig leverantör av hushållsvatten. Hushållsvattnets kvalitet ska övervakas om minst 50 personer använder vattnet i den gemensamma brunnen.

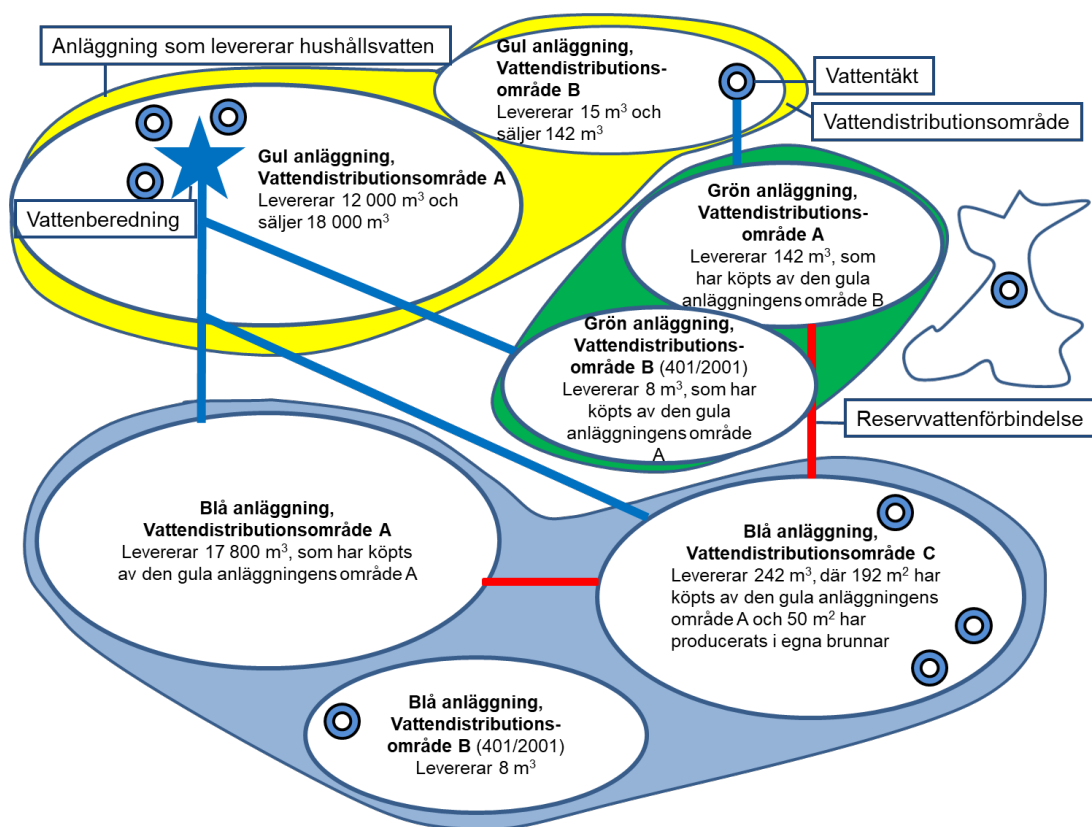

Bild 3 I området finns tre anläggningar som levererar hushållsvatten (gul, grön och blå) samt med bokstäver märkta vattendistributionsområden där hushållsvattnets kvalitet är ganska jämn. Vattnet från de tre vattentäkterna som hör till den gula anläggningen leds till en vattenbehandlingsanläggning där vattnet blandas innan det behandlas och leds ut i nätet. I vattendistributionsområdet kan det också finnas flera vattenbehandlingsanläggningar, men då måste kvaliteten på hushållsvattnet från alla vattenbehandlingsanläggningar vara tämligen jämn. Till den gula anläggningens vattendistributionsområde A, den blåa anläggningens vattendistributionsområde A och den gröna anläggningens vattendistributionsområde B levereras vatten av tämligen jämn kvalitet. Eftersom leverantörerna är olika anläggningar har anläggningarna egna vattendistributionsområden. Vattnet som köpts i den blåa anläggningens vattendistributionsområde C blandas med vattnet från tre vattentäkter i nätet och är ganska jämnt innan det levereras till användarna, så det är ett eget vattendistributionsområde. Även fastigheter där mer än 50 användare använder vatten från en vattentäkt

som används gemensamt, en så kallad gemensam brunn, bildar ett vattendistributionsområde.

2.2.6 Vattenanvändare

- 5) *Med vattenanvändare avses en sådan fysisk person, fastighet eller anläggning, eller verksamhetsutövare som bedriver offentlig eller kommersiell verksamhet, som inom ett vattendistributionsområde använder hushållsvatten eller varmt bruksvatten;*

Med vattenanvändare avses en fysisk person, fastighet, byggnad, anläggning eller en verksamhetsutövare som bedriver offentlig eller kommersiell verksamhet och som använder vatten som hushållsvatten inom ett vattendistributionsområde. Med byggnad, fastighet och anläggning avses till exempel sjukhus, skolor, storkök, servicehus och livsmedelslokaler. Förordningen om hushållsvatten innehåller skyldigheter som en anläggning som levererar hushållsvatten och hälsoskyddsmyndigheten har gentemot vattenanvändarna (till exempel informationsskyldighet).

2.2.7 Vattenproduktionskedjan

- 6) *Med vattenproduktionskedja avses en helhet för leverans av hushållsvatten från tillrinningsområdet för råvatten för vattentäkten, behandlingen, lagringen och distributionen av vatten till det ställe där fastighetens tomtvattenledning har anslutits till vattenledningsnätet som tillhör den anläggning som levererar hushållsvatten;*

Myndighetstillsynen över hushållsvatten ska inriktas på hela vattenproduktionskedjan från tillrinningsområdet till vattenanvändarens uttagspunkt. Verksamhetsutövarens egenkontroll gäller ända till anslutningspunkten för tomtledningen. Vattenproduktionskedjan kan omfatta till exempel ett partivattenverk och vattendistributionsområden för flera anläggningar som levererar hushållsvatten.

2.2.8 En byggnads vatteninstallation

- 7) *Med en byggnads vatteninstallation avses privata och offentliga fastigheters och byggnaders tomtvattenledningar och andra vattenledningar med anordningar, vattenarmaturer och särskilda vatteninstallationer med början i vattenanvändarens egen uttagspunkt eller från det ställe där fastighetens tomtvattenledning har anslutits till distributionsnätet som tillhör den anläggning*

som levererar hushållsvatten, fram till det tappställe från vilket hushållsvatten, varmt bruksvatten och annat vatten som människor kan exponeras för tas;

Med en byggnads vatteninstallationer avses anordningar för ledning av hushållsvatten och varmt bruksvatten. Till vatteninstallationerna hör bland annat en tomtvattenledning med utrustning och byggnadens interna vattenledningsnät med särskilda vatteninstallationer. Från vatteninstallationerna leds hushållsvatten till en uttagpunkt som utrustas med vattenarmaturer, till exempel vattenkranar eller blandare. I anslutningsavtalet mellan den anläggning som levererar hushållsvatten och den som ansluter sig fastställs fastighetens anslutningspunkt till anläggningens vattenledningsnät. Vid anslutningspunkten börjar byggnadens vatteninstallationer avsedda för ledning av hushållsvatten. Med fastighet avses en i fastighetsregistret som fastighet antecknad enhet för ägande av mark- eller vattenområde. Vattenmätaren som mäter förbrukningen av hushållsvatten är den anläggningens egendom som levererar hushållsvatten och den ansvarar för den. Till byggnadens vatteninstallationer hör också byggnadens egna vattenbehållare och vattenbehandlingsanordningar.

Bestämmelser om planering och byggande av byggnaders vatten- och avloppsanordningar finns i miljöministeriets förordning (1047/2017). Enligt 5 § i miljöministeriets förordning får vatteninstallationer som anslutits till vattentjänstverkets ledningsnät inte ha direkt anknytning till vatteninstallationer som tar sitt vatten från andra vattenkällor. Dessutom ska vatteninstallationerna vara utformade för att hindra återflöde av vatten och risk för förorening orsakad av intrång av vätskor och gaser. Om det är nödvändigt att ansluta vatteninstallationer som anslutits till vattentjänstverkets distributionsnät även till vatteninstallationer som tar sitt vatten från en annan vattenkälla, kan detta genomföras med en behållarlösning där luftgapet mellan ändan på den ledning som hämtar vatten från vattentjänstverkets vattenledning och den högsta vattenytan som säkrats med överströmning är minst 50 mm.

Med anordningar som används för vattenanvändarens egen anskaffning av hushållsvatten avses också anordningar som går från en vattencistern, brunn eller någon annan vattentäkt ända till bruks- och uttagpunkten när de anordningar som används för anskaffning av hushållsvatten tillhör byggnadens ägare.

2.2.9 Riskhantering

8) Med riskhantering avses identifiering av faror och tillbud som påverkar vattens hygieniska kvalitet, bedömning av de risker som farorna och tillbuden

medför, fastställande av ändamålsenliga riskhanteringsmetoder för eliminering eller minskning av riskerna, identifiering av de aktörer som svarar för genomförandet av riskhanteringsmetoderna samt genomförande av riskhanteringsmetoderna;

Riskbedömningen i anslutning till hushållsvattnets kvalitet ska grunda sig på de allmänna principerna för riskbedömning, som har fastställts i internationella standarder, till exempel i standarden SFS-EN 15975-2 (Vattenförsörjning - Säkerhet. Riktlinjer för risk- och krishantering). I denna standard beskrivs den s.k. Water Safety Plan (WSP)-modellen, enligt vilken riskbedömningen kan göras med ett webbaserat [WSP](https://wspssp.fi/Wsp/Account/Start)-verktyg (<https://wspssp.fi/Wsp/Account/Start>). WSP-modellen är ett systematiskt riskhanteringssystem från tillrinningsområdet för råvatten för vattentäkten, behandlingen, lagringen och distributionen av vatten till det ställe där fastighetens tomtvattenledning har anslutits till vattenledningsnätet som tillhör den anläggning som levererar hushållsvatten.

2.2.10 Prioriterad fastighet

9) *Med prioriterad fastighet avses någon annan fastighet än en fastighet som är avsedd att användas av ett hushåll och där ett stort antal vattenanvändare kan exponeras för sanitära olägenheter orsakade av hushållsvattnet eller det varma bruksvattnet.*

I 19 b § i hälsoskyddslagen föreskrivs om prioriterade fastigheter som kräver riskhantering av vatteninstallationer ([stycke 2.10](#)). Prioriterade fastigheter är bland annat fastigheter avsedda för inkvartering, sjukhusens och hälsocentralernas vårdavdelningar samt för allmänheten öppna badanläggningar och simhallar.

2.3 Allmänna kvalitetskrav 17 §

Hushållsvatten och varmt bruksvatten ska vara oskadliga för hälsan och användbara för sina ändamål. Vatten som är avsett att användas som hushållsvatten ska vid behov behandlas och desinficeras så att det inte medför sanitär olägenhet.

Installationer för uttag, behandling, lagring eller distribution av vatten ska planeras, förläggas, byggas och av innehavaren skötas så att hushållsvattnet och det varma bruksvattnet uppfyller de krav som föreskrivs i 1 mom.

En anläggning som levererar hushållsvatten svarar för att det levererade vattnet uppfyller kraven enligt 1 mom. vid det ställe där fastighetens tomtvattenledning har anslutits till anläggningens vattenledningsnät. Fastighetens ägare och byggnadens innehavare ska se till att byggnadens vatteninstallation inte i sådan utsträckning försämrar kvaliteten på det levererade vattnet att det kan medföra sanitära olägenheter. Den som tar vatten ansvarar för att kvalitetskraven på det vatten som tas med vattenanvändarens egna anordningar uppfylls.

Kvalitetskraven på vatten ska uppfyllas

- 1) i fråga om vatten som används inom ett vattendistributionsområde, vid det tappställe där vattenanvändaren tappar hushållsvatten eller varmt bruksvatten,*
- 2) i fråga om vatten som tillhandahålls från tankar, vid det ställe där vattnet tappas ur tanken,*
- 3) i fråga om vatten som tappas på flaska eller förpackas i behållare, vid det ställe där vattnet tappas eller förpackas,*
- 4) i fråga om vatten som används i en livsmedelslokal, vid det ställe där vattnet används i lokalen.*

En anläggning som levererar hushållsvatten ansvarar för att kvalitetskraven uppfylls och att kvalitetsmålen uppnås fram till den punkt där fastighetens tomtledning har anslutits till anläggningens vattendistributionsnät eller vattnet leds till en vattentank. En tomtledning som börjar vid fastighetens anslutningspunkt och som ingår i underhållsskyldigheten hos den som anslutit sig är en del av fastighetens vatten- och avloppsinstallationer. En anläggning som levererar hushållsvatten ansvarar i allmänhet inte för förändringar i vattenkvaliteten som beror på vattenanvändarens vatteninstallationer och -armaturer. Däremot ansvarar en anläggning som levererar hushållsvatten för en skadlig förändring av vattenkvaliteten i byggnaden, om orsaken till kvalitetsförändringen är till exempel korrosion i skadlig omfattning till följd av bristfällig behandling av vattnet. I 14 § i lagen om vattentjänster föreskrivs om vattentjänstverkets skyldighet att se till att det hushållsvatten som verket levererar uppfyller kvalitetskraven i hälsoskyddslagen. I 4 § i miljöministeriets förordning om vatten- och avloppsinstallationer (1047/2017) föreskrivs att endast vatten som uppfyller kvalitetskraven på hushållsvatten får ledas in i byggnadens vatteninstallationer.

För att kvalitetskraven och -målen i förordningen om hushållsvatten ska uppfyllas i vatten som fås från användarens uttagspunkt, måste det vatten som lämnar vattenbehandlingsanläggningen i fråga om flera parametrar ha en bättre kvalitet än kvalitetskraven och -målen i förordningen om hushållsvatten. I distributionsnätet kan till exempel lukt, smak, koppar-, järn- och manganhalter, färg samt turbiditet och bakteriemängder förändras. Materialen, kvaliteten, åldern och vattenomsättningen i vattenanvändarens vatteninstallationer påverkar i synnerhet hushållsvattnets lukt, smak och metallhalt. En anläggning som levererar hushållsvatten ansvarar inte för avvikelser från kvalitetskraven om orsaken är fel i byggnadens interna material, konstruktion och planering eller ringa vattenanvändning (till exempel vattenledningar som inte används under långa perioder). Ansvaret kan till exempel ligga hos vattenanvändarna, byggnadens ägare eller en särskild planerare av byggnadens vatteninstallationer.

Det är skäl att avtala om överföringen av ansvaret mellan partivattenverket och den anläggning som köper hushållsvatten från verket. Ansvaret för hushållsvattnets kvalitet övergår i allmänhet på köparen vid anslutningspunkten. Ansvarsgränsen ska dock antecknas så noggrant som möjligt i avtalet mellan partivattenverket, köparen och den eventuella tredje nätägaren, till exempel vid mätbrunnen vid anslutningspunkten.

Varmt bruksvatten omfattas av ett allmänt kvalitetskrav – det ska vara oskadligt för hälsan och användbart för sitt ändamål. I tabell 5 i bilaga I till förordningen om hushållsvatten föreskrivs åtgärdsgränser för den totala mängden bakterier av släktet *Legionella* och temperaturen på varmt bruksvatten.

2.3.1 Vattendistributionsområdets uttagspunkt

Skyldigheten till regelbunden tillsyn enligt förordningen om hushållsvatten gäller i huvudsak den punkt där vattnet tas från användarens uttagspunkt (bilaga I till förordningen om hushållsvatten, [stycke 3.4](#)). Enligt tabellerna 1 och 2 i bilaga I till förordningen om hushållsvatten ska följande parametrar för kvalitetskraven undersökas vid vattenanvändarens uttagspunkt (punkt där kraven ska uppfyllas): *Escherichia coli*, intestinala enterokocker, polycykliska aromatiska kolväten, benzo(a)pyren, antimon, bisfenol a, kadmium, krom, koppar, bly, nickel och nitrit. Akrylamid, epiklorhydrin och vinylklorid bestäms i första hand beräkningsmässigt, men om de också undersöks i vattnet ska provet tas från användarens vattenkran.

Enligt tabell 4 i bilaga I till förordningen om hushållsvatten ska följande parametrar som gäller kvalitetsmål undersökas vid vattenanvändarens uttagspunkt

(punkt där kraven ska uppfyllas): koliforma bakterier, antalet kolonier (22 °C), den totala mängden organiskt kol (TOC), lukt och smak, färg, turbiditet, temperatur, oxiderbarhet, mangan och järn.

För vatten som lämnar vattenbehandlingsanläggningen är endast nitritundersökning obligatorisk enligt förordningen (tabell 2 i bilaga I till förordningen om hushållsförordningen, övriga anmärkningar 1). Nitrit ska alltså undersökas både från användarens kran (maximivärde 0,50 mg/l) och i det vatten som lämnar anläggningen (maximivärde 0,10 mg/l). Även den aktiva koncentrationen av radon ska mätas i vatten som kommer från en anläggning som levererar hushållsvatten, om den i ett prov från vattenanvändarens kran är större än 100 Bq/l (tabell 3 i bilaga I till förordningen om hushållsvatten, anmärkningar 2). Alla andra parametrar som nämns i tabellerna i bilaga I till förordningen om hushållsvatten kan undersökas även på andra ställen än vid punkten där kraven ska uppfyllas, det vill säga vid vattenanvändarens uttagspunkt, enligt anmärkningarna i tabellerna ([stycke 3.9](#)).

Om ett prov som tagits från användarens kran inte motsvarar kvalitetskraven eller -målen, ska det utredas om orsaken finns i det hushållsvatten som levereras eller om byggnadens vatteninstallationer och -armaturer försämrar vattenkvaliteten. En tomtledning som börjar vid anslutningspunkten och som ingår i underhållsskyldigheten hos den som anslutit sig är en del av byggnadens vatten- och avloppsinstallationer. Fastighetens ägare och byggnadens innehavare ska se till att kvaliteten på det levererade hushållsvattnet inte försämras så att det är skadligt för människors hälsa på grund av byggnadens vatteninstallationer.

2.3.2 Vatten som tillhandahålls från tankar

Kvaliteten på det vatten som tas ur en vattentank ska uppfyllas vid den punkt där vattnet tas från tanken ([stycke 2.1](#)). Bland annat tankar som används på fartyg, flygplan, i skärgården och på campingplatser kan anses vara tankar. Hygieneneri på ytor som kommer i kontakt med hushållsvatten i tankar kontrolleras genom egenkontroll, om tankarna innehåller vatten som produceras av en anläggning som levererar hushållsvatten. Om vatten i en tank serveras eller distribueras för användning som hushållsvatten i rörliga enheter såsom tåg eller fartyg, tolkas sådana rörliga enheter inte som anläggningar som levererar hushållsvatten.

Oftast är leveransen av hushållsvatten från vattentankar tillfällig och är förknippad med antingen offentliga tillställningar eller störningssituationer som gäller till exempel tillfällig brist på råvatten, störningar i leveransen av hushållsvatten från

en anläggning som levererar hushållsvatten, förorening av vatten eller risk för förorening. Den som tillfälligt levererar hushållsvatten från en vattentank ska se till att det vatten som läggs i tanken uppfyller kvalitetskraven för hushållsvatten och att vattentanken eller de material som används vid distributionen inte försämrar vattenkvaliteten så att uppfyllandet av kvalitetskraven för hushållsvatten äventyras. Vattenförsörjningspoolen har publicerat en [handbok om distribution av reservvatten](#). Tillsynen över distributionen av reservvatten ska i fråga om egenkontrollen beskrivas i vattentjänstverkets beredskapsplan och i fråga om myndighetstillsynen i den kommunala hälsoskyddsmyndighetens plan för störningssituationer för att trygga hushållsvattnets kvalitet. I programmet för kontrollundersökningar är det bra att hänvisa till dessa planer så att vattenkvaliteten övervakas planenligt när distributionen av reservvatten inleds.

2.3.3 Vatten som levereras i flaskor och behållare

Kvaliteten på det vatten som levereras i flaskor eller behållare övervakas vid den punkt där vattnet tappas på flaskor eller läggs i behållare ([stycke 3.2.2](#)). Förpackat vatten som är avsett för marknaden och finns på marknaden är livsmedel och övervakas med stöd av livsmedelslagen (JSMf 166/2010 och EG/54/2009).

2.3.4 Vatten som används i livsmedelslokaler

När det gäller vatten som används i en livsmedelslokal ska kvalitetskraven och målen uppfyllas vid den punkt där vattnet används i lokalen ([stycke 3.2.4](#)).

2.3.5 Vatten som tas med vattenanvändarens egna anordningar

Om byggnaden inte har anslutits till ledningsnätet som hör till en anläggning som levererar hushållsvatten, genomförs vattenförsörjningen i byggnaden och i byggnaderna på dess område med vattenanvändarens egna anordningar. Enskilda hushåll och verksamhetsutövare ansvarar själva för kvaliteten på det hushållsvatten de skaffar och för de vatteninstallationer som används för vattenförsörjningen. Om den som tar vatten samtidigt är ägare till fastigheten eller byggnaden, skall man tillämpa bestämmelserna i 117 c § och 166 § i markanvändnings- och bygglagen om att byggnaden planeras och uppförs så att den är hälsosam och säker med beaktande av byggnadens vattenförsörjning och att byggnaden inte under dess användningstid får äventyra hälsan på grund av vatten. Den som tar vatten ansvarar för att kvalitetskraven på det vatten som tas med vattenanvändarens egna anordningar uppfylls.

Som den som tar vatten betraktas inte en vattenanvändare som har hyrt en fastighet eller byggnad eller en del av den för privat bruk, för offentlig eller kommersiell verksamhet eller för att användas som livsmedelslokal. Då ansvarar fastighetens eller byggnadens ägare för att kvalitetskraven på vattnet uppfylls och för att det vatten som tas från brunnen eller någon annan uttagspunkt eller byggnadens vatteninstallationer inte orsakar sanitär olägenhet. Vattenanvändaren ansvarar dock för sin del för att användningen av vatten från byggnadens vatteninstallationer inte orsakar sanitär olägenhet. Med detta avses till exempel lång uppehållstid i byggnadens vatteninstallationer på grund av liten vattenanvändning eller att temperaturen på det varma bruksvattnet som vattenanvändaren ansvarar för i mån av möjlighet hålls tillräckligt hög.

Verksamhetsutövaren ska till exempel genom egenkontroll se till att det vatten som används i verksamheten och som är avsett för kunderna uppfyller kvalitetskraven. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten övervakar hushållsvattnets kvalitet om det tas med vattenanvändarens egna anordningar för användning som hushållsvatten som ett led i offentlig eller kommersiell verksamhet (bilaga 1). Enligt HsL 18 a § ska en verksamhetsutövare som tar hushållsvatten med egna anordningar för användning som ett led i offentlig eller kommersiell verksamhet göra en anmälan enligt 13 § till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten (bilaga 2) ([stycke 2.7](#) och [stycke 5.1](#)). Till hushållsvattenförordningens tillämpningsområde hör också vattendistributionsområden med minst 10 kubikmeter vatten per dygn eller minst 50 användare, där hushållen med vattenanvändarens egna anordningar tar hushållsvatten från en vattencistern, brunn eller annan vattentäkt som är i gemensam användning (så kallad gemensam brunn). De vattendistributionsområden som används gemensamt är inte sådana anläggningar som levererar hushållsvatten som avses i hälsoskyddslagen, men eftersom de omfattas av förordningens tillämpningsområde ska vattenkvaliteten i dem övervakas regelbundet. Ägaren till en vattencistern, brunn eller annan vattentäkt som är i gemensamt bruk ska göra en anmälan enligt 18 a § i hälsoskyddslagen till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ([stycke 2.7](#) och [stycke 5.1](#)). Om vattenanvändaren upptäcker avvikelser i kvaliteten av byggnadens vatten eller att bruksvattnets temperatur är för låg i förhållande till det planerade värdet, ska byggnadens ägare kontaktas för att korrigera avvikelserna.

Även annat vatten än sådant som uppfyller kvalitetskraven på hushållsvatten kan ledas till byggnaden. Då är det fråga om en specialvatteninstallation som definieras i 2 § i förordningen om vatten- och avloppsinstallationer (1047/2017). I förordningen föreskrivs att specialvatteninstallationer inte får vara i direkt kontakt med byggnadens vatteninstallationer, det vill säga installationer med vilka

hushållsvatten leds in i byggnaden. Vatten som leds till en specialvatteninstallation får inte användas som hushållsvatten. Med stöd av 12 § 2 mom. i förordningen om vatten- och avloppsinstallationer skall en specialvatteninstallations varje uttagspunkt och del av ledningsnätet vara försedd med en tydlig och bestående märkning av vilken vattnets kvalitet och användningsändamål framgår. Om vatten som leds till en specialvatteninstallation används som varmt bruksvatten i offentlig eller kommersiell verksamhet, ska verksamhetsutövaren genom egenkontroll säkerställa att det varma bruksvattnet inte orsakar sanitära olägenheter för vattenanvändarna.

Förordningen om hushållsvatten innehåller bestämmelser om kvalitetskrav som grundar sig på hushållsvattnets sundhet och kvalitetsmål som gäller dess användbarhet, åtgärdsgränser för byggnadens vatteninstallationer samt om desinficering och tillräcklig behandling av vatten avsett som hushållsvatten för att förhindra sanitära olägenheter.

2.4 Undantag från kvalitetskraven 17 a §

Regionförvaltningsverket kan på ansökan av en anläggning som levererar hushållsvatten eller, i fråga om hushållsvatten som tas med en vattenanvändares egna anordningar, på ansökan av vattnets ägare bevilja ett tidsbegränsat undantag från uppfyllandet av de med stöd av 17 § 5 mom. föreskrivna kemiska kvalitetskraven i fråga om vattendistributionsområdet.

Undantag kan beviljas, om anskaffningen av hushållsvatten inte kan skötas på något annat skäligt sätt och undantaget inte medför sanitär olägenhet.

Den anläggning som levererar hushållsvatten eller vattnets ägare, som enligt 1 mom. har beviljats undantag, ska informera vattenanvändarna utan dröjsmål om undantaget, dess orsaker och innehåll samt planerade reparationsåtgärder.

Regionförvaltningsverket kan bevilja undantag från uppfyllandet av de kemiska kvalitetskraven för hushållsvatten (tabell 4). Undantag kan inte beviljas från uppfyllandet av andra kvalitetskrav eller kvalitetsmål för vattnet.

Undantag kan endast beviljas om anskaffningen av hushållsvatten inte kan skötas på något annat skäligt sätt och undantaget inte medför sanitär olägenhet.

Den anläggning som levererar hushållsvatten eller ägaren ska informera vattenanvändarna om undantaget, dess orsaker, innehåll och planerade reparationsåtgärder.

I hälsoskyddsförordningen finns närmare bestämmelser om förutsättningarna för beviljande av undantag ([stycke 5.5](#)), innehållet i ansökan om undantag ([stycke 5.6](#)) samt om förfarandet vid ansökan om och beviljande av undantag ([stycke 5.7](#)).

2.5 Kemikalier, material och produkter som kommer i kontakt med vatten 17 b §

De kemikalier eller filtermaterial som används vid behandling av vatten, eller de material eller produkter som används vid uttag, behandling, lagring eller leverans av vatten eller i byggnadens vatteninstallation får inte försämra kvaliteten på hushållsvatten eller varmt bruksvatten så att uppfyllandet av kvalitetskraven enligt 17 § äventyras.

De kemikalier, filtermaterial, material eller produkter som avses i 1 mom. får inte heller inverka negativt på vattnets färg, lukt eller smak, öka mikrobiell tillväxt i vattnet eller lösgöra främmande ämnen i vattnet i större mängder än vad som är behövligt för ändamålet med användningen.

Med avvikelse från 2 mom. kan ämnen som ökar mikrobiell tillväxt användas vid vattenbehandlingen, om det uttryckligen är syftet med det ämne som används.

Tillverkare, importörer, försäljare och andra aktörer som på marknaden tillhandahåller produkter som är avsedda att komma i kontakt med hushållsvatten eller varmt bruksvatten ska se till att produkterna uppfyller kraven i denna paragraf. Bestämmelser om marknadskontroll och yttre gränskontroll av vid vattenleverans och i byggnaders vatteninstallationer använda produkter samt om sökande av ändring i marknadskontrollmyndighetens beslut finns i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter (1137/2016), nedan marknadskontrollagen. Vid tillämpning av denna lag avses med ekonomisk aktör enligt marknadskontrollagen sådana aktörer som avses i detta moment.

Bestämmelser om en ram för marknadskontrollen, för samarbetet med ekonomiska aktörer och för kontrollen av produkter som förs in på unionsmarknaden finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 1020/2019 om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter och om ändring av direktiv 2004/42/EG och förordningarna (EG) nr 765/2008 och (EU) nr 305/2011.

Bestämmelser om godkännande av desinfektionsmedel som används för behandling av vatten finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr

528/2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter, samt i kemikalielagen (599/2013).

Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet får för genomförande av de författningar som utfärdats med stöd av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/2184 om kvaliteten på dricksvatten, nedan dricksvattendirektivet, utfärdas närmare bestämmelser om:

- 1) de kemikalier och filtermaterial som används vid behandlingen av vatten som levereras för att användas som hushållsvatten;
- 2) de utgångsämnen, sammansättningar eller beståndsdelar som används vid tillverkningen av de material och produkter som i vattenproduktionskedjan eller byggnadens vatteninstallation kommer i kontakt med vatten, om villkoren för användning av dem, om metoderna för testning och godkännande av dem samt om grunderna för godkännande och underkännande av testresultaten;
- 3) förfarandet för bedömning av överensstämmelse med kraven i fråga om de produkter som kommer i kontakt med vatten, om utnämningen av organ för bedömning av överensstämmelsen och om de märkningar som visar att produkten lämpar sig för användning tillsammans med hushållsvatten;
- 4) förfarandet för inkludering av de utgångsämnen, sammansättningar eller beståndsdelar som används vid tillverkningen av de produkter som kommer i kontakt med vatten i den förteckning som förs av Europeiska unionen över de ämnen som kan användas vid tillverkning av produkter som kommer i kontakt med hushållsvatten eller varmt bruksvatten.

De kemikalier eller filtermaterial som används vid behandling av vatten, eller de material eller produkter som används vid uttag, behandling, lagring eller leverans av vatten eller i byggnadens vatteninstallation får inte försämra kvaliteten på dricksvatten eller varmt bruksvatten så att uppfyllandet av de allmänna kvalitetskraven enligt 17 § äventyras. Material som används i produkter som kommer i kontakt med vattnet samt kemikalier och filterämnen som används vid vattenbehandling får inte inverka negativt på vattnets färg, lukt eller smak eller öka mikrobernas tillväxt i vattnet, och får inte heller lösgöra ämnen som är skadliga för hälsan eller andra ämnen i vattnet i större mängder än vad som är behövligt för ändamålet med användningen. Förebyggandet av att ämnen som är skad-

liga för hälsan löses upp hör till uppfyllandet av kvalitetskraven enligt 17 § i lagen. Vattnet ska också vara lämpligt för sitt ändamål och godtagbart för vattenanvändarna. Dessa egenskaper bedöms med hjälp av kvalitetsmål såsom färg, lukt och smak samt respons från vattenanvändarna. Även om det allmänna målet är att dämpa mikrobiltillväxten kan det vid vattenbehandlingen behövas ämnen som ökar mikrobernas tillväxt.

I dricksvattendirektivet föreskrivs att EU:s förordning om marknadskontroll ska tillämpas på produkter som kommer i kontakt med vatten. EU-förordningen gäller som sådan i alla unionens medlemsstater och i Finland har den kompletterats nationellt med lagen om marknadskontroll. Med ekonomiska aktörer enligt 2 § 9 punkten i marknadskontrollagen avses vid tillämpningen av hälsoskyddslagen sådana tillverkare, importörer, försäljare eller andra aktörer som på marknaden tillhandahåller produkter som är avsedda att komma i kontakt med hushållsvatten eller varmt bruksvatten. Dessa aktörer ska se till att produkterna uppfyller kraven i 17 b §.

Bestämmelser om godkännande av desinfektionsmedel som används för behandling av vatten finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 528/2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter, samt i kemikalielagen (599/2013). Biocidförordningen gäller utsläppande på marknaden och användning av biocidprodukter. Enligt artikel 17 i förordningen får biocidprodukter inte användas om de inte har beviljats tillstånd. Situationen för godkännande av verksamma biocidämnen som används i desinfektionsmedel för hushållsvatten i början av 2023 och situationen för beviljade tillstånd för biocidprodukter beskrivs på Tukes [webbplats Biocider](#) och i Tukes publikation [Desinfektionsmedel för dricksvatten - Lägesrapport om godkännande av verksamma ämnen och beredningar i biocidprodukter](#) (på finska). En anläggning som levererar hushållsvatten ska utreda tillståndssituationen för de biocidprodukter som den använder via biocidproduktregistren eller fråga kemikalieleverantörerna om saken, om situationen är att tidsfristen för produktansökan har löpt ut för en kort tid sedan och behandlingen av tillståndsansökningar som gäller produkten ännu inte har slutförts. Produkter som behandlas i tillståndsbehandlingen syns inte i något offentligt register. Dessutom lönar det sig att följa med de verksamma ämnenas godkännandestatus och kontrollera med kemikalieleverantören redan när det verksamma ämnet har godkänts och tidsfristen för ansökan är känd om man ämnar ansöka om produktgodkännande. Till exempel i desinficeringsystem där de verksamma ämnena "Aktivt klor frisatt från hypokloritsyra" och "Aktivt klor som framställs genom elektrolys av natriumklorid" används är det från och med början av 2023 tillåtet att använda endast sådana

produkter för vilka en biocidproduktansökan har gjorts. På grund av de komplicerade biocidbestämmelserna kan man ställa frågor om ämnet till Tukes kemikalierådgivning.

2.6 Godkännande av verksamheten vid anläggningar som levererar hushållsvatten 18 §

Anläggningar som levererar hushållsvatten och som har egen produktion eller behandling av vatten senast tre månader innan man planerar inleda verksamheten ansöka om godkännande av verksamheten hos den kommunala hälsoskyddsmyndigheten. Hushållsvatten får inte levereras förrän verksamheten har godkänts.

Ansökan om godkännande av verksamheten ska också göras om vattentäkten eller vattenbehandlingen i väsentlig grad utvidgas eller ändras, eller om det i vattenkvaliteten eller vattendistributionen sker förändringar som är väsentliga med tanke på hushållsvattnets kvalitet. En ansökan om ändring ska göras senast 30 dygn innan verksamheten ändras. Verksamheten får inte ändras förrän ansökan har godkänts.

Till en ansökan som avses i 1 och 2 mom. ska fogas behövliga uppgifter om verksamhetsutövaren, det vatten som levereras, vattenproduktionskedjan och riskhanteringen.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska för kännedom sända ansökan till de regionförvaltningsverk, de närings-, trafik- och miljöcentraler och de kommunala hälsoskyddsmyndigheter till vars områden anläggningen som levererar hushållsvatten levererar vatten eller från vars områden den tar vatten och ge dessa tillfälle att yttra sig med anledning av ansökan.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska i sitt beslut om godkännande ange vattendistributionsområdena för den anläggning som levererar hushållsvatten och meddela den sökande sådana behövliga villkor som avses i 20 §.

En anläggning som levererar hushållsvatten och som har egen vattenproduktion eller behandling och ett partivattenverk ska ansöka om godkännande av den kommunala hälsoskyddsmyndigheten enligt 18 § i hälsoskyddslagen senast 3 månader innan den planerade verksamheten inleds (tabell 2 samt bilagorna 1 och 2). Innehållet i ansökan beskrivs i [stycke 5.3](#). Det vatten som levereras, det vill säga det vatten som lämnar anläggningen, ska undersökas för alla de para-

metrar som anges i förordningen om hushållsvatten innan vattenleveransen inleds. Hushållsvatten får inte levereras förrän verksamheten har godkänts. Även nätets inverkan på hushållsvattnets kvalitet ska utredas innan hushållsvattnet levereras till användarna. Hushållsvattnets kvalitet ska uppfylla kvalitetskraven i förordningen om hushållsvatten.

Tabell 2. Verksamhetsutövare som ska ansöka om godkännande för sin verksamhet enligt 18 § i hälsoskyddslagen hos den kommunala hälsoskyddsmyndigheten.

Verksamhetsutövare	Godkännande
Anläggningar som levererar hushållsvatten och som producerar eller behandlar vatten	I beslutet ska anges vattendistributionsområden
Partivattenverk	I beslutet rekommenderas att man anger vart vattnet levereras

Ansökan om godkännande av verksamheten görs när en ny verksamhetsutövare inleder sin verksamhet eller om vattentäkten eller vattenbehandlingen i väsentlig grad utvidgas eller ändras, eller om det i vattenkvaliteten eller vattendistributionen sker förändringar som är väsentliga med tanke på hushållsvattnets kvalitet. När verksamhetsutövarens juridiska person byts ut (i praktiken byte av FO-nummer), är det i praktiken fråga om en ny aktör. Av denna nya aktör krävs ett nytt godkännande enligt 18 § i hälsoskyddslagen innan verksamheten inleds. Den gamla verksamhetsutövaren gör en nedlägningsanmälan.

En skriftlig ansökan som gäller verksamheten vid en anläggning som levererar hushållsvatten lämnas in till hälsoskyddsmyndigheten i den kommun på vars område den anläggning som levererar hushållsvatten eller partivattenverket har sin hemort. I 8 § i hälsoskyddsförordningen finns närmare bestämmelser om ansökningsförfarandet ([stycke 5.2](#)).

Om en verksamhetsutövare som varit verksam länge saknar godkännande eller inte har godkännande för sin verksamhet, räcker det att de uppgifter som ingår i ansökan har beskrivits till exempel i programmet för kontrollundersökningar eller i planen för tillsynen över partivattenverket.

2.6.1 Ansökan om ändring av verksamheten

Enligt HsL 18 § 2 mom. ska ansökan om godkännande av verksamheten också göras om vattentäkten eller vattenbehandlingen i väsentlig grad utvidgas eller ändras, eller om det i vattenkvaliteten eller vattendistributionen sker förändringar som är väsentliga med tanke på hushållsvattnets kvalitet. Väsentliga förändringar i verksamheten kan vara till exempel nya vattentäkter, nya vattenbehandlingsmetoder och förändringar i antalet vattenanvändare så att förändringen påverkar analysfrekvensen för övervakningen av hushållsvattnets kvalitet.

En väsentlig förändring i ett partivattenverks verksamhet kan vara till exempel ibruktagande av nya vattentäkter, ändring av vattenbehandlingsmetoderna och leverans av vatten till en ny anläggning som levererar hushållsvatten.

Ansökan om ändring av verksamheten ska göras senast 30 dygn innan verksamheten ändras väsentligt. Verksamheten får inte ändras förrän ansökan har godkänts. Ändringarna ska beaktas i riskhanteringsplanen, programmet för kontrollundersökningar, egenkontrollen, anläggningens beredskapsplan för störningssituationer och den kommunala hälsoskyddsmyndighetens plan för störningssituationer.

Ansökan lämnas in till hälsoskyddsmyndigheten i den kommun på vars område den anläggning som levererar hushållsvatten eller partivattenverket har sin hemort.

2.6.2 Beslut om godkännande

Enligt 18 § 5 mom. i hälsoskyddslagen ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten i beslutet om godkännande ange vattendistributionsområdena för den anläggning som levererar hushållsvatten (tabell 2). I beslutet om godkännande av ett partivattenverk rekommenderas att man anger de anläggningar som levererar hushållsvatten till vilka partivattenverket levererar vatten (tabell 2).

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan i sitt beslut meddela föreskrifter som avses i 20 § i hälsoskyddslagen. Sådana är till exempel kontrollskyldigheter som gäller vattenkvaliteten, bestämmelser om desinficering eller annan behandling av vatten och föreskrifter om vattenanvändning för att förebygga sanitär olägenhet.

2.7 Anmälningsskyldighet om vattendistributionsområde 18 a §

Anläggningar som levererar hushållsvatten och verksamhetsutövare som tar hushållsvatten med egna anordningar för användning som ett led i offentlig eller kommersiell verksamhet ska till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten göra en sådan anmälan som avses i 13 § 1 mom. om ett nytt vattendistributionsområde. Ägaren av en vattentäkt eller vattencistern som är i gemensam användning ska göra en i den paragrafen avsedd anmälan, om vatten tas med vattenanvändarnas egna anordningar för att användas som hushållsvatten till sammanlagt en volym av minst 10 kubikmeter per dygn eller motsvarande minst 50 personers behov.

De aktörer som avses i 1 mom. ska se till att uppgifterna om vattendistributionsområdet är uppdaterade. En anmälan enligt 13 § 2 mom. om väsentliga förändringar i uppgifterna ska utan dröjsmål göras till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten.

En anläggning som levererar hushållsvatten ska upprätthålla vattendistributionsområdets gränser som geografisk information i vektorformat där vattendistributionsområdet har angetts som områdesobjekt. Informationen om gränserna ska på det sätt som Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården särskilt bestämmer ges till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten och Finlands miljöcentral, vilka årligen också ska underrättas om förändringar i gränserna.

Anmälningsskyldigheten om ett nytt vattendistributionsområde eller ett därtill anslutet tätortsområde gäller alla anläggningar som levererar hushållsvatten, även sådana i 18 § avsedda anläggningar vars verksamhet har godkänts (bilaga 2). Anmälan ska göras på det sätt som avses i 13 § i hälsoskyddslagen. Anmälan ska endast göras om ett nytt vattendistributionsområde, eftersom ansökan för en anläggning som inleder sin verksamhet innehåller uppgifter om de aktuella vattendistributionsområdena. Om det nya vattendistributionsområdet omfattar ny vattentäkt eller ny vattenbehandling, ska en ansökan om väsentlig ändring enligt 18 § alltid göras ([stycke 2.6.1](#)).

Även en verksamhetsutövare som tar hushållsvatten med egna anordningar för användning som ett led i offentlig eller kommersiell verksamhet ska göra en anmälan om vattendistributionsområdet. Med användning av hushållsvatten som ett led i offentlig eller kommersiell verksamhet avses användning eller leverans

av hushållsvatten till de kunder som är föremål för verksamheten. Anmälningsskyldigheten gäller dock inte livsmedelslokaler som tar vatten ur en egen vattentäkt för egna behov, eftersom anmälningsskyldigheten för dessa föreskrivs i livsmedelslagen (297/2021). Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten får uppgifterna om livsmedelslokalernas regelbundna övervakning av kvaliteten på hushållsvatten från tillsynsmyndigheten enligt livsmedelslagen.

Verksamhetsutövarna ska hålla uppgifterna om vattendistributionsområdet uppdaterade och utan dröjsmål underrätta den kommunala hälsoskyddsmyndigheten om väsentliga förändringar i uppgifterna. En väsentlig förändring kan till exempel anses vara att antalet vattenanvändare förändras så att förändringen påverkar analysfrekvensen för tillsynen över hushållsvattnets kvalitet.

Följande verksamhetsutövare och ägare till vattentäkter eller vattencisterner ska göra en skriftlig anmälan om vattendistributionsområdet enligt 13 § i hälsoskyddslagen senast 30 dygn innan verksamheten inleds till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten (bilaga till hälsoskyddslagen):

- *Anläggningar enligt 18 a § som levererar hushållsvatten och som levererar minst 10 kubikmeter vatten per dygn eller för minst 50 personers behov*
- *Anläggningar enligt 18 a § som levererar hushållsvatten och som levererar mindre än 10 kubikmeter vatten per dygn och för mindre än 50 personers behov*
- *Uttag av hushållsvatten enligt 18 a § med egna anordningar för användning som ett led i offentlig eller kommersiell verksamhet*
- *En vattentäkt eller vattencistern i gemensam användning enligt 18 a §, om vatten tas med vattenanvändarnas egna anordningar för minst 50 personers behov eller minst 10 kubikmeter per dygn*

En ny verksamhetsutövare och ägare till vattentäkter eller vattencisterner ska anmäla verksamheten eller bytet av verksamhetsutövare till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten. När verksamhetsutövarens juridiska person byts ut (i praktiken byte av FO-nummer), är det i praktiken fråga om en ny aktör. Av denna nya aktör krävs en ny anmälan enligt 13 § i hälsoskyddslagen senast 30 dagar innan verksamheten inleds. Den gamla verksamhetsutövaren gör en nedläggningsanmälan.

Hushållsvatten kan tas med egna anordningar också från andra ställen än vattentäkten, till exempel från nätet som hör till en anläggning som levererar hushållsvatten. En sådan verksamhetsutövare kan till exempel vara en verksamhetsutövare som ordnar distributionen av hushållsvatten till ett storevenemang. Även en sådan verksamhetsutövare ska göra en anmälan om tillfällig vattendistribution enligt 13 § i hälsoskyddslagen. På grund av det stora antalet vattenanvändare är det bra om den kommunala hälsoskyddsmyndigheten är medveten om evenemanget, tidpunkten, det uppskattade antalet vattenanvändare, hygien i vattendistributionen och verksamhetsutövarens beredskap för störningssituationer.

Anmälan ska i tillämpliga delar innehålla de uppgifter som avses i 8 § 1 mom. i hälsoskyddsförordningen ([stycke 5.1](#)). Punkterna 4–6 i nämnda moment gäller endast sådana verksamhetsutövare som själva tar eller behandlar vatten. Om ägaren till en vattentäkt eller vattencistern i gemensam användning inte har ett FO-nummer, behöver FO-numret inte ingå i anmälan.

2.7.1 Intyg över mottagande och behandling av anmälan

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ger anmälaren ett intyg över att anmälan har mottagits, behandlar anmälan och gör vid behov en i HsL 45 § avsedd inspektion av den anmälda verksamheten (bilaga 1). Det är vanligt att anmälaren i samband med behandlingen och en eventuell inspektion får anvisningar av myndigheten för att förebygga sanitära olägenheter.

Utöver de anvisningar som ges i samband med inspektionen kan anvisningar ges i samband med att mottagningsintyget för anmälan utfärdas. I anvisningarna kan verksamhetsutövaren informeras till exempel om innehållet i den lagstiftning som förpliktar denna. Tryggandet av kvaliteten på hushållsvatten och varmt bruksvatten ska basera sig på förebyggande beredskap och riskhantering enligt HsL 19 § och verksamhetsutövaren ska samla in och uppdatera de uppgifter som behövs för riskhanteringen ([stycke 2.8](#)).

I samband med behandlingen av anmälan kan det uppstå situationer där myndigheten måste vidta åtgärder för att begränsa eller undanröja eventuella sanitära olägenheter. Myndigheten kan ålägga verksamhetsutövaren kontrollskyldigheter som gäller vattenkvaliteten, bestämma att hushållsvattnet ska desinficeras eller behandlas på något annat sätt, om detta anses nödvändigt med tanke på vattenkvaliteten samt meddela föreskrifter om vattenanvändningen med stöd av HsL 20 § för att förebygga sanitära olägenheter ([stycke 2.11.4](#)). Förbud och föreskrifter kan också meddelas med stöd av HsL 51 §.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan anteckna i intyget som ges till verksamhetsutövaren, om det vatten som används i småskalig offentlig eller kommersiell verksamhet övervakas enligt förordningen om hushållsvatten i små enheter (401/2001) i stället för förordningen om hushållsvatten (1352/2015). Förordningen om hushållsvatten i små enheter kan tillämpas när hälsoskyddsmyndigheten på basis av resultaten av riskhanteringen enligt HsL 19 § är övertygad om att vattnet inte orsakar sanitär olägenhet (1352/2015 2 § 5 punkten).

På tillsynen över hushållsvattnets kvalitet i livsmedelslokaler kan förordningen om hushållsvatten i små enheter tillämpas, om den kommunala livsmedelstillsynsmyndigheten är övertygad om att vattenkvaliteten inte försämrar de färdiga livsmedlens hygieniska kvalitet och har säkerställt att vattenförsörjningen har beaktats i verksamhetsutövarens egenkontroll (1352/2015 2 § 4 punkten) enligt livsmedelslagens [\(297/2021\) 15 §](#). Då fattar den kommunala hälsoskyddsmyndigheten beslut om sådan kontroll av kvaliteten på hushållsvatten som gäller en livsmedelslokal och som ska utföras enligt förordningen om hushållsvatten i små enheter (401/2001, 1 § 1 mom. 2 punkten).

2.7.2 Vattendistributionsområdets geografiska informationsmaterial

En anläggning som levererar hushållsvatten ska upprätthålla uppgifter om avgränsningen av vattendistributionsområdet i form av regional geografisk information vid de anläggningar inom vars vattendistributionsområden det levereras minst 10 kubikmeter vatten per dygn eller för minst 50 personers behov. Anläggningen som levererar hushållsvatten lämnar både vattendistributionsområdets avgränsning eller precisering av avgränsningen som regionalt geografiskt informationsmaterial och de preciserande uppgifter om vattendistributionsområdet som fås från den kommunala hälsoskyddsmyndigheten till Finlands miljöcentral på det sätt som beskrivs i anvisningen [Geografisk information om vattendistributionsområden och inlämning av informationen](#). Enligt 18 a § i hälsoskyddslagen ska en anläggning som levererar hushållsvatten även tillställa den kommunala hälsoskyddsmyndigheten en avgränsning av vattendistributionsområdet eller en precisering av avgränsningen som regionalt geografiskt informationsmaterial. Med tanke på tillsynen över hushållsvattnets kvalitet och beredskapen för störningssituationer är det viktigt att uppgifterna lämnas till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten. Uppgifterna om ändringar i avgränsningen av vattendistributionsområdet kan lämnas in årligen. Väsentliga förändringar ska dock anmälas utan dröjsmål med stöd av 2 mom.

Det är viktigt att lämna uppgifterna till Finlands miljöcentral för att det ska vara möjligt att informera vattenanvändarna om hushållsvattnets kvalitet såsom avses i [tjänsten vesi.fi](https://tjansen.vesi.fi) på basis av adressen. Avgränsningen av vattendistributionsområdet som presenteras som geografisk information kan anses vara bland annat sådan sekretessbelagd information som avses i 24 § 7, 8 och 10 punkten i offentlighetslagen och därför är avgränsningen av vattendistributionsområdet inte öppen information som presenteras i tjänsten vesi.fi utan bakgrundsinformation.

2.8 Allmänna riskhanteringsprinciper 19 §

Tryggandet av kvaliteten på hushållsvatten och varmt bruksvatten ska grunda sig på förebyggande beredskap och riskhantering.

De verksamhetsutövare som avses i 18 och 18 a § ska fokusera riskhantering på

- 1) de hydrologiska och hydrogeologiska egenskaperna som påverkar kvaliteten på det råvatten som används vid hushållsvattenberedning samt de följder som orsakas av mänsklig verksamhet och som kan äventyra kvaliteten på hushållsvattnet;*
- 2) uttag, behandling, lagring och distribution av vatten som är avsett att användas som hushållsvatten.*

Verksamhetsutövaren ska sammanställa och uppdatera sådana uppgifter som behövs för riskhanteringen.

De uppgifter som avses i 3 mom. ska beaktas i egenkontrollen samt i myndighetstillsynen enligt 6 och 20 §.

Tryggandet av kvaliteten på hushållsvatten och varmt bruksvatten ska grunda sig på förebyggande beredskap och riskhantering. Om riskhanteringen i vattenproduktionskedjan har föreskrivits i hälsoskyddslagen och förordningen om hushållsvatten redan genom ändringarna 2016 och 2017, så huvudprinciperna för riskhanteringen har tillämpats redan i flera år.

Alla anläggningar enligt 18 § i hälsoskyddslagen som levererar hushållsvatten och anmälningsskyldiga verksamhetsutövare enligt 18 a § ska inrikta riskhanteringen på hela vattenproduktionskedjan från bildningen av råvatten till leveransen av hushållsvatten (bilaga 2). Verksamhetsutövaren ska sammanställa och

uppdatera nödvändiga uppgifter som behövs för att inrikta riskhanteringen. Nödvändiga uppgifter är identifierade faror och tillbud som påverkar vattnets hygieniska kvalitet enligt definitionen i 16 a § 8 punkten, den risk de medför för hushållsvattnets kvalitet samt ändamålsenliga metoder för att eliminera eller minska riskerna för vilka de ansvariga aktörerna har identifierats.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten beaktar i sin riskbedömning:

- Resultat av riskhanteringen enligt HsL 19 §
- Orsakar brunnens omgivning eller mänsklig verksamhet risker för hushållsvattnets kvalitet
- Brunnens konstruktioner, läge och vattenbehandling
- Verksamhetsutövarens egenkontroll och dokumentering av den
- Används vattnet som hushållsvatten eller för något annat ändamål (tvätt, städning, byk)
- Antal människor som använder hushållsvattnet
- Genomsnittlig vattenförbrukning
- Säsongsbundenhet, heltid

De uppgifter som är nödvändiga för riskhanteringen ska beaktas i den egenkontroll som verksamhetsutövaren utför med stöd av hälsoskyddslagen samt i den kommunala hälsoskyddsmyndighetens tillsyn över hushållsvattnets kvalitet och verksamhetens förhållanden (bilaga 1 och 2). Anläggningens egenkontroll och den kommunala hälsoskyddsmyndighetens myndighetstillsyn sträcker sig dock inte nödvändigtvis till alla de aktörer som har identifierats som ansvariga för genomförandet av riskhanteringsmetoderna. De identifierade hanteringsmetoderna kan gälla till exempel minskning av utsläppen från verksamheter i tillrinningsområdet, uppdatering av skyddsplanen för grundvattenområdet, samordnad kontroll av råvattnets kvalitet eller placering av nya verksamheter som styrs genom planläggning. Samarbetet mellan verksamhetsutövarna, myndigheterna och intressentgrupperna är viktigt för att genomföra hanteringsmetoderna för identifierade risker.

Närmare bestämmelser om riskhanteringsplaner ([stycke 4.3](#)) och egenkontroll ([stycke 4.6](#)) och planen för egenkontroll ([stycke 4.7](#)) för anläggningar som levererar hushållsvatten och för partivattenverk som omfattas av förordningen om hushållsvatten finns i 19 a § i hälsoskyddslagen och i riskhanteringsförordningen (7/2023). Anläggningar och objekt som levererar hushållsvatten enligt förordningen om hushållsvatten i små enheter, där hushållsvatten används för kommersiell eller offentlig verksamhet och där anskaffningen av hushållsvatten grundar sig på användning av vatten som tas från en egen vattenkälla, såsom en brunn, sammanställer och uppdaterar de uppgifter som är nödvändiga för riskhanteringen, men de behöver inte göra upp en riskhanteringsplan enligt HsL 19 a §. Med objekt där hushållsvatten används för kommersiell eller offentlig verksamhet avses till exempel i fråga om offentlig verksamhet små byskolor samt i fråga om kommersiell verksamhet småskalig uthyrning av fritidsfastigheter eller livsmedelslokaler såsom kiosker eller små kaféer (bilaga 2). Riskhanteringen är viktig även för dessa aktörer och för dem gäller de allmänna principerna för riskhantering som föreskrivs i HsL 19 § och 2 §. Vid identifiering av faktorer kan man använda [checklistan för ett litet vattentjänstverk för att bedöma säkerheten](#) (på finska). Verksamhetsutövarens egenkontroll skapar en grund för en säker kvalitet på hushållsvattnet och verksamheten ska bedrivas så att uppkomsten av sanitära olägenheter i mån av möjlighet förhindras. Genom myndighetstillsyn säkerställs att verksamheten och hushållsvattnets kvalitet överensstämmer med bestämmelserna.

HsL 2 § Allmänna principer

En verksamhet som påverkar livsmiljön ska planeras och ordnas så att befolkningens och individens hälsa upprätthålls och främjas.

Den som utövar verksamhet som påverkar livsmiljön ska identifiera de risker i verksamheten som orsakar sanitär olägenhet och följa upp de faktorer som påverkar dem (egenkontroll). Verksamheten ska utövas så att uppkomsten av sanitära olägenheter så långt som möjligt förhindras.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten övervakar riskhanteringen och att uppgifterna är uppdaterade genom inspektioner enligt hälsoskyddslagen eller andra dokumentinspektioner i enlighet med kommunens tillsynsplan (till exempel inspektion i anslutning till anmälan eller utredning som begärts i samband med provtagning). Riskhanteringen och uppgifternas aktualitet kan påverka objektets inspektionsfrekvens och övervakningen av hushållsvattnets kvalitet.

2.9 Riskhanteringsplan för vattenproduktionskedjan 19 a §

En anläggning som levererar hushållsvatten ska utarbeta och uppdatera en plan för riskhantering, nedan riskhanteringsplanen, för att förebygga och hantera sådana risker som kan medföra sanitära olägenheter genom hushållsvatten. Riskhanteringsplanen ska täcka riskerna i hela vattenproduktionskedjan och innehålla de uppgifter som är centrala med hänsyn till riskhanteringen och de förfaranden som är ändamålsenliga vid eliminering eller minskning av riskerna.

De som deltar i utarbetandet av riskhanteringsplanen ska ha tillgång till de uppgifter som behövs för riskbedömningen och tillräcklig sakkunskap för att kunna fastställa de förfaranden som avses i 1 mom. Vid sammanställandet av uppgifterna kan de uppgifter som lagrats i det datasystem som avses i 222 § i miljöskyddslagen användas.

Riskhanteringsplanen ska utarbetas i samarbete med den kommunala hälso- och skyddsmyndigheten och andra myndigheter och berörda grupper som är centrala med tanke på riskhanteringen, utom om det är uppenbart onödigt att dessa deltar i utarbetandet av planen. Bestämmelser om närings-, trafik- och miljöcentralens och den kommunala miljöförvaltningsmyndighetens deltagande i riskhanteringen finns i 4 § i lagen om vattentjänster.

En anläggning som levererar hushållsvatten ska i sin egenkontroll beakta riskhanteringsplanen och ge in den till den kommunala hälso- och skyddsmyndigheten, närings-, trafik- och miljöcentralen och den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten. Den kommunala hälso- och skyddsmyndigheten ska beakta riskhanteringsplanen vid sådan myndighetstillsyn som avges i 6 och 20 §.

En anläggning som levererar hushållsvatten ska utarbeta och uppdatera en riskhanteringsplan för hela vattenproduktionskedjan för att förebygga och hantera sådana risker som kan orsaka sanitär olägenhet genom hushållsvatten ([stycke 4.3](#)). Med vattenproduktionskedja avses en helhet för leverans av hushållsvatten från tillrinningsområdet för råvatten för vattentäkten, behandlingen, lagringen och distributionen av vatten till det ställe där fastighetens tomtvattenledning har anslutits till vattenledningsnätet som tillhör den anläggning som levererar hushållsvatten. En anläggning som köper vatten kan inte nödvändigtvis påverka faktorer som påverkar råvattnets kvalitet, men även den ska vara medveten om riskerna och riskhanteringsåtgärderna i hela vattenproduktionskedjan. Närmare bestämmelser om riskhanteringsplanens innehåll ([stycke 4.3](#)), egen-

kontrollen vid anläggningar som levererar hushållsvatten ([stycke 4.6](#)) och planen för egenkontroll ([stycke 4.7](#)) finns i riskhanteringsförordningen 7/2023. I riskhanteringsplanen presenteras identifierade faror som hotar hushållsvattnets hygieniska kvalitet och användbarhet, de riskhanteringsåtgärder som verket använder och hur man säkerställer att de fungerar. I planen presenteras vid behov också införandet av nya riskhanteringsåtgärder.

Riskhanteringsplanen för en anläggning som levererar hushållsvatten kan utarbetas med ett webbaserat [WSP-verktyg](#), som är ett systematiskt riskhanterings-system för hushållsvatten och stöder riskhanteringen för hela vattenproduktionskedjan.

De delar av riskhanteringsplanen som gäller råvatten ska överensstämma med HsL 19 a § senast 12.7.2027 och de delar som gäller leveranssystemet för hushållsvatten senast 12.1.2029 ([stycke 3.21.1](#)). En anläggning som levererar hushållsvatten kan under övergångsperioderna iaktta riskhanteringsåtgärder enligt den 20 § som gällde när hälsoskyddslagen trädde i kraft 12.1.2023 och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den, dock högst till dess att den kommunala hälsoskyddsmyndigheten justerar programmet för kontrollundersökningar som gäller den regelbundna tillsynen över hushållsvattnet.

Anläggningar som levererar hushållsvatten och partivattenverk som enligt förordningen om hushållsvatten skall övervakas med stöd av 15 § i lagen om vattentjänster ska hålla sig informerade om dels de risker som hänför sig till kvantiteten av eller kvaliteten på det råvatten som de använder, dels i vilket skick verkets anordningar är. I detta syfte ska de kontrollera kvantiteten av och kvaliteten på det råvatten som de använder och anordningarnas skick. Med anordningar avses alla anordningar som behövs för anläggningens verksamhet, såsom vattentäkt, vattenbehandlingsanläggningar, distributionsnät med tillhörande cisterner och anordningar, pumpstationer, reningsverk samt avloppsnät med tillhörande brunnar och anordningar. Anläggningarna väljer de parametrar som ska kontrolleras i råvattnet utifrån riskhanteringen i vattenproduktionskedjan (LVT 15 §) ([stycke 4.8](#)).

Anläggningar och objekt som levererar hushållsvatten enligt förordningen om hushållsvatten i små enheter, där hushållsvatten används för kommersiell eller offentlig verksamhet och där anskaffningen av hushållsvatten grundar sig på användning av vatten som tas från en egen vattenkälla, såsom en brunn, sammanställer och uppdaterar de uppgifter som är nödvändiga för riskhanteringen, men de behöver inte göra upp en riskhanteringsplan enligt HsL 19 a § enligt vad som sägs i [stycke 2.8](#).

2.9.1 Deltagare i utarbetandet av riskhanteringsplanen

Verksamhetsutövaren sammanställer en arbetsgrupp som ansvarar för utarbetandet av riskhanteringsplanen och gruppens sammansättning presenteras i planen ([stycke 4.3](#)). Planen ska utarbetas i samarbete med den kommunala hälsoskyddsmyndigheten och andra myndigheter och intressentgrupper som är centrala med tanke på riskhanteringen. De som deltar i utarbetandet av riskhanteringsplanen ska ha tillgång till de uppgifter som behövs för riskbedömningen och tillräcklig sakkunskap för att fastställa förfarandena för riskhantering. Verksamhetsutövaren har prövningsrätt i fråga om för vilka intressentgrupper det är uppenbart nödvändigt att delta i utarbetandet av planen.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten är tillsynsmyndighet enligt hälsoskyddslagen i fråga om hushållsvattnets kvalitet och den regelbundna tillsynen över verksamhetsutövarens förhållanden. I 6 § i hälsoskyddslagen föreskrivs att tillsynen ska vara högklassig, riskbaserad och förebygga sanitära olägenheter och att resultaten av riskhanteringen ska beaktas vid övervakningen av hushållsvattnets kvalitet och övervakningen av förhållandena. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten har den information som behövs för att bedöma de hälsorisker som identifierade faror och tillbud medför. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten har en central roll i riskhanteringen och ska i princip delta i utarbetandet av riskhanteringsplanen.

Enligt 4 § i lagen om vattentjänster deltar NTM-centralen (Enheten för vattentjänster) och den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten vid behov inom sina verksamhetsområden i sammanställningen av de miljöuppgifter som behövs för riskhanteringen i vattenproduktionskedjan enligt hälsoskyddslagen samt i identifieringen av riskhanteringsåtgärder. De utgångsuppgifter som behövs som grund för riskhanteringen finns tillgängliga via NTM-centralens enhet för vattentjänster bland annat i fråga om:

- riskfunktionerna i området
- råvattnets kvalitet
- grundvattnets strömningsriktningar och ytnivåer
- skadliga ämnen och deras spridning
- förorenad mark

- risker orsakade av klimatförändringen
- översvämningsrisker
- fastställande av vattnets tillrinningsområden

Utöver enheten för vattentjänster är det av största vikt att de regionala NTM-centralerna deltar i riskbedömningsarbetet i anslutning till råvattnets kvalitet. Enligt vattenvårdslagen har den regionala NTM-centralen en central ställning i planeringen av vattenvården och NTM-centralen är också tillsynsmyndighet i enlighet med miljöskyddslagen och vattenlagen. I beskrivningen av tillrinningsområdet vid en vattentäktspunkt som ingår i riskbedömningen kan man utnyttja uppgifter som samlats in för vattenvården (till exempel riskbedömningar i Pisara-systemet), uppgifter om vattentäkternas skyddsområde, georeferering och en beskrivning av markanvändningen, avrinningen och vattenbildningsprocesserna i tillrinningsområdet.

Bestämmelser om den kommunala miljöförhållanden myndighetens deltagande i riskhanteringsarbetet finns på motsvarande sätt som för NTM-centralernas del i 4 § i lagen om vattentjänster. Enligt 22 § i miljöskyddslagen sköter den kommunala miljöförhållanden myndigheten kommunens tillstånds- och tillsynsuppgifter enligt miljöskyddslagen samt anmälningsförfaranden. Den kommunala miljöförhållanden myndigheten har således viktig information med tanke på identifieringen av faror och riskhanteringen och därför är det också viktigt att myndigheten deltar i riskhanteringsarbetet. Samarbetsgruppen bör också ha information om objekt som har upphört med sin verksamhet och som kan äventyra hushållsvattnets kvalitet.

Den kommunala miljöförhållanden myndighetens och NTM-centralens (enheten för vattentjänster och/eller den regionala) deltagande i utarbetandet av riskhanteringsplanen är nödvändigt särskilt när anläggningen har egen vattenförsörjning och

- anläggningen inte känner till eventuella risker eller riskerna inte har kartlagts tidigare
- identifieringen av risker har upplevts som utmanande
- man har identifierat nya risker i området eller antar att riskerna har ökat

Riskerna kan antas ha ökat om det har skett förändringar i markanvändningen i området eller om det har etablerats ny verksamhet i området, såsom industri. Kommunens miljöskydd och NTM-centralen har inte nödvändigtvis behov av att

delta i utarbetandet av riskhanteringsplanen om anläggningen inte har någon egen vattentäkt och riskhanteringsplanerna är aktuella i anläggningens kommande vattenproduktionskedja (aktörer som levererar vatten till anläggningen).

Andra centrala myndigheter vid utarbetandet av riskhanteringsplanen kan till exempel vara den kommunala myndighet som ansvarar för planläggningen, eftersom markanvändningen kan påverka till exempel grundvattnets kvalitet och avloppslösningarna för bosättningen, och räddningsmyndigheten, som är aktör i miljöolyckor och med vilken man borde avtala om hanteringen av störningssituationer i anslutning till förorening av hushållsvattnet. Beredskap för störningssituationer och riskhantering hör ihop. Om man med riskhanteringsåtgärderna inte kan eliminera faror och tillbud eller uppnå en tillräcklig riskhanteringsnivå, ska de återstående riskerna som eventuellt orsakar sanitära olägenheter beaktas i planeringen för störningssituationer.

Andra intressentgrupper vid utarbetandet av riskhanteringsplanen kan till exempel vara miljötillståndspliktiga verksamhetsutövare vars verksamhet eventuellt kan medföra risk för förorening av råvattnet. Det rekommenderas att aktörer som medför risk för förorening i samarbete med vattenleverantörer och andra berörda intressentgrupper vidtar förebyggande åtgärder och åtgärder för att eliminera eller minska riskerna. Enligt 52 och 62 § i miljöskyddslagen ska miljötillståndet förenas med behövliga bestämmelser för att förhindra förorening av miljön, för kontroll av utsläpp och verksamheten samt för kontroll av verksamhetens konsekvenser och miljöns tillstånd efter att verksamheten har upphört. Det är bra att beakta sådan information i riskbedömningen och riskhanteringen och det främjar eventuella förorenares deltagande i riskhanteringsåtgärderna. Samarbetet mellan en anläggning som levererar hushållsvatten och miljötillståndspliktiga verksamhetsutövare kan till exempel bestå av samordnad recipientkontroll av vattenkvaliteten.

Enligt 63 § i miljöskyddslagen och 3 kap. 11 § i vattenlagen kan tillståndsmyndigheten vid behov ålägga flera tillståndshavare att tillsammans kontrollera konsekvenserna av sina verksamheter eller för kontrollen av verksamheten godkänna deltagande i övervakningen inom området. Den samordnade recipientkontrollen kan enligt nämnda bestämmelser gälla obligatorisk kontroll som grundar sig på miljöskyddslagen och vattenlagen. I praktiken har till exempel samordnad recipientkontroll av grundvatten konstaterats vara en fungerande lösning, där en anläggning som levererar hushållsvatten genomför samordnad recipientkontroll i samarbete med andra aktörer som är skyldiga att kontrollera grundvattnet i området för grundvattenförekomsten i fråga. Genom samordnad

recipientkontroll av grundvatten kan flera verksamhetsutövares kontrollskyldigheter skötas kostnadseffektivt med enhetliga provtagnings- och analysmetoder. Resultaten ger en helhetsbild av grundvattnets tillstånd och eventuella förändringar i grundvattnets kvalitet som begränsar användningen som hushållsvatten. Med hjälp av samarbetet effektivteras också alla aktörers engagemang i de riskhanteringsåtgärder som konstateras vara nödvändiga i området.

Därutöver kan andra intressentgrupper vara till exempel aktörer som bedriver verksamhet för vilken vattenkvaliteten och leveranssäkerheten är av särskilt stor betydelse, såsom sjukhus eller aktörer inom livsmedelsbranschen.

2.9.2 Inlämnande av riskhanteringsplanen

Anläggningar som levererar hushållsvatten och partivattenverk ska beakta riskhanteringsplanen i egenkontrollen och lämna in den till (den regionala) NTM-centralen, den kommunala miljövårdsmyndigheten och den kommunala hälso- och skyddsmyndigheten med beaktande av informationssäkerheten.

2.10 Riskhantering när det gäller vatteninstallationer i prioriterade fastigheter 19 b §

Prioriterade fastigheter enligt denna paragraf är följande i bilagan avsedda lokaler:

- 1) i 1 punkten avsedda lokaler som är avsedda för inkvarteringsverksamhet, med undantag av inkvarteringskaserner samt inredda lokaler, semesterbostäder eller utrymmen avsedda för inkvartering;*
- 2) i 2 punkten avsedda för allmänheten öppna badanläggningar, simhallar, utebassänger och bastur;*
- 3) i 4 punkten avsedda enheter för serviceboende med heldygnsomsorg eller enheter inom socialvården som tillhandahåller institutionsvård;*
- 4) i 7 punkten avsedda vårdavdelningar vid sjukhus och hälsovårdscentraler;*
- 5) andra än i 1–4 punkten avsedda lokaler enligt kommunens beslut som med hänsyn till antalet användare eller verksamhetens art kan medföra sanitära olägenheter genom byggnadens vatteninstallation.*

Ägaren av en byggnad som används som prioriterad fastighet ska för att trygga kvaliteten på det hushållsvatten och det varma bruksvatten som tas ur byggnadens vatteninstallation sammanställa och uppdatera de uppgifter som behövs för riskhanteringen samt fokusera riskhanteringen på byggnadens vatteninstallationer. En verksamhetsutövare som använder byggnaden eller en del av den som prioriterad fastighet ska delta i riskhanteringen av de risker som gäller byggnadens vatteninstallationer.

Ägaren av en byggnad ska ge en verksamhetsutövare som använder byggnaden eller en del av den som en prioriterad fastighet de i 2 mom. avsedda uppgifter som behövs för riskhanteringen. Verksamhetsutövaren ska för den kommunala hälsoskyddsmyndigheten på dennes begäran lägga fram uppgifter om riskhanteringen när det gäller byggnadens vatteninstallationer.

Utifrån de uppgifter som avses i 2 och 3 mom. kan den kommunala hälsoskyddsmyndigheten för att förhindra en sanitär olägenhet meddela ägaren av en byggnad eller en sådan verksamhetsutövare som använder byggnaden eller en del av den, förelägganden om:

- 1) underhåll av byggnadens vatteninstallationer;*
- 2) uppföljning av en sanitär olägenhet eller vattenkvaliteten i byggnadens vatteninstallation.*

Resultaten från den uppföljning av vattenkvaliteten som avses i 4 mom. 2 punkten ska lagras i det datasystem som avses i 20 § 2 mom.

Bestämmelser om planering och byggande av en byggnad på så sätt att den inte äventyrar hälsan finns i 117 c § i markanvändnings- och bygglagen. Bestämmelser om underhållet av en byggnad så att den hela tiden uppfyller de sanitära kraven, kraven på säkerhet och användbarhet finns i 166 § i markanvändnings- och bygglagen.

Riskhanteringen av byggnaders vatteninstallationer gäller av offentliga byggnader så kallade prioriterade fastigheter, som presenteras i bilagan till hälsoskyddslagen. Kommunen kan utifrån den allmänna definitionen av prioriterade fastigheter besluta vilka andra fastigheter de definierar som prioriterade. Enligt HsL 16 a § 9 punkten avses med prioriterad fastighet någon annan fastighet än en fastighet som är avsedd att användas av ett hushåll och där ett stort antal vattenanvändare kan exponeras för sanitära olägenheter orsakade av hushållsvatten eller det varma bruksvattnet. Vid valet av prioriterade fastigheter har särskild

uppmärksamhet fästs vid möjligheten att legionellabakterier förekommer och vid hur mottagliga fastighetens användare är för legionellainfektionernas skadeverkningar. Barn är inte särskilt utsatta för legionellainfektioner. Vattenanvändaren kan få en legionellainfektion genom att andas in aerosol som består av vatten och innehåller legionellabakterier.

Prioriterade fastigheter är anmälningspliktiga hotell, vandrarhem, lägenhetshotell, motell och resandehem samt inkvarteringslokaler vid semestercentraler och campingplatser enligt 13 § i hälsoskyddslagen. Användningen av vatteninstallationer i sådana byggnader kan vara oregelbunden, varvid uppehållstiden i vatteninstallationer ökar. Sådana förhållanden gynnar förökningen av legionellabakterier i vatteninstallationer. Legionellainfektioner har förekommit till exempel på hotell. Även badanläggningar, simhallar, utebad och bastur som är öppna för allmänheten har fastställts som prioriterade fastigheter.

Socialvårdsenheter som tillhandahåller serviceboende med heldygnsomsorg eller institutionsvård är prioriterade fastigheter, eftersom äldre personer hör till den känsligaste gruppen. Personer med nedsatt motståndskraft finns också på sjukhus och på hälsovårdscentralernas vårdavdelningar, och därför har även dessa objekt definierats som prioriterade fastigheter. Dessutom har det förekommit legionellainfektioner på sjukhus. Definitionen av serviceboende med heldygnsomsorg och socialvårdsenheter som ger institutionsvård omfattar också missbrukarrehabiliteringsanstalter och vårdhem för personer med funktionsnedsättningar, som också anses vara prioriterade fastigheter vars användare kan vara särskilt utsatta för legionella.

Med undantag av sjukhus och hälsovårdscentraler omfattas alla prioriterade fastigheter med stöd av 13 § i hälsoskyddslagen av tillsynen över kommunens planmässiga hälsoskydd (16 § 2 mom. i förordningen om hushållsvatten). Den regelbundna tillsynen enligt hälsoskyddslagen gäller på sjukhus och hälsovårdscentraler med vårdavdelningar endast riskhanteringen av byggnadernas vatteninstallationer.

2.10.1 Byggnadens ägare gör en riskbedömning

Ägaren av en byggnad som används som prioriterad fastighet ska för att trygga kvaliteten på det hushållsvatten och det varma bruksvatten som tas ur byggnadens vatteninstallation sammanställa och uppdatera de uppgifter som behövs för riskhanteringen samt fokusera riskhanteringen på byggnadens vatteninstallationer. Om detta skrivs i anvisningen [Bedömning och hantering av risker för](#)

[legionellabakterier och bly i byggnaders vatteninstallationer](#). Eftersom byggnadens ägare inte nödvändigtvis själv är en verksamhetsutövare som använder byggnaden eller en del av den som prioriterad fastighet och således inte är föremål för hälsoskyddstillsyn, är även en verksamhetsutövare som använder byggnaden eller en del av den som prioriterad fastighet för sin verksamhet skyldig att för sin del delta i riskhanteringen som gäller byggnadens vatteninstallationer.

Ägaren av en byggnad ska ge en verksamhetsutövare som använder byggnaden eller en del av den som en prioriterad fastighet de i 2 mom. avsedda uppgifter som behövs för riskhanteringen. Verksamhetsutövaren ska lämna uppgifter om riskhanteringen i fråga om byggnadens vatteninstallationer till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten, om myndigheten begär det. För riskbedömningen rekommenderas att man utnyttjar [checklistan](#) som Valvira publicerat.

Ägaren till en byggnad som används som prioriterad fastighet ska se till att riskbedömningarna av vatteninstallationerna i de prioriterade fastigheter har gjorts och de åtgärder som gäller riskhanteringen har vidtagits i enlighet med 19 b § 2 mom. senast den 12 januari 2029. Verksamhetsutövaren ska ha beredskap att före nämnda datum lämna de uppgifter om riskhanteringen som avses i 19 b § 3 mom. till tillsynsmyndigheten. Trots övergångsbestämmelsen har de prioriterade fastigheternas riskbedömnings- och hanteringsskyldighet i praktiken börjat främjas redan i början av 2023. Början av 2029 är en absolut tidsgräns för uppfyllandet av skyldigheterna och beredskapen att visa upp de handlingar och åtgärder som skyldigheten förutsätter.

Innan övergångsbestämmelsen träder i kraft kan man inte kräva att ägare och innehavare av prioriterade fastigheter gör riskbedömningar och vidtar riskhanteringsåtgärder eller verifierar dem. Hälsoskyddsmyndigheten kan dock med stöd av gällande lagstiftning främja ärendet genom att ge rådgivning om skyldigheten, genom att vägleda till att göra riskbedömningar av byggnaders vatteninstallationer och genom att uppmuntra till bekämpning av legionellabakterier samt genom att ge råd i andra frågor ([stycke 3.16](#)). Dessutom rekommenderas mätningar av hushållsvattnets och det varma bruksvattnets temperaturer i tillsynsobjekten i samband med systematisk övervakning för att bedöma risken för legionella.

2.10.2 Föreskrift av den kommunala hälsoskyddsmyndigheten

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan för att förhindra sanitär olägenhet meddela byggnadens ägare eller verksamhetsutövare föreskrifter om under-

håll av byggnadens vatteninstallationer samt om övervakning av sanitära olägenheter eller vattenkvaliteten i byggnadens vatteninstallationer. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan med stöd av 51 § hälsoskyddslagen meddela även andra föreskrifter eller genom sitt beslut ålägga den som saken gäller att inom en viss tid rätta till det som obehörigen har gjorts eller försummats. Ett beslut enligt 53 § kan komma i fråga till exempel om byggnadens ägare försummar sina skyldigheter enligt 2 eller 3 mom.

De prover som den kommunala hälsoskyddsmyndigheten eventuellt har bestämt att ska undersökas i fråga om vatteninstallationer i byggnader ska undersökas i ett laboratorium som godkänts av Livsmedelsverket och undersökningsresultaten ska sparas i datasystemet Vati. Åtgärderna för riskhantering i fråga om byggnaders vatteninstallationer samt resultaten av övervakningen av legionellabakterier och bly ska inkluderas i de informationshelheter som utarbetas med stöd av 21 § i hälsoskyddslagen för användning av Europeiska kommissionen, Europeiska miljöbyrån och EU:s smittskyddsmyndighet.

2.11 Övervakning, bestämmelser och information i fråga om vattenkvaliteten 20 §

2.11.1 Godkännande av riskhanteringsplanen

HsL 20 § 1 mom.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska godkänna den riskhanteringsplan som avses i 19 a § och regelbundet övervaka att:

- 1) kvaliteten på hushållsvatten i det vattendistributionsområde som avses i 18 § 5 mom. och 18 a § och på hushållsvatten som används i livsmedelslokaler uppfyller kvalitetskraven enligt 17 § 1 mom. vid det i 17 § 4 mom. avsedda ställe där kvalitetskraven ska uppfyllas;*
- 2) de uppgifter som avses i 19 § 3 mom. är uppdaterade;*
- 3) egenkontrollen hos den anläggning som levererar hushållsvatten är tillräcklig;*
- 4) den anläggning som levererar hushållsvatten genomför riskhanteringsplanen enligt 19 a §.*

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten godkänner riskhanteringsplanen enligt HsL 19 a § för vattenproduktionskedjan vid anläggningar som levererar hushållsvatten och partivattenverk. Godkännandet av riskbedömningen förutsätter i regel en inspektion av den anläggning som levererar hushållsvatten, dess vattendistributionsområden och partivattenverket. För bedömningen av om riskbedömningen är godtagbar ska verksamhetsutövaren för den kommunala hälsoskyddsmyndigheten lägga fram de ärenden som föreskrivs i 3 § i riskhanteringsförordningen.

Om riskhanteringsplanen inte väsentligt avviker från den tidigare godkända riskbedömningen, kan som godkännande tolkas en anteckning i protokollet över den systematiska inspektionen och inget separat administrativt beslut behöver fattas.

Enligt förordningen om hushållsvatten i små enheter tillämpas inte kravet på upprättande av en riskhanteringsplan enligt 19 a § i hälsoskyddslagen på anläggningar som levererar hushållsvatten som ska övervakas (HsL 16 §). För alla verksamhetsutövare gäller dock de allmänna principerna för riskhantering i HsL 19 §, som beskrivs i [stycke 2.8](#).

2.11.2 Regelbunden övervakning av kvaliteten på hushållsvatten

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten övervakar regelbundet hushållsvattnets kvalitet vid de punkter enligt HsL 17 § 4 mom. där kvalitetskraven uppfylls i följande objekt enligt bilagan till hälsoskyddslagen (bilaga 1, tillämpningsområde [stycke 3.2](#)):

- Anläggning som levererar hushållsvatten enligt 18 §
- Anläggningar enligt 18 a § som levererar hushållsvatten och som levererar minst 10 kubikmeter vatten per dygn eller för minst 50 personers behov
- Anläggningar enligt 18 a § som levererar hushållsvatten och som levererar mindre än 10 kubikmeter vatten per dygn och för mindre än 50 personers behov
- täkt av hushållsvatten med egna anordningar för användning som ett led i offentlig eller kommersiell verksamhet enligt 18 a §.

- en vattentäkt eller vattencistern i gemensam användning enligt 18 a §, om vatten tas med vattenanvändarnas egna anordningar för minst 50 personers behov eller minst 10 kubikmeter per dygn

Utöver tillsynen över hushållsvattnets kvalitet övervakar den kommunala hälsoskyddsmyndigheten att de uppgifter som behövs för att tillämpa riskhanteringen är uppdaterade (HsL 19 §), att anläggningens egenkontroll är tillräcklig och att den anläggning som levererar hushållsvatten och som omfattas av tillämpningsområdet för förordningen om hushållsvatten genomför riskhanteringsplanen för vattenproduktionskedjan. Om hushållsvattenförordningens tillämpningsområde och övervakningen av hushållsvattnets kvalitet skrivs i [stycke 3.2](#) och [stycke 3.5](#).

2.11.3 Registrering av resultaten av kontrollundersökningar och information om dem

HsL 20 § 2 mom.

Resultaten av kontrollundersökningarna ska lagras i det datasystem som Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har anvisat, och vattenanvändarna ska i datanätet informeras om resultaten av kontrollundersökningarna av hushållsvatten.

Med stöd av 49 a § 3 mom. i hälsoskyddslagen ska laboratoriet som utfört undersökningen sända undersökningsresultaten elektroniskt till det datasystem som Valvira anvisat, det vill säga till tjänsten för överföring av analysuppgifter ([stycke 2.15](#)). Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kontrollerar och sparar resultaten enligt provtagningsplanerna från tjänsten för överföring av analysuppgifter i Vati-systemet ([stycke 3.11.2](#)). I detta sammanhang lägger den kommunala hälsoskyddsmyndigheten till provtypen (till exempel begränsad kontroll, utvidgad kontroll), lägger till provtagningsställets karaktär (till exempel konsumentens kran, råvatten), bedömer analysresultatet för de parametrar som användaren kan godkänna (kan användaren godkänna: ja/nej) och antecknar vid behov orsakerna till att kraven eller målen inte uppfylls samt åtgärder för att rätta till situationen.

Med hjälp av Vati-datasystemets gränssnitt kommer vattenkvalitetsuppgifterna från vattendistributionsområdena för de anläggningar som levererar hushållsvatten som omfattas av förordningen om hushållsvatten till vattenanvändarnas påseende i [tjänsten Vesi.fi](#). Andra verksamhetsutövare än anläggningar som levererar hushållsvatten och som omfattas av förordningen om hushållsvatten ska

se till att vattenanvändarna får information om hushållsvattnets kvalitet via ett datanät, till exempel via sin egen webbplats. Även resultaten av myndighetstillsynen över dessa objekt sparas i Vati-systemet.

2.11.4 Föreskrifter

HsL 20 § 3 mom.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan vid behov meddela;

- 1) för förebyggande eller undanröjande av en sanitär olägenhet förelägganden om användning av hushållsvatten eller varmt bruksvatten;*
- 2) förelägganden för verksamhetsutövaren om kontroll av vattnets kvalitet, om riskhanteringsåtgärder samt om desinficering och någon annan behandling av hushållsvattnet, om detta ska anses behövt med hänsyn till vattnets hygieniska kvalitet;*

Den kommunala hälsoskyddsmyndighetens administrativa åtgärder, bestämmelser, enligt 20 § 3 mom. i hälsoskyddslagen är inte sådana som utesluter andra administrativa åtgärder eller tvångsmedel enligt hälsoskyddslagen. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan också meddela andra föreskrifter med stöd av 51 § eller med stöd av 53 § ålägga den som saken gäller att rätta till en försummelse av sin skyldighet enligt hälsoskyddslagen eller bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den. Andra bestämmelser eller förbud enligt 51 § kan vara till exempel förbud mot att leda vatten till specialvatteninstallationer, om det kan antas att användningen av vatteninstallationerna kan orsaka sanitär olägenhet. Med specialvatteninstallationer avses enligt förordningen om vatten- och avloppsinstallationer (1047/2017) en byggnads vatteninstallationer dit annat vatten än hushållsvatten leds. En sanitär olägenhet som orsakas av en specialvatteninstallation kan vara möjlig till exempel om den inte har installerats eller märkts på det sätt som avses i 12 § i förordningen om vatten- och avloppsinstallationer.

Enligt 44 § 2 mom. i hälsoskyddslagen ska verksamhetsutövare och arrangörer av offentliga tillställningar utan dröjsmål underrätta den kommunala hälsoskyddsmyndigheten om olyckor eller andra störningar i verksamheten som är av betydelse för hälsoskyddet. Samtidigt skall information lämnas om de åtgärder som har vidtagits genom verksamhetsidkarens eller arrangörens försorg.

2.11.5 Information åt vattenanvändarna

HsL 20 § 4 mom.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska se till att

- 1) vattenanvändarna inom vattendistributionsområdena inom kommunens område har tillgång till information i datanätet om eventuella sanitära olägenheter som anknyter till hushållsvattnet och om förebyggande av sådana,*
- 2) ägare eller innehavare av sådana fastigheter som inte är anslutna till en vattenledning som tillhör en anläggning som levererar hushållsvatten vid behov får tillräcklig information om möjligheterna att undanröja faktorer som eventuellt försämrar kvaliteten på vattnet.*

På begäran av en vattenanvändare ska resultaten av kontrollundersökningar av det hushållsvatten som avses i 1 mom. samt de uppgifter som avses i 4 mom. 1 punkten också ges på något annat lämpligt sätt än i datanätet.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ser till att vattenanvändarna i vattendistributionsområdena inom kommunens område har tillgång till information om eventuella sanitära olägenheter i anslutning till hushållsvattnet och om hur de kan förebyggas i [tjänsten Vesi.fi](#) eller på webbplatsen för en anläggning som levererar hushållsvatten eller på kommunens webbplats. Allmän information finns också på Valviras och [THL:s webbplatser](#) och i [tillämpningsanvisningen för bestämmelserna om hushållsvatten](#).

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska se till att ägare eller innehavare av sådana byggnader som inte är anslutna till en vattenledning som tillhör en anläggning som levererar hushållsvatten vid behov får tillräcklig information om möjligheterna att undanröja faktorer som eventuellt försämrar kvaliteten på vattnet. Detta kan genomföras till exempel genom att man på kommunens webbplats informerar om regionalt betydande parametrar som påverkar råvattnets kvalitet och avlägsnandet av dem på olika sätt samt ger rådgivning på begäran. Allmän information finns också i tjänsten Vesi.fi samt på Valviras och THL:s webbplatser.

På vattenanvändarens begäran ska resultaten av hushållsvattnets kvalitet samt andra uppgifter som publiceras i datanätet också kunna lämnas på annat sätt, till exempel elektroniskt som pdf-filer eller i pappersform.

Lagen om vattentjänster och statsrådets förordning om informationssystemet för vattentjänster och upplysningsplikten som utfärdats med stöd av lagen definierar upplysningsplikten för vattentjänstverk som levererar hushållsvatten.

LVT 16 § 3 mom.

Ett vattentjänstverk som levererar hushållsvatten ska minst en gång om året i samband med fakturan eller annars i lättillgänglig form sända kunderna information om kvaliteten och priset på och förbrukningen av det hushållsvatten som verket levererar.

och

SR förordning 6/2023 3 §

De vattentjänstverk som levererar hushållsvatten svarar för att det i ett datanät eller på något annat sätt utan begäran finns tillgängligt ett sammandrag av hur de kvalitetskrav och kvalitetsmål för hushållsvatten som föreskrivs med stöd av 17 § 5 mom. i hälsoskyddslagen uppfyllts under det föregående kalenderåret.

De vattentjänstverk som levererar hushållsvatten ska, utan begäran, i samband med fakturan eller på något annat sätt till kunden lämna följande i 16 § 3 mom. i lagen om vattentjänster avsedd information om priset på och förbrukningen av hushållsvatten:

- 1) mängden hushållsvatten som levererats till kunden specificerat åtminstone per år och faktureringsperiod;*
- 2) en uppskattning av kundens årliga förbrukning av hushållsvatten och en jämförelse med den genomsnittliga förbrukningen av hushållsvatten hos övriga motsvarande kunder, förutsatt att vattentjänstverket har tillgång till dessa uppgifter,*
- 3) bruksavgiften per liter och kubikmeter för det hushållsvatten som levererats,*
- 4) kundens grundavgift för levererat hushållsvatten per år eller faktureringsperiod,*
- 5) länken till den webbplats där vattenförbrukare informeras.*

Vattentjänstverk som levererar hushållsvatten ska minst en gång om året skicka följande uppgifter till kunden till exempel i samband med en faktura, med en smarttelefonapplikation eller på annat sätt direkt:

- mängden hushållsvatten som levererats till kunden specificerat åtminstone per år och faktureringsperiod
- den årliga trenden för kundens användning av hushållsvatten och jämförelse med motsvarande kunders genomsnittliga förbrukning av hushållsvatten
- bruksavgiften per liter och kubikmeter för det hushållsvatten som levererats
- kundens grundavgift för levererat hushållsvatten per år eller faktureringsperiod
- länken till den webbplats där vattenförbrukare informeras

Dessutom ska verket se till att ett sammandrag av hur kvalitetskraven och kvalitetsmålen för hushållsvatten har uppfyllts under det föregående året finns tillgängligt i ett datanät. Av sammandraget ska framgå om kvalitetskraven och kvalitetsmålen har uppfyllts och om inte, för vilken parameters eller vilka parametrars del de inte har uppfyllts. Om sammandraget inte finns i datanätet ska även denna information skickas till kunden i samband med en faktura. Sammandraget finns i regel också i tjänsten vatten.fi, men vattentjänstverket ansvarar för att uppgifterna är aktuella. Sammandraget kan till sin natur vara ett konstaterande om att alla kvalitetskrav och kvalitetsmål har uppfyllts om så är fallet.

Verket ska påminna verkets kund om att kunden är skyldig att förmedla ovan nämnda uppgifter till hushållsvattnets slutanvändare. Kunden i fråga kan till exempel vara ett husbolag som ska skicka uppgifterna till sina invånare.

2.12 Förebyggande av sjukdomar som sprids med hushållsvatten 20 a §

Om en anläggning som levererar hushållsvatten har fått veta att det hushållsvatten som anläggningen levererat har orsakat en epidemi eller om den misstänker att det hushållsvatten den levererar kan orsaka en epidemi, skall anläggningen omedelbart informera den kommunala hälsoskyddsmyndigheten om detta och vidta åtgärder för att förbättra kvaliteten på hushållsvattnet.

Efter att ha fått vetskap om en epidemi som hushållsvattnet förorsakat eller om en misstanke om epidemi ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten utan dröjsmål göra en utredning i fallet och vidta åtgärder för att förhindra att sjukdomen sprids samt vidare informera Institutet för hälsa och välfärd och det behöriga regionförvaltningsverket om detta.

Om en anläggning som levererar hushållsvatten har fått veta att det hushållsvatten som anläggningen levererat har orsakat en epidemi eller om den misstänker att det hushållsvatten den levererar kan orsaka en epidemi, skall anläggningen omedelbart informera den kommunala hälsoskyddsmyndigheten om detta och vidta åtgärder för att förbättra kvaliteten på hushållsvattnet. Snabb informationsgång och till exempel en uppmaning om att koka vattnet kan förebygga hälsorisker.

I statsrådets förordning om utredning av livsmedels- och vattenburna epidemier (1365/2011) föreskrivs att det i kommunen ska finnas en utredningsarbetsgrupp för utredning av epidemier. Utredningsarbetsgruppen gör en [anmälan om misstanke om epidemi](#) och en anmälan om utredning av epidemin i RYMY-systemet, om minst fem personer har fått en sjukdom med liknande symtom efter att ha intagit hushållsvatten av samma ursprung.

2.13 Hushållsvattenhygienisk kompetens 20 b §

Verksamhetsutövaren ska på egen bekostnad sörja för att den som utför åtgärder som påverkar hushållsvattnets kvalitet i en anläggning som levererar hushållsvatten har ett av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården utfärdat intyg över anläggningsteknisk och hushållsvattenhygienisk kompetens. Intyget utfärdas till personer som med godkänt resultat genomgått ett test som bedömer den anläggningstekniska och hushållsvattenhygieniska kompetensen. Intyget gäller i fem år.

Anställda vid anläggningar som levererar hushållsvatten i en kvantitet på minst 10 m³ eller till minst 50 personer per dag och som utför åtgärder som påverkar hushållsvattnets kvalitet (anläggningar som omfattas av förordningen om hushållsvatten) ska ha ett intyg över anläggningsteknisk och hushållsvattenhygienisk kompetens (bilaga 2). Åtgärder som påverkar hushållsvattnets kvalitet vidtas bland annat vid anläggningar som levererar hushållsvatten, distributionsnät och partivattenverk. Intyget kallas vattenarbetskort och fås när man med godkänt resultat utför ett kompetenstest som påvisar anläggningsteknisk och hushållsvattenhygienisk kompetens. I kompetenstestet kan man utföra vattenverks- och vattenledningsnät-test. Vattenarbetskortet gäller i fem år. Tester ordnas av

testare som godkänts av Valvira och vars kontaktuppgifter finns på [Valviras webbplats för vattenarbetskort](#). På webbplatsen finns också information om hur man avlägger ett vattenarbetskort och ansöker om att bli testare. Bestämmelser om de frågor som ingår i kompetenstestet finns i social- och hälsovårdsministeriets förordning om den anläggningstekniska och hushållsvattenhygieniska kompetens som krävs av den som arbetar vid en anläggning som levererar hushållsvatten och om testning av sådan kompetens (1351/2006). Det rekommenderas också att personer som utför åtgärder som påverkar hushållsvattnets kvalitet vid objekt enligt förordningen om hushållsvatten i små enheter avlägger vattenarbetskortet.

2.14 Dataset 21 §

Institutet för hälsa och välfärd utarbetar sådana dataset som avses i artikel 18 i dricksvattendirektivet. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ska säkerställa att Europeiska kommissionen, Europeiska miljöcentralen och Europeiska centrumet för förebyggande och kontroll av sjukdomar har tillgång till dessa dataset genom en dataförbindelse.

THL utarbetar de dataset som avses i artikel 18 i dricksvattendirektivet. Europeiska kommissionen, Europeiska miljöbyrån och EU:s smittskyddsmyndighet skall med hjälp av dataförbindelse ha tillgång till datasetten.

Bestämmelser om tidtabellerna för utarbetandet av dataset och om de informationssystem som används för utarbetande av dataset finns i 10 c § i hälso- skyddsförordningen, i samband med vars tillämpningsanvisningar utarbetandet av dataset behandlas närmare ([stycke 5.8](#)).

2.15 Undersökningslaboratorier 49 a §

De för myndigheterna avsedda undersökningar som förutsätts i denna lag och i bestämmelser som utfärdats med stöd av den ska utföras i ett laboratorium som Livsmedelsverket har godkänt.

Det laboratorium som utför undersökningarna ska ha ett skriftligt kvalitetssystem och kunna påvisa tillförlitligheten hos de bestämningar det har gjort. Laboratoriet ska dessutom ha den sakkunskap och den tekniska beredskap som behövs för att utföra undersökningarna.

Laboratoriet ska till det datasystem som Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har anvisat elektroniskt sända de för myndigheterna avsedda

undersökningsresultat av hushållsvatten, varmt bruksvatten och badvatten som tas fram med stöd av denna lag.

Livsmedelsverket godkänner laboratorier på ansökan. Ett villkor för att ett laboratorium ska godkännas är att det uppfyller de krav som ställs i 2 och 3 mom. Innan ett laboratorium godkänns ska Livsmedelsverket begära ett utlåtande av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, Institutet för hälsa och välfärd eller Strålsäkerhetscentralen.

Ett godkänt laboratorium ska underrätta Livsmedelsverket om det sker väsentliga ändringar i verksamheten, om verksamheten avbryts och om verksamheten upphör. Ett godkänt laboratorium ska utan dröjsmål underrätta uppdragsgivaren om undersökningsresultat som tyder på en sanitär olägenhet och sända de mikrobstammar som isolerats från provet till Institutet för hälsa och välfärd.

Ett laboratorium som godkänts av Livsmedelsverket ska lämna de undersökningsresultat om hushållsvatten, varmt bruksvatten och badvatten som med stöd av hälsoskyddslagen är avsedda för myndigheterna via tjänsten för överföring av analysresultat till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten, som sparar dem i datasystemet Vati. Information om resultaten enligt förordningen om hushållsvatten finns i [stycke 3.11.1](#). Efter att resultaten sparats överförs de till tjänsten Vesi.fi. En förutsättning för godkännande av ett laboratorium är ett tillvägagångssätt för dataöverföring. Innan ett laboratorium godkänns ska Livsmedelsverket begära ett utlåtande av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, Institutet för hälsa och välfärd eller Strålsäkerhetscentralen. Enligt vedertagen praxis begär Livsmedelsverket ett utlåtande av Institutet för hälsa och välfärd i fråga om de mikrobiologiska metoder som laboratoriet använder, av Valvira i fråga om kemiska metoder och av Strålsäkerhetscentralen i fråga om radioaktivitetsundersökningar. Livsmedelsverket för en förteckning över godkända laboratorier och metoder som lämpar sig för undersökningar enligt förordningen om hushållsvatten. [Godkända laboratorier](#) och metoder kan kontrolleras på Livsmedelsverkets webbplats. Valvira har gett en anvisning om [metoder som ska användas vid undersökningar enligt hälsoskyddslagen](#).

I statsrådets förordning om laboratorier som utför undersökningar enligt livsmedelslagen, foderlagen och hälsoskyddslagen (152/2015) föreskrivs närmare om kompetenskraven och skyldigheterna för laboratorier som utför undersökningar.

Enligt 49 a § 4 mom. i hälsoskyddslagen ska ett godkänt laboratorium utan dröjsmål underrätta sin uppdragsgivare om undersökningsresultat som tyder på sanitär olägenhet och skicka mikrobstammar som isolerats från provet till THL.

I egenkontrollen vid en anläggning som levererar hushållsvatten kan även andra forskningsinstanser än de laboratorier och metoder som godkänts av Livsmedelsverket användas. Enligt 10 § i hushållsvattenförordningen kan man vid en misstänkt eller konstaterad förorening av hushållsvattnet också använda andra metoder än analysmetoderna enligt bilaga III till hushållsvattenförordningen. I undersökningarna kan man använda metoder som anses vara de bästa för utredningen. Vattentjänstpoolen har berett en anvisning för vattentjänstverken för att [säkerställa tillgången till kritiska laboratorietjänster](#) (på finska).

2.16 Tillsyn över undersökningslaboratorier 49 b §

Livsmedelsverket övervakar att de laboratorier som avses i 49 a § iakttar denna lag och de bestämmelser som utfärdats och föreskrifter som meddelats med stöd av den. Om ett laboratorium bryter mot dessa, kan Livsmedelsverket, efter att ha hört Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, meddela de förelägganden som behövs för att rätta till verksamheten. Om laboratoriet inte rättar till bristerna trots Livsmedelsverkets förelägganden, kan Livsmedelsverket återkalla godkännandet av laboratoriet för en viss tid. Livsmedelsverket ska även på framställning av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården meddela förelägganden för att rätta till ett laboratoriums verksamhet eller vid behov avbryta verksamheten för en viss tid.

Livsmedelsverket kan också återkalla godkännandet av ett laboratorium permanent, om missförhållandet är väsentligt och laboratoriet inte har avhjälpt bristerna trots Livsmedelsverkets förelägganden.

Livsmedelsverket för med tanke på den tillsyn som avses i 1 mom. ett register över godkända laboratorier. I registret införs namnet på och kontaktuppgifterna för det godkända laboratoriet, de analysmetoder som tillämpas inom bedömningen samt namnet på den person som ansvarar för undersökningarna i laboratoriet.

Livsmedelsverket övervakar laboratorierna och kan meddela laboratoriet nödvändiga föreskrifter efter att ha hört Valvira, om man till exempel misstänker problem med tillförlitligheten hos myndighetstillsynsresultaten enligt hälsoskyddslagen. Det är viktigt att man kontaktar Livsmedelsverket eller Valvira snabbt om man upptäcker problem i laboratoriets verksamhet eller undersökningsresultatens tillförlitlighet och ärendet inte kan lösas i samband med en reklamation till laboratoriet. Livsmedelsverket har också rätt att återkalla godkännandet av ett laboratorium permanent, om ett missförhållande i laboratoriets verksamhet är

betydande och laboratoriet trots Livsmedelsverkets föreskrifter inte har avhjälpt bristerna.

3 Social- och hälsovårdsministeriets förordning om kvaliteten på hushållsvatten och övervakning av den samt om riskhantering i fråga om byggnaders vatteninstallationer (1352/2015)

3.1 Syfte 1 §

I denna förordning föreskrivs om:

- 1) kvalitetskrav på, kvalitetsmål för och behandling av hushållsvatten samt om kemikalier som används för behandling och desinfektion av hushållsvatten;*
- 2) regelbunden övervakning av hushållsvatten som grundar sig på riskhantering samt rapportering av undersökningsresultat, kommunikation och information som ska tillhandahållas på internet;*
- 3) det förfarande som ska iakttas om hushållsvattnet inte uppfyller kvalitetskraven eller kvalitetsmålen;*
- 4) begränsning av strålningsexponering som föranleds av radioaktiva ämnen i hushållsvatten;*
- 5) förfaranden för riskhantering i fråga om byggnaders fastighetsinstallationer och uttag av vatten från dessa;*
- 6) innehållet i och utarbetandet av planer för beredskap för störningssituationer.*

Europaparlamentets och rådets förnyade direktiv (EU) 2020/2184 om kvaliteten på dricksvatten trädde i kraft 12.1.2020. Dricksvattendirektivet införlivades i den nationella rättsordningen 12.1.2023 genom en reform av hälsoskyddslagen (763/1994) inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde, SHM:s förordning om kvalitetskrav på och kontrollundersökning av hushållsvatten, vars namn ändrades till social- och hälsovårdsministeriets förordning om kvaliteten på hushållsvatten och övervakning av den samt om riskhantering i fråga om

byggnaders vatteninstallationer (1352/2015, nedan förordningen om hushållsvatten), hälsoskyddsförordningen (1280/1994) och genom att utfärda en ny statsrådsförordning om riskhantering och egenkontroll inom produktionskedjan för hushållsvatten (7/2023). För att verkställa dricksvattendirektivet förnyades lagen om vattentjänster (119/2001) inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde och en ny statsrådsförordning om informationssystemet för vattentjänster och upplysningsplikten (6/2023) stiftades. Tillämpningen av förordningen om hushållsvatten är kopplad till lagen om vattentjänster och den förordning som utfärdats med stöd av den, särskilt i fråga om upplysningsplikten.

I förordningen om hushållsvatten föreskrivs om kvalitetskrav på hushållsvatten, kvalitetsmål, behandling, kemikalier som används vid behandlingen och desinficering, regelbunden tillsyn över hushållsvatten som grundar sig på riskhantering samt rapportering av undersökningsresultat, information och uppgifter som ska presenteras i datanätet. I förordningen om hushållsvatten föreskrivs dessutom om förfarandet, om hushållsvattnet inte uppfyller kvalitetskraven eller kvalitetsmålen, om begränsningen av den strålningsexponering som orsakas av radioaktiva ämnen i hushållsvatten, om förfarandena för riskhantering i fråga om byggnaders vatteninstallationer och det vatten som tas från dem samt om innehållet i och utarbetandet av den kommunala hälsoskyddsmyndighetens plan för beredskap för störningssituationer.

3.2 Tillämpningsområde 2 §

3.2.1 Tillämpning på hushållsvatten som levereras

Denna förordning tillämpas på hushållsvatten som:

- 1) *levereras till ett vattendistributionsområde för att användas som hushållsvatten med en årlig genomsnittsvolym på minst 10 kubikmeter per dygn eller för minst 50 personers behov;*

För leverans av hushållsvatten krävs godkännande av den kommunala hälsoskyddsmyndigheten enligt HsL 18 § ([stycke 2.6](#) och [stycke 5.2](#)) eller verksamhetsutövarens anmälan enligt 18 a § ([stycke 2.7](#) och [stycke 5.1](#)). Kvaliteten på det hushållsvatten som levereras till vattendistributionsområdet övervakas enligt förordningen om hushållsvatten när hushållsvattnet levereras till vattendistributionsområdet för att användas som hushållsvatten i en kvantitet på i genomsnitt minst 10 kubikmeter per dygn eller för minst 50 personers behov. Förordningen om hushållsvatten tillämpas alltså även när hushållsvatten levereras till vattendistributionsområdet i en kvantitet på i genomsnitt under 10 kubikmeter per

dygn, men vattenanvändarna är minst 50 till antalet. I praktiken har förordningen om hushållsvatten i små enheter (401/2001) tillämpats på tillsynen endast när mindre än 10 m³ hushållsvatten har levererats per dag och för mindre än 50 personers behov, även om det i förordningen om hushållsvatten i små enheter föreskrivs att den tillämpas om hushållsvatten levereras i genomsnitt mindre än 10 m³ per dag eller för mindre än 50 personers behov. Kännetecknande för leveransen av hushållsvatten är bland annat att verksamhetsutövaren tar ut avgifter för det hushållsvatten som levereras till användarna och ansvarar för hushållsvattnets kvalitet både i normala situationer och vid störningar till den punkt där fastighetens tomtvattenledning har anslutits till anläggningens vattenledningsnät.

Kvaliteten på hushållsvatten som levereras från tankar övervakas enligt förordningen om hushållsvatten ([stycke 2.1](#) och [stycke 2.3.2](#)). Som tankar betraktas bland annat tankar som används på fartyg, i skärgården och på campingplatser. Materialet i tankarna och anordningarna får inte äventyra uppfyllandet av kvalitetskraven i förordningen om hushållsvatten. Kvaliteten på det vatten som levereras från tankarna ska uppfyllas vid den punkt där vattnet tas från tanken. Hygien i tankbilarnas tankar och på ytor som kommer i kontakt med hushållsvatten ska kontrolleras genom egenkontroll, om man med tankbilen transporterar vatten som produceras av en anläggning som levererar hushållsvatten för användning som hushållsvatten.

3.2.2 Tillämpning på förpackat vatten

2) *tappas på flaskor eller i behållare;*

Kvaliteten på hushållsvattnet från företag som förpackar hushållsvatten övervakas enligt förordningen om hushållsvatten oberoende av leveransmängden. Anläggningar som förpackar hushållsvatten är från och med 2017 inte längre anläggningar som levererar hushållsvatten på grund av ändringen av definitionen i hälsoskyddslagen, utan livsmedelslokaler. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten övervakar kvaliteten på det hushållsvatten som ska förpackas eller läggas i behållare i enlighet med provtagningsplanen, eftersom vattnet ska uppfylla kvalitetskraven på hushållsvatten vid tidpunkten för förpackningen ([stycke 2.3.3](#)). Dessutom ska man i anmärkning 1 i tabell 1 i bilaga I till förordningen om hushållsvatten beakta maximivärdena och enheterna för hushållsvatten som tappas på flaska och i behållare (0 cfu/250 ml).

Förpackat vatten är flaskor och behållare som innehåller hushållsvatten och säljs som sådana till konsumenter. Förpackat vatten (källvatten, hushållsvatten,

naturligt mineralvatten) övervakas enligt jord- och skogsbruksministeriets förordning om förpackat vatten 166/2010 som utfärdats med stöd av livsmedelslagen. I förordningen ges rekommendationer om de förpackade vattnens mikrobiologiska kvalitet under marknadsföringen. I förordningen föreskrivs att förpackat hushållsvatten vid förpackningstidpunkten och under marknadsföringen ska uppfylla alla krav på vattnets kemiska och mikrobiologiska kvalitet som ställs i förordningen om hushållsvatten. Enligt artikel 9.4 i direktiv EG/54/2009 ska källvatten som förpackas uppfylla kraven på hushållsvatten. Förpackat hushållsvatten avsett för marknaden betraktas som livsmedel och förpackat hushållsvatten övervakas i enlighet med Livsmedelsverkets [tillsynsanvisning för förpackat vatten](#).

Naturligt mineralvatten ska uppfylla de mikrobiologiska kraven i direktiv EG/54/2009 på sin täktplats och dessutom begränsningarna för maximivärde på vissa mineraler enligt direktiv EG/40/2003, men inte kraven i förordningen om hushållsvatten.

3.2.3 Tillämpning på hushållsvatten som tas med vattenanvändarens egna anordningar

- 3) *tas med vattenanvändarens egna anordningar för att användas i hushåll, med en årlig genomsnittsvolym på minst 10 kubikmeter per dygn eller för minst 50 personers behov;*

Till hushållsvattenförordningens tillämpningsområde hör också vattendistributionsområden med minst 10 kubikmeter vatten per dygn eller minst 50 användare, där hushållen med vattenanvändarens egna anordningar tar hushållsvatten från en vattencistern, brunn eller annan vattentäkt som är i gemensam användning (så kallad gemensam brunn) ([stycke 2.3.5](#)). De vattendistributionsområden som används gemensamt är inte sådana anläggningar som levererar hushållsvatten som avses i hälsoskyddslagen, men eftersom de omfattas av förordningens tillämpningsområde ska vattenkvaliteten i dem övervakas regelbundet. Ägaren till en vattencistern, brunn eller annan vattentäkt som är i gemensamt bruk ska göra en anmälan enligt 18 a § i hälsoskyddslagen till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ([stycke 2.7](#) och [stycke 5.1](#)). Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan meddela ägaren av hushållsvatten sådana föreskrifter enligt HsL 51 § som är nödvändiga för att undanröja och förebygga sanitär olägenhet ([stycke 3.14.5](#)).

3.2.4 Tillämpning på hushållsvatten som tas med vattenanvändarens egna anordningar för användning i en livsmedelslokal

- 4) *tas med vattenanvändarens egna anordningar för att användas i en livsmedelslokal, med undantag för sådana fall där livsmedelstillsynsmyndigheten är övertygad om att vattnets kvalitet inte försämrar de färdiga livsmedlens hygieniska kvalitet och har säkerställt att vattenförsörjningen har beaktats i verksamhetsutövarens egenkontroll enligt 15 § i livsmedelslagen (297/2021);*

Till den regelbundna tillsynen över hushållsvatten enligt förordningen om hushållsvatten hör de livsmedelslokaler som har en egen vattentäkt, brunn eller vattenbehandling ([stycke 2.3.4](#)). Sådana är bland annat lokaler där man till exempel tillverkar, tvättar livsmedel eller använder vatten för rengöring av ytor som kommer i kontakt med livsmedel. Till tillämpningsområdet hör också tillverkning av is som kommer i kontakt med livsmedel i livsmedelslokaler. Livsmedelsverket har publicerat en [anvisning om övervakning av vatten och is i livsmedelslokaler](#).

Anläggningar som förpackar hushållsvatten är från och med 2017 inte längre anläggningar som levererar hushållsvatten på grund av ändringen av definitionen i hälsoskyddslagen, utan livsmedelslokaler. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten övervakar kvaliteten på det hushållsvatten som ska förpackas eller läggas i behållare i enlighet med provtagningsplanen, eftersom vattnet ska uppfylla kvalitetskraven på hushållsvatten vid tidpunkten för förpackningen. Livsmedelsverket har publicerat en [tillsynsanvisning för förpackat vatten](#), enligt vilken livsmedelstillsynsmyndigheten övervakar livsmedelsverksamheten i anslutning till förpackande av vatten.

Om en livsmedelslokal som har en egen vattentäkt börjar leverera hushållsvatten till slutanvändarna (till exempel hushåll eller ett annat företag), måste den ansöka om godkännande för sin verksamhet av den kommunala hälsoskyddsmyndigheten, det vill säga ansöka om godkännande som en anläggning som levererar hushållsvatten. Om en livsmedelslokal som har en egen vattentäkt börjar sälja vatten till en anläggning som levererar hushållsvatten, blir den dessutom en anläggning som levererar vatten till en anläggning som levererar hushållsvatten (partivattenverk) och ska ansöka om godkännande för sin verksamhet.

Om en anläggning som levererar hushållsvatten levererar hushållsvatten till en livsmedelslokal, ingår övervakningen av hushållsvattnets kvalitet i programmet

för kontrollundersökningar i det vattendistributionsområde som tillhör anläggningen som levererar hushållsvatten. Tillsynen över hushållsvattnets kvalitet i en livsmedelslokal ingår i den livsmedelshygieniska tillsynen och ska beaktas i verksamhetsutövarens plan för egenkontroll.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan fatta beslut om övervakning av en livsmedelslokals vattenkvalitet enligt förordningen om hushållsvatten i små enheter när vatten tas med vattenanvändarens egna anordningar för att användas i livsmedelslokalen och när livsmedelstillsynsmyndigheten är övertygad om att vattenkvaliteten inte försämrar de färdiga livsmedlens hygieniska kvalitet och har säkerställt att vattenförsörjningen har beaktats i verksamhetsutövarens egenkontroll enligt 15 § i livsmedelslagen (297/2021) (bilaga 1).

Den kommunala livsmedelstillsynsmyndigheten kan säkerställa att vattenkvaliteten inte försämrar de färdiga livsmedlens hygieniska kvalitet till exempel genom att låta undersöka hushållsvattnets kvalitet eller be verksamhetsutövaren om en utredning eller själv utreda om det finns problem med vattnets kvalitet. Verksamhetsutövaren kan också av någon annan grundad anledning föreslå tillämpning av förordningen om hushållsvatten i små enheter.

Om en annan fastighet tar vatten med sina egna anordningar från livsmedelslokalens vattentäkt, är den för vattentagarens del en gemensam brunn.

Vattenkvalitetens inverkan på de färdiga livsmedlens säkerhet kan bedömas genom att beakta:

- Används vattnet för tillverkning av livsmedel eller endast för rengöring av ytor
- Används vattnet som hushållsvatten eller för något annat ändamål (tvätt, städning, byk)
- Är de behandlade produkterna förpackade eller oförpackade, hanteras lättfördärliga livsmedel eller inte och är de färdiga livsmedlen ätbara som sådana eller inte

Exempel på verksamhet inom livsmedelsbranschen där man eventuellt kan tillämpa förordning om hushållsvatten i små enheter på tillsynen över hushållsvattnets kvalitet:

- Kiosk eller annan butik som säljer förpackade livsmedel

- Kafé på servicestation där livsmedel inte tillreds
- Litet café, grill
- Campingplats, semesterby, kursgård eller lägergård
- Föreningshus
- Liten skola, daghem eller familjedagvård

3.2.5 Tillämpning på hushållsvatten som tas med vattenanvändarens egna anordningar för användning i offentlig eller kommersiell verksamhet

5) tas med vattenanvändarens egna anordningar för att användas i offentlig eller kommersiell verksamhet med undantag för sådana fall där den kommunala hälsoskyddsmyndigheten på grundval av resultaten av riskhantering enligt 19 § i hälsoskyddslagen (763/1994) är övertygad om att vattnet inte medför sanitära olägenheter.

Hushållsvattnet övervakas genom planmässig tillsyn enligt förordningen om hushållsvatten, om det tas med vattenanvändarens egna anordningar för att användas som hushållsvatten som ett led i offentlig eller kommersiell verksamhet (bilaga 1, [stycke 2.3.5](#)). Enligt HsL 18 a § ska en verksamhetsutövare som tar hushållsvatten med egna anordningar för användning som ett led i offentlig eller kommersiell verksamhet göra en anmälan enligt 13 § till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten (bilaga 2, [stycke 2.7](#) och [stycke 5.1](#)). I anmälan presenteras i tillämpliga delar de saker som räknas upp i 8 § i hälsoskyddsförordningen. Dessa är till exempel kontaktuppgifter, antalet vattenanvändare, vattenkvaliteten, egenkontrollen och en beskrivning av beredskapen för störningssituationer.

Om en anläggning som levererar hushållsvatten levererar hushållsvatten till en verksamhetsutövare för offentlig eller kommersiell verksamhet inom sitt eget vattendistributionsområde, ingår övervakningen av kvaliteten på hushållsvattnet i den offentliga och kommersiella verksamheten i programmet för kontrollundersökning av hushållsvattnet i det vattendistributionsområde som tillhör anläggningen som levererar hushållsvatten.

I objekt där hushållsvatten tas med vattenanvändarens egna anordningar för användning i offentlig eller kommersiell verksamhet avses till exempel i fråga

om offentlig verksamhet byskolor som använder vatten från en egen brunn och i fråga om kommersiell verksamhet inkvarteringslokaler som tar hushållsvatten med egna anordningar. En sådan kan också vara till exempel arbetsplatsens egen vattentäkt, vars vatten används av över 50 personer som hushållsvatten. Riskhanteringen är viktig även för dessa verksamhetsutövare och för dem gäller de allmänna principerna för riskhantering enligt HsL 19 § ([stycke 2.8](#)). Vid identifiering av faror kan man använda [checklistan för ett litet vattentjänstverk för att bedöma sårbarheten](#) (på finska).

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten antecknar i intyget eller inspektionsberättelsen som ges till verksamhetsutövaren, om myndigheten beslutar att övervaka vatten som används i småskalig offentlig eller kommersiell verksamhet enligt förordningen om hushållsvatten i små enheter (401/2001) (bilaga 1) i stället för förordningen om hushållsvatten (1352/2015). Då ska en anvisning om rättelseyrkande bifogas intyget.

Exempel på eventuella småskaliga (under 50 användare) verksamheter inom den kommersiella och offentliga sektorn enligt förordningen om hushållsvatten i små enheter:

- Liten skola, daghem eller familjedagvård
- Campingplats, semesterby, kursgård eller lägergård
- Brunnar i rekreations- och strövområden
- Inkvarteringsverksamhet, hyresstugor
- Föreningshus

Tabell 3. Tillämpning av förordningarna om hushållsvatten.

SHM:s förordning 1352/2015	SHM:s förordning 401/2001
till ett vattendistributionsområde levereras $\geq 10 \text{ m}^3/\text{dygn}$ eller för minst 50 användares behov	anläggning som levererar $< 10 \text{ m}^3/\text{dygn}$ eller för färre än 50 användares behov. Se punkt 1 i stycke 3.2 .

SHM:s förordning 1352/2015	SHM:s förordning 401/2001
Livsmedelslokal med egen vattentäkt eller egen behandling av hushållsvatten	En livsmedelslokal som har en egen vattentäkt eller egen behandling av hushållsvatten och i fråga om vilken livsmedelstillsynsmyndigheten är övertygad om att vattenkvaliteten inte försämrar de färdiga livsmedlens hygieniska kvalitet och att vattenförsörjningen har beaktats i egenkontrollen enligt livsmedelslagen.
Förpackning av hushållsvatten	
Kommersiell eller offentlig verksamhet med egen vattentäkt eller egen behandling av hushållsvatten	Kommersiell och offentlig verksamhet med en egen vattentäkt eller egen vattenbehandling och den kommunala hälsoskyddsmyndigheten på grundval av resultaten av riskbedömningen enligt 19 § i hälsoskyddslagen är övertygad om att hushållsvattnet inte orsakar sanitär olägenhet
En enskild vattentäkt eller brunn från vilken vatten tas med vattenanvändarens egna anordningar för att användas i hushåll med en årlig genomsnittsvolym på minst 10 kubikmeter per dygn eller för minst 50 personers behov	En enskild vattentäkt eller brunn med färre än 50 användare och vatten används mindre än 10 m ³ /dygn

Hushållsvatten kan levereras med egna anordningar också från andra ställen än den egna vattentäkten, till exempel från nätet som tillhör en anläggning som levererar hushållsvatten. En sådan verksamhetsutövare kan till exempel vara en verksamhetsutövare som ordnar tillgång till hushållsvatten för ett storeevenemang. Även en sådan verksamhetsutövare ska göra en anmälan enligt HsL 13 § ([stycke 5.1](#)).

Om hushållsvatten som har producerats från en egen vattentäkt, till exempel en byskolas egen brunn, och hushållsvatten från brunnen används i en lokal på

samma fastighet som hyrts av verksamhetsutövaren (till exempel i en byskolas matsal med olika verksamhetsutövare), är det inte fråga om en anläggning som levererar hushållsvatten utan om användning av hushållsvatten som ett led i offentlig eller kommersiell verksamhet. Om verksamheten är småskalig kan förordningen om hushållsvatten i små enheter tillämpas på tillsynen.

Om hushållsvatten som har producerats från en egen vattentäkt används som ett led i offentlig eller kommersiell verksamhet (till exempel byskola) och hushållsvatten levereras för att användas på en annan eller flera andra fastigheter, är det fråga om en anläggning som levererar hushållsvatten och för vars verksamhet ska ansökas om godkännande enligt HsL 18 § ([stycke 5.2](#)). Enligt definitionen i HsL 16 § avses med anläggning som levererar hushållsvatten en verksamhetsutövare som levererar hushållsvatten i distributionsnät eller annat än tillfälligt från en vattentank.

Om en annan fastighet tar vatten med sina egna anordningar från en vattentäkt i ett offentligt eller kommersiellt objekt, är det för vattentagarens del fråga om en gemensam brunn.

Om hushållsvatten som har producerats från en egen vattentäkt används som ett led i offentlig eller kommersiell verksamhet och det hushållsvatten som den producerar börjar säljas till en anläggning som levererar hushållsvatten, är verksamhetsutövaren dessutom en anläggning som levererar vatten till en anläggning som levererar hushållsvatten (partivattenverk) och den ska ansöka om godkännande för sin verksamhet. En sådan kunde till exempel vara en stor inkvarteringsfastighet som säljer hushållsvatten till ett vattenandelslag.

På hushållsvatten enligt 16 § i hälsoskyddslagen som enskilda hushåll använder för sin egen vattenförsörjning (hushållsvattenbrunn) tillämpas 1 § 1 mom. 3 punkten i förordningen om hushållsvatten i små enheter (401/2001). Om en person som bor i ett hyresförhållande får sitt hushållsvatten från en privat brunn, ansvarar hyresvärden för brunnen och dess vattenkvalitet, om inte något annat har avtalats i hyresavtalet. Hyresvärden ska vid uthyrning av lägenheten informera om hushållsvattnets kvalitet. Hyrestagaren ska också informeras om vattenkvaliteten inte har undersökts. Om hyresverksamheten är omfattande (till exempel om aktören har ett FO-nummer), är det fråga om användning av hushållsvatten som ett led i kommersiell verksamhet som ska anmälas ([stycke 5.1](#)). Då ska hushållsvattnets kvalitet undersökas regelbundet i myndighetstillsynen ([stycke 3.2.5](#)).

3.2.6 Tillämpning på byggnadens vatteninstallationer

2 § 2 mom.

Denna förordning tillämpas på vatteninstallationer i byggnader:

- 1) till vilka vatten tas med vattenanvändarens egna anordningar och där hushållsvatten eller varmt bruksvatten används som ett led i offentlig eller kommersiell verksamhet inom ett vattendistributionsområde som avses i 18 a § i hälsoskyddslagen;*
- 2) som helt eller delvis används som en i 19 b § i hälsoskyddslagen avsedd prioriterad fastighet.*

Med undantag av sjukhus och hälsovårdscentraler omfattas alla prioriterade fastigheter med stöd av 13 § i hälsoskyddslagen av tillsynen över kommunens planmässiga hälsoskydd (bilaga till hälsoskyddslagen, [stycke 2.10](#)). Den regelbundna tillsynen enligt hälsoskyddslagen gäller på sjukhus och hälsovårdscentraler med vårdavdelningar endast riskhanteringen av byggnadernas vatteninstallationer.

3.3 Definitioner 3 §

I denna förordning avses med

- A) apparater som förbrukar hushållsvatten diskmaskiner, kokare, sådana maskiner och apparater där hushållsvatten kommer i kontakt med livsmedel samt andra motsvarande apparater i vilka hushållsvatten används;*
- B) förorening av hushållsvatten sådan förändring av den mikrobiologiska, kemiska eller radioaktiva kvaliteten på hushållsvatten som kan orsaka sanitära olägenheter;*

Enligt HsL 17 § ska hushållsvatten och varmt bruksvatten vara oskadliga för hälsan och användbara för sitt ändamål.

Med förorening av hushållsvatten avses att hushållsvattnets kvalitet ändras så att det kan orsaka i 1 § hälsoskyddslagen avsedd sanitär olägenhet för befolkningen eller individen. En sanitär olägenhet kan orsakas av förändringar i hushållsvattnets mikrobiologiska, kemiska eller radioaktiva kvalitet. Valvras anvis-

ningar [Förfaranden för trygghet av hushållsvattnets kvalitet](#) innehåller anvisningar och information om olika störningssituationer där hushållsvattnet kan förorenas.

C) störningssituation en överraskande eller plötslig situation som kan leda till förorening av hushållsvattnet och vars hantering kan kräva en ledningsmodell och kommunikation som avviker från det normala;

En störningssituation definieras i [Säkerhetsstrategin för samhället](#) (2.11.2017) som ett hot eller en händelse som äventyrar samhällets vitala funktioner eller strategiska uppgifter och vars hantering förutsätter mer omfattande eller intensivare samarbete och kommunikation än normalt mellan myndigheter och andra aktörer. Således är en störningssituation utöver situationer som kan orsaka förorening av hushållsvattnet också en situation där leveransen av hushållsvatten väsentligt har försvårats eller förhindrats helt. I synnerhet i ett tryckfritt nätverk är risken för förorening av nätverket stor. Med ledningsmodell och kommunikation som avviker från det normala avses verksamhet där det i hushållsvattnet förekommer avvikelser i kvalitetsmålen eller -kraven och man ska informera om till exempel hushållsvattnets kvalitet. För att hantera situationen kan det krävas en omorganisering av arbetet och mer resurser.

D) störningssituationsplan anvisningar med hjälp av vilka den kommunala hälsoskyddsmyndigheten förbereder sig för störningssituationer på det sätt som avses i 8 § 1 mom. i hälsoskyddslagen i samarbete med andra myndigheter, anläggningar som levererar hushållsvatten och den anläggning som levererar vatten till dessa samt sådana verksamhetsutövare vilkas verksamhet kan föranleda förorening av råvatten eller hushållsvatten eller för vilkas verksamhet hushållsvattnets kvalitet har särskilt stor betydelse;

Med en plan för störningssituationer enligt 12 § i förordningen om hushållsvatten avses anvisningar för förebyggande, utredning och undanröjande av sanitära olägenheter som orsakas av störningssituationer som är förknippade med hushållsvatten ([stycke 3.12](#) och [stycke 3.13](#)). Denna plan är en del av den beredskap som avses i HsL 8 § 1 mom. Formkrav har inte lagts fram för planen för störningssituationer, utan anvisningarna kan vara i den form som anses mest ändamålsenliga. Goda anvisningar beskriver tydligt och konkret vad varje aktör gör och ansvarar för i störningssituationer som är väsentliga med tanke på hushållsvattnets kvalitet och som identifierats på förhand. Det rekommenderas att anvisningar utarbetas till exempel i form av verksamhetskort. [Verksamhetskort](#)

presenteras till exempel i Vattentjänstpoolens publikation [Vattentjänstverkets handbok i beredskap för störningssituationer](#).

E) gränsvärde den största tillåtna mängden eller halten i hushållsvatten för den parameter som gäller kvalitetskrav och det största värdet för den parameter som gäller kvalitetsmål för hushållsvatten;

Med maximivärdet för en parameter som gäller kvalitetskrav avses den högsta tillåtna mängden eller halten av en mikrobiologisk, kemisk eller radioaktiv parameter i hushållsvatten.

Med värdet av en parameter som gäller kvalitetskrav avses det mål som ska eftersträvas för att hushållsvattnet ska uppfylla kravet i HsL 17 § 1 mom. ([stycke 2.3](#)). Enligt kravet ska vatten som används som hushållsvatten vara oskadligt för hälsan och användbart för sitt ändamål. Hushållsvatten får inte orsaka skadlig korrosion eller missfärgning av till exempel byggnadens vatteninstallationer eller apparater som förbrukar hushållsvatten. Enligt 17 b § 1 mom. i hälsoskyddslagen får kemikalier eller filtermaterial som används vid behandling av vatten eller de material eller produkter som används vid uttag, behandling, lagring eller leverans av vatten eller i en byggnads vatteninstallationer inte försämra hushållsvattnets eller det varma bruksvattnets kvalitet så att uppfyllandet av kvalitetskraven i 17 § äventyras. De kemikalier, filtermaterial, material eller produkter som avses i 1 mom. får inte heller inverka negativt på vattnets färg, lukt eller smak, öka mikrobiell tillväxt i vattnet eller lösgöra främmande ämnen i vattnet i större mängder än vad som är behövligt för ändamålet med användningen. För lukt, smak, färg och turbiditet har man som värde och enhet för kvalitetsmålet fastställt "ingen onormal förändring och godtagbar för användarna".

F) spolning tappning av kallt vatten från ett tappställe med jämn strömning så att vattnet byts ut i fastighetens vatteninstallationer och vattnets temperatur stabiliseras;

För undersökning av nickel-, koppar- och blyhalten tas ett prov på 1 liter när kallt vatten har tappats i 2–5 sekunder (bilaga II till förordningen om hushållsvatten: 1.2 Särskilda krav för provtagning, [stycke 3.9.4](#)). Detta tappande på några sekunder betraktas inte som spolning av vatten. Även andra metaller kan undersökas i samma prov. Övriga metaller kan också undersökas i ett prov från spolat vatten som tas när vattentemperaturen har stabiliserats. Den tid som det tar för vattentemperaturen att stabiliseras är fastighetsspecifik och beror på tidpunkten för provtagningen. Detta påverkas till exempel av om hushållsvatten har använts i fastigheten.

G) program för kontrollundersökningar den kommunala hälsoskyddsmyndighetens plan för myndighetsövervakningen.

Närmare bestämmelser om programmet för kontrollundersökningar finns i 6 § i hushållsvattenförordningen och behandlas i [stycke 3.6](#). Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska se till att ett program för kontrollundersökningar utarbetas för anläggningen som levererar hushållsvatten. För utarbetande av ett program för kontrollundersökningar ska den anläggning som levererar hushållsvatten lämna ett förslag till programmets innehåll till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten. Programmet utarbetas i samarbete mellan den kommunala hälsoskyddsmyndigheten, anläggningen som levererar hushållsvatten och anläggningen som eventuellt levererar vatten till den.

3.4 Kvalitetskrav på och kvalitetsmål för hushållsvatten 4 §

4 § 1 och 2 mom.

Hushållsvatten får inte innehålla mikroorganismer, parasiter eller något ämne i sådana mängder eller koncentrationer att de kan medföra sanitära olägenheter enligt 1 § 2 mom. i hälsoskyddslagen. Hushållsvatten ska uppfylla kvalitetskraven i tabellerna 1–3 i bilaga I.

På källvatten som tappas på flaskor eller i behållare tillämpas dock med avvikelse från 1 mom. i stället för de mikrobiologiska kvalitetskraven i tabell 1 de mikrobiologiska kvalitetskrav på naturligt mineralvatten som anges i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/54/EG om utvinning och saluförande av naturliga mineralvatten.

Genom regelbunden övervakning av hushållsvattnets kvalitet säkerställer den kommunala hälsoskyddsmyndigheten att hushållsvattnets kvalitet följer kraven i förordningen om hushållsvatten. Ytterligare undersökningar ska alltid göras när det behövs eller när det ska utredas om försämringen av vattenkvaliteten är förknippad med sanitära olägenheter. Enligt HsL 17 § ansvarar en anläggning som levererar hushållsvatten för att det levererade vattnet är oskadligt för hälsan vid den punkt där fastighetens tomtvattenledning har anslutits till anläggningens vattenledningsnät ([stycke 2.3](#)).

Vid regelbunden kontroll av hushållsvattnets kvalitet kan det ursprungliga undersökningsresultatet ersättas endast i fråga om de kemiska kvalitetskraven (tabell 4), om vilka föreskrivs i 17 § 2 mom. i förordningen om hushållsvatten

([stycke 3.14.2](#)). Resultatet av undersökningen av det mikrobiologiska kvalitetskravet kan inte ersättas med resultatet av det nya provet. Provet kan tas på nytt endast om det på provtagningsblanketten som kommit till laboratoriet finns en anteckning om en ovanlig händelse, såsom att korken föll på marken, det fanns smuts i provkärlet eller om laboratoriet meddelar om ett undersökningsfel. Resultaten av kvalitetsmålen kan inte ersättas i rapporteringen av hushållsvattnets kvalitet.

Tabell 4. Endast resultaten av de kemiska kvalitetskraven kan ersättas med resultatet av det nya provet.

	Mikrobiologiska kvalitetskrav	Kemiska kvalitetskrav	Radioaktiva kvalitetskrav	Mikrobiologiska kvalitetsmål	Övriga kvalitetsmål
Ersättande med resultatet av det nya provet	*	X			

* Provet kan tas på nytt endast om laboratoriet meddelar om ett undersökningsfel eller om det på provtagningsblanketten som kommit till laboratoriet finns en anteckning om en ovanlig händelse, såsom att korken föll på marken eller att det fanns smuts i provkärlet.

3.4.1 Kvalitetskrav

Hushållsvattnets mikrobiologiska kvalitet övervakas med hjälp av indikatormikrober. Eftersom egentliga sjukdomsalstrare endast undersöks i vattnet vid misstanke om förorening eller under en störningssituation, har inga maximivärden fastställts för sjukdomsalstrande mikrober. Det allmänna kravet är att hushållsvattnet inte får innehålla sjukdomsalstrare i mängder som orsakar sanitär olägenhet. I praktiken räcker det med en observation av sjukdomsalstrande mikrob, till exempel norovirus i hushållsvattnet, för att dra slutsatsen att hushållsvattnet kan orsaka sanitär olägenhet för vattenanvändarna. Utöver kvalitetskraven förutsätter förordningen om hushållsvatten att det i hushållsvattnet inte heller förekommer andra ämnen, mikroorganismer eller parasiter i sådana mängder eller halter som kan vara skadliga för människors hälsa.

När den kvalitet på hushållsvatten som är tryggt för människan fastställs är utgångspunkten att användningen av hushållsvattnet i normala mängder inte orsakar skada för hälsan. Maximivärdena för ämnen som förekommer i hushålls-

vattnet och som är skadliga för människan fastställs på denna grund. Vid fastställandet av maximivärdena används säkerhetsmarginaler för att beakta skillnader i känslighet mellan individer och rimliga variationer i vattenförbrukningen. Å andra sidan är det till exempel av hälsoskäl inte nödvändigt att sträva efter en halt som är betydligt lägre än maximivärdet.

Vid planeringen av kontrollundersökningarna och tolkningen av resultaten kan man tillämpa [WHO:s högsta rekommenderade halter](#) (på engelska) för vissa ämnen som är skadliga för hälsan och som inte ingår i förordningen. Om det inte finns något hälsobaserat maximivärde för ett skadligt ämne, ska den hälso-risk och de olägenheter för hälsan som är förknippade med ämnet bedömas av experter med hjälp av ett detaljerat riskbedömningsförfarande. [Riskbedömningen](#) beskrivs på THL:s webbplats och i publikationen Utveckling av kompetens inom miljöriskbedömning för metallgruvor: Slutrapport för [MINERA](#) -projektet. Vid bedömningen av sanitära olägenheter ska exponeringen, halten, och det skadliga ämnets fara för hälsan vara kända. I beräkningarna beaktas den volym som intagits via munnen och med maten. Ett skadligt ämne kan också orsaka sanitära olägenheter redan när det används som tvättvatten eller via luften som andas till exempel under en dusch. Utöver den eventuella sanitära olägenheten ska man i samarbete med andra myndigheter och experter utreda källan till det skadliga ämnet, såsom om ämnet härrör från förorenad mark eller om det löses upp från rörmaterial. En del av de skadliga ämnena kan lösas upp i ledningsvattnet genom plaströr. Hur ämnen sprids och brys ner i marken varierar, och en del ämnen sprider sig lätt från marken till grundvattnet. Bedömningen av föroreningens omfattning och varaktighet underlättas om man vet hur mycket av det skadliga ämnet har spridits i miljön. Om skadliga ämnen som hamnar i miljön finns information på miljöförvaltningens webbplats [Miljörisker med kemikalier](#).

Beroende på lokala faktorer, riskbedömningen och riskhanteringen kan det vara nödvändigt att utreda även andra parametrar i hushållsvattnet än de som nämns i bilaga I till förordningen om hushållsvatten för att trygga vattnets säkerhet. Behovet av eventuella ytterligare bestämmelser ska utredas separat i varje enskilt fall. Lokala faktorer är till exempel exceptionell kvalitet av eller behandlingsmetod för råvatten, misstanke om att skadliga ämnen transporteras till råvattnet, vattenledningsnätets och vattendistributionsnätets skick och material, vattentäktens sårbara läge och placeringen av sådana funktioner eller anläggningar i grundvattenområdet vars verksamhet kan påverka råvattnets eller hushållsvattnets kvalitet.

Enligt 2 § i hälsoskyddslagen ska den som utövar verksamhet som påverkar livsmiljön identifiera de risker i verksamheten som orsakar sanitär olägenhet och övervaka de faktorer som påverkar dem (egenkontroll). Verksamheten ska utövas så att uppkomsten av sanitära olägenheter så långt som möjligt förhindras. Denna bestämmelse gäller alla objekt som ska övervakas med stöd av HsL. Enligt HsL 20 § kan den kommunala hälsoskyddsmyndigheten vid behov ålägga verksamhetsutövaren kontrollskyldigheter som gäller hushållsvattnets kvalitet ([stycke 2.11.4](#)).

3.4.1.1 Mikrobiologiska kvalitetskrav

Bilaga I till förordningen om hushållsvatten:

Tabell 1. Mikrobiologiska kvalitetskrav på hushållsvatten

<i>Parameter</i>	<i>Maximivärde och enhet</i>	<i>Anmärkningar</i>
<i>Escherichia coli</i>	0 cfu / 100 ml	(1)
<i>Intestinala enterokocker</i>	0 cfu / 100 ml	(1)

Anmärkningar som gäller mikrobiologiska kvalitetskrav:

- 1) *Maximivärdet och enheten för hushållsvatten som tappas på flaskor och behållare är 0 cfu/250 ml.*

Hushållsvattnet får inte innehålla mikroorganismer eller parasiter som kan orsaka sanitär olägenhet för vattenanvändarna. Med skadliga mikroorganismer och parasiter avses alla eventuella bakterier, virus, urdjur, maskar med mera som kan orsaka sanitär olägenhet. Enligt HsL 17 § ska hushållsvatten vara oskadligt för hälsan ([stycke 2.3](#)).

De mest sannolika sanitära olägenheterna orsakas av att tarmbaserade mikrober (bakterier, virus, urdjur) från människor och jämnvarma djur sprids via vatten. Det finns flera tiotals intestinala sjukdomsalstrare som eventuellt sprids via vatten. Eftersom det inte är möjligt eller vettigt att söka efter alla eventuella sjukdomsalstrare i hushållsvattnet, grundar sig övervakningen av att de mikrobiologiska kvalitetskraven på hushållsvatten uppfylls på undersökning av indikatorbakterier som visar på föroreningar av tarmursprung. Förekomsten av indikatorbakterier i vattnet är ett tecken på förorening av tarmursprung, varvid det finns en risk för att intestinala sjukdomsalstrare förekommer. Om provet innehåller *Escherichia coli*-bakterier eller enterokocker, ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten tillsammans med anläggningen som levererar hushållsvatten utreda orsaken till förekomsten av bakterier och omedelbart vidta åtgärder för att

förebygga sanitära olägenheter ([Förfaranden för tryggnad av hushållsvattnets kvalitet – Sjukdomsalstrande mikrober](#)).

I tabell 1 i bilaga I till förordningen om hushållsvatten presenteras de mikrobiologiska kvalitetskraven för hushållsvatten. Hushållsvattnet får inte innehålla *Escherichia coli*-bakterien (*E. coli*-bakterien) eller enterokocker i ett prov på 100 ml. *E. coli*-bakteriens och enterokockers analysmetoder behandlas i del II av tillämpningsanvisningen.

Maximivärdet och enheten för *Escherichia coli*-bakterier och intestinala enterokocker i hushållsvatten som ska förpackas i flaskor eller behållare är 0 cfu / 250 ml. Förpackat vatten övervakas enligt jord- och skogsbruksministeriets förordning 166/2010. Enligt 10 § i den ska förpackat hushållsvatten vid förpackningstidpunkten ([stycke 2.3.3](#) och [stycke 3.2.2](#)) och under marknadsföringen uppfylla kraven på vattnets kemiska och mikrobiologiska kvalitet enligt förordningen om hushållsvatten. Livsmedelsverket har gett en anvisning om [övervakningen av förpackade vatten](#).

Eftersom vatten inte är en naturlig miljö för intestinala sjukdomsalstrande mikrober eller indikatorbakterier börjar mikroberna dö när de hamnar i vattnet. De intestinala indikatorbakterier som används som kvalitetskrav kan förstöras snabbare i en vattenmiljö än sjukdomsalstrande mikrober. Indikatorbakterierna dör också lättare på grund av klordesinfektion än många sjukdomsalstrande mikrober. Därför har man i Finland och på andra håll i världen observerat vattenburna epidemier, även om man inte har kunnat påvisa indikatorbakterier i vattnet. Under kontamineringsituationen eller epidemin ska desinficeringen av vattnet fortsätta så länge att inte bara hushållsvattnet utan också distributionsnätet rengörs. Utöver indikatormikrober är det skäl att i hushållsvattnet undersöka de sjukdomsalstrande mikrober som misstänks finnas i det förorenade hushållsvattnet eller som misstänks ha orsakat en hushållsvattenburen epidemi. Norovirus och campylobakter har orsakat flest vattenburna epidemier i Finland. Kokuppmaningen kan hävas först när man med hjälp av ytterligare prover har kunnat påvisa att hushållsvattnets kvalitet är säker och uppfyller kvalitetskraven.

För att en epidemi ska uppstå räcker det med en kortvarig störning i vattenkvaliteten, vilket är osannolikt just vid provtagningstidpunkten. Inte ens provtagning i rätt tid garanterar att föroreningen upptäcks, eftersom indikatorbakterierna kan ha förstörts före sjukdomsalstrarna. I allmänhet framkommer epidemier genom insjuknande. Identifieringen av eventuella störningssituationer och anläggningens effektiva egenkontroll har en nyckelroll när det gäller att snabbt upptäcka kvalitetsförändringar i hushållsvattnet.

3.4.1.2 Kemiska kvalitetskrav

Bilaga I till förordningen om hushållsvatten:

Tabell 2. Kemiska kvalitetskrav på hushållsvatten

Parameter	Maximivärde och enhet	Anmärkningar
2.1 Parametrar som huvudsakligen härrör från råvatten		(A)
Arsenik	10 µg/l	
Bensen	1,0 µg/l	
Bor	1,5 mg/l	
1,2-dikloreten	3,0 µg/l	
Kvicksilver	1,0 µg/l	
Fluorid	1,5 mg/l	
Nitrat (NO ₃ ⁻)	50 mg/l	(1)
Selen	20 µg/l	
Cyanider	50 µg/l	
Tetrakloreten och trikloreten totalt	10 µg/l	
Pesticider	0,10 µg/l	(2 och 3)
Pesticider totalt	0,50 µg/l	(2 och 4)
Uran	30 µg/l	
Mikrocystin-LR	1,0 µg/l	(5)

<i>Parameter</i>	<i>Maximivärde och enhet</i>	<i>Anmärkningar</i>
<i>Summan av PFAS</i>	<i>0,10 µg/l</i>	<i>(6)</i>
<i>2.2 Biprodukter av desinficering</i>		<i>(B)</i>
<i>Bromat</i>	<i>10 µg/l</i>	<i>(7)</i>
<i>Halogenerade ättiksyror</i>	<i>60 µg/l</i>	<i>(8)</i>
<i>Klorat</i>	<i>0,25 mg/l</i>	<i>(9)</i>
<i>Klorit</i>	<i>0,25 mg/l</i>	<i>(9)</i>
<i>Trihalometaner totalt</i>	<i>100 µg/l</i>	<i>(7 och 10)</i>
<i>2.3 Parametrar som huvudsakligen här- rör från vattenbehandlingskemikalier och nätmaterial</i>		
<i>pH</i>	<i>9,5</i>	<i>(B och 11)</i>
<i>Akrylamid</i>	<i>0,10 µg/l</i>	<i>(C eller D)</i>
<i>Epiklorhydrin</i>	<i>0,10 µg/l</i>	<i>(C eller D)</i>
<i>Vinylklorid</i>	<i>0,50 µg/l</i>	<i>(C eller D)</i>
<i>Polycykliska aromatiska kolväten totalt</i>	<i>0,10 µg/l</i>	<i>(D och 12)</i>
<i>Bens(a)pyren</i>	<i>0,010 µg/l</i>	<i>(D)</i>
<i>2.4 Parametrar som byggnadens vatten- installation kan inverka på i betydande utsträckning</i>		<i>(D)</i>
<i>Antimon</i>	<i>10 µg/l</i>	

Parameter	Maximivärde och enhet	Anmärkningar
<i>Bisfenol A</i>	<i>2,5 µg/l</i>	
<i>Kadmium</i>	<i>5,0 µg/l</i>	
<i>Krom</i>	<i>25 µg/l</i>	
<i>Koppar</i>	<i>2,0 mg/l</i>	
<i>Bly</i>	<i>5 µg/l</i>	
<i>Nickel</i>	<i>20 µg/l</i>	
<i>Nitrit (NO₂⁻)</i>	<i>0,50 mg/l</i>	<i>(1)</i>

Anmärkningar som gäller provtagningen

- A) Koncentrationen av alla parametrar som huvudsakligen härrör från råvatten kan i stället för vid den punkt där kraven ska vara uppfyllda undersökas i råvattnet, utgående vatten från vattenbehandlingsanläggningen eller i vattendistributionsnätet.*
- B) Koncentrationen och pH-värdet av alla biprodukter från desinfektionen kan i stället för vid den punkt där kraven ska vara uppfyllda undersökas i utgående vatten från vattenbehandlingsanläggningen eller vattendistributionsnätet.*
- C) Parametrarnas koncentration i vatten bestäms genom beräkning. Koncentrationen beräknas enligt produktspecifikation om maximal migration från motsvarande polymer i kontakt med vattnet. Ifall parametrarna mäts från vatten, är Världshälsoorganisationens hälsobaserade gränsvärde maximikoncentration, som för akrylamid är 0,50 µg/l, för epiklorhydrin 0,40 µg/l och för vinylklorid 0,30 µg/l.*
- D) Koncentrationen av alla parametrar som kan påverkas väsentligt av en byggnads vatteninstallation ska undersökas vid den punkt där kraven ska vara uppfyllda.*

Övriga anmärkningar

- 1) Gränsvärdet för nitrit i vatten från en vattenbehandlingsanläggning är 0,10 mg/l. Nitrathalten/50 + nitrihalten/3 får inte överstiga värdet 1.
- 2) De föreningar som avses är organiska insekticider, herbicider, fungicider, nematocider, akaricider, algicider, rodenticider, organiska slembekämpningsmedel samt andra likartade föreningar och deras metaboliter av relevans för människors hälsa. En metabolit av en pesticid ska anses vara relevant om det finns skäl att anta att den har inneboende egenskaper som är jämförbara med dem i det ursprungliga ämnet i fråga om dess avsedda verkan som pesticid eller om den själv kan orsaka sanitära olägenheter via hushållsvattnet.
- 3) Gränsvärdet för aldrin, dieldrin, heptaklor och heptaklorepoxid är 0,030 µg/l.
- 4) Med parameter avses den sammanlagda summan av alla enskilda pesticider och deras relevanta metaboliter som upptäckts vid övervakningen och vars koncentration har uttryckts kvantitativt. Om summan av de icke-relevanta metaboliterna av pesticider överstiger värdet 10 µg/l, ska de beaktas i den riskhantering som avses i 19 och 19 a § i hälsoskyddslagen.
- 5) En parameter ska endast undersökas om det på grundval av riskbedömningen är sannolikt att det finns massförekomster av cyanobakterier i råvattnet. I stället för mikrocystin-LR kan den totala koncentrationen av mikrocystin fastställas.
- 6) Med parameter avses summan av koncentrationerna av följande föreningar:
 - Perfluorobutansyra (PFBA)
 - Perfluoropentansyra (PFPA)
 - Perfluorohexansyra (PFHxA)
 - Perfluoroheptansyra (PFHpA)
 - Perfluorooktansyra (PFOA)
 - Perfluoronansyra (PFNA)

- *Perfluorodekansyra (PFDA)*
- *Perfluoroundekansyra (PFUnDA)*
- *Perfluorododekansyra (PFDoDA)*
- *Perfluorotridekansyra (PFTrDA)*
- *Perfluorobutansulfonsyra (PFBS)*
- *Perfluoropentansulfonsyra (PFPS)*
- *Perfluorohexansulfonsyra (PFHxS)*
- *Perfluorheptansulfonsyra (PFHpS)*
- *Perfluorooktansulfonsyra (PFOS)*
- *Perfluoronansulfonsyra (PFNS)*
- *Perfluorodekansulfonsyra (PFDS)*
- *Perfluoroundeansulfonsyra*
- *Perfluorododekansulfonsyra*
- *Perfluorotrideansulfonsyra*

- 7) *I den mån det är möjligt utan att äventyra desinfektionens effektivitet ska ett lägre värde eftersträvas.*
- 8) *Med parameter avses summan av följande fem representativa ämnen: monoklor-, diklor- och triklorättiksyra samt mono- och dibromättiksyra. Parametern ska endast undersökas när metoder som kan generera halogenerade ättiksyror används för desinfektion av vatten som är avsett att användas som hushållsvatten.*
- 9) *Om en desinfektionsmetod som genererar klorat eller klorit, särskilt klordi-oxid, används för desinfektion av vatten som är avsett att användas som hushållsvatten ska parametervärdet vara högst 0,70 mg/l. Utan att äventyra desinfektionens effektivitet ska dock en lägre koncentration eftersträvas.*

10) De föreningar som avses är kloroform, bromoform, dibromklormetan och bromdiklormetan.

11) Om kvalitetsmålen för pH föreskrivs i tabell 4 i denna bilaga.

12) De föreningar som avses är benso(b)fluoranten, benso(k)fluoranten, benso(ghi)-perylene och inden-(1,2,3-cd)-pyren.

De kemiska kvalitetskraven för hushållsvatten presenteras i tabell 2 i bilaga I till förordningen om hushållsvatten. Vid ledningen av de kemiska maximivärdena har man använt säkerhetskoefficienter vars syfte är att säkerställa att inte ens en större användning av hushållsvatten än genomsnittet orsakar sanitär olägenhet. Kortvarig, lindrig överskridning av maximivärdet orsakar ingen omedelbar sanitär olägenhet. Åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten måste dock vidtas utan dröjsmål. Maximivärdena för pesticider har fastställts på generisk grund för att skydda mot bekämpningsmedel på en allmän nivå. Inte heller andra skadliga ämnen än de parametrar som nämns i förordningen får finnas i hushållsvattnet i halter som är skadliga för hälsan. Om sådana ämnen påträffas, utreds deras skadlighet för hälsan och vattnets användbarhet från fall till fall. Förekomsten av olika ämnen i hushållsvattnet och grunderna för maximivärdena behandlas i del II i tillämpningsanvisningen.

Avvikelser från de kemiska kvalitetskraven ska kontrolleras med ett nytt prov (17 § i förordningen om hushållsvatten) som ska tas omedelbart när avvikelser uppdagas ([stycke 3.14.2](#)). Då kontrolleras att koncentrationen som var högre än maximivärdet inte berodde på till exempel kontamination eller analysfel vid provtagningen. Om resultatet av det nya provet uppfyller kvalitetskravet, kan hushållsvattnets kvalitet bedömas vara i skick och i rapporteringen om den regelbundna övervakningen kan det ursprungliga resultatet ersättas med resultatet av det nya provet (tabell 4).

Förordningen om hushållsvatten innehåller kvalitetskrav för de vanligaste hälso-påverkande parametrarna och maximivärdena för parametrarna är bindande. Metodens mätosäkerhet beaktas inte vid bedömningen av i vilken grad parametervärdet avviker från dess gränsvärde eller åtgärdsgräns (11 § i förordningen om hushållsvatten, [stycke 3.11.3](#)). Kvalitetskravet för kvicksilver är till exempel 1,0 µg/l, varvid halten 1,1 µg/l inte uppfyller maximivärdet för kvicksilverhalten, även om mätosäkerheten är 30 %.

Skyldigheten till regelbunden tillsyn enligt förordningen om hushållsvatten gäller i huvudsak den plats där vattnet tas ur användarens vattenkran. Detta kallas för

punkten där kraven ska uppfyllas ([stycke 2.3](#) och dess understycken). Anmärkningarna i tabell 2 i bilaga I till förordningen om hushållsvatten har märkts med bokstäver (A, B, C eller D), där parametern kan undersökas. Med bokstaven A har man märkt de parametrar som huvudsakligen härstammar från råvatten och som kan undersökas i ett prov som har tagits från råvatten, vatten från en vattenbehandlingsanläggning eller ett vattendistributionsnät. Till exempel i fråga om pesticider kan det vara möjligt att utnyttja miljöförvaltningens uppföljningsresultat.

Biprodukter från desinfektionen som är märkta med bokstaven B och pH-värdet kan i stället för användarens vattenkran också undersökas i det vatten som lämnar vattenbehandlingsanläggningen eller i vattendistributionsnätet. Parametrarna som beskriver biprodukterna från desinfektionen är bromat, halogenerade ättiksyror, klorat, klorit och trihalometaner.

Bokstaven C anger de parametrar vars koncentrationer bestäms genom beräkning. Koncentrationen beräknas enligt produktspecifikation om maximal migration från motsvarande polymer (hjälpkoagulanter, plaster, ytbeläggningar) i kontakt med vattnet. Akrylamid används främst i vissa hjälpmedel för utfällning, det vill säga flockning (polymerer) och dess halt kan regleras utifrån polymerdosen. Om parametern dessutom mäts i vatten är akrylamidhalten 0,50 µg/l, epiklorhydrin 0,40 µg/l och vinylklorid 0,30 µg/l. Då undersöks akrylamid, epiklorhydrin och vinylklorid i ett prov som tas från användarens kran, det vill säga den plats där kraven ska uppfyllas.

Bokstaven D betyder att hushållsvattenprovet tas från användarens vattenkran.

Nitrit i utgående vatten samt summan av nitrat och nitrit

Hushållsvattenförordningens bilaga I, Tabell 2. Övriga anmärkningar

- 1) Gränsvärdet för nitrit i vatten från en vattenbehandlingsanläggning är 0,10 mg/l. $\text{Nitrathalten}/50 + \text{nitrithalten}/3$ får inte överstiga värdet 1.

Enligt anmärkning 1 i tabell 2 i bilaga I till förordningen om hushållsvatten är den maximala nitrithalten i vatten som lämnar vattenbehandlingsanläggningen 0,10 mg/l. Nitrit ska alltså i den utvidgade kontrollen undersökas både i det utgående vattnet och vid det ställe där kraven ska uppfyllas, det vill säga användarens kran. Undersökningen av nitrit i utgående vatten ska antecknas i myndighetstillsynens provtagningsplan. Undersökningen ska utföras på ett av Livsmedelsverket godkänt laboratorium med en ackrediterad metod på samma sätt som andra

prover. Prover får tas endast av en behörig provtagare enligt 9 § förordningen om hushållsvatten. Nitrathalten/50 + nitrithalten/3 får inte överstiga 1. Vid summeräkningen ska nitrithalten undersökas i ett prov som tagits från användarens kran och nitrathalten kan undersökas i råvatten, utgående vatten, nät eller prover som tas från användarens kran.

Pesticider

Hushållsvattenförordningens bilaga I, Tabell 2. Övriga anmärkningar

- 2) *De föreningar som avses är organiska insekticider, herbicider, fungicider, nematocider, akaricider, algicider, rodenticider, organiska slembekämpningsmedel samt andra likartade föreningar och deras metaboliter av relevans för människors hälsa. En metabolit av en pesticid ska anses vara relevant om det finns skäl att anta att den har inneboende egenskaper som är jämförbara med dem i det ursprungliga ämnet i fråga om dess avsedda verkan som pesticid eller om den själv kan orsaka sanitära olägenheter via hushållsvattnet.*
- 3) *Gränsvärdet för aldrin, dieldrin, heptaklor och heptaklorepoxid är 0,030 µg/l.*
- 4) *Med parameter avses den sammanlagda summan av alla enskilda pesticider och deras relevanta metaboliter som upptäckts vid övervakningen och vars koncentration har uttryckts kvantitativt. Om summan av de icke-relevanta metaboliterna av pesticider överstiger värdet 10 µg/l, ska de beaktas i den riskhantering som avses i 19 och 19 a § i hälsoskyddslagen.*

Pesticider och deras metaboliter är ett stort antal ämnen med mycket olika skadliga effekter på hälsan. Man kan inte ge ett entydigt svar på relevansen eller icke-relevansen av en enskild pesticides metabolit, utan saken måste avgöras från fall till fall genom en expertbedömning. Oftast analyseras dock inte icke-relevanta metaboliter i vattenprover. Med metabolit avses ett ämne som bildats av pesticider till följd av mikrobernas metabolism. I detta sammanhang omfattar metaboliten även nedbrytningsprodukter som uppstår till följd av abiotiska reaktioner (fotolys, hydrolys).

De pesticider som undersöks bestäms utifrån en riskbedömning. Pesticider och deras metaboliter ska undersökas om pesticider har använts i grundvattnets till-

rinningsområde eller ett ytvattendrags avrinningsområde. Genom myndighetstillsyn ska åtminstone de pesticider eller deras metaboliter som är skadliga för hälsan och som sannolikt finns i vattnet i det vattendistributionsområde som är föremål för tillsynen undersökas. Växtskyddsmedel som används och har funnits i Finland enligt försäljningsstatistiken presenteras i bilaga 5. De pesticidhalter som konstaterats i Finlands vatten, med undantag av vissa enskilda brunnar, har varit mycket små ([MaaMet övervakning av grundvatten som förorenats av jord- och skogsbruk - Bekämpningsmedel och näringsämnen 2007-2015](#), [Skadliga ämnen i ytvatten: Förslag till ändring av förordningen om ämnen som är farliga för vattenmiljön](#), [Förekomst av bekämpningsmedel i grundvattnet](#) (på finska)).

I stället för den punkt där kraven ska uppfyllas (användarens kran) kan provet undersökas i råvattnet, vattnet som lämnar vattenbehandlingsanläggningen eller vattendistributionsnätet. Med kvantitativt uttryck avses halter som överskrider kvantificeringsgränsen. Undersökningarna ska antecknas i myndighetstillsynens provtagningsplan. Undersökningarna ska utföras på ett av Livsmedelsverket godkänt laboratorium med en ackrediterad metod på samma sätt som andra prover. Prover får tas endast av en behörig provtagare enligt 9 § förordningen om hushållsvatten. Enligt 20 § i hälsoskyddslagen ska resultaten av kontrollundersökningarna registreras i datasystemet Vati och vattenanvändarna ska informeras om resultaten av kontrollundersökningarna av hushållsvatten i ett data-nät.

Enligt 19 a § i hälsoskyddslagen kan även uppgifter som förts in i det informationssystem som avses i 222 § i miljöskyddslagen användas för sammanställning av uppgifter i riskhanteringsplanen. I 4 punkten i de övriga anmärkningarna i tabell 2 i bilaga I till förordningen om hushållsvatten föreskrivs att om den sammanlagda summan av icke-relevanta metaboliter från pesticider överstiger värdet 10 µg/l, ska de beaktas i den riskhantering som avses i 19 och 19 a § i hälsoskyddslagen.

Det rekommenderas att pesticider undersöks omfattande i vattnet från varje ny vattentäkt. Pesticider ska i regel alltid undersökas i hushållsvatten som levereras av anläggningar som använder ytvatten som råvatten, om det inte är helt säkert att pesticider inte har använts i avrinningsområdet i fråga. I utredningarna har bland annat odlingar, plantskolor, bangårdar, vägrenar, golfbanor och begravningsplatser identifierats som riskobjekt.

Maximivärdet för den totala mängden pesticider och relevanta metaboliters metabolismprodukter, nedbrytningsprodukter och reaktionsprodukter är 0,50

µg/l. Maximivärdet för en enskild pesticid är 0,10 µg/l med undantag av aldrin, dieldrin, heptaklor och heptaklorepoxid, vars maximivärde är 0,030 µg/l. I bilaga 5 presenteras vissa pesticider och deras metaboliter.

Mikrocystin-LR

Hushållsvattenförordningens bilaga I, Tabell 2. Övriga anmärkningar

- 5) *En parameter ska endast undersökas om det på grundval av riskbedömningen är sannolikt att det finns massförekomster av cyanobakterier i råvattnet. I stället för mikrocystin-LR kan den totala koncentrationen av mikrocystin fastställas.*

I riskhanteringsplanen ska det utredas om det i råvattenkällan har förekommit massförekomster av cyanobakterier och om vattendragets utveckling går i den riktningen att det kan uppstå massförekomster som kan observeras med blotta ögat. Om kontrollen av råvattenkällan visar att en massförekomst av cyanobakterier som potentiellt producerar toxiner börjar bildas, är det skäl att undersöka den totala halten mikrocystin från råvattenkällan eller det vatten som kommer till anläggningen.

De vanligaste massförekomsterna utgörs av cyanobakterierna *Microcystis*, *Dolichospermum* (tidigare *Anabaena*) och *Planktothrix* som kan producera lever-, cell- och nervtoxiner. Det går inte att sensoriskt urskilja vilken art eller vilken artstam som producerar toxiner. Levertoxiska mikrocystiner är mycket bestående föreningar och bryts inte ned till exempel när man kokar vatten. Nodularia, som förekommer i Östersjön, producerar levertoxin av mikrocystintyp, som kallas nodularin. Förutom toxiner kan cyanobakterier orsaka lukt- och smakolägenheter i vattnet. Valviras anvisning Förfaranden för trygghet av hushållsvattnets kvalitet – [Blågrönalger och toxiner som de alstrar](#) innehåller mer information om cyanobakterier och riskhantering.

Summan av PFAS-ämnen

Hushållsvattenförordningens bilaga I, Tabell 2. Övriga anmärkningar

- 6) *Med parameter avses summan av halterna av följande föreningar:*
- *Perfluorobutansyra (PFBA)*
 - *Perfluoropentansyra (PFPA)*

- *Perfluorohexansyra (PFHxA)*
- *Perfluoroheptansyra (PFHpA)*
- *Perfluorooktansyra (PFOA)*
- *Perfluoronansyra (PFNA)*
- *Perfluorodekansyra (PFDA)*
- *Perfluoroundekansyra (PFUnDA)*
- *Perfluorododekansyra (PFDoDA)*
- *Perfluorotridekansyra (PFTrDA)*
- *Perfluorobutansulfonsyra (PFBS)*
- *Perfluoropentansulfonsyra (PFPS)*
- *Perfluorohexansulfonsyra (PFHxS)*
- *Perfluoroheptansulfonsyra (PFHpS)*
- *Perfluorooktansulfonsyra (PFOS)*
- *Perfluoronansulfonsyra (PFNS)*
- *Perfluorodekansulfonsyra (PFDS)*
- *Perfluoroundeansulfonsyra*
- *Perfluorododekansulfonsyra*
- *Perfluorotrideansulfonsyra*

Summan av PFAS ska undersökas enligt analysfrekvensen enligt tabell 4 i bilaga II till förordningen om hushållsvatten, men frekvensen kan minskas efter tre års regelbunden undersökning, om villkoren i avsnitt 6 i nämnda bilaga uppfylls. I programmet för kontrollundersökningar ska den tillämpade analysfrekvensen

motiveras, om analysfrekvensen för summan av PFAS vid utvidgad kontroll är färre än minimianalysfrekvensen enligt förordningen om hushållsvatten.

Biprodukter av desinfektion

Hushållsvattenförordningens bilaga I, Tabell 2. Övriga anmärkningar

- 7) I den mån det är möjligt utan att äventyra desinfektionens effektivitet ska ett lägre värde eftersträvas.*
- 8) Med parameter avses summan av följande fem representativa ämnen: monoklor-, diklor- och triklorättiksyra samt mono- och dibromättiksyra. Parametern ska endast undersökas när metoder som kan generera halogenerade ättiksyror används för desinfektion av vatten som är avsett att användas som hushållsvatten.*
- 9) Om en desinfektionsmetod som genererar klorat eller klorit, särskilt klordioxid, används för desinfektion av vatten som är avsett att användas som hushållsvatten ska parametervärdet vara högst 0,70 mg/l. Utan att desinficeringseffekten äventyras skall dock en lägre koncentration eftersträvas.*
- 10) De avsedda föreningarna är kloroform, bromoform, dibromklormetan och bromdiklormetan.*

Mängden biprodukter från klorering ökar om det finns mycket organiskt material i det vatten som ska kloreras. I förordningen om hushållsvatten anges maximivärden för biprodukterna bromat (10 µg/l), halogenerade ättiksyror (60 µg/l), klorat (0,25 mg/l), klorit (0,25 mg/l) och den totala halten trihalometaner (100 µg/l). Utan att desinficeringseffekten äventyras skall i mån av möjlighet lägre koncentrationer än maximivärdena eftersträvas i fråga om trihalometaner och bromat.

Bromat kan uppkomma som biprodukt av ozonering eller klorering under förutsättningen att vattnet innehåller bromid. Vid UV-desinficering uppkommer inget bromat.

Klorat, klorit, halogenerade ättiksyror (monoklor-, diklor- och triklorättiksyra, mono- och dibromättiksyra) och trihalometaner (kloroform, bromoform, dibromklormetan och bromdiklormetan) ska undersökas om man vid desinficeringen använder metoder som kan generera ovan nämnda föreningar och undersök-

ningarna på basis av riskbedömningen konstateras vara motiverade. Halogenerade ättiksyror uppstår när humushaltigt vatten eller vatten som innehåller mycket annat organiskt material desinficeras med klorföreningar.

Förordningen om hushållsvatten kommer att preciseras i fråga om klorat och klorit så att man inte behöver undersöka dem om klor inte används vid tillverkningen eller desinficeringen av hushållsvattnet. Om en desinfektionsmetod som genererar klorat eller klorit, särskilt klordioxid, används för desinfektion av vatten som är avsett att användas som hushållsvatten ska parametervärdet vara högst 0,70 mg/l. Utan att desinficeringseffekten äventyras skall dock en lägre koncentration eftersträvas. Om en desinficeringsmetod som genererar klorat eller klorit inte används för desinficering av vattnet är maximivärdet 0,25 mg/l. I praktiken är maximivärdet 0,70 mg/l, eftersom parametrarna inte behöver undersökas när klorat- och kloritproducerande metoder inte används. Som maximivärde används 0,25 mg/l när någon annan eventuell källa till klorat eller klorit konstateras i riskbedömningen. Då ska även parametrarna undersökas utifrån riskhanteringsplanen.

pH-värde

Hushållsvattenförordningens bilaga I, Tabell 2. Övriga anmärkningar

11) Om kvalitetsmålen för pH föreskrivs i tabell 4 i denna bilaga.

Hushållsvatten kan orsaka sanitär olägenhet om pH-värdet överstiger 9,5. Ett kvalitetsmål, 6,5–9,5, har också ställts upp för hushållsvattnets pH-värde (tabell 4 i bilaga I till förordningen om hushållsvatten).

Polycykliska aromatiska kolväten

Hushållsvattenförordningens bilaga I, Tabell 2. Övriga anmärkningar

12) De föreningar som avses är benso(b)fluoranten, benso(k)fluoranten, benso(ghi)perylen och inden(1,2,3-cd) -pyren.

Polycykliska aromatiska kolväten, det vill säga PAH-föreningar, består av en stor mängd aromatiska föreningar. Maximivärdet för kvalitetskravet i förordningen om hushållsvatten avser den sammanlagda halten benso(b)fluoranten, benso(k)fluoranten, benso(ghi)perylen och inden(1,2,3cd) -pyren.

Laboratoriets resultat innehåller ofta andra PAH-föreningar än de som nämns i förordningen om hushållsvatten. Förordningen ger inga anvisningar för tolkningen av resultaten. Betydelsen av andra PAH-föreningar kan bedömas genom att använda ett PEF-värde (PEF, Potency Equivalency Factor) som beskriver cancerrisken för varje enskild förening och ställa den erhållna halten i relation till maximivärdet för de fyra PAH-föreningarna i förordningen med beaktande av PEF-värdena för de PAH-föreningar som nämns i förordningen och för andra PAH-föreningar som hittats i vattenprovet. Den bästa aktuella bedömningen av PAH-föreningarnas PEF-värden finns i tabell 1 i ATSDR:s (Agency for Toxic Substances and Disease Registry) publikation [Guidance for Calculating Benzo\(a\)pyrene Equivalents for Cancer Evaluations of Polycyclic Aromatic Hydrocarbons](#) (på engelska).

3.4.1.3 Kvalitetskrav som gäller radioaktivitet

Hushållsvattenförordningens bilaga I:

Tabell 3. Kvalitetskrav på radioaktivitet i hushållsvatten

<i>Parameter</i>	<i>Maximivärde och enhet</i>	<i>Anmärkningar</i>
<i>Radon</i>	<i>1000 Bq/l</i>	<i>(1 och 2)</i>
<i>Tritium</i>	<i>100 Bq/l</i>	<i>(3)</i>
<i>Indikativ dos</i>	<i>0,10 mSv/år</i>	<i>(4)</i>

Anmärkningar

- 1) *Kvalitetsmålet för radon är 300 Bq/l. Om kvalitetsmålet inte uppfylls ska behovet av korrigerande åtgärder övervägas utifrån en riskbedömning. Korrigerande åtgärder ska alltid vidtas om kvalitetskravet inte uppfylls.*
- 2) *Den aktiva koncentrationen av radon bör fastställas i det vatten som kommer från vattenbehandlingsanläggningen, eftersom prover som tas i de mest avlägsna delarna av distributionsnätet inte nödvändigtvis ger rätt bild av den aktiva koncentrationen av radon i början av distributionsnätet. Om den aktiva koncentrationen av radon vid den punkt där kraven ska vara uppfyllda är större än 100 Bq/l, ska koncentrationen undersökas i råvatten eller vatten som utgår från vattenbehandlingsanläggningen.*

- 3) *Om kvalitetskravet för tritium inte uppfylls, ska även andra konstgjorda radionuklider mätas i vattnet. Strålsäkerhetscentralen fastställer de nuklider som ska mätas.*
- 4) *Med indikativ dos avses den från hushållsvatten intecknade effektiva dosen för det årliga intaget till följd av alla radionuklider vilkas förekomst i hushållsvattnet har upptäckts, av naturligt och artificiellt ursprung, med undantag för tritium, kalium-40, radon och kortlivade sönderfallsprodukter av radon.*

Kvalitetskrav har ställts på radon, tritium och indikativ dos. Med stöd av 15 § i strålsäkerhetslagen övervakar den kommunala hälsoskyddsmyndigheten att referensvärdena för radioaktivitet i hushållsvatten enligt 154 § iakttas och att den utredningsskyldighet för hushållsvatten som avses i 146 § 1 mom. åläggs STUK. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten meddelar vid behov föreskrifter med stöd av HsL 20 § och 51 § ([stycke 2.11.4](#)). Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten skall vid behov uppdatera programmet för kontrollundersökningar.

En del av [de laboratorier som undersöker hushållsvatten och som godkänts av Livsmedelsverket](#) och STUK gör radonbestämningar. Information om provtagningen och provtagningsutrustningen fås från ovan nämnda platser. För närvarande finns det i Finland utöver STUK inga andra ackrediterade laboratorier som kan fastställa alfaaktiviteten och de aktiva koncentrationerna av enskilda radioaktiva ämnen för att bedöma den indikativa dosen. [Anvisningar för hur man tar ett vattenprov](#) (på finska), skickar det till STUK och [beställningsblanketten för anläggningar](#) finns på STUK:s webbplats.

Radon

Hushållsvattenförordningens bilaga I, Tabell 3. Anmärkningar

- 1) *Kvalitetsmålet för radon är 300 Bq/l. Om kvalitetsmålet inte uppfylls ska behovet av korrigerande åtgärder övervägas utifrån en riskbedömning. Korrigerande åtgärder ska alltid vidtas om kvalitetskravet inte uppfylls.*
- 2) *Den aktiva koncentrationen av radon bör fastställas i det vatten som kommer från vattenbehandlingsanläggningen, eftersom prover som tas i de mest avlägsna delarna av distributionsnätet inte nödvändigtvis ger rätt bild av den aktiva koncentrationen av radon i början av distributionsnätet. Om den aktiva koncentrationen av radon vid den punkt där kraven ska*

vara uppfyllda är större än 100 Bq/l, ska koncentrationen undersökas i råvatten eller vatten som utgår från vattenbehandlingsanläggningen.

Kvalitetskravet för den aktiva koncentrationen av radon är 1 000 Bq/l. Av strålsäkerhetsskäl är korrigerande åtgärder alltid nödvändiga utan ytterligare bedömningar oberoende av hur vattnet används, om den aktiva koncentrationen av radon är högre än 1 000 Bq/l. Kvalitetskravet för den aktiva koncentrationen av radon är 300 Bq/l. Om den aktiva koncentrationen av radon vid den punkt där kraven ska vara uppfyllda är större än 100 Bq/l, ska koncentrationen undersökas i råvatten eller vatten som utgår från vattenbehandlingsanläggningen. Därför lönar det sig att ta provet av den aktiva koncentrationen av radon från det vatten som lämnar vattenbehandlingsanläggningen.

Radon undersöks vid utvidgad kontroll i enlighet med tabell 4 i bilaga II till förordningen om hushållsvatten, om det inte finns grunder enligt förordningen om hushållsvatten för att minska analysfrekvensen för parametern eller för att avlägsna den från övervakningen. Den aktiva halten av radon behöver inte mätas om det råvatten som bereds som hushållsvatten härstammar enbart från ytvattenförekomst (bilaga II till förordningen om hushållsvatten, avsnitt 7).

Tritium

Hushållsvattenförordningens bilaga I, Tabell 3. Anmärkningar

- 3) *Om kvalitetskravet för tritium inte uppfylls, ska även andra konstgjorda radionuklider mätas i vattnet. Strålsäkerhetscentralen fastställer de nuklider som ska mätas.*

Tritium behöver inte mätas, om det inom tillrinningsområdet för uttagspunkten inte finns någon tritiumkälla som orsakats av människors verksamhet och det på basis av Strålsäkerhetscentralens utredningar kan visas att gränsvärdet inte överskrids (hushållsvattenförordningens bilaga II, avsnitt 7).. Strålsäkerhetscentralen övervakar den aktiva koncentrationen av tritium i hushållsvatten genom det riksomfattande programmet för övervakning av strålmiljön. STUK vägleder om det finns skäl att inleda undersökning av tritium i myndighetstillsynen. STUK ger anvisningar om var man ska hämta prover och vilka nuklider som ska undersökas om kvalitetskravet på tritium inte uppfylls.

Indikativ dos

Hushållsvattenförordningens bilaga I, Tabell 3. Anmärkningar

- 4) *Med indikativ dos avses den från hushållsvatten intecknade effektiva dosen för det årliga intaget till följd av alla radionuklider vilkas förekomst i hushållsvattnet har upptäckts, av naturligt och artificiellt ursprung, med undantag för tritium, kalium-40, radon och kortlivade sönderfallsprodukter av radon.*

Utifrån STUK:s utredningar kan man för närvarande påvisa att maximivärdet 0,10 mSv/år inte överskrids i fråga om naturliga radionuklider i hushållsvatten som har producerats enbart av ytvatten. Den indikativa dosen ska undersökas i alla andra vattendistributionsområden (till exempel grundvatten, konstgjort grundvatten, strandabsorption) om den inte har undersökts på 2010-talet eller därefter. Prover som tas för undersökning av den indikativa dosen kan förutom från användarens kran även tas från andra ställen i distributionsnätet.

Enligt bilaga II avsnitt 7 i förordningen om hushållsvatten behöver nivån på den indikativa dosen inte fastställas,

- om det råvatten som bereds som hushållsvatten härstammar enbart från ytvattenförekomst;
- om det i fråga om radionuklider av naturligt ursprung, på basis av Strålsäkerhetscentralens utredningar, kan visas att gränsvärdet 0,10 mSv/år inte kan överskridas;
- om det på basis av de undersökningar som anges i avsnitt 3.1 i bilaga III kan antas att en indikativ dos inte överstiger gränsvärdet 0,10 mSv/år och det enligt kännedom inte i vattnet förekommer sådana radionuklider på grund av vilka den indikativa dosen sannolikt överstiger gränsvärdet.

Nivån på den indikativa dosen fastställs utifrån den totala alfaaktivitetskoncentrationen i provet och de aktiva koncentrationerna av enskilda radionuklider. Om den totala alfaaktivitetskoncentrationen är lägre än 0,1 Bq/l och den aktiva koncentrationen av radon inte är högre än 300 Bq/l, kan man anta att den indikativa dosen inte överskrider nivån 0,10 mSv/år

Om den aktiva koncentrationen av radon är högre än 300 Bq/l och den totala alfaaktivitetskoncentrationen är lägre än 0,1 Bq/l, räcker det med att minska den aktiva koncentrationen av radon som korrigerande åtgärd för att säkerställa att den indikativa dosen uppfyller kvalitetskravet (högst 0,10 mSv/år).

De aktiva koncentrationerna av enskilda radioaktiva ämnen ska fastställas om den totala alfaaktivitetskoncentrationen överstiger 0,1 Bq/l.

3.4.2 Kvalitetsmål

4 § 3 mom.

Hushållsvatten ska också i övrigt vara användbart för sitt användningsändamål. Det får inte framkalla skadlig korrosion eller skadliga fällningar i vattendistributionsnätet, byggnadens vatteninstallationer eller i apparater som förbrukar hushållsvatten. Bestämmelser om de kvalitetsmål för hushållsvatten som grundar sig på användbarhet finns i tabellerna 3 och 4 i bilaga I.

Utöver de hygieniska kvalitetskraven har man ställt upp kvalitetsmål som baserar sig på hushållsvattnets användbarhet och som presenteras i tabell 4 i bilaga I till förordningen om hushållsvatten och kvalitetsmålet för radon i anmärkning 1 i tabell 3 (300 Bq/l). Uppnåendet av kvalitetsmålen ska följas upp på det sätt som förutsätts i förordningen. Förekomsten och effekterna av parametrarna som gäller kvalitetsmålen samt grunderna för maximivärdena behandlas närmare i del II i tillämpningsanvisningen.

Kvalitetsmålen är de maximivärden man eftersträvar och har inte fastställts på hälsomässiga grunder. Med värdet av en parameter som gäller kvalitetsmål avses en målnivå och ett lägre värde eller en lägre koncentration eftersträvas för att hushållsvattnet ska uppfylla de allmänna krav som föreskrivs i HsL 17 § och även till sin hygieniska kvalitet vara användbart för sitt användningsändamål.

I tabell 4 i bilaga I till förordningen om hushållsvatten avses med kvalitetsmål den högsta godtagbara koncentrationen eller det högsta numeriska värdet för de parametrar för vilka koncentration har angetts som värde. Ett variationsintervall (6,5–9,5) har angetts för hushållsvattnets pH-värde, vilket ska eftersträvas. Hushållsvattnet kan orsaka sanitär olägenhet om pH-värdet är större än 9,5, vilket är ett kvalitetskrav. Då ska förbud mot användning av hushållsvattnet omedelbart meddelas.

Om det förekommer avvikelser i kvalitetsmålen ska det utredas om det i hushållsvattnet finns ämnen som orsakar sanitär olägenhet, sjukdomsalstrare och om hushållsvattnet lämpar sig för sitt användningsändamål ([stycke 3.15](#)). Dessutom ska orsaken till avvikelsen utredas till exempel med hjälp av ytterligare provtagning och vid behov ska korrigerande åtgärder vidtas. I rapporteringen

om den regelbunden tillsynen kan resultat som inte uppfyller kvalitetsmålen dock inte ersättas med ett resultat av ett ytterligare prov (tabell 4).

Enligt 4 § i förordningen om hushållsvatten ska hushållsvattnet vara användbart för sitt ändamål. Hushållsvattnet får inte framkalla skadlig korrosion eller skadliga fällningar i vattendistributionsnätet, byggnadens vatteninstallationer eller i apparater som förbrukar hushållsvatten. Hushållsvatten får inte heller färga vattenarmaturer i skadlig omfattning. Om det i anläggningens egenkontroll upptäcks lindriga förändringar i kvalitetsmålen (till exempel om pH-värdet avviker från den normala nivån), utreder den anläggning som levererar hushållsvatten orsaken till förändringen, korregerar vid behov situationen och effektiverar egenkontrollen. En anläggning som levererar hushållsvatten ska informera vattenanvändarna om avvikelserna i kvalitetsmålen orsakar tekniska eller estetiska olägenheter, till exempel lukt, smak, färg eller fällning.

Hushållsvattenförordningens bilaga I:

Tabell 4. Kvalitetsmål för hushållsvatten

<i>Parameter</i>	<i>Värde och enhet</i>	<i>Anmärkingar</i>
<i>4.1 Mikrobiologiska parametrar som ska undersökas på grundval av riskbedömning</i>		
<i>Clostridium perfringens, inbegripet sporer</i>	<i>0 cfu/100 ml</i>	<i>(A, 1 och 2)</i>
<i>4.2 Parametrar som inverkar på vattnets aggressivitet</i>		
<i>pH</i>	<i>6,5–9,5</i>	<i>(A)</i>
<i>Klorid</i>	<i>under 250 mg/l</i>	<i>(A och 3)</i>
<i>Sulfat</i>	<i>under 250 mg/l</i>	<i>(A och 3)</i>
<i>Konduktivitet</i>	<i>under 2 500 µS/cm</i>	<i>(A, 3 och 4)</i>

Parameter	Värde och enhet	Anmärkningar
<i>4.3 Andra parametrar som vattenbehandlingen kan inverka på i betydande utsträckning</i>		
<i>Aluminium</i>	<i>under 200 µg/l</i>	<i>(A)</i>
<i>Ammonium (NH⁴⁺)</i>	<i>under 0,50 mg/l</i>	<i>(A)</i>
<i>Natrium</i>	<i>under 200 mg/l</i>	<i>(A)</i>
<i>4.4 Parametrar som byggnadens vatteninstallation kan inverka på i betydande utsträckning</i>		
<i>Koliforma bakterier</i>	<i>0 cfu/100 ml</i>	<i>(B, 1 och 5)</i>
<i>Antal kolonier (22°C)</i>	<i>inga ovanliga förändringar</i>	<i>(B och 6)</i>
<i>Totalt organiskt kol (TOC)</i>	<i>inga ovanliga förändringar</i>	<i>(B och 7)</i>
<i>Lukt och smak</i>	<i>ingen onormal förändring och godtagbar för användarna</i>	<i>(B och 7)</i>
<i>Färg</i>	<i>ingen onormal förändring och godtagbar för användarna</i>	<i>(B och 7)</i>
<i>Turbiditet</i>	<i>ingen onormal förändring och godtagbar för användarna</i>	<i>(B, 6 och 8)</i>

Parameter	Värde och enhet	Anmärkningar
Temperatur	högst 20 °C	(B och 9)
Oxiderbarhet (COD _{Mn} -O ₂)	under 5,0 mg/l	(B)
Mangan	under 50 µg/l	(B)
Järn	under 200 µg/l	(B)

Anmärkningar som gäller provtagningen

- A) Provet kan i stället för vid den punkt där kraven ska vara uppfyllda tas för undersökning av utgående vatten från vattenbehandlingsanläggningen eller från vattendistributionsnätet.*
- B) Provet ska undersökas vid den punkt där kraven ska vara uppfyllda.*

Övriga anmärkningar

- 1) En avvikelse från den målsatta nivån förutsätter alltid fortsatta undersökningar av vattnets mikrobiologiska kvalitet och utredning av eventuell förorening av hushållsvatten.*
- 2) Ska undersökas om vattnet har tagits från en ytvattenförekomst eller kan påverkas av ytvatten.*
- 3) Parameterns värde har satts för att förebygga smak som förorsakas i vattnet. Vattnet får dock inte vara aggressivt. För att förhindra frätning av vattenledningsmaterial ska kloridkoncentrationen vara under 25 mg/l, sulfatkoncentrationen under 150 mg/l och konduktiviteten under 250 µS/cm.*
- 4) Med koncentration avses parameterns värde vid en temperatur på 20 °C.*
- 5) Värdet och enheten för hushållsvatten som tappas på flaskor och behållare är 0 cfu/250 ml.*

- 6) *Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan sätta ett gränsvärde för parametern specifikt för vattendistributionsområdet på basis av variationen i mätresultaten för det levererade vattnet och den långsiktiga trenden.*
- 7) *Kvalitetsmålet tillämpas också på varmt bruksvatten.*
- 8) *För turbiditet bör ett värde under 1 NTU (nefelometrisk turbiditetsenhet) eftersträvas.*
- 9) *Temperaturen mäts under en minut efter spolning. Parametern används endast för att uppskatta hur byggnadens vatteninstallation påverkar vattnets temperatur.*

I tabell 4 i bilaga I till förordningen om hushållsvatten anges med bokstäverna A och B den plats där provet tas för undersökning av parametern. Skyldigheten till regelbunden tillsyn enligt förordningen om hushållsvatten gäller i huvudsak en plats där vattnet tas från användarens vattenkran, det vill säga den punkt där kraven ska uppfyllas (B). En del av parametrarna kan undersökas i ett prov som tagits från vattenbehandlingsanläggningens utgående vatten eller vattendistributionsnätet (A).

3.4.2.1 Mikrobiologiska kvalitetsmål

Av de mikrobiologiska parametrarna har kvalitetsmål ställts för följande indikatormikrober: koliforma bakterier, *Clostridium perfringens*-bakterien och antalet kolonier. Det målsatta maximivärdet för koliforma bakterier och *C. perfringens*-bakterien är 0 cfu i 100 ml (cfu = enheten som bildar kolonien) och det målsatta antalet kolonier "inga ovanliga förändringar". I rapporteringen om den regelbunden tillsynen kan resultat som inte uppfyller kvalitetsmålen inte ersättas med ett resultat av ett nytt prov (tabell 4).

De mikrobiologiska parametrarnas värden i kvalitetsmålen är åtgärdsgränser. Orsaken till förekomsten av mikrober och eventuell sanitär olägenhet ska utredas enligt 18 § i förordningen om hushållsvatten och anmärkning 1 i tabell 4 i bilaga I till förordningen om hushållsvatten, om indikatormikrober upptäcks. Detta innebär i allmänhet att man tar ytterligare prover och undersöker andra parametrar. Orsaken till förekomsten av koliforma bakterier kan vara nedsmutsning av vattentäkten eller nätet (till exempel spridning av ytvatten till brunnen), stör-

ningar i vattenbehandlingen, tillväxten av koliforma bakterier i vattendistributionsystemet eller ett fel i provtagningen eller analysen. Förekomsten av koliforma bakterier är således inte nödvändigtvis ett tecken på förorening av tarmursprung. Vid fastställande av koliforma bakterier undersöks alltid även *E. coli*-bakterien, som är en av flera koliforma bakterier. Ett *E. coli*-fynd är alltid ett tecken på förorening av tarmursprung och då kan det finnas intestinala sjukdomsalstrare i hushållsvattnet. Om provet innehåller koliforma bakterier lönar det sig att förutom *E. coli*-bakterien även undersöka intestinala enterokocker.

Maximivärdet för *C. perfringens*-bakterien omfattar även sporceller (i viloläge). Förekomsten av *C. perfringens*-bakterien i vattnet anses vara ett tecken på förorening av tarmursprung, eftersom den finns i tarmarna hos och avföringen från människor och djur med jämn temperatur. *C. perfringens*-bakterien undersöks om vattnet har tagits från en ytvattenförekomst eller om ytvattnet påverkar vattnet (bilaga I till förordningen om hushållsvatten, tabell 4, anmärkning 2).

Antalet kolonier är en bra indikator på desinficeringens effektivitet och nätverkets skick. Även byggnadens vatteninstallationer kan ha en betydande inverkan på antalet kolonier. Med antalet kolonier avses antalet kolonier som odlats på ett standardenligt växtunderlag vid en temperatur på 22 °C. Inget kvalitetsmålvärde har fastställts för antalet kolonier, men den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan fastställa ett maximivärde för antalet kolonier per vattendistributionsområde på basis av variationen i antalet kolonier i hushållsvattnet och den långsiktiga utvecklingen (anmärkning 6 i tabell 4 i bilaga I till förordningen om hushållsvatten). Detta förutsätter långvarig övervakning av vattenkvaliteten i olika delar av nätet. Utifrån prover som tagits från olika delar av distributionsnätet kan man bedöma hur vattnets mikrobiologiska kvalitet förändras i olika delar av nätet.

3.4.2.2 Kemiska kvalitetsmål

Om parameters resultat avviker från det kemiska kvalitetsmålet, ska ytterligare prover tas, orsaken till avvikelserna och risken för att en sanitär olägenhet uppstår utredas samt situationen vid behov korrigeras. Till exempel kan förändringar i vattnets strömningsriktning eller trycknivån i nätet orsaka en kortvarig störning och slumpmässigt påverka vattenkvaliteten, vilket inte kräver korrigerande åtgärder. En del av parametrarna som gäller kvalitetsmål kan påverkas av vattenbehandlingen och en del av byggnadens vatteninstallationer.

I rapporteringen om den regelbunden tillsynen kan resultat som inte uppfyller kvalitetsmålen inte ersättas med ett resultat av ett ytterligare prov (tabell 4). I

rapporteringen blir resultatet alltså det ursprungliga resultatet och med ett ytterligare prov kontrolleras om det var fråga om en tillfällig avvikelse. Man kan inte söka undantagstillstånd för avvikelser från kvalitetsmålen.

De mest problematiska parametrarna som gäller kvalitetsmål har i Finland varit pH, järn och mangan. Vid vissa grundvattenanläggningar har hushållsvattnet varit surare än kvalitetsmålet för pH-värdet och järn- och manganhalterna har varit högre än kvalitetsmålen. Mangan är en neurotoxisk metall. Det har ansetts vara bara lite toxiskt när det fås genom dricksvattnet, men nya forskningsresultat tyder på att det är skadligt särskilt för barn. Mangan i dricksvattnet har föreslagits ha ett samband med inlärnings- och beteendestörningar hos barn och till och med en lägre intelligenskvot (liknande effekt som bly). Särskilt på grund av brister i informationen om de känsligaste befolkningsgrupperna (småbarn) används en exceptionellt stor säkerhetskoefficient i bedömningen av hälsorisken och manganintaget bör vara under 25 µg/kg/dygn och manganhalten i dricksvatten under 80 µg/l. Kvalitetsmålet för manganhalten i hushållsvatten är 50 µg/l, som skyddar mot manganets eventuella hälsoeffekter.

Parametrar som påverkar vattnets aggressivitet

Värdena för klorid, sulfat och elkonduktivitet har fastställts för att förhindra smak i vattnet. Vattnet får dock inte vara aggressivt. För att förhindra frätning av vattenledningsmaterial ska kloridkoncentrationen vara under 25 mg/l, sulfatkoncentrationen under 150 mg/l och konduktiviteten under 250 µS/cm (bilaga I till förordningen om hushållsvatten, tabell 4, anmärkning 3). Vattnets aggressivitet och korrosionen av byggnadernas vattenanordningar påverkas av många faktorer tillsammans. Faktorer som för vattenkvalitetens del påverkar aggressiviteten är till exempel pH, alkalinitet, hårdhet och salthalt. För byggnadens vattenanordningars del är de påverkande faktorerna till exempel anordningarnas material och tillverkningssätt, rätt dimensionering (vattnets strömningshastighet), noggrann installation och noggrant ibruktagande samt vattnets förbrukningssätt (uppehåll). Konduktiviteten ska bestämmas vid en temperatur på 20 °C (bilaga I till förordningen om hushållsvatten, tabell 4, anmärkning 4). Vattnets aggressivitet och de faktorer som påverkar den behandlas närmare i del II av tillämpningsanvisningen.

Oxiderbarhet och halten organiskt kol

I kvalitetsmålen beskrivs mängden organiska ämnen i vattnet i form av oxiderbarhet (CODMn-O₂). Dess kvalitetsmålvärde, 5 mg O₂/l, motsvarar kaliumpermanganattalet 20 mg KMnO₄/l. Om man mäter den totala halten organiskt

kol (TOC), behöver oxiderbarheten inte mätas (bilaga II till förordningen om hushållsvatten, avsnitt 7). TOC ska mätas om vattendistributionsmängden är minst 10 000 m³/dygn (bilaga II till förordningen om hushållsvatten, avsnitt 7). Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan sätta ett gränsvärde för parametern specifikt för vattendistributionsområdet på basis av variationen i mätresultaten för det levererade vattnet och den långsiktiga trenden (bilaga I till förordningen om hushållsvatten, tabell 4, anmärkning 6). Ett organiskt ämne i vattnet orsakar i allmänhet inga direkta hälsorisker, men kan indirekt påverka den hygieniska kvaliteten till exempel genom en ökning av biprodukter av desinfektion eller mikrobiltillväxten. Vid fastställandet av maximivärdet för organiskt kol ska man beakta råvattnets kvalitet, vattenbehandlingen och nätets särdrag och vid fastställandet av maximivärdet rekommenderas att man samarbetar med anläggningen som levererar hushållsvatten och regionförvaltningsverket.

Lukt och smak

När det gäller lukt och smak används som mål konstaterandet "ingen onormal förändring och godtagbar för användarna". Bakom tillvägagångssättet ligger kvalitetsmålets indikativa karaktär, eftersom en ovanlig förändring från det normala också kan vara ett tecken på en störning i vattenkvaliteten som orsakar sanitära olägenheter. Orsaken till förändringen ska utredas om den normala nivån ändras eller om användarna upptäcker något som avviker från det normala. Den normala nivån är värdet på den parameter som gäller kvalitetsmål som granskas i resultaten för en lång tidsperiod och den normala nivån är lokal.

Det är bra att kontrollera lukten av hushållsvatten första gången redan i samband med provtagningen och anteckna den sensoriska observationen på provtagningsblanketten. I laboratoriets testningsrapport ska tydligt anges om lukten eller smaken är normal eller avvikande. Om lukten eller smaken är avvikande kan man beskriva vattnet med ytterligare bestämmningar. Vid misstanke om epidemi eller konstaterad förorening rekommenderas det inte att man smakar på hushållsvattnet. Lindrig klorluk och -smak i hushållsvattnet vid en anläggning som använder kontinuerlig eller tillfällig klordesinfektion betraktas inte som kvalitetsfel.

Turbiditet och färg

Vattnets turbiditet och färg ska vara godtagbara för användarna och det får inte ske onormala förändringar i dem. Redan i samband med provtagningen kan man kontrollera vattnets färg och turbiditet visuellt och anteckna observationerna på provtagningsblanketten. Kvalitetsmålet för färg tillämpas också på

varmt bruksvatten (bilaga I till förordningen om hushållsvatten:, tabell 4, anmärkning 7).

För turbiditet i hushållsvattnet bör ett värde under 1 NTU eftersträvas (bilaga I till förordningen om hushållsvatten, tabell 4 anmärkning 8). Med kvalitetsmålet för turbiditet strävar man också efter att säkerställa att desinficeringen av vattnet är effektiv, eftersom föroreningar i vattnet försämrar både UV- och klordesinfektionens effekt. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan vid behov sätta ett gränsvärde för turbiditeten specifikt för vattendistributionsområdet på basis av variationen i mätresultaten för det levererade vattnet och den långsiktiga trenden (bilaga I till förordningen om hushållsvatten, tabell 4, anmärkning 6). Det rekommenderas att man vid fastställandet av maximivärdet samarbetar med anläggningen som levererar hushållsvattnet.

Temperatur

Temperaturen mäts vid utvidgad kontroll en minut efter att tappningen av vattnet har inletts och målet är att temperaturen ska vara högst 20 °C. Med hjälp av temperaturen bedöms hur byggnadens vatteninstallationer påverkar vattentemperaturen. Temperaturmätningar som lämpar sig för myndighetsövervakning av kallt hushållsvatten och varmt bruksvatten som leds i byggnaders vatteninstallationer utförs spårbart med en kalibrerad mätare eller med en mätare som genom egna jämförelsemätningar kalibrerats mot en spårbart kalibrerad referensmätare. Tillförlitligheten hos de mätningar av vattentemperaturen som används i myndighetstillsynen ska säkerställas. På termometerns mätnoggrannhet tillämpas vad som sägs i Valviras anvisning om provtagning av hushållsvatten, det vill säga den använda termometerns noggrannhet ska vara $\pm 0,5$ °C (gärna $\pm 0,1$ °C). Mätytan ska vara tillräcklig med tanke på användningsändamålet. [Livsmedelsverkets temperaturmätaranvisning](#) kan tillämpas vid riskbedömning av byggnaders vatteninstallationer. Om temperaturen på kallt vatten är nära 20°C eller mer kan man i samband med provtagningen kontrollera att byggnadens vatteninstallationer är i funktionsdugligt skick, fråga byggnadens vattenanvändare om den långvariga temperaturen på kallt vatten och anteckna observationerna på provtagningsblanketten. Legionellabakterier kan växa i kallvatteninstallationer och -armaturer om vattentemperaturen är över 20 °C.

I lagstiftningen om planering och byggande av vatteninstallationer har man också beaktat temperaturkraven för kallt vatten. Enligt 6 § 1 mom. i miljöministeriets gällande förordning om vatten- och avloppsanordningar får vattentemperaturen i en kallvatteninstallation vara högst 20 °C med undantag av avvikelser på grund av att vatteninstallationen inte använts på 8 timmar. Enligt äldre

bestämmelser om temperaturen på kallt vatten än de som nämns ovan ska ledningar för kallt vatten planeras och installeras så att vattentemperaturen i dem inte stiger för mycket. I anvisningarna om bestämmelserna konstateras att temperaturen på kallt vatten i allmänhet inte får överstiga 20 °C. [I stycke 2.2.2](#) redogörs närmare för lagstiftningen om planering och byggande av vatteninstallationer.

3.4.2.3 Kvalitetsmål för radon

Kvalitetsmålet för radon är 300 Bq/l (Anmärkning 1 i tabell 3 i bilaga I till hushållsvattenförordningen). Korrigerande åtgärder ska i allmänhet vidtas om den aktiva koncentrationen av radon är högre än 300 Bq/l. När den uppmätta radonkoncentrationen är 300–1000 Bq/l ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten överväga behovet av korrigerande åtgärder utifrån en riskbedömning. Strålsäkerhetscentralen (radonvalvonta@stuk.fi) hjälper med riskbedömningen.

Utifrån riskbedömningen kan man ibland godkänna en högre aktiv koncentration av radon än 300 Bq/l för hushållsvatten. Sådana är fall där vattenanvändningen är liten eller om vattnet används vid matlagning på ett sätt där radon antingen frigörs eller halveras under förvaringen eller tillverkningsprocessen.

3.4.2.4 Kvalitetsmål för förpackat hushållsvatten

Koliforma bakterier i det hushållsvatten som ska förpackas i flaskor eller behållare ska undersökas med en provvolym på 250 ml. Kvalitetsmålet för koliforma bakterier är 0 cfu/250 ml (tabell 4 anmärkning 5 i bilaga I till förordningen om hushållsvatten). I övrigt är kvalitetsmålen för hushållsvatten som förpackas i flaskor eller behållare desamma som för hushållsvatten ([stycke 2.3.3](#) och [stycke 3.2.2](#)).

3.5 Myndighetstillsyn över hushållsvatten 5 §

Myndighetsövervakningen av anläggningar som levererar hushållsvatten omfattar:

- 1) regelbunden undersökning av kvaliteten på hushållsvatten som levereras till vattendistributionsområdet, i syfte att säkerställa att hushållsvattnet inte medför sanitära olägenheter;*

- 2) regelbundna kontroller som ingår i den tillsynsplan för hälsoskyddet som avses i 6 § i hälsoskyddslagen och som syftar till att säkerställa att riskhanteringsplanen för en anläggning som levererar hushållsvatten är aktuell, att anläggningen iakttar riskhanteringsplanen och att anläggningens egenkontroll är tillräcklig.

I myndighetsövervakningen av hushållsvatten som tas med vattenanvändarens egna anordningar ingår att regelbundet kontrollera kvaliteten på hushållsvattnet och säkerställa att de uppgifter om riskhanteringen som avses i 19 § 3 mom. i hälsoskyddslagen är aktuella och att egenkontrollen av hushållsvattnet är tillräcklig.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten övervakar regelbundet kvaliteten på det hushållsvatten som levereras i vattendistributionsområden och på objekt där det tas med egna anordningar för att användas som ett led i offentlig eller kommersiell verksamhet samt på objekt där vatten tas med vattenanvändarnas egna anordningar för minst 50 personers behov eller minst 10 kubikmeter per dygn från en vattentäkt eller vattenbehållare som används gemensamt ([stycke 2.11.2](#)). Vatten som används som hushållsvatten ska vara oskadligt för hälsan och användbart för sitt ändamål ([stycke 2.3](#)). Den allmänna principen vid fastställandet av minimianalysfrekvensen är att ju mer hushållsvatten som levereras eller tas, desto oftare undersöks vattnet (tabell 4 i bilaga II till förordningen om hushållsvatten, [stycke 3.7.4](#)). Med stöd av bestämmelserna kan analysfrekvensen för parametrarna ökas, minskas och parametrar kan också läggas till och avlägsnas från myndighetstillsynen med undantag av mikrobiologiska parametrar som inte får avlägsnas från myndighetstillsynen. Analysfrekvensen för *Escherichia coli*-bakterien, koliforma bakterier och intestinala enterokocker i det hushållsvatten som levereras ska alltid vara minst den som anges i tabell 4. Antalet undersökningar av radioaktiviteten i hushållsvatten får inte minskas om man har börjat behandla vattnet för att minska de radioaktiva ämnenas aktivitetsskoncentrationer i det. Ändring av analysfrekvensen för parametrarna till en annan frekvens än den som anges i tabell 4 i bilaga II till förordningen om hushållsvatten och avlägsnande och tillägg av parametrar ska alltid motiveras i provtagningsplanen ([stycke 3.7](#)).

En anläggning som levererar hushållsvatten ska utarbeta och uppdatera en riskhanteringsplan för att förebygga och hantera sådana risker som kan orsaka sanitär olägenhet genom hushållsvatten (HsL 19 § och 19 a §, [stycke 4.3](#)). Riskhanteringsplanen ska täcka riskerna i hela vattenproduktionskedjan och innehålla de uppgifter som är centrala med hänsyn till riskhanteringen och de för-

faranden som är ändamålsenliga vid eliminering eller minskning av riskerna. Utifrån riskhanteringsplanen riktas undersökningarna till de parametrar som är viktiga för att säkerställa kvaliteten på hushållsvattnet i vattendistributionsområdet i fråga. För en anläggning som levererar hushållsvatten utarbetas ett program för kontrollundersökningar ([stycke 3.6](#)), som innehåller en riskhanteringsplan ([stycke 4.3](#)), en provtagningsplan ([stycke 3.7](#)) och en plan för egenkontroll ([stycke 4.7](#)). Centrala dokument för en anläggning som levererar hushållsvatten är riskhanteringsplanen, programmet för kontrollundersökningar, planen för egenkontroll och beredskapsplanen för störningssituationer (bild 4).

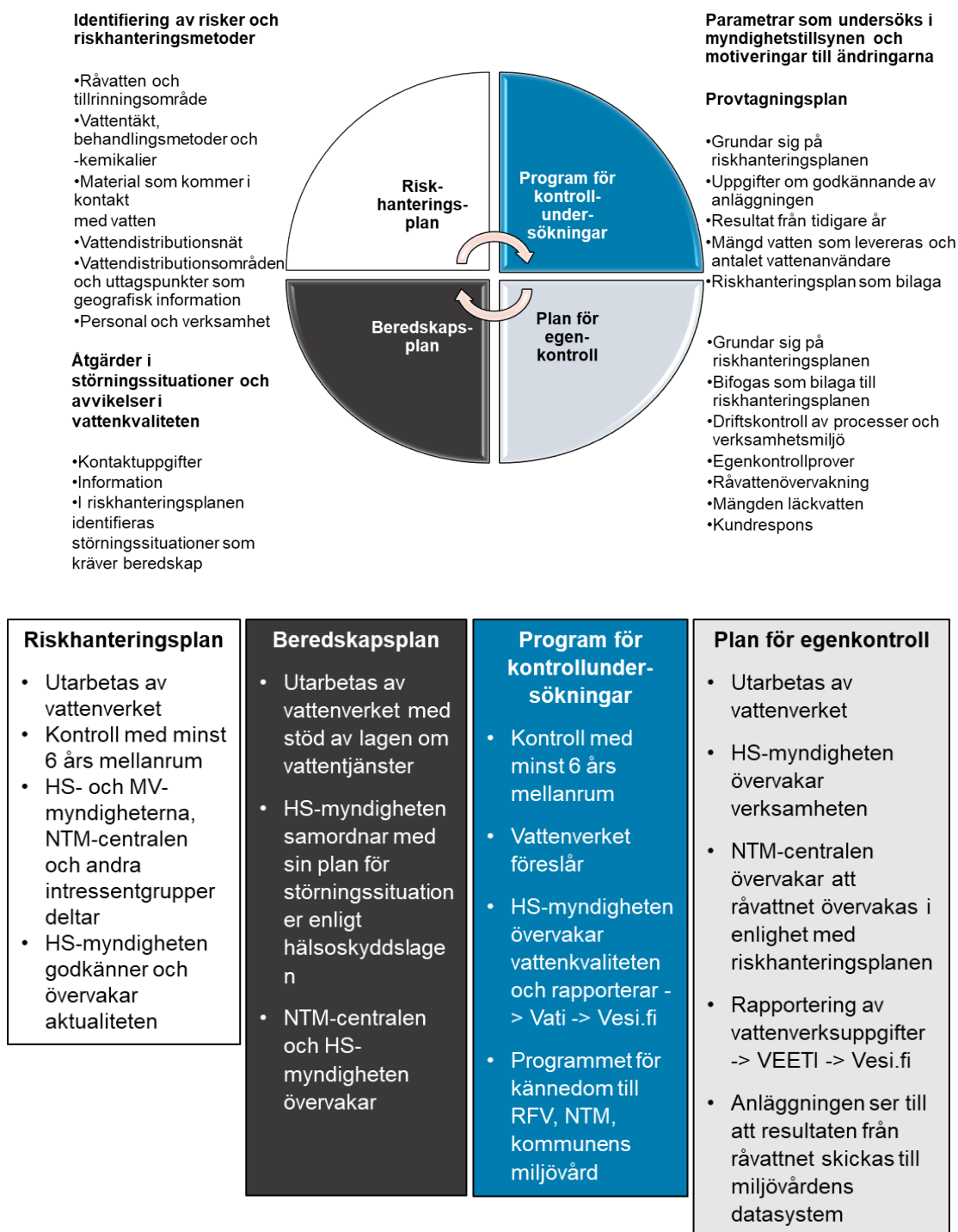

Bild 4. Centrala dokument för en anläggning som levererar hushållsvatten (reducerad av en bild av Maarit Lönnroth, Borgå).

Anläggningar som levererar hushållsvatten enligt förordningen om hushållsvatten i små enheter samlar in och uppdaterar de uppgifter som behövs för riskhanteringen (HsL 19 §), men de behöver inte göra upp en riskhanteringsplan

enligt 19 a § ([stycke 2.8](#)). Provtagningsplanen bearbetas utifrån de uppgifter som behövs för riskhanteringen.

I myndighetsövervakningen av hushållsvatten som tas med vattenanvändarens egna anordningar ingår att regelbundet kontrollera kvaliteten på hushållsvattnet och säkerställa att de uppgifter om riskhanteringen som avses i 19 § 3 mom. i hälsoskyddslagen är aktuella och att egenkontrollen av hushållsvattnet är tillräcklig. Provtagningsplanen bearbetas utifrån de uppgifter som behövs för riskhanteringen.

I kommunens tillsynsplan för hälsoskyddet (HsL 6 §) beskrivs planmässiga inspektioner av anläggningar som levererar hushållsvatten och partivattenverk (bilaga 1). Genom inspektionerna säkerställs att riskhanteringsplanen för anläggningar som levererar hushållsvatten och partivattenverk är uppdaterad, att anläggningen genomför riskhanteringsplanen och att anläggningens egenkontroll är tillräcklig. Vattendistributionsområden där hushållsvatten från en egen vattentäkt används som ett led i offentlig eller kommersiell verksamhet är objekt där det rekommenderas att vattentäkten eller brunnen och dess konstruktioner inspekteras i samband med den planmässiga inspektionen enligt hälsoskyddslagen.

Om det vid en inspektion konstateras brister i verksamheten eller förhållandena, kan den kommunala hälsoskyddsmyndigheten med stöd av HsL 20 § ålägga verksamhetsutövarna kontrollskyldigheter som gäller vattenkvaliteten eller bestämma om åtgärder som gäller riskhanteringen, desinficering eller annan behandling av hushållsvatten och meddela föreskrifter om vattenanvändningen för att förebygga sanitär olägenhet ([stycke 2.11.4](#)). Inspektionerna kan påverka tillsynen över hushållsvattnets kvalitet och verksamhetsutövarens egenkontroll. I det [riksomfattande tillsynsprogrammet för hälsoskyddet](#) presenteras kontrollfrekvensen per objekttyp, som den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan ändra utifrån sin egen riskbedömning.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten gör inga planmässiga inspektioner av objekt enligt livsmedelslagen och brunnar eller andra vattentäkter som används gemensamt eller privat av färre än 50 vattenanvändare.

3.6 Program för kontrollundersökningar 6 §

6 § 1 och 2 mom.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska se till att ett program för kontrollundersökningar utarbetas för anläggningen som levererar hushållsvatten. För utarbetande av ett program för kontrollundersökningar ska den anläggning som levererar hushållsvatten lämna ett förslag till programmets innehåll till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten. Programmet ska utarbetas i samarbete mellan den kommunala hälsoskyddsmyndigheten, den anläggning som levererar hushållsvatten och den anläggning som eventuellt levererar vatten till den.

I programmet för kontrollundersökningar ska ingå

- 1) aktuell information om de uppgifter som lämnats till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten i den ansökan som avses i 18 § i hälsoskyddslagen och i den anmälan som avses i 18 a § i den lagen;*
- 2) en provtagningsplan för varje vattendistributionsområde;*
- 3) motiveringar till anpassningar av provtagningen enligt 7 § 2 och 3 mom.;*
- 4) en riskhanteringsplan enligt 19 a § i hälsoskyddslagen.*

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ansvarar för att för hushållsvatten som levereras till ett vattendistributionsområde för att användas som hushållsvatten med en årlig genomsnittsvolym på minst 10 kubikmeter per dygn eller för minst 50 personers behov utarbetas program för kontrollundersökningar för varje vattendistributionsområde (bilaga 3). En anläggning som levererar hushållsvatten utarbetar (eller låter utarbeta) ett förslag till program för kontrollundersökningar, vars slutliga innehåll avtalas i samarbete med den kommunala hälsoskyddsmyndigheten. Om en anläggning som levererar hushållsvatten köper vatten av en annan anläggning eller ett partivattenverk, ska man för utarbetandet av ett program för kontrollundersökningar också samarbeta med de aktörer som säljer vattnet. Innan ett program för kontrollundersökningar utarbetas ska den anläggning som levererar hushållsvatten se över riskhanteringsplanen för vattenproduktionskedjan ([stycke 4.3](#)) och planen för egenkontroll ([stycke 4.7](#)), eftersom uppgifterna i dem behövs vid utarbetandet av programmet för kontrollundersökningar och de ska fogas till programmet för kontrollundersökningar (bild 5).

PROGRAMMET FÖR KONTROLLUNDERSÖKNINGAR (1352/2015 6 §)

Aktuell information (HsF 8 §)

- Anläggningens namn, hemort, FO-nummer, kontaktuppgifter
- Vattendistributionsområde(n)
 - Årlig genomsnittlig mängd, maximimängd och variation i det hushållsvatten som dagligen levereras under olika årstider
 - Vattenanvändarnas årliga medeltal, maximiantal och variation under olika årstider
- Kopia av vattentäktstillståndet (3 kap. 3 § i vattenlagen)
- Råvattenförekomstens namn och den kod som antecknats i miljöförvaltningens datasystem
- Råvattnets kvalitet
- Kvaliteten på det vatten som köps och kontaktuppgifterna till den anläggning som säljer vattnet, om vatten köps
- Vattenbehandling och kemikalier som används i den
- Kvaliteten på vatten som levereras som hushållsvatten
- Personalens kompetens och vattenarbetskort
- Beredskapsplanen för störningssituationer (LVT 15 a §)
 - Datum för upprättande
 - Granskningsdatum
 - Förvaringsplats
- Övriga nödvändiga uppgifter

BILAGA: Riskhanteringsplan
(HsL 18 a § samt 7/2023 3 § och bilaga 1)

BILAGA: Plan för egenkontroll
(HsL 2 §, LVT 15 § samt 7/2023 7 §, bilaga 2 och bilaga 3)

BILAGA: Provtagningsplan
(1352/2015 7 §)

Vattendistributionsområdes-specifik

- Begränsad kontroll
- Utvidgad kontroll
- Ytterligare kontroll

BILAGA: Riskhanteringsplan

- Arbetsgruppens sammansättning
- Vattenuttagspunkter som geografisk information
- Redogörelse för markanvändningen, avrinningen, tillrinningsprocesserna och inverkan av mänsklig verksamhet på vattenkvaliteten i tillrinningsområdena för uttagspunkterna;
- Beskrivning av vattenproduktionskedjan
 - Placeringen av vattentäkt, vattentäktsområden, skyddsområden för vattentäkt, vattenbehandlingsanläggningar och vattendistributionsområden som geografisk information eller på kartan
 - Vattenbehandlingsprocessen
- Förteckning över vattenbehandlingskemikalier samt produkter och material som kommer i kontakt med vatten
- Förteckning över identifierade faror och tillbud, bedömning av de risker som de medför och förteckning över de riskhanteringsåtgärder som är i bruk
 - Tillrinningsområdet för uttagspunkten;
 - Råvattnets kvalitet
 - Tagning av vatten, vattentäkt och vattentäktsområde
 - Vattenbehandling, de kemikalier och filtermaterial som används vid den samt vattenbehandlingsanläggningens lokaler;
 - Vattendistribution, vattendistributionsnätet, lagring av vatten och nätläckage;
 - Material och produkter som kommer i kontakt med vatten
 - Anläggningens verksamhetssätt;
 - Personer som arbetar vid eller besöker anläggningen
- Åtgärdsplan för införande av nya riskhanteringsåtgärder

BILAGA: Plan för egenkontroll

- Uppföljning av hur riskhanteringsåtgärder fungerar
 - Inspektioner av anläggningens drift, vattentäkt, vattentäktsområde, vattenbehandlingsanläggning och övriga verksamhetsmiljö
 - Övervakning av skicket hos utrustning för uttag, behandling, lagring och distribution av vatten
- Övervakning av råvattnets kvalitet
- Övervakning av parametrar som särskilt ska övervakas
- Övervakning av kvaliteten på behandlat vatten och vatten som distribueras i vattendistributionsnätet

Bild 5. Som bilagor till programmet för kontrollundersökningar presenteras planer för provtagning, riskhantering och egenkontroll.

I Finland är det vanligt att ett så kallat partivattenverk eller en annan anläggning som levererar hushållsvatten levererar vatten till en annan anläggning. Partivattenverket har inga egna slutanvändare av vatten, utan levererar vatten till anläggningar som levererar hushållsvatten eller någon annanstans, till exempel till industrin som processvatten. Partivattenverket är en viktig del av vattenproduktionskedjan och riskbedömningen av dess verksamhet ska beaktas när programmet för kontrollundersökningar utarbetas för anläggningar som köper vatten. Kvaliteten på det vatten som partivattenverket levererar ska vara minst sådant hushållsvatten som uppfyller kraven i förordningen om hushållsvatten, om vatten levereras som sådant utan behandling från en anläggning som levererar hushållsvatten till användarna. Partivattenverk och anläggningar som levererar hushållsvatten avtalar sinsemellan om kvaliteten på det vatten som köps. Även partivattenverk ska bedriva sin verksamhet så att uppkomsten av sanitära olägenheter i mån av möjlighet förhindras (HsL 2 §, [stycke 2.2.4](#)).

Programmet för kontrollundersökningar ska innehålla aktuella uppgifter om de uppgifter som lämnats till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten i den ansökan som avses i 18 § i hälsoskyddslagen ([stycke 5.2](#)) och den anmälan som avses i 18 a § ([stycke 5.1](#)).

Uppgifter i en ansökan som avses i 18 § i hälsoskyddslagen och om vilka föreskrivs i 8 § i hälsoskyddsförordningen:

- 1) anläggningens namn, hemort och kontaktuppgifter;*
- 2) anläggningens FO-nummer;*
- 3) för varje vattendistributionsområde genomsnittlig och maximal årlig mängd hushållsvatten som dagligen levereras till anläggningens vattendistributionsområden samt vattenmängdens variationer under olika årstider;*
- 4) för varje vattendistributionsområde genomsnittligt och maximalt årligt antal hushållsvattenanvändare i vattendistributionsområdena samt användarantalens variationer under olika årstider;*
- 5) en kopia av det tillstånd för uttag av vatten som avses i 3 kap. 3 § i vattenlagen (587/2011);*
- 6) namnet på det grundvattenområde eller den ytvattenförekomst som används för anskaffning av råvatten och den kod för området eller förekomsten som*

antecknats i det datasystem för miljövårdsinformation som avses i 222 § i miljöskyddslagen;

- 7) råvattenkvaliteten, som kan påverka hushållsvattnets hygieniska kvalitet eller användbarhet;*
- 8) kvaliteten på det vatten som köps och kontaktuppgifterna för den anläggning som säljer vattnet, om vatten köps;*
- 9) vattenbehandlingen och de kemikalier som används i den;*
- 10) kvaliteten på det vatten som levereras för att användas som hushållsvatten;*
- 11) en redogörelse för kompetensen och den anläggningstekniska och hushållsvattenhygieniska kompetens som avses i 20 b § i hälsoskyddslagen hos de personer som arbetar vid anläggningen och som utför åtgärder som påverkar hushållsvattnets kvalitet;*
- 12) ett förslag om övervakning enligt 20 § 1 mom. 1 punkten i hälsoskyddslagen;*
- 13) anläggningens plan för egenkontroll,*
- 14) en tidsplan för utarbetande av en i 15 a § 2 mom. i lagen om vattentjänster (119/2001) avsedd plan för beredskap för störningssituationer, om sökanden är ett sådant vattentjänstverk som avses i lagen om vattentjänster;*
- 15) andra än i 1–14 punkten avsedda behövliga uppgifter för att bedöma kvaliteten på hushållsvattnet.*

I den anmälan om vattendistributionsområdet som avses i 18 a § i hälsoskyddslagen ska de uppgifter som avses i 8 § i hälsoskyddsförordningen anges. Punkterna 5–7 i nämnda paragraf gäller endast sådana verksamhetsutövare som själva tar eller behandlar vatten. Om ägaren till en vattentäkt eller vattencistern i gemensam användning inte har ett FO-nummer, behöver FO-numret inte ingå i anmälan.

Programmet för kontrollundersökningar kan utarbetas med hjälp av den mall för program för kontrollundersökningar som presenteras i bilaga 3. Anvisningarna för utarbetande av modellen har lösgjorts från mallen till en egen handling.

Programmet för kontrollundersökningar innehåller en provtagningsplan för varje vattendistributionsområde för vilken ett utkast kan göras i dokumentet Myndighetstillsynens provtagningsplan (Excel) på Valvira's sida [Tillämpningsanvisning för bestämmelserna om hushållsvatten](#). Provtagningsplanen innehåller undersökningar enligt avsnitt 2–5 i bilaga II till förordningen om hushållsvatten om begränsad kontroll ([stycke 3.7.1](#)), utvidgad kontroll ([stycke 3.7.2](#)) och informationen till vattenanvändarna ([stycke 3.7.3](#)) och vid behov undersökningar av andra parametrar ([stycke 3.7.4](#)). För att parametrarnas analysfrekvenser ska synas i tjänsten Vesi.fi ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten göra upp en överenskommen provtagningsplan i Vati-systemet. Programmet för kontrollundersökningar ska innehålla en motivering till de anpassningar av provtagningen som avses i 7 § 2 och 3 mom.

6 § 3 mom.

Om det är ändamålsenligt kan fler än ett vattendistributionsområde inkluderas i programmet för kontrollundersökningar. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska då säkerställa att den analysfrekvens för parametrarna och den ytterligare kontroll som anges i provtagningsplanen samt den egenkontroll som anges i riskhanteringsplanen anges separat för varje vattendistributionsområde i programmet.

Om det är ändamålsenligt kan fler än ett vattendistributionsområde inkluderas i programmet för kontrollundersökningar. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska då säkerställa att den analysfrekvens för parametrarna och den ytterligare kontroll som anges i provtagningsplanen samt den egenkontroll som anges i riskhanteringsplanen anges separat för varje vattendistributionsområde i programmet. Om det finns betydande skillnader i vattenkvaliteten i de vattentäkter som levererar till samma vattendistributionsområde, ska man se till att vattentäkternas egenkontroll är ändamålsenlig och att vattenkvaliteten i nätverksområdet i fråga övervakas tillräckligt. Inom vattendistributionsområdet ska hushållsvattnets kvalitet vara tämligen jämn (HsL 16 a §, [stycke 2.2.5](#)).

Ett program för kontrollundersökningar kan till exempel innehålla olika vattendistributionsområden för en anläggning som levererar hushållsvatten eller alla de anläggningar som levererar hushållsvatten till vilka samma partivattenverk levererar vatten. Ett gemensamt program för kontrollundersökningar kan också utarbetas i en situation där en anläggning som levererar hushållsvatten levererar vatten till en annan anläggning som levererar hushållsvatten eller där det inom anläggningarnas vattendistributionsområden finns en gemensam vattentäkt, ett grundvattenområde eller gemensamma nätverksdelar. Ett gemensamt

program för kontrollundersökningar inom vattendistributionsområdena kan också utarbetas för ett område som sträcker sig till olika tillsynsenheters områden.

I programmet för kontrollundersökningar eller i provtagningsplanen ska det antecknas vem som ansvarar för undersökningen av olika parametrar, om flera instanser ansvarar för undersökningarna. Detta underlättar tillsynen och allokeringen av tillsynskostnader.

Om en anläggning som levererar hushållsvatten har vattendistributionsområden där mindre än 10 m³ vatten levereras eller produceras per dygn eller för mindre än 50 personers behov, övervakas vattendistributionsområdena i enlighet med förordningen om hushållsvatten i små enheter (401/2001). Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten utarbetar en provtagningsplan för dessa vattendistributionsområden.

3.6.1 Översyn och leverans

6 § 4 mom.

Programmet för kontrollundersökningar ska hållas aktuellt och det ska ses över minst en gång vart sjätte år. När ett program för kontrollundersökningar görs upp eller ses över ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten begära utlåtande av alla de kommunala hälsoskyddsmyndigheter vars verksamhetsområde vattendistributionsområdet sträcker sig till, och vid behov av regionförvaltningsverket. Programmet för kontrollundersökningar ska sändas för kännedom till ovannämnda aktörer, till närings-, trafik- och miljöcentralen och till den kommunala miljövårdsmyndigheten.

Programmet för kontrollundersökningar ska hållas aktuellt och det ska ses över minst en gång vart sjätte år. Efter att riskhanteringsplanen för vattenproduktionskedjan har setts över ska programmet för kontrollundersökningar ses över. NTM-centralens syn på programmet för kontrollundersökning av hushållsvatten beaktas redan i samband med utarbetandet av riskhanteringsplanen.

När ett program för kontrollundersökningar görs upp eller ses över ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten begära utlåtande av alla de kommunala hälsoskyddsmyndigheter vars verksamhetsområde vattendistributionsområdet sträcker sig till, och vid behov av regionförvaltningsverket. I praktiken lönar det sig att alltid be regionförvaltningsverket om ett utlåtande när programmet för kontrollundersökningar görs för första gången eller när stora ändringar görs i

det. Till exempel ändringar i provtagningen (mängder, undersökningar, provtagningsplatser och egenkontroll) är viktiga uppgifter för regionförvaltningsverket.

Utlåtande behöver dock inte begäras av regionförvaltningsverket till exempel när den kommunala hälsoskyddsmyndigheten anser att det är onödigt på grund av små förändringar i samband med en uppdatering. Mindre tekniska uppdateringar kan göras och uppdateras i programmet för kontrollundersökningar, men detta innebär inte att programmet för kontrollundersökningar ses över. Det är fråga om en översyn av programmet för kontrollundersökningar om ändringarna beror på att riskbedömningen eller riskhanteringsplanen har ändrats.

- a) Riskhanteringsplanen utarbetas, godkänns och dateras på dagen för godkännandet. Programmet för kontrollundersökningar utarbetas och dateras. Nästa gång ses båda dessa över senast om sex år.
- b) Under mellantiden, innan översynen av riskhanteringsplanen och programmet för kontrollundersökningar (senast efter sex år), ska anläggningen uppdatera riskhanteringsplanen och hälsoskyddsmyndigheten uppdatera programmet för kontrollundersökningar. De får dateras på önskat sätt, men av de datum som avses i 1 punkten räknas den tid då båda senast ska ses över.

Programmet för kontrollundersökningar som setts över skickas för kännedom till hälsoskyddsmyndigheterna i alla kommuner inom vars verksamhetsområde vattendistributionsområdet sträcker sig, till de kommunala miljövårdsmyndigheterna, regionförvaltningsverket och (den regionala) NTM-centralen.

3.7 Provtagningsplan 7 §

7 § 1 mom.

I den provtagningsplan som avses i 6 § 2 mom. 2 punkten ska ingå de undersökningar som avses i avsnitt 2–5 i bilaga II och som gäller begränsad kontroll, utvidgad kontroll och information till vattenanvändarna.

I provtagningsplanen i programmet för kontrollundersökningar ska ingå de undersökningar enligt avsnitt 2–5 i bilaga II till förordningen om hushållsvatten som gäller begränsad kontroll, utvidgad kontroll och information till vattenanvändarna samt vid behov undersökningar av andra parametrar. I provtagningsplanen ska det antecknas vilka undersökningar enligt bilaga I till förordningen om hushållsvatten som ersätts med kontinuerliga mätningar och hur resultaten av

de kontinuerliga mätningarna förmedlas till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten.

Enligt HsL 19 a § ska en anläggning som levererar hushållsvatten beakta riskhanteringsplanen i egenkontrollen och den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska beakta riskhanteringsplanen i den myndighetstillsyn som avses i 6 och 20 § ([stycke 2.9](#)).

3.7.1 Parametrar vid begränsad kontroll

Genom begränsad kontroll skaffar man regelbundet information om hushållsvattnets mikrobiologiska kvalitet, egenskaper som kan observeras sensoriskt och vattenbehandlingsens, särskilt desinficeringens, effektivitet. I tabell 2 i bilaga II till förordningen om hushållsvatten föreskrivs om parametrarna vid begränsad kontroll. Genom begränsad kontroll kan man dessutom på basis av riskbedömningen undersöka andra parametrar som ingår i programmet för kontrollundersökningar.

Nitrit och ammonium skall undersökas vid den begränsade kontrollen endast om kloramin används vid desinficeringen av vattnet. Nitrit ska undersökas vid den punkt där kraven ska uppfyllas, det vill säga kranen, medan ammonium också kan undersökas i nätverket. Aluminium undersöks vid den begränsade kontrollen om aluminium används vid vattenbehandlingen till exempel som fällningskemikalie eller om det finns rikligt med aluminium i råvattnet. I annat fall ingår nitrit, ammonium och aluminium endast i den utvidgade kontrollen. Nitrithalten ska under utvidgad kontroll även undersökas i det vatten som lämnar vattenbehandlingsanläggningen.

I tabell 2 i bilaga II till förordningen om hushållsvatten framgår parametrarna vid begränsad kontroll.

Tabell 2. Parametrar som åtminstone ska fastställas vid begränsad kontroll av hushållsvatten.

Parameter	Anmärkningar
<i>Escherichia coli</i>	
<i>Intestinala enterokocker</i>	
<i>Koliforma bakterier</i>	

<i>Parameter</i>	<i>Anmärkningar</i>
<i>Antal kolonier 22 °C</i>	
<i>Lukt</i>	
<i>Smak</i>	
<i>Turbiditet</i>	
<i>Färg</i>	
<i>pH</i>	
<i>Konduktivitet</i>	
<i>Järn</i>	
<i>Mangan</i>	
<i>Nitrit</i>	<i>(1)</i>
<i>Ammonium</i>	<i>(1)</i>
<i>Aluminium</i>	<i>(2)</i>
<i>Övriga parametrar som inkluderats i programmet för kontrollundersökningar på basis av riskbedömningen</i>	

Anmärkningar

- 1) Undersöks om kloramin används vid desinficeringen av vattnet.*
- 2) Undersöks om en kemikalie som innehåller aluminium används vid vattenbehandlingen.*

3.7.2 Parametrar vid utvidgad kontroll

I avsnitt 3 i bilaga II till förordningen om hushållsvatten presenteras parametrarna vid den utvidgade kontrollen enligt följande:

Den utvidgade kontrollen omfattar analyser av alla parametrar i tabellerna 1–4 i bilaga I och de parametrar som läggs till i programmet för kontrollundersökningar på grundval av riskhantering.

Genom utvidgad kontroll utreds om hushållsvattnet uppfyller kvalitetskraven i bilaga I till förordningen om hushållsvatten. I den utvidgade kontrollen övervakas i regel alla parametrar som presenteras i tabellerna 1–4 i bilaga I. I den utvidgade kontrollen kan man utifrån riskhanteringen lägga till analyser av de parametrar som lagts till i programmet för kontrollundersökningar. Den utvidgade kontrollen omfattar också alla parametrar vid begränsad kontroll, vilket kan beaktas i den utvidgade kontrollens undersökningsfrekvens. Detta innebär att en kontrollundersökning i den utvidgade kontrollen kan räknas som en kontrollundersökning i den begränsade kontrollen.

3.7.3 Parametrar som ska undersökas för informationen till vattenanvändarna

I avsnitt 4 i bilaga II till förordningen om hushållsvatten presenteras de parametrar som undersöks för att informera vattenanvändarna enligt följande:

Tabell 3. Parametrar som ska undersökas för informationen till vattenanvändarna.

Kalium

Kalcium

Magnesium

Hårdhet

Enligt 7 § 1 mom. i förordningen om hushållsvatten ska provtagningsplanen innehålla de parametrar enligt bilaga II till förordningen som ska undersökas för att informera vattenanvändarna. Parametrarna läggs till i myndighetstillsynens provtagningsplan så att resultaten överförs från Vati till tjänsten Vesi.fi för vattenanvändarens påseende.

Proverna kan tas från vattenanvändarens kran, nät eller vattenbehandlingsanläggningens utgående vatten. Resultaten av det vatten som köps kan också ut-

nyttjas om vattendistributionsområdet inte har egen vattenbehandling. I förordningen om hushållsvatten föreskrivs inget maximivärde för parametrarna i tabell 3 i bilaga II och på dem tillämpas inte minimianalysfrekvensen i tabell 4. I förordningen rekommenderas att parametrarna undersöks minst en gång vart sjätte år.

3.7.4 Myndighetstillsynens minimianalysfrekvens

I tabell 4 i avsnitt 5 i bilaga II till förordningen om hushållsvatten anges minimifrekvenserna för myndighetstillsynen:

Tabell 4. Minimianalysfrekvenser för begränsad kontroll och regelbunden kontroll

Vattenmängd (m ³ /dygn)	Minimiantal prover per år		Anmärk- ningar (1 och 2)
	Begränsad kontroll	Utvidgad kontroll	
< 10	1	1 med sex års mellanrum	(3)
10–100	2	1	(4)
101–1 000	4	1	
1 001–2 000	7	2	
2 001–3 000	10	2	
3 001–4 000	13	2	
4 001–5 000	16	2	
5 001–5 500	16	2	
5 501–6 000	19	3	
6 001–7 000	22	3	
7 001–8 000	25	3	

Vattenmängd (m ³ /dygn)	Minimiantal prover per år	Minimiantal prover per år	Anmärk- ningar (1 och 2)
	Begränsad kontroll	Utvidgad kontroll	
8 001–9 000	28	3	
9 001–10 000	31	3	
över 10 000– 100 000	31 + 3 ytterligare prov per påbörjad 1 000 m ³ /dygn som överskrider den nedre gränsen 10 000 m ³ /dygn	3 + 1 ytterligare prov per påbörjad 10 000 m ³ /dygn som överskrider den nedre gränsen 10 000 m ³ /dygn	
över 100 000	301 + 3 ytterligare prov per påbörjad 1 000 m ³ /dygn som överskrider den nedre gränsen 100 000 m ³ /dygn	12 + 1 ytterligare prov per påbörjad 25 000 m ³ /dygn som överskrider den nedre gränsen 100 000 m ³ /dygn	

Anmärkningar

- 1) Med vattenmängd avses den mängd vatten som levereras till ett vattendistributionsområde per dygn eller som används inom vattendistributionsområdet per dygn. I stället för vattenmängden kan antalet vattenanvändare som bor inom vattendistributionsområdet användas. Den dagliga vattenförbrukningen per person motsvarar då 200 liter.
- 2) Prov tas med jämna mellanrum i olika delar av distributionsnätet så att en rättvisande bild fås av vattenkvaliteten i hela distributionsområdet under olika årstider. Det behövliga antalet prov kan överskrida minimiantalet prov enligt tabellen på grund av nätets särdrag eller för att vattnet levereras från olika råvattenkällor.
- 3) Med avvikelse från tabell 2 i denna bilaga avses med parametrar vid begränsad kontroll endast parametrarna *Escherichia coli* och intestinala enterokocker. För övriga parametrar som anges i tabell 2 ska antalet prov för utvidgad kontroll tillämpas.

- 4) *Trots vad som föreskrivs i avsnitt 6 i denna bilaga får antalet prov för utvidgad kontroll minskas till ett prov en gång vart sjätte år. Prov för utvidgad kontroll ska dock alltid tas om en ny råvattentäkt inkluderas i vattenproduktionskedjan, om uttaget av vatten eller vattenbehandlingen utvidgas eller ändras eller om det sker förändringar i vattenkvaliteten eller vattendistributionen som är väsentliga med tanke på hushållsvattnets kvalitet och som kräver en ansökan enligt 18 § i hälsoskyddslagen eller en anmälan enligt 18 a § 2 mom. i hälsoskyddslagen.*

Som mängden levererat eller använt vatten kan för vattendistributionsområdenas del anses det genomsnittliga dygnsflödet under föregående kalenderår, när man bedömer analysfrekvensen enligt tabell 4 i bilaga II till förordningen om hushållsvatten. Hushållsvatten läcker ut i marken, används för spolning av vattennätet, används av räddningsverk eller annat vatten som inte faktureras när inte användarna och kan dras av från den vattenmängd som levereras till vattendistributionsområdet när minimianalysfrekvensen fastställs. Om vatten som inte omfattas av definitionen av hushållsvatten skrivs i [stycke 2.1.4](#).

Analysfrekvensen kan jämkas genom en uppskattning av antalet användare när en betydande del av det vatten som levereras inom vattendistributionsområdet används för ett sådant ändamål (till exempel bevattningsvatten, djurskötsel) eller av sådana företag vars kvalitet inte regleras med stöd av förordningen om hushållsvatten. Enligt anmärkning 1 i tabell 4 i bilaga II till förordningen om hushållsvatten kan man vid fastställandet av minimianalysfrekvensen i stället för vattenmängden använda antalet vattenanvändare som bor inom vattendistributionsområdet. Den dagliga vattenförbrukningen per person beräknas då till 200 liter. Mängden vatten som levereras till vattendistributionsområdet mäts nästan utan undantag, medan antalet invånare i vattendistributionsområdet inte är exakt känt. Jämkningsen jämte motiveringar ska beskrivas i programmet för kontrollundersökningar.

Om över 10 000 m³ hushållsvatten levereras till vattendistributionsområdet per dygn, beräknas vid fastställandet av analysfrekvensen de ytterligare proverna i den begränsade kontrollen enligt tabell 4 i bilaga II till förordningen om hushållsvatten enligt följande: till exempel i hushållsvatten som levereras till vattendistributionsområdet i en mängd på 12 500 m³ per dygn undersöks 31+3 ytterligare prover*3 prover i den begränsade kontrollen, det vill säga sammanlagt 40 prover per år. I den utvidgade kontrollen undersöks 3+1 ytterligare prov, det vill säga fyra prover.

Kontrollundersökningen i den utvidgade kontrollen innehåller alla parametrar i den utvidgade kontrollen, vilket kan beaktas i analysfrekvensen för den begränsade kontrollen, det vill säga kontrollundersökningen i den utvidgade kontrollen kan också räknas som en undersökning i den begränsade kontrollen. Då undersöks till exempel i hushållsvatten som levereras till ett vattendistributionsområde i en mängd på 12 500 m³ per dygn parametrarna i den begränsade kontrollen 36 gånger och parametrarna i den utvidgade kontrollen (som samtidigt också räknas som resultat av den begränsade kontrollen) 4 gånger.

Analysfrekvensen fastställs per vattendistributionsområde. Om en anläggning som levererar hushållsvatten säljer en del av hushållsvattnet till en annan anläggning, beaktas den sålda vattenmängden vid fastställandet av minimifrekvensen för den köpande anläggningen (bild 6). På bild 6 är den sammanräknade minimianalysfrekvensen för den begränsade kontrollen vid alla anläggningar $37+4+55+(1) = 96-97$ beroende på hur anläggningen C enligt förordningen om hushållsvatten i små enheter övervakas och för proverna i den utvidgade kontrollen $4+1+4 = 9$.

Parametrarna som gäller regelbunden undersökning enligt förordningen om hushållsvatten i små enheter avviker något från parametrarna i den utvidgade kontrollen och den begränsade kontrollen enligt förordningen om hushållsvatten. I tabell 1 i bilaga II till förordningen om hushållsvatten i små enheter finns en förteckning över de parametrar som ska fastställas vid regelbundna undersökningar.

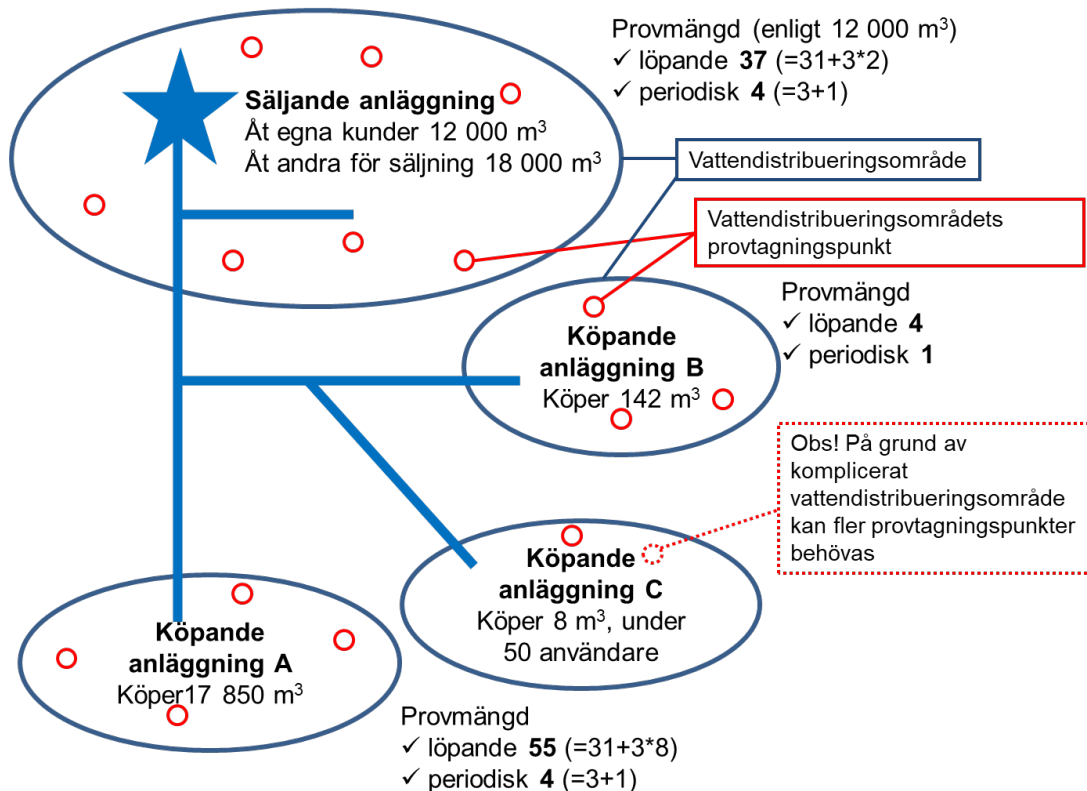

Bild 6. Minimianalysfrekvenserna för olika anläggningar som levererar hushållsvatten när en anläggning säljer hushållsvatten till andra anläggningar.

Om vatten från ett vattendistributionsområde säljs till en annan anläggning som levererar hushållsvatten, bestäms minimianalysfrekvensen för den anläggning som säljer vattnet enligt den vattenmängd som levererats till användarna inom dess eget vattendistributionsområde (bild 6). Om de köpande anläggningarna utnyttjar den säljande anläggningens undersökningar i sin egen myndighetstillsyn, ska den säljande anläggningens analysfrekvens dock också beakta den totala mängden sålt vatten (bild 7). På bild 7 kan även anläggning C om så önskas utnyttja andra anläggningars undersökningsresultat för de parametrar som kan undersökas någon annanstans än i användarens kran.

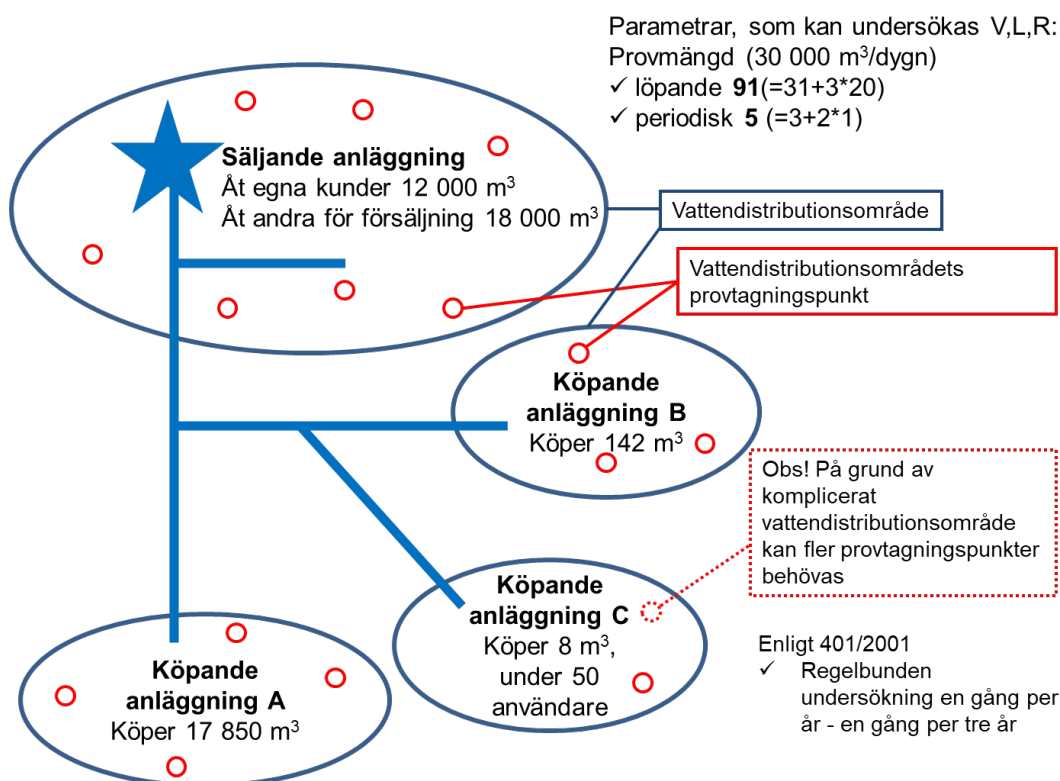

Bild 7. Provtagningsfrekvenserna för anläggningar som levererar hushållsvatten när en anläggning säljer hushållsvatten till andra anläggningar. Minimianalysfrekvensen kan beräknas enligt mängden hushållsvatten som levereras till hela ledningsområdet (30 000 m³/dygn) för de parametrar som kan undersökas i råvattnet (R), det utgående vattnet (L) och ledningsnätet (V). De parametrar som enligt förordningen (1352/2015) endast kan undersökas ur användarens kran ska undersökas enligt vattendistributionsområdets egen minimianalysfrekvens, om inte analysfrekvensen har minskats eller undersökningen av parametrarna har avslutats på basis av de grunder som anges i förordningen om hushållsvatten. Anläggningar som levererar hushållsvatten ska i programmen för kontrollundersökningar påvisa var och när proverna tas.

När mängden hushållsvatten som levereras eller mängden hushållsvatten som tas med egna anordningar är mindre än 10 kubikmeter per dygn, men vattenanvändarna är minst 50 personer, undersöks *Escherichia coli*-bakterien och intestinala enterokocker en gång per år och ett prov från den utvidgade kontrollen med sex års mellanrum (anmärkning 3 till tabell 4 i bilaga II till förordningen om hushållsvatten). Om mängden är mindre än 10 kubikmeter per dygn och antalet användare är mindre än 50 personer, tillämpas förordningen om hushållsvatten i små enheter ([stycke 3.2.1](#)).

När mängden hushållsvatten som levereras eller tas med egna anordningar är 10–100 m³/dygn, kan antalet prover från den utvidgade kontrollen minskas till

ett prov en gång per sex år. I denna storleksklass för leverans och uttag av vatten behöver minskningen inte grunda sig på de detaljerade krav på minskning som ställs på basis av riskhantering (a-d) i avsnitt 6 i bilaga II till förordningen om hushållsvatten. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten bedömer utifrån riskhanteringen om undersökningarna kan göras med sex års mellanrum eller om undersökningarna måste göras oftare. Analysfrekvensen kan inte minskas till en gång per sex år till exempel om man kan anta att till exempel fluorid-, arsenik-, järn- eller manganhalten, pH eller någon annan parameter ligger nära maximivärdet för kvalitetskravet eller kvalitetsmålet eller om egenkontrollen inte anses vara tillräcklig. Prov för utvidgad kontroll ska dock alltid tas om en ny råvattentäkt inkluderas i vattenproduktionskedjan, om uttaget av vatten eller vattenbehandlingen utvidgas eller ändras eller om det sker förändringar i vattenkvaliteten eller vattendistributionen som är väsentliga med tanke på hushållsvattnets kvalitet och som kräver en anmälan enligt 18 a § 2 mom. i hälsoskyddslagen ([stycke 2.7](#) och [stycke 5.1](#)).

3.7.5 Tillägg av parametrar och ökning av analysfrekvensen

7 § 2 mom.

I provtagningsplanen ska det läggas till undersökning av även andra parametrar, eller den minimianalysfrekvens som anges i tabell 4 i bilaga II ska ökas, om

- 1) det på grundval av riskhanteringsplanen eller av någon annan grundad anledning kan misstänkas att kontrollen av de parametrar som undersöks vid den begränsade kontrollen eller den utvidgade kontrollen eller minimianalysfrekvenserna inte räcker till för att säkerställa att hushållsvattnet inte medför sanitära olägenheter,*
- 2) ytterligare kontroll behövs från fall till fall för att säkerställa de mål för kontrollen som avses i 20 § 1 mom. i hälsoskyddslagen, eller*
- 3) den kommunala hälsoskyddsmyndigheten bedömer att det genom ytterligare kontroll är möjligt att förebygga störningssituationer.*

I anmärkning 2 i tabell 4 i bilaga II till förordningen om hushållsvatten föreskrivs att proverna tas med jämna mellanrum i olika delar av distributionsnätet så att en rättvisande bild fås av vattenkvaliteten i hela distributionsområdet under olika årstider. Det behövliga antalet prover kan överskrida minimiantalet prover enligt tabellen på grund av nätets särdrag eller för att vattnet levereras från olika råvattenkällor. Provtagningsplatserna och analysfrekvensen kan behöva utökas i

ett område med ett komplicerat distributionsnät. I stora vattendistributionsområden kan provtagningen koncentreras till samma dagar, vilket gör det möjligt att samla in jämförbara prover från olika delar av vattennätet. Då måste man se till att tiden mellan analyserna för den begränsade kontrollen inte blir för lång.

Om dygnsförbrukningen vid en anläggning som levererar hushållsvatten varierar kraftigt till exempel enligt årstiderna (det finns till exempel semesterbyar i vattendistributionsområdet), kan provtagningen koncentreras till perioder med hög förbrukning. Den totala mängden prover och hur provtagningen inriktas på olika förbrukningsperioder ska anges i programmet för kontrollundersökningar. Vattenkvaliteten ska säkerställas genom egenkontroll under perioder med låg förbrukning.

Motiveringar till en ändring av analysfrekvensen ska läggas fram i programmet för kontrollundersökningar eller i provtagningsplanen (6 § i förordningen om hushållsvatten, [stycke 3.6](#)).

Även undersökningar av andra parametrar än de som nämns i förordningen om hushållsvatten kan på basis av riskbedömning och riskhantering läggas till i den begränsade kontrollen och den utvidgade kontrollen (7 § i förordningen om hushållsvatten samt avsnitten 2 och 3 i bilaga II).

Motiveringar till att lägga till parametrar ska läggas fram i programmet för kontrollundersökningar eller i provtagningsplanen (6 § i förordningen om hushållsvatten, [stycke 3.6](#)).

3.7.6 Minskning av analysfrekvensen

7 § 3 mom.

Analysfrekvensen enligt tabell 4 i bilaga II kan minskas eller parametern kan slopas i myndighetsövervakningen, om förutsättningarna i avsnitt 6 och 7 i den bilagan uppfylls.

Bilaga II till förordningen om hushållsvatten:

6. Minskning av myndighetsövervakningens analysfrekvens

Analysfrekvensen för Escherichia coli -bakterien, koliforma bakterier och intestinala enterokocker i hushållsvatten som levereras ska alltid vara åtminstone den som anges i tabell 4.

Antalet undersökningar av radioaktiviteten i hushållsvatten får inte minskas om man har börjat behandla vattnet för att minska de radioaktiva ämnenas aktivitetsskoncentrationer i det.

Analysfrekvensen för alla andra parametrar kan minskas på grundval av den riskhantering som avses i 19 och 19 a § i hälsoskyddslagen, om:

- a) undersökningsplatsen bestäms enligt parametrarnas ursprung så att värdet på parametern inte försvagas i vattenproduktionskedjan efter provtagningsplatsen,*
- b) analysfrekvensen bestäms genom beaktande av variationen av parametrarnas koncentration och den långsiktiga trenden,*
- c) undersökningsresultat som representerar hela vattendistributionsområdet med minst tre års regelbundna intervall är under 60 procent av parametrarnas gränsvärde, och*
- d) det genom riskbedömning kan visas att ingen förutsebar faktor rimligtvis kan förväntas försämra hushållsvattnets kvalitet.*

Analysfrekvensen för *Escherichia coli*-bakterien, koliforma bakterier och intestinala enterokocker ska alltid vara åtminstone den som anges i tabell 4 i bilaga II till förordningen om hushållsvatten. Mikrobiologiska parametrar är med tanke på hushållsvattnets säkerhet de viktigaste parametrarna, som visar akut förorening och eventuella epidemier som sprids via vattnet. Fynd av mikrobiologiska parametrar i hushållsvattnet eller en ovanlig förändring i antalet kolonier kräver snabba åtgärder för att säkerställa vattenkvaliteten.

Analysfrekvensen av radioaktiviteten i hushållsvatten får inte minskas om man har börjat behandla vattnet för att minska de radioaktiva ämnenas aktiva koncentrationer i det.

Enligt 7 § 3 mom. i förordningen om hushållsvatten kan analysfrekvensen enligt tabell 4 i bilaga II minskas, om de villkor som anges i avsnitt 6 i bilagan uppfylls.

Anläggningen som levererar hushållsvatten föreslår att undersökningen av parametern/parametrarna minskas jämte motiveringar när den ger ett förslag till ett program för kontrollundersökningar eller en provtagningsplan till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten (6 § i förordningen om hushållsvatten, [stycke 3.6](#)). Minskningen av analysfrekvensen kan gälla antingen en enskild parameter

eller flera parametrar. Behovet av övervakning av parametern ska ha bedömts i riskhanteringsplanen, om det föreslås att analysfrekvensen för den i punkten 2.1 i tabell 2 i bilaga I avsedda parametern som huvudsakligen härstammar från råvatten ska minskas till mindre än minimianalysfrekvensen enligt förordningen om hushållsvatten. I objekt som inte är skyldiga att utarbeta en riskhanteringsplan enligt HsL 19 a § ska anpassningen av parametrarna för tillsynen i provtagningsplanen motiveras på basis av de allmänna principerna för riskhantering enligt HsL 19 §.

Motiveringar till en ändring av analysfrekvensen ska läggas fram i programmet för kontrollundersökningar eller i provtagningsplanen (6 § i förordningen om hushållsvatten).

Analysfrekvensen för parametrarna kan på basis av riskhanteringsplanen minskas från den frekvens som anges i tabell 4 i bilaga II till förordningen om hushållsvatten, om varje påstående a, b, c och d nedan stämmer:

- a) Undersökningsplatsen bestäms enligt parametrarnas ursprung så att värdet på parametern inte försvagas i vattendistributionskedjan efter provtagningsplatsen. Detta förverkligas när provtagningsplatsen uppfyller kraven i tabellerna i bilaga I till förordningen om hushållsvatten. Anmärkningarna om provtagningen och platsen har markerats med bokstäver i tabellerna 2, 3 och 4 i bilaga I till hushållsvattenförordningen och i avsnitt 1 i bilaga I.
- b) Analysfrekvensen bestäms genom beaktande av variationen av parametrarnas koncentration under minst tre år och den långsiktiga trenden. Åren behöver inte vara på varandra följande. Det ska finnas tillräckligt med resultat från olika delar av vattendistributionsområdet under olika årstider. Resultaten måste vara från en längre tidsperiod än de tre senaste åren för att man ska känna till trenden för parametrarnas koncentration från en längre tidsperiod.
- c) Undersökningsresultat som representerar hela vattendistributionsområdet med minst tre års regelbundna intervall är under 60 procent av parametrarnas gränsvärde, och
- d) Det kan genom riskbedömning visas att ingen förutsebar faktor rimligtvis kan förväntas försämra hushållsvattnets kvalitet.

När 10–100 m³ hushållsvatten levereras per dygn kan antalet prover i den utvidgade kontrollen minskas till ett prov en gång per sex år (tabell 4 anmärkning 4 i

bilaga II till förordningen om hushållsvatten). I denna storleksklass för leverans av vatten behöver minskningen inte grunda sig på de detaljerade krav på minskning som ställs på basis av riskhantering (a-d) i avsnitt 6 i bilaga II till förordningen om hushållsvatten. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten bedömer om undersökningarna kan göras med sex års mellanrum eller om undersökningarna måste göras oftare. Analysfrekvensen kan inte minskas till en gång per sex år till exempel om man kan anta att till exempel fluorid-, arsenik-, järn- eller manganhalten, pH eller någon annan parameter ligger nära maximivärdet för kvalitetskravet eller kvalitetsmålet eller om egenkontrollen inte anses vara tillräcklig, vilket samtidigt är tillämpning av de allmänna principerna för riskhantering enligt HsL 19 §. Prov för utvidgad kontroll ska dock alltid tas om en ny råvattentäkt inkluderas i vattenproduktionskedjan, om uttaget av vatten eller vattenbehandlingen utvidgas eller ändras eller om det sker förändringar i vattenkvaliteten eller vattendistributionen som är väsentliga med tanke på hushållsvattnets kvalitet och som kräver en ansökan enligt 18 § i hälsoskyddslagen eller en anmälan enligt 18 a § 2 mom. i hälsoskyddslagen.

3.7.7 Uteslutande av parametrar

7 § 3 mom.

Analysfrekvensen enligt tabell 4 i bilaga II kan minskas eller parametern kan slopas i myndighetsövervakningen, om förutsättningarna i avsnitt 6 och 7 i den bilagan uppfylls.

Bilaga II till förordningen om hushållsvatten:

7. Uteslutande av parametrar från myndighetsövervakningen

Mikrobiologiska parametrar kan inte uteslutas från myndighetsövervakningen.

En annan parameter än mikrobiologisk parameter kan uteslutas från myndighetsövervakningen, om

- a) undersökningsresultat som representerar hela vattendistributionsområdet med minst tre års regelbundna intervall är under 30 procent av parametrarnas gränsvärde,*
- b) uteslutandet baserar sig på en riskbedömning där resultaten från övervakningen av råvatten har beaktats och på grundval av vilka kontrollmetoder för att förebygga förorening av vattnet fastställts, och*

- c) *det genom riskbedömning kan visas att ingen förutsebar faktor rimligtvis kan förväntas försämra hushållsvattnets kvalitet.*

Om en sådan parameter som avses i punkt 2.1 i tabell 2 i bilaga I och som huvudsakligen härrör från råvattnet utesluts från den regelbundna myndighetsövervakningen, ska behovet av övervakning av parametern bedömas när den riskhanteringsplan som avses i 19 a § i hälsoskyddslagen ses över.

Pesticider behöver inte undersökas, om de inte använts inom tillrinningsområdet för uttagspunkten. Endast sådana pesticider som sannolikt finns i vatten inom vattendistributionsområdet som är föremål för övervakningen behöver undersökas.

Oxiderbarheten behöver inte mätas om TOC analyseras. TOC-halten behöver inte mätas om oxiderbarheten mäts och den vattenmängd som levereras till vattendistributionsområdet eller som används inom vattendistributionsområdet understiger 10 000 kubikmeter per dygn.

I fråga om radioaktivitetsundersökningar

- a) *behöver tritium inte mätas, om det inom tillrinningsområdet för uttagspunkten inte finns någon tritiumkälla som orsakats av människors verksamhet och det på basis av Strålsäkerhetscentralens utredningar kan visas att gränsvärdet inte överskrids. Strålsäkerhetscentralen övervakar den aktiva koncentrationen av tritium i hushållsvatten genom det riksomfattande programmet för övervakning av strålmiljön.*
- b) *Nivån på den indikativa dosen behöver inte fastställas,*
- om det råvatten som bereds som hushållsvatten härstammar enbart från ytvattenförekomst;*
 - om det i fråga om radionuklider av naturligt ursprung, på basis av Strålsäkerhetscentralens utredningar, kan visas att gränsvärdet 0,10 mSv/år inte kan överskridas;*
 - om det på basis av de undersökningar som anges i avsnitt 3.1 i bilaga III kan antas att en indikativ dos inte överstiger gränsvärdet 0,10 mSv/år och det enligt kännedom inte i vattnet förekommer sådana radionuklider på grund av vilka den indikativa dosen sannolikt överstiger gränsvärdet.*

- c) *Den aktiva koncentrationen av radon behöver inte mätas om det vatten som bereds som hushållsvatten härstammar enbart från ytvattenförekomst.*

Anläggningen som levererar hushållsvatten föreslår att parametern/parametrarna utesluts jämte motiveringar när den ger ett förslag till ett program för kontrollundersökningar eller en provtagningsplan till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten (6 § i förordningen om hushållsvatten). Om det föreslås att en sådan parameter som avses i punkt 2.1 i tabell 2 i bilaga I och som huvudsakligen härrör från råvattnet utesluts från den regelbundna myndighetsövervakningen, ska behovet av övervakning av parametern ha bedömts i den riskhanteringsplan som avses i 19 a § i hälsoskyddslagen.

I objekt som inte är skyldiga att utarbeta en riskhanteringsplan enligt HsL 19 a § ska anpassningen av parametrarna för tillsynen i provtagningsplanen motiveras på basis av de allmänna principerna för riskhantering enligt HsL 19 §. Enligt HsL 19 § ska alla verksamhetsutövare samla in och uppdatera den information som behövs för riskhanteringen.

En annan parameter än mikrobiologisk parameter kan uteslutas från myndighetsövervakningen, om vart och ett av påståendena nedan i punkterna a, b och c stämmer:

Undersökningsresultat som representerar hela vattendistributionsområdet med minst tre års regelbundna intervall är under 30 procent av parametrarnas gränsvärde. Åren behöver inte vara på varandra följande.

- a) Uteslutandet baserar sig på en riskbedömning där resultaten från övervakningen av råvattnet har beaktats och på grundval av vilka kontrollmetoder för att förebygga förorening av vattnet fastställts, och Detta innebär att man har beaktat lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen och de åtgärdsprogram och övervakningsprogram som utarbetats med stöd av den och som bland annat grundar sig på riskbedömning och uppgifter om miljöbelastningen. Det vore bra att ha resultat från en längre tidsperiod än de tre senaste åren för att känna till trenden för parametrarnas koncentration.
- b) Det kan genom riskbedömning visas att ingen förutsebar faktor rimligtvis kan förväntas försämra hushållsvattnets kvalitet. Riskbedömningen är en del av den riskhanteringsplan som avses i 19 a § i hälsoskyddslagen.

Pesticider behöver inte undersökas, om de inte använts inom tillrinningsområdet. Å andra sidan har pesticider observerats även i flera sådana grundvattenområden där man inte hade trott att de fanns. Dessutom har pesticider hittats i en del vattentäkter i samma grundvattenområde, medan de inte har hittats i andra vattentäkter. Växtskyddsmedel som används och har funnits i Finland enligt försäljningsstatistiken presenteras i bilaga 5. De pesticidhalter som konstaterats i Finlands vatten, med undantag av vissa enskilda brunnar, har varit mycket små ([MaaMet övervakning av grundvatten som förorenats av jord- och skogsbruk - Bekämpningsmedel och näringsämnen 2007-2015](#), [Skadliga ämnen i ytvatten: Förslag till ändring av förordningen om ämnen som är farliga för vattenmiljön](#), [Förekomst av bekämpningsmedel i grundvattnet](#) (på finska)).

Ytvattenverken ska undersöka pesticider i den utvidgade kontrollen, eftersom pesticider nästan utan undantag har använts i avrinningsområdet för anläggningarnas råvatten. Analysfrekvensen kan minskas på de grunder som anges i förordningen om hushållsvatten. Pesticider eller deras metaboliter kan finnas i tillrinningsområdet ännu flera år efter att användningen upphört. Övervakningen kan inte avslutas genast när användningen av ämnena i tillrinningsområdet upphör. Genom myndighetstillsyn ska åtminstone de pesticider som sannolikt finns i tillrinningsområdet undersökas.

I de kemiska kvalitetskraven grundar sig maximivärdena för monomerer på en beräkningsmässig halt, och förordningen förutsätter inte att de övervakas genom analyser av hushållsvattnet annat än i undantagsfall. Akrylamid används främst i vissa hjälpmedel för flockning (polymerer) och dess halt kan regleras utifrån polymerdosen.

Följande kan uteslutas från den utvidgade kontrollen:

- akrylamid, om polyakrylamid inte används vid vattenbehandlingen.
- epiklorhydrin, om epoxihartser inte används vid vattenbehandlingen eller i materialet i anordningar.
- vinylklorid, om tri- eller tetrakloreten inte har påvisats i vattnet och om vinylklorid inte löses upp från PVC som använts i material.
- mikrocystin LR, om det enligt riskbedömningen inte är sannolikt att det finns massförekomster av cyanobakterier i råvattnet (anmärkning 5 till tabell 2 i bilaga I till hushållsvattenförordningen).

- undersökning av THM, klorat, klorit och halogenerade ättiksyror (anmärkning 8 i tabell 2 i bilaga I till förordningen om hushållsvatten), om vattnet inte desinficeras med klorbaserade metoder som kan bilda biprodukter av klorering.

Vid riskbedömningen ska man beakta att bromat ska undersökas om ozonering används vid vattenbehandlingen eller om klorkemikalier används vid desinficeringen av vattnet. Bromat kan främst bildas som en biprodukt av ozonering när råvattnet innehåller rikligt med bromid jämfört med organiskt material. I princip kan små mängder bromat uppkomma även i samband med klordesinficering om vattnet innehåller bromid. Vid UV-desinficering uppkommer inget bromat.

Oxiderbarheten behöver inte mätas om TOC analyseras. TOC behöver inte mätas om oxiderbarheten mäts och den vattenmängd som levereras till vattendistributionsområdet eller som används inom vattendistributionsområdet understiger 10 000 m³/d.

Radon och indikativ dos behöver inte undersökas vid utvidgad kontroll, om det vatten som framställs som hushållsvatten härstammar enbart från en ytvattenförekommst. Tritium behöver inte analyseras, eftersom STUK övervakar den aktiva koncentrationen av tritium i hushållsvattnet i det riksomfattande programmet för övervakning av strålning i miljön.

Undersökningen av ammonium och nitrit kan uteslutas från den begränsade kontrollen, om kloramin inte används vid desinficeringen av vattnet. Undersökning av aluminium kan också uteslutas från den begränsade kontrollen, om kemikalier som innehåller aluminium inte används vid vattenbehandlingen. Det bör observeras att *Clostridium perfringens*-parametern inte längre nämns i de parametrar för begränsad kontroll som presenteras i tabell 2 i bilaga II till förordningen om hushållsvatten.

3.7.8 Undersökningar vid misstänkt eller konstaterad förorening

7 § 4 mom.

Om det misstänks eller konstateras att hushållsvattnet är förorenat ska vid behov också andra parametrar än de som finns i provtagningsplanen analyseras och vattenkvaliteten undersökas genom ytterligare prov.

Om det misstänks eller konstateras att hushållsvattnet är förorenat ska vid behov också andra parametrar än de som finns i provtagningsplanen analyseras

och vattenkvaliteten undersökas genom ytterligare prov. Ytterligare undersökningar kan också utföras i andra laboratorier än de som godkänts av Livsmedelsverket och med sådana metoder som bäst lämpar sig för att utreda situationen. Enligt 10 § i hushållsvattenförordningen kan man vid en misstänkt eller konstaterad förorening av hushållsvattnet också använda andra metoder än analysmetoderna enligt bilaga III till hushållsvattenförordningen. Det är bra att säkerställa hushållsvattnets kvalitet flera gånger med mikrobiologiska analysmetoder enligt förordningen om hushållsvatten innan kokuppmanningen upphävs. Provtagaren ska vara kompetent och känna till grunderna för provtagning av hushållsvatten som beskrivs i avsnitt 1 i bilaga II till förordningen om hushållsvatten ([stycke 3.9.5](#)).

3.8 Övervakning av hushållsvatten som tas med vattenanvändarens egna anordningar 8 §

För övervakning av hushållsvatten som tas med vattenanvändarens egna anordningar ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten för livsmedelslokaler, aktörer som bedriver offentlig eller kommersiell verksamhet samt hushåll som omfattas av förordningens tillämpningsområde utarbeta en provtagningsplan för regelbunden undersökning av hushållsvattnets kvalitet.

I provtagningsplanen ska ingå de uppgifter som avses i 7 § och motiveringar till de anpassningar av provtagningen som avses i 2 och 3 mom. i den paragrafen.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten utarbetar en provtagningsplan för livsmedelslokaler, aktörer inom den offentliga eller kommersiella sektorn samt för sådana brunnar i privat eller gemensamt bruk som omfattas av förordningens tillämpningsområde och från vilka man med vattenanvändarens egna anordningar tar minst 10 m³ vatten per dygn eller för minst 50 användares behov, för regelbunden undersökning av hushållsvattnets kvalitet. Minimianalysfrekvensen bestäms enligt den vattenmängd som i genomsnitt används dagligen enligt tabell 4 i bilaga II till förordningen om hushållsvatten. Det är möjligt att minska analysfrekvensen för parametrarna i provtagningsplanen ([stycke 3.7.7](#)) och utesluta parametrar ([stycke 3.7.8](#)) på basis av riskbedömningen och andra bestämmelser i avsnitten 6 och 7 i bilaga II till förordningen om hushållsvatten. Provtagningsplanen ska vid behov kompletteras med undersökningar av andra parametrar ([stycke 3.7.4](#)) eller så ska minimianalysfrekvensen enligt tabell 4 i bilaga II ([stycke 3.7.6](#)) ökas på det sätt som föreskrivs i 7 § i förordningen om hushållsvatten.

Om tillämpning av förordningen om hushållsvatten och förordningen om hushållsvatten i små enheter (401/2001) på hushållsvatten som tas med vattenanvändarens egna anordningar för användning i livsmedelslokaler [i stycke 3.2.4](#) och för användning i offentlig eller kommersiell verksamhet [i stycke 3.2.5](#).

När mängden hushållsvatten som tas med egna anordningar är mindre än 10 kubikmeter per dygn, men vattenanvändarna är minst 50 personer, undersöks *Escherichia coli*-bakterien och intestinala enterokocker en gång per år och ett prov från den utvidgade kontrollen med sex års mellanrum (anmärkning 3 till tabell 4 i bilaga II till förordningen om hushållsvatten, [stycke 3.7.5](#)). Om mängden hushållsvatten som tas med egna anordningar är mindre än 10 kubikmeter per dygn och antalet användare är mindre än 50 personer, tillämpas förordningen om hushållsvatten i små enheter ([stycke 3.2.1](#)).

När mängden hushållsvatten som tas med egna anordningar är 10–100 m³/dygn, kan antalet prover från den utvidgade kontrollen minskas till ett prov en gång per sex år ([stycke 3.7.7](#)). I denna storleksklass för uttag av vatten behöver minskningen inte grunda sig på de detaljerade krav på minskning som ställs på basis av riskhantering (a-d) i avsnitt 6 i bilaga II till förordningen om hushållsvatten. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten bedömer utifrån de allmänna principerna för riskhantering enligt HsL 19 § om undersökningarna kan göras med sex års mellanrum eller om undersökningarna måste göras oftare. Analysfrekvensen kan inte minskas till en gång per sex år till exempel om man kan anta att till exempel fluorid-, arsenik-, järn- eller manganhalten, pH eller någon annan parameter ligger nära maximivärdet för kvalitetskravet eller kvalitetsmålet eller om egenkontrollen inte anses vara tillräcklig, vilket samtidigt är tillämpning av de allmänna principerna för riskhantering enligt HsL 19 §. Prov för utvidgad kontroll ska dock alltid tas om en ny råvattentäkt inkluderas i vattenproduktionskedjan, om uttaget av vatten eller vattenbehandlingen utvidgas eller ändras eller om det sker förändringar i vattenkvaliteten eller vattendistributionen som är väsentliga med tanke på hushållsvattnets kvalitet och som kräver en anmälan enligt 18 a § 2 mom. i hälsoskyddslagen ([stycke 2.7](#) och [stycke 5.1](#)).

I provtagningsplanen inkluderas de undersökningar som gäller begränsad kontroll, utvidgad kontroll och information till vattenanvändarna enligt avsnitt 2–5 i bilaga II till förordningen om hushållsvatten och motiveringar till de anpassningar av provtagningen som avses i 7 § 2 och 3 mom. i förordningen om hushållsvatten. Om det misstänks eller konstateras att hushållsvattnet är förorenat ska vid behov också andra parametrar än de som finns i provtagningsplanen analyseras och vattenkvaliteten undersökas genom ytterligare prov. Enligt HsL

19 § ska verksamhetsutövaren samla in och uppdatera de uppgifter som behövs för riskhanteringen och uppgifterna ska beaktas i egenkontrollen och i den myndighetstillsyn som avses i 6 och 20 § i hälsoskyddslagen.

3.9 Provtagning 9 §

Provtagningen ska följa de principer som anges i avsnitt 1 i bilaga II. Om en parameter inte undersöks vid den i 17 § 4 mom. i hälsoskyddslagen avsedda punkt där kraven ska vara uppfyllda, bestäms provtagningsplatsen och platsen för kontinuerlig mätning enligt parameterns ursprung med iakttagande av principerna i tabellerna 1–4 i bilaga I.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska säkerställa att provtagaren känner till åtminstone de allmänna principer för provtagning som anges i avsnitt 1 i bilaga II. Vid bedömning av provtagarens kompetens ska de mål i fråga om provtagarens utbildning som anges i avsnitt 13.3 i standard SFS-ISO 5667-5 tillämpas.

Den punkt där kvalitetskraven enligt 17 § 4 mom. i hälsoskyddslagen ska uppfyllas beskrivs i [stycke 2.3](#) och dess understycke. I fråga om vatten som används inom vattendistributionsområdet ska kvalitetskraven på vattnet uppfyllas vid den uttagspunkt där vattenanvändaren tar hushållsvatten, om det inte föreskrivs särskilt om någon annan provtagningsplats ([stycke 3.9.1](#)).

3.9.1 Andra möjliga provtagningsställen

Om en parameter i vattendistributionsområdet inte undersöks vid den punkt där kraven ska uppfyllas, bestäms provtagningsplatsen och platsen för kontinuerlig mätning enligt parameterns ursprung med iakttagande av principerna i tabellerna 1–4 i bilaga I. I tabell 2 i bilaga I anges med bokstäverna A och B de kemiska parametrarna som gäller kvalitetsmål som kan undersökas även någon annanstans än vid vattenanvändarens uttagspunkt i vattendistributionsområdet. Parametrarnas värde bör inte försämrats i vattenproduktionskedjan efter provtagningsplatsen. Koncentrationen av de parametrar som är märkta med bokstaven C beräknas enligt produktspecifikation om maximal migration från motsvarande polymer i kontakt med vattnet.

I tabell 4 i bilaga I till förordningen om hushållsvatten anges med bokstaven A de parametrar som gäller kvalitetsmål för hushållsvatten som kan undersökas i det vatten som lämnar vattenbehandlingsanläggningen eller i vattendistributionsnätet.

3.9.2 Hushållsvatten som tas från en vattencistern, brunn eller annan vattentäkt som används gemensamt

I det stycke som redogör för de särskilda kraven på provtagning i avsnitt 1 i bilaga II till förordningen om hushållsvatten föreskrivs följande:

Hushållsvatten från en vattencistern, brunn eller annan vattentäkt som används gemensamt kan undersökas i det vatten som leds till vattenanvändaren eller, om vattnet inte behandlas, i prov som tagits från råvatten.

Enligt HsL 17 § ska vattenanvändarens uttagpunkt uppfylla kvalitetskraven på vatten. Hushållsvattenproverna tas från andra utrymmen än sådana som används för permanent boende, till exempel från offentliga eller kommersiella aktörers uttagpunkter. Provtagning från offentliga eller kommersiella aktörers utrymmen är inte möjlig när det inte finns en sådan aktör i vattendistributionsområdet. På grund av det hemfridsskydd som tryggas i grundlagen kan en tjänsteinnehavare inte ta prover i utrymmen som används för boende av permanent natur, om inte utrymmets innehavare eller ägare har gett sitt samtycke till provtagningen.

Vattendistributionsområdet för en vattencistern, brunn eller annan vattentäkt som används gemensamt består ofta enbart av hushåll där en stor del av uttagpunkterna är belägna i utrymmen avsedda för permanent boende. De gemensamma brunnarna eller deras vattenbehandling finns i allmänhet i vattenbehandlingsrummet, pumprummet eller ett motsvarande utrymme. Provet kan tas från uttagpunkter i dessa utrymmen, eftersom de inte omfattas av hemfriden. Om inte heller detta är möjligt har man i bilaga II till förordningen om hushållsvatten lagt till en möjlighet att ta ett prov direkt från brunnen i fråga om en brunn som används gemensamt, om vattnet inte behandlas.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan med stöd av HsL 51 § bestämma att vattnet i en brunn ska undersökas, om det finns skäl att misstänka att vattnet orsakar sanitär olägenhet. Enligt HsL 46 § kan prover tas på annat sätt än på utrymmets innehavares eller ägares eget initiativ, om det är nödvändigt för att utreda om innehavaren eller någon annan som vistas i utrymmet eller en granne orsakas sanitär olägenhet. Provtagningen kan också utföras mot med den boendes vilja, om myndigheten har grundad anledning att misstänka en sådan allvarig sanitär olägenhet som förutsätter omedelbara åtgärder. Då ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten utfärda ett skriftligt förordnande om provtagning.

3.9.3 Principer för provtagning

I avsnitt 1 i bilaga II till förordningen om hushållsvatten föreskrivs följande om de allmänna principerna för provtagning:

1.1 Syftet med provtagning

Provtagaren ska veta i vilket syfte provet tas.

Syftet med provtagningen vid den punkt där kraven ska vara uppfyllda kan vara att:

- a) fastställa att det levererade hushållsvattnet uppfyller kraven,*
- b) utreda vilken inverkan byggnadens vatteninstallation har på hushållsvattnets kvalitet, eller*
- c) utreda orsaken eller källan till sådan förorening av hushållsvatten som beror på byggnadens vatteninstallation.*

Syftet med provtagningen från råvatten, vatten som utgår från vattenbehandlingsanläggningen eller vattendistributionsnätet kan vara:

- d) egenkontroll,*
- e) att fastställa att det levererade hushållsvattnet uppfyller kraven när det gäller sådana parametrar vilkas värde inte försvagas efter provtagningsplatsen,*
- f) att utreda orsaken eller källan till förorening av hushållsvatten.*

1.2 Särskilda krav på provtagningen

För att undersöka koppar, bly och nickel tas ett prov på en liter utan spolning på det sätt som avses i 3 § 6 punkten. Även andra metaller kan fastställas från ett prov utan spolning.

De prov som tas för mikrobiologiska undersökningar ska tas och hanteras enligt standard SFS-EN ISO 19458. De syften med provtagningen som presenterats i avsnitt 1.1 ska beaktas på det sätt som visas i tabell 1.

I tabell 1 i bilaga II till förordningen om hushållsvatten beskrivs tagningen och behandlingen av mikrobiologiska prov vid den punkt där kraven uppfylls:

Tabell 1. Tagning och hantering av mikrobiologiska prover vid den punkt där kraven ska vara uppfyllda.

<i>Kolumner- nas</i>	<i>Provtyp</i>	<i>Anslutna ap- parater och anslutnings- stycken</i>	<i>Desinfektion av kran</i>	<i>Spolning av vatten</i>
<i>a)</i>	<i>Vatten levererat av den anlägg- ning som leve- rerar hushålls- vatten</i>	<i>Avlägsnas</i>	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>
<i>b)</i>	<i>Hushållsvatten eller varmt bruksvatten som tas från byggna- dens vattenin- stallation</i>	<i>Avlägsnas</i>	<i>Ja</i>	<i>Vatten tappas en stund för att avlägsna effekten av desinfekt- ionen</i>
<i>c)</i>	<i>Att utreda orsa- ken eller källan till förorening</i>	<i>Avlägsnas inte</i>	<i>Nej</i>	<i>Nej</i>

På de mikrobiologiska prover som tas från vattendistributionsnätet tillämpas provtagningssyfte a) i tabell 1.

När det gäller andra prover som tas från vattendistributionsnätet än de mikrobiologiska proverna ska standarden SFS-ISO 5667-5 iakttas.

3.9.4 Provtagning

När man undersöker halterna av koppar, bly och nickel börjar provtagningen alltid med att man tar det vattenprov som behövs för undersökningen (tabell 1, punkt b i bilaga II till förordningen om hushållsvatten). Vatten tappas i 2–5 sekunder före provtagningen, varefter ett vattenprov på 1 liter tas. Alla andra metaller kan vid behov undersökas i samma prov, men de andra metallerna kan också bestämmas i det spolade provet.

Efter att ett vattenprov på 1 liter som inte spolats har tagits ska temperaturen mätas inom 1 minut efter att vattnet har spolats. Sedan spolas vatten så länge att temperaturen stabiliseras. Därefter tas ett prov för PAH-undersökningen, eftersom detta prov ska tas innan kranen desinficeras med låga. Om kranen desinficeras på annat sätt än med låga kan PAH-provet tas även efter desinficeringen. Därefter avlägsnar man anslutningsstyckena, desinficerar kranen och tar de vattenprover som behövs för att undersöka andra parametrar.

Provtagningsutrustning, kranar, anslutningsstycken, provkärl, eventuella fixeringsmedel och så vidare får inte ändra halten av det undersökta ämnet eller antalet mikrober. Detta är särskilt viktigt när man undersöker mycket låga ämneshalter och tar vattenprover för mikrobiologiska undersökningar. Proverna får inte kontamineras. Kloren i hushållsvattnet inaktiveras med tiosulfatlösning före mikrobiologiska undersökningar. Vid provtagningen ska man komma ihåg att en del av de parametrar som undersöks är lättflyktiga och att halveringstiden för radon är endast 4 dagar. I bilaga 4 till tillämpningsanvisningen redogörs för tagning av hushållsvattenprover.

Vid samma provtagningstillfälle för utvidgad kontroll kan man också ta prov på spolat vatten för undersökning av koppar, bly och nickel. Ett spolat prov beskriver kvaliteten på vattnet som levereras av en anläggning som levererar hushållsvatten. Om halterna av koppar, bly och nickel i ett icke-spolat prov inte uppfyllde kvalitetskraven, ska metallerna också undersökas i ett spolat prov. Ett spolat prov är inte ett prov enligt programmet för kontrollundersökningar utan ett ytterligare prov för att undersöka kvaliteten på det vatten som levereras av en anläggning som levererar hushållsvatten.

Proverna ska analyseras så snabbt som möjligt efter provtagningen, eftersom vattenkvaliteten kan förändras under förvaringen. Vid provtagning, förvaring, försändelse och eventuell fixering ska anvisningarna från laboratoriet som utför analysen följas. Detta är särskilt viktigt när provet skickas till en annan ort för analys. Då ska datumen för transporten inklusive klockslag och andra faktorer som påverkar provernas hållbarhet dokumenteras (till exempel antecknade i remissen som följer med proverna) så att de kan kontrolleras senare. Provtagaren är för sin del skyldig att se till att proverna analyseras tillräckligt snabbt.

Om legionellabakterier undersöks i objektet tas provet direkt från hushållsvattnet och det varma bruksvattnet utan spolning i en 1 liters flaska till exempel via en kran, dusch, ventil eller öppnad anslutning (tabell 1, punkt c i bilaga II till förordningen om hushållsvatten). I anvisningen [Bedömning och hantering av risker för legionellabakterier och bly i byggnaders vatteninstallationer](#) finns information

om provtagning av legionellabakterier och bly. Om det på samma objekt är nödvändigt att undersöka koppar, nickel och bly, kan provet tas från en annan uttagspunkt i byggnaden eller vid en annan tidpunkt.

3.9.5 Provtagare

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten svarar för att myndighetsprov tas och för att provtagningen är tillförlitlig. I den kommunala tillsynsplanen för hälsoskyddet antecknas grunderna (hälsoskyddslagen 6 §) för godkännande av provtagare. Provtagningspraxis för varje vattendistributionsområde ska framgå av programmet för kontrollundersökningar.

Enligt 9 § 2 mom. i förordningen om hushållsvatten ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten säkerställa att provtagaren känner till åtminstone de allmänna principer för provtagning som anges i avsnitt 1 i bilaga II. Provtagaren kan påvisa sin yrkesskicklighet i praktiska arbetsuppgifter i en verklig arbetsmiljö eller genom personcertifiering för miljöprovtagare. Kunskapen och kompetensen måste kompletteras med utbildning om de är bristfälliga.

Vid bedömning av provtagarens kompetens tillämpas de mål i fråga om provtagarens utbildning som anges i avsnitt 13.3 i standard SFS-ISO 5667-5. En behörig provtagare ska upprätthålla sina färdigheter genom att regelbundet utbilda sig och dokumentera sina utbildningar. Nedan presenteras kortfattat den minimikravnivå vars innehavare är behörig att ta prover av hushållsvatten. Standarden SFS-ISO 5667-5 behöver inte skaffas.

Provtagaren är behörig att ta hushållsvattenprover när hen har kunskaper och kompetens om följande:

- vattenförsörjning, vattenbehandling och vattendistributionsnät
- vattenkemi och -mikrobiologi
- sårbarheten av hushållsvattnets kvalitet och förorening med intestinala mikrober
- hygien i de arbetssätt som påverkar hushållsvattenprovets kvalitet
- representativ provtagning för sensorisk, kemisk, mikrobiologisk eller radioaktiv undersökning

- avläsning av resultat från en kontinuerlig mätare
- faktorer som påverkar arbetssäkerheten

En bra provtagare kan också:

- välja en representativ provtagningsplats i enlighet med målen för provtagningen (bilaga II till förordningen om hushållsvatten, tabell 1)
- bedöma och anteckna på provtagningsblanketten observationer som förklarar hushållsvattnets kvalitet och som kan gälla till exempel sensoriska observationer, miljön eller provtagningen
- ta, konservera och förvara prover så att provtagningen eller transporten inte ändrar vattenkvaliteten före analysen

3.10 Undersökningsmetoder 10 §

De undersökningar som ingår i en provtagningsplan enligt 7 § kan bestå av antingen tagning av separata vattenprov och undersökningar som görs i laboratorium eller kontinuerliga analyser som görs i vattenproduktionskedjan.

Vid laboratorieundersökningar som ingår i provtagningsplanen ska analysmetoder enligt bilaga III användas. Om det misstänks eller konstateras att hushållsvattnet är förorenat kan också andra metoder användas.

Bestämmelser om godkännande av laboratorier som utför undersökningar som avses i denna förordning och om förutsättningarna för godkännandet finns i 49 a § i hälsoskyddslagen och i författningar som utfärdats med stöd av den.

Tillförlitligheten hos kontinuerliga mätare och automatiska provtagare och analyser ska säkerställas genom validering och dokumentering av valideringen i enlighet med standard SFS-EN ISO/IEC 17025 eller någon annan internationellt godkänd standard.

3.10.1 Mikrobiologiska analysmetoder

I tabell 1 i bilaga III till förordningen om hushållsvatten presenteras de analysmetoder med vilka man undersöker de mikrobiologiska parametrarna enligt förordningen om hushållsvatten:

Tabell 1. Analysmetoder för mikrobiologiska parametrar.

<i>Parameter</i>	<i>Metod</i>
<i>Koliforma bakterier och <u>Escherichia coli</u></i>	<i>SFS-EN ISO 9308-1</i>
	<i>SFS-EN ISO 9308-2</i>
	<i>SFS 3016</i>
<i>Intestinala enterokocker</i>	<i>SFS-EN ISO 7899-2</i>
<i>Antal kolonier +22 °C</i>	<i>SFS-EN ISO 6222</i>
<i><u>Clostridium perfringens</u>, inbegripet sporer</i>	<i>SFS-EN ISO 14189</i>
<i>Legionella spp.</i>	<i>SFS-EN ISO 11731</i>

3.10.2 Kemiska analysmetoder

Bilaga III till förordningen om hushållsvatten, 2. Kemiska analyser, 2.1 Allmänna krav:

I laboratorieundersökningar ska analysmetoder enligt SFS-EN-standarderna användas. Om det inte finns någon metod enligt SFS-EN-standard för den parameter som undersöks, ska en metod enligt ISO-standard användas. Om det inte finns någon metod som uppfyller metodkriterierna enligt avsnitt 2.2 för en parameter, ska bästa tillgängliga teknik som inte medför orimliga kostnader användas.

Om andra metoder än standardmetoder används, ska metodens tillförlitlighet och överensstämmelsen med standardmetoden kunna påvisas separat till exempel genom en vetenskaplig publikation där metoderna har jämförts med samma typ av vatten. En publikation har publicerats om hur [Colilert-metoden motsvarar](#) (på finska) de metoder som presenteras i dricksvattendirektivet.

3.10.2.1 Metodkriterier

Bilaga III till förordningen om hushållsvatten, 2.2 Metodkriterier:

Kvantifieringsgränsen för den analysmetod som används får vara högst 30 procent av parameterns gränsvärde. Kvantifieringsgränsen är den koncentration

som kan fastställas med godtagbar noggrannhet och repeterbarhet. Kvantifieringsgränsen kan beräknas från standardavvikelsen för ett nollprov eller ett prov med liten koncentration eller med hjälp av bakgrundens signal/brusförhållande.

Mätosäkerheten för den analysmetod som används kan vara högst lika stor som den som anges i tabell 2. Mätosäkerheten är en uppskattning som anknyter till testresultatet, som anger de gränser mellan vilka det verkliga värdet ligger med 95 procent sannolikhet. Mätosäkerheten ska uppskattas på nivån för parametrarnas gränsvärde, om inte annat anges.

I Valviras anvisning [Metoder vid undersökningar enligt hälsoskyddslagen](#) finns närmare information om analysmetoderna.

3.10.3 Kontinuerliga mätare och automatiska analysatorer

Tillförlitligheten hos kontinuerliga mätare och automatiska provtagare och analysatorer kan säkerställas genom validering och dokumentering av valideringen i enlighet med standard SFS-EN ISO/IEC 17025 eller någon annan internationellt godkänd standard. Valideringskraven för kontinuerliga mätningar är desamma som för utrustning som används i laboratorium:

- kvantifieringsgräns
- mätosäkerhet, täckningskoefficient $k=2$, det vill säga 95 % tillförlitlighetsintervall
- repeterbarhet, reproducerbarhet
- noggrannhet
- kalibreringens tillförlitlighet och spårbarhet
- personernas kompetens och förtrogenhet med användningen av mätare
- systematisk kvalitetssäkring
- jämförelse med produkter som används i laboratoriet

Profftest SYKE har ordnat jämförelseprovning för kontinuerliga mätare och fältmätare. Delegationen för metrologi har publicerat en [handbok för planering av validering](#) (på finska).

3.10.4 Radioaktivitetsanalyser

I avsnitt 3 i bilaga III till förordningen om hushållsvatten berättas om de screeningundersökningar som används för fastställande av den indikativa dosen och beräkning av dosen samt om kvantifieringsgränserna för parametrar och analysmetoder för radioaktiva ämnen. Valvira har gett en [anvisning om metoder som ska användas vid undersökningar enligt hälsoskyddslagen](#). Mer information om metoderna fås genom att kontakta Strålsäkerhetscentralen radonvalvonta@stuk.fi.

3.10.5 Undersökningslaboratorier

Laboratorier som utför sådana kontrollundersökningar av hushållsvatten som avses i förordningen om hushållsvatten ska uppfylla kraven i HsL 49 a §. De undersökningar som förutsätts i förordningen om hushållsvatten och som är avsedda för myndigheter ska utföras i ett laboratorium som godkänts av Livsmedelsverket. Livsmedelsverket för en förteckning över [godkända laboratorier](#) och de analysmetoder för parametrar som nämns i förordningen om hushållsvatten och som kan användas för myndighetskontroller. Valvira har gett en [anvisning om metoder som ska användas vid undersökningar enligt hälsoskyddslagen](#).

Det laboratorium som utför undersökningarna ska rapportera undersökningsresultatet med minst samma antal signifikanta siffror som parametervärdet anges med i tabellerna 1–5 i bilaga I till förordningen om hushållsvatten. Analysmetoden och kvantifieringsgränsen ska anges i samband med att undersökningsresultaten meddelas.

Ett laboratorium som godkänts av Livsmedelsverket ansvarar också för kvaliteten på de undersökningsresultat som det låtit en underleverantör göra.

Enligt HsL 49 a § ska ett godkänt laboratorium utan dröjsmål underrätta uppdragsgivaren om undersökningsresultat som tyder på en sanitär olägenhet och sända de mikrobstammar som isolerats från provet till Institutet för hälsa och välfärd. Valvira har utfärdat anvisning 1/2013 om [Sändning av mikrobstammar genomprover och sekvenser som isolerats från vatten till Institutet för hälsa och välfärd](#). På [THL:s webbplats](#) finns mer information om ämnet samt en följeblankett för mikrobstammar som isolerats från vatten.

3.11 Undersökningsresultat 11 §

3.11.1 Meddelande om laboratoriets undersökningsresultat

11 § 1 mom.

Det laboratorium som utför undersökningarna ska rapportera undersökningsresultatet med minst samma antal signifikanta siffror som parametervärdet anges med i tabellerna 1–5 i bilaga I. Analysmetoden och kvantifieringsgränsen ska anges i samband med att undersökningsresultaten meddelas.

Med stöd av 49 a § 3 mom. i hälsoskyddslagen ska laboratoriet som utfört undersökningen sända undersökningsresultaten elektroniskt till det datasystem som Valvira anvisat, det vill säga till tjänsten för överföring av analysuppgifter ([stycke 2.15](#)). Laboratoriet ska rapportera undersökningsresultatet med minst samma antal signifikanta siffror som parametervärdet anges med i tabellerna 1–5 i bilaga I. Som signifikanta siffror betraktas alla andra förutom nollor i början av decimaltalet och i slutet av hela tal.

Analysmetoden och kvantifieringsgränsen ska anges i samband med att undersökningsresultaten meddelas.

Om det har föreskrivits en maximi- eller minimimängd eller något annat värde för den undersökta parametern, ska laboratoriet meddela undersökningsresultatet i de enheter som nämns i bestämmelsen i enlighet med 9 § i laboratorieförordningen (152/2015). Det är bra att kontrollera resultatens enheter, eftersom ett resultat som anmälts med en felaktig enhet kan för vattenanvändarna te sig vara avvikande i tjänsten Vesi.fi och till och med tros orsaka sanitär olägenhet.

3.11.2 Granskning av resultaten av kontrollundersökningar

11 § 2 mom.

Efter att ha fått kännedom om resultatet av kontrollundersökningarna ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten utan dröjsmål:

- 1) kontrollera att hushållsvattnet uppfyller kvalitetskraven och kvalitetsmålen enligt 4 §;*
- 2) se till att resultaten registreras i det datasystem som avses i 20 § 2 mom. i hälsoskyddslagen;*

3) vid behov vidta de åtgärder som avses i 17, 18 och 18 a §,

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kontrollerar och sparar resultaten enligt provtagningsplanerna från tjänsten för överföring av analysuppgifter i Vati-systemet. Enligt 20 § 2 mom. i hälsoskyddslagen ska resultaten av kontrollundersökningarna registreras i det datasystem som Valvira anvisat ([2.11.3](#)).

I detta sammanhang lägger den kommunala hälsoskyddsmyndigheten till provtypen (till exempel begränsad kontroll, utvidgad kontroll), lägger till provtagningsställets karaktär (till exempel konsumentens kran, råvatten), bedömer analysresultatet för de parametrar som användaren kan godkänna (kan användaren godkänna: ja/nej) och antecknar vid behov orsakerna till att kraven eller målen inte uppfylls samt åtgärder för att rätta till situationen.

Det är viktigt att kontrollera uppgifterna innan de slutligen sparas i datasystemet för att säkerställa att de är korrekta. Vattenanvändaren ser de sparade resultaten från övervakningen av vattenkvaliteten vid anläggningar som levererar hushållsvatten i [tjänsten Vesi.fi](#). Alla avvikande resultat visas automatiskt som röda.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska vid behov vidta åtgärder, om det vid kontrollen av resultaten av kontrollundersökningarna konstateras:

- en avvikelse från kvalitetskravet [stycke 3.14](#)
- en avvikelse från kvalitetskravet [stycke 3.15](#)
- en avvikelse som orsakas av byggnadens vatteninstallationer [stycke 3.16](#)

3.11.3 Mätosäkerheten beaktas inte

11 § 3 mom.

Metodens mätosäkerhet får inte beaktas vid bedömningen av i vilken grad parametervärdet avviker från dess gränsvärde eller åtgärdsgräns.

Metodens mätosäkerhet beaktas inte vid bedömningen av i vilken grad parametervärdet avviker från dess gränsvärde eller åtgärdsgräns (11 § i förordningen om hushållsvatten). Kvalitetskravet för kvicksilver är till exempel 1,0 µg/l, varvid halten 1,1 µg/l inte uppfyller maximivärdet för kvicksilverhalten, även om mätosäkerheten är 30 %.

3.11.4 Vattenanvändarens motiverade begäran om resultat

11 § 4 mom.

Utöver vad som föreskrivs i 20 § 2 mom. i hälsoskyddslagen ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten på motiverad begäran av en vattenanvändare lämna denne information om resultaten av de undersökningar som avses i 7 § 1 mom. i denna förordning för en period av högst tio år som föregår begäran, om denna information finns att tillgå.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska på motiverad begäran av en vattenanvändare lämna denne information om resultaten av de undersökningar som avses i 7 § 1 mom. i förordningen om hushållsvatten för en period av högst tio år som föregår begäran, om denna information finns att tillgå. Resultaten av undersökningarna av parametrarna för begränsad kontroll, utvidgad kontroll och information till vattenanvändarna enligt provtagningsplanen för myndighetstillsynen inom vattendistributionsområdet ska vid behov i mån av möjlighet delges vattenanvändaren även på annat sätt än med hjälp av webbplatsen vesi.fi.

3.12 Plan för störningssituationer 12 §

12 § 1 och 2 mom.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska utarbeta och uppdatera en plan för störningssituationer i syfte att säkerställa kvaliteten på hushållsvattnet. Planen är en del av den beredskap som avses i 8 § 1 mom. i hälsoskyddslagen.

För att utarbeta planen för störningssituationer och samordna den med övriga aktörers planer som anknyter till beredskap ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten samarbeta med åtminstone följande myndigheter eller andra aktörer:

- 1) anläggningar som levererar hushållsvatten och den anläggning som levererar vatten till dessa;*
- 2) den läkare i välfärdsområdet som är ansvarig för smittsamma sjukdomar i de kommuner dit hushållsvatten levereras;*
- 3) kommunens miljövårdsmyndighet;*
- 4) den lokala räddningsmyndigheten;*

- 5) närings-, trafik- och miljöcentralen;
- 6) verksamhetsutövare som har en skyldighet enligt 15 § i miljöskyddslagen (527/2014) att på förhand förbereda sig för sådana situationer som kan förorsaka förorening av vatten i vattenproduktionskedjan;
- 7) verksamhetsutövare för vilka kvaliteten på hushållsvatten är av särskilt stor betydelse.

Med störningssituationsplan avses anvisningar med hjälp av vilka den kommunala hälsoskyddsmyndigheten förbereder sig för störningssituationer på det sätt som avses i 8 § 1 mom. i hälsoskyddslagen i samarbete med andra myndigheter, anläggningar som levererar hushållsvatten och den anläggning som levererar vatten till dessa samt sådana verksamhetsutövare vilkas verksamhet kan föranleda förorening av råvatten eller hushållsvatten eller för vilkas verksamhet hushållsvattnets kvalitet har särskilt stor betydelse. Goda anvisningar beskriver tydligt och konkret vad varje aktör gör och ansvarar för i störningssituationer som är väsentliga med tanke på hushållsvattnets kvalitet och som identifierats på förhand. Det rekommenderas att planen för störningssituationer delges organet. I organets behandling bör beaktas att planen för störningssituationer kan innehålla sekretessbelagda saker.

Planen för störningssituationer en del av den beredskap som avses i HsL 8 § 1 mom. I SHM:s publikation om [exceptionella situationer inom miljöhälsan](#) finns ett exempel en stomme för det kommunala miljö- och hälsoskyddets plan för exceptionella situationer (det vill säga planen för störningssituationer). Räddningsverken kan utöver sina grundläggande uppgifter (räddningslagen 379/2011, 27 §) stöda beredskapsplaneringen i en kommun som hör till räddningsområdet, om detta har avtalats med kommunen. Avtal ingås i samband med beslutet om servicenivå (1225/2022 8 §), vilket i praktiken innebär att verksamhet som stöder kommunens beredskapsplanering antecknas i beslutet om servicenivån.

HsL 8 § 1 mom., Beredskap för störningssituationer

Enligt 8 § i hälsoskyddslagen ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten i samarbete med andra myndigheter och inrättningar utarbeta en beredskapsplan för störningssituationer som påverkar livsmiljön. Verksamheten ska planeras på förhand och övas så att man i en störningssituation kan förebygga, utreda och avlägsna de hälsoolägenheter som störningen orsakar. Detta gör man så att störningens effekter kan begränsas så att de blir så små som möjligt och så att återhämtningen efter störningen kan inledas så snabbt som möjligt.

Syftet med beredskapen är att myndigheterna ska kunna sköta sin verksamhet så störningsfritt som möjligt i alla situationer. Det är inte bara fråga om att utarbeta en plan för störningssituationer, utan om en kontinuerlig process som säkerställer den verkliga beredskapen och förmågan att agera i störningssituationer. I nätverkets slutrapport [Hantering av störningssituationer inom miljöhälsan](#) (på finska) beskrivs myndighets- och expertsamarbetet och rekommenderas verksamhetssätt i fråga om några delområden.

Den kommunala hälsoskyddsmyndighetens plan för störningssituationer ska utarbetas för tillsynsenhetens hela område och den ska täcka de vattendistributionsområden inom tillsynsenhetens alla kommuners områden som omfattas av tillämpningsområdet för förordningarna om hushållsvatten. Vattentjänstverken och partivattenverken ska ha beredskap för störningssituationer enligt [15 a § i lagen om vattentjänster \(119/2001\)](#). Med stöd av 15 § i lagen om vattentjänster har vattentjänstverken och partivattenverken också skyldighet att hålla sig informerade och kontrollskyldighet. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan utnyttja dessa planer eller anvisningar när den utarbetar en plan för störningssituationer enligt 12 § i förordningen om hushållsvatten.

Om ett vattentjänstverk ansöker om godkännande som ett verk som levererar hushållsvatten, ska ansökan innehålla en tidtabell för utarbetandet av en i lagen om vattentjänster avsedd beredskapsplan för störningssituationer (LVT 15 a § 2 mom.). I ansökan ska ingå ett förslag till tillsyn enligt HsL 20 § 1 mom. 1 punkten som grundar sig på en riskhanteringsplan enligt 19 a § som godkänts av den kommunala hälsoskyddsmyndigheten. Riskbedömningen i den nya anläggningen kräver en uppdatering efter att verksamheten inletts och verksamhetsuppgifterna samlats in.

För att utarbeta planen för störningssituationer och samordna den med övriga aktörers planer som anknyter till beredskap ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten samarbeta med åtminstone följande verksamhetsutövare:

- anläggningar som levererar hushållsvatten och den anläggning som levererar vatten till dessa;
- verksamhetsutövare som har en skyldighet enligt 15 § i miljöskyddslagen (527/2014) att på förhand förbereda sig för sådana situationer som kan förorsaka förorening av vatten i vattenproduktionskedjan;
- verksamhetsutövare för vilka kvaliteten på hushållsvatten är av särskilt stor betydelse.

- och med följande myndigheter:
- den läkare som är ansvarig för smittsamma sjukdomar i de kommuner dit hushållsvatten levereras;
- kommunens miljövårdsmyndighet;
- den lokala räddningsmyndigheten;
- närings-, trafik- och miljöcentralen;

Andra myndigheter som kan vara nödvändiga för att utarbeta anvisningar för störningssituationer kan vara till exempel kommunens byggnadstillsynsmyndighet, kommunens planläggningsansvariga, social- och hälsovårdsmyndigheten samt undervisnings- och bildningsväsendets myndighet och livsmedelstillsynsmyndigheten. Dessutom ska samarbetet mellan tillsynsenheterna beaktas, om vattendistributionsområdet sträcker sig till olika tillsynsenheters verksamhetsområden inom miljö- och hälsoskyddet.

Andra berörda inrättningar kan vara sådana vars verksamhet kan påverka hushållsvattnets kvalitet och tillgänglighet (till exempel energibolag, avloppsreningsverk, industrianläggningar och andra tillståndspliktiga med stöd av miljöskyddslagen vars verksamhet kan påverka vattenkvaliteten), vars verksamhet är viktig för beslutsfattandet (laboratorier) eller för vilka hushållsvattnets kvalitet har en särskilt stor betydelse (till exempel sjukhus och livsmedelslokaler).

3.12.1 Samordning av beredskapsplaner

12 § 3 mom.

Planen ska samordnas med den allmänna delen av kommunens beredskapsplan samt med beredskapsplanerna för kommunens övriga verksamhetsområden.

Den kommunala hälsoskyddsmyndighetens plan för störningssituationer för att trygga hushållsvattnets kvalitet kan på grund av bildandet av samarbetsområden för miljö- och hälsoskyddet innehålla anvisningar för många kommuner och anläggningar som levererar hushållsvatten. Anvisningarna ska samordnas i planen för störningssituationer så att den kommunala hälsoskyddsmyndighetens verksamhet är så effektiv som möjligt. Det rekommenderas att verksamhetssätten vid de anläggningar som levererar hushållsvatten i området är så enhetliga

som möjligt inom ramen för verksamhetsmiljön. Å andra sidan kan en anläggning som levererar hushållsvatten verka i flera kommuner och övervakas av hälsoskyddsmyndigheten i flera kommuner. Då borde man sträva efter att förenhetliga olika kommunala hälsoskyddsmyndigheters verksamhetssätt för att verksamheten vid anläggningen som levererar hushållsvatten i en störningssituation ska vara så tydlig som möjligt och för att informationen till vattenanvändarna ska vara likadan. Dessutom ska planen för störningssituationer samordnas med andra myndigheters och aktörers beredskapsplaner. Det är viktigt att säkerställa att alla aktörer har en enhetlig uppfattning om vem som ansvarar för vilka åtgärder i störningssituationer.

Andra planer som myndigheter och aktörer har och som ska samordnas med planen för störningssituationer enligt förordningen om hushållsvatten kan vara till exempel:

- vattentjänstverkets beredskapsplan för störningssituationer (LVT 15 a §)
- beredskapsplaner för anläggningar som levererar hushållsvatten (anläggningar som inte har ett verksamhetsområde som godkänts av kommunen)
- riskhanteringsplaner för anläggningar som levererar hushållsvatten
- risker som identifierats av offentliga och kommersiella objekt som är beroende av en egen vattenkälla och beredskap för dem
- de kommunala vattentjänsternas beredskapsplan
- kommunens miljö- och hälsoskyddssektors beredskapsplan
- räddningsmyndighetens planer
- beredskapsplaner för miljötillståndspliktiga anläggningar (MSL 15 §)
- skyddsplan för grundvattenområden (10 e § i lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen)

Planen för störningssituationer för att trygga hushållsvattnets kvalitet måste samordnas särskilt med vattentjänstverkens beredskapsplaner. Vattentjänstverken ansvarar för tillgången till vattentjänster i fastigheter som anslutits till deras ledningsnät i störningssituationer och de ska ha planer för hur de ska agera i störningssituationer. Med stöd av LVT 15 a § ska vattentjänstverken och de

verk som levererar vatten till dem utarbeta och uppdatera en plan för beredskap inför störningssituationer samt vidta de åtgärder som behövs enligt planen. En störningssituation är också en situation där leveransen av hushållsvatten har försvårats väsentligt eller förhindrats helt. Anläggningarna ska sända planerna till tillsynsmyndigheten, räddningsmyndigheten och kommunen.

3.12.2 Samarbetsgruppen för beredskap

För att samordna olika beredskapsplaner och planer för störningssituationer kan man tillsätta en samarbetsgrupp som aktiverar, koordinerar och upprätthåller diskussionen och samarbetet. När samarbetsgruppen inrättas och verksamheten inleds ska både den kommunala hälsoskyddsmyndigheten och den anläggning som levererar hushållsvatten vara aktiva och tillsammans bedöma vem som samordnar gruppens verksamhet och vilka andra aktörer som ska bjudas in och definieras.

Vid samarbetsgruppens första möte vore det bra att komma överens om gruppens mål och tyngdpunkter, när och hur gruppen sammanträder och hurdan verksamhets- och arbetsmodell som väljs för gruppen. Vid det inledande mötet är det också bra att fundera på de centrala helheterna vid följande möten. Ett viktigt mål för verksamheten är att bilda nätverk och bekanta sig med olika samarbetsparter och deras kontaktpersoner för beredskap. I samarbetet ska man se till att parterna får tillräcklig information av varandra om de ärenden som behandlas och att känsligheten i anslutning till uppgifterna har identifierats.

I samarbetsgruppen fastställs:

- eventuella störningssituationer som identifierats utifrån riskbedömningen
- namn och aktuella kontaktuppgifter för de myndigheter, inrättningar och ansvariga personer som är verksamma i störningssituationer samt när och hur störningssituationer ska anmälas till andra samarbetsparter
- situationsledningsansvaret i olika störningssituationer
- skapande, upprätthållande, analys och förmedling av lägesbilden
- åtgärder som vidtas i olika störningssituationer, ansvarsfördelning mellan aktörerna och samordning av åtgärderna

- Med vilka verktyg kommunicerar man internt och till utomstående under och efter störningssituationen
- hur man övar på samarbete i olika störningssituationer
- behov av att utveckla samarbetet

Gruppens konkreta resultat kan vara bland annat gemensamma hotbildsbedräktanden, verksamhetskort, beskrivningar av samarbetsarrangemang och ledningsförhållanden samt beskrivningar av larmgränser, gemensamma övningar och effektivare ömsesidig information.

3.12.3 Regionförvaltningsverket ges tillfälle att bli hört

12 § 4 mom.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska bereda regionförvaltningsverket tillfälle att bli hört i samband med att planen för störningssituationer utarbetas.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska ge regionförvaltningsverket tillfälle att bli hört när planen för störningssituationer utarbetas. Med stöd av HsL 52 § kan regionförvaltningsverket inom sitt verksamhetsområde meddela föreskrifter som är nödvändiga för att undanröja eller förebygga en sanitär olägenhet, om den sanitära olägenheten sträcker sig över ett vidsträckt område eller är av särskild betydelse.

3.13 Innehållet i en plan för störningssituationer och översyn av planen 13 §

13 § 1 mom.

I en plan för störningssituationer ska åtminstone följande uppgifter finnas:

- 1) en förteckning som på basis av en riskbedömning utarbetats över de störningssituationer som medför risk för förorening av hushållsvattnet inom vattendistributionsområdena för de anläggningar som levererar hushållsvatten;*
- 2) namnen på och uppdaterad kontaktinformation för de myndigheter, anläggningar och ansvariga personer som agerar i störningssituationer;*

- 3) *åtgärder och ansvarsfördelning mellan aktörerna i en störningssituation;*
- 4) *kommunikationen under och efter störningssituationer;*
- 5) *regelbunden övning av åtgärder i störningssituationer.*

Minimiinnehållet i planen för störningssituationer presenteras i 13 § 1 mom. i förordningen om hushållsvatten. Den kommunala hälsoskyddsmyndighetens plan för störningssituationer enligt förordningen om hushållsvatten ska utgöra en helhet som består av alla beredskapsplaner. Formkrav har inte lagts fram för planen för störningssituationer, utan planen kan vara i den form som anses mest ändamålsenlig. Planen för störningssituationer fokuserar på anvisningar om hälsoskyddsmyndighetens verksamhet och efter störningssituationen bör man bedöma de ändringsbehov i planen som situationen medfört.

- 1) En förteckning som på basis av en riskbedömning utarbetats över de störningssituationer som medför risk för förorening av hushållsvattnet inom vattendistributionsområdena för de anläggningar som levererar hushållsvatten

Planen för störningssituationer ska innehålla en förteckning över sådana störningssituationer som kan medföra risk för förorening av hushållsvattnet. Förteckningen ska utarbetas utifrån en riskbedömning så att eventuella verkliga störningssituationer som beror på de lokala förhållandena kan beaktas. Det är bra om den kommunala hälsoskyddsmyndigheten deltar i WSP-arbetsgrupperna för anläggningar som levererar hushållsvatten. I Valvira's anvisning [Förfaranden för tryggnade av hushållsvattnets kvalitet](#) behandlas förfaranden för att trygga hushållsvattnets kvalitet om det förorenas av sjukdomsalstrande mikrober, skadliga ämnen eller radioaktiva ämnen. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan med stöd av LVT 15 § utnyttja de uppgifter som de anläggningar som levererar hushållsvatten samlar in om riskerna i fråga om råvattnets mängd eller kvalitet samt om anordningarnas skick när den gör upp en förteckning över störningssituationer som kan medföra risk för förorening av hushållsvattnet.

Eftersom planen för störningssituationer också ska omfatta de i förordningen om hushållsvatten avsedda anläggningar som levererar hushållsvatten som inte betraktas som vattentjänstverk, ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten i samarbete med verksamhetsutövaren göra upp en förteckning över störningssituationer i dessa anläggningar.

- 2) Namnen på och uppdaterad kontaktinformation för de myndigheter, anläggningar och ansvariga personer som agerar i störningssituationer;

Planen för störningssituationer ska innehålla kontinuerligt uppdaterade kontaktuppgifter till de myndigheter, inrättningar och ansvarspersoner som är verk-samma i störningssituationer. Kontaktuppgifterna ska förutom personernas namn och organisationer innehålla åtminstone telefonnummer och e-postadres-ser. Kontaktuppgifterna ska innehålla kontaktuppgifter till alla kommuner inom tillsynsenhetens område. Vid allvarliga störningar ska kommunens lednings-grupp regelbundet informeras om situationen.

I beredskapsplanen för miljö- och hälsoskyddet är det också bra att anteckna kontaktuppgifter till tillsynsenhetens personal och beskriva hur tillsynsenhetens direktör och arbetstagare kan larmas vid behov.

- 3) Åtgärder och ansvarsfördelning mellan aktörerna i en störningssituation;

För alla identifierade störningssituationer ska åtgärder för att få störningssitua-tionen under kontroll i ett så tidigt skede som möjligt presenteras, dess konse-kvenser begränsas så de är så små som möjligt och återhämtningen från stör-ningen inledas så snabbt som möjligt. Störningssituationen kan till exempel vara en mikrobiologisk förorening, varvid nödvändiga åtgärder kan vara kokuppma-ning, information, desinficering, distribution av reservvatten och begränsning av vattenanvändningen. Det är viktigt att aktörerna vet vem som ansvarar för att genomföra åtgärderna. Verksamhetssättet är en praktisk anvisning för en viss åtgärd (se följande moment).

Den kommunala hälsoskyddsmyndighetens åtgärder ska samordnas med andra aktörers åtgärder, i synnerhet med åtgärder i anslutning till hanteringen av stör-ningssituationer som vidtas av anläggningar som levererar hushållsvatten, hälso- och sjukvården, den kommunala miljövårdsmyndigheten och den lokala räddningsmyndigheten. Man kan också samarbeta med till exempel FRK, Frivil-liga räddningstjänsten (Vapepa) och avtalsbrandkårerna. Det är bra att komma överens om samarbetet och kontaktsätten på förhand och anteckna verksam-heten i planerna.

- 4) Kommunikationen under och efter störningssituationer

I den kommunala hälsoskyddsmyndighetens plan för störningssituationer ska det beskrivas vem som ansvarar för kommunikationen under och efter stör-ningssituationen samt hur man kommunicerar internt mellan dem som agerar i

situationen och externt till vattenanvändarna. Det är också bra att i kommunen komma överens om vem som ansvarar för verksamheten utanför den normala arbetstiden (kvällar, nätter, veckoslut, helger). Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten skall utan dröjsmål informera och ge anvisningar till dem som använder hushållsvatten för att förebygga sanitära olägenheter. Informationen ska vara regelbunden under situationen och man ska också informera om hur situationen korrigeras. Planen för störningssituationer ska innehålla en förteckning över de aktörer som ska informeras separat på förhand. I informationen ska man i enlighet med lägesbilden använda ändamålsenliga och effektiva kommunikationskanaler som kan vara: massmedier såsom lokalradio, tidningar, webbplatser, sociala medier såsom Facebook eller Twitter, butikers och andra offentliga lokalers dörrar och anslagstavlor, tryckta meddelanden som delas ut till vattenanvändarna, megafonbil. Vid brådskande information kan man utnyttja sms-systemet för kunder vid den anläggning som levererar hushållsvatten, om ett sådant system finns.

Varningsmeddelanden utfärdas i första hand av räddningsmyndigheten på begäran av den kommunala hälsoskyddsmyndigheten. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten eller vattenverket ansvarar för innehållet i meddelandet och ger samtidigt ytterligare information. IM har publicerat en [handbok om varningsmeddelanden](#). Arbetsgruppen för utredning av epidemier och anläggningen som levererar hushållsvatten utanför tjänstetid sörjer för sakinnehållet i varningsmeddelandet och för översättningen till det andra inhemska språket, eftersom varningsmeddelandet alltid ska ges på både finska och svenska. Enligt 8 § i [samiska språklagen](#) ska myndigheterna också använda samiska när de informerar allmänheten. Detta gäller bland annat Enontekiö, Enare, Utsjoki och Sodankylä kommuner, Regionförvaltningsverket i Lappland och myndigheterna i Lapplands välfärdsområde. I Valvira's anvisning [Förfaranden för trygghet av hushållsvattnets kvalitet](#) behandlas kommunikation och i anvisningen [Kommunikation](#) finns meddelandemodeller översatta till många olika språk. Informationen beskrivs också i Vattentjänstpoolens [anvisning om krisinformation för vattentjänstverk](#).

5) Regelbunden övning av åtgärder i störningssituationer

Planen för störningssituationer ska innehålla information om regelbunden övning inför störningssituationer. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan delta i övningar som utarbetats av andra, ordna övningar i samarbete med andra aktörer eller själv öva inför störningssituationer. Vattentjänstpoolen har publicerat [en handbok om störningssituationer inom vattentjänsterna och ordnande av beredskapsövningar](#) (på finska). I handboken beskrivs de tre vanligaste övningsformerna: skrivbordsövning, funktionell övning och spelövning. I

handboken ges också exempel på genomförandeplaner för olika övningar inom vattentjänsterna. Med hjälp av övningarna kan man testa uppgjorda verksamhetsplaner. Både planerna och verksamheten i störningssituationer utvecklas tack vare erfarenheterna från övningarna.

13 § 2 mom.

En plan ska innehålla information om de arbetsmetoder som används för att:

- 1) de åtgärder som krävs för hanteringen av en störning ska kunna inledas i ett så tidigt skede som möjligt när en störningssituation inträffar;*
- 2) olika myndigheters och andra aktörers verksamhet ska kunna samordnas så att följderna av störningen kan minimeras;*
- 3) åtgärder för återhämtning efter störningarna ska kunna vidtas så snart som möjligt.*

Innehållet i den kommunala hälsoskyddsmyndighetens plan för störningssituationer ska vara så praktiskt som möjligt. Myndigheten ska bland annat känna till hur anläggningarna utför desinficeringen inom sex timmar från det att anläggningen på basis av egenkontroll, myndighetstillsyn eller någon annan omständighet får kännedom om misstanke om mikrobiologisk förorening av råvatten eller levererat hushållsvatten.

Vid utarbetandet och samordningen av planen för störningssituationer kan de kommunala hälsoskyddsmyndigheterna och de anläggningar som levererar hushållsvatten ta hjälp av Valvira's anvisning [Förfaranden för trygghet av hushållsvattnets kvalitet](#). I anvisningen har man samlat de vanligaste störningssituationerna som gäller anläggningar som levererar hushållsvatten, hanteringsåtgärder och exempel på ansvarsfördelning mellan myndigheter och andra aktörer. I planen för störningssituationer beaktas verkliga störningssituationer som beror på de regionala förhållandena och på anläggningarnas särdrag.

Vattentjänstpoolen har utarbetat en handbok om [vattentjänstverkets beredskap för störningssituationer](#) (på finska). Handboken innehåller [mallar för verksamhetskort för olika störningssituationer](#). Verksamhetskortet framskrider i kronologisk ordning enligt verksamhetsfas. I vattentjänstpoolens handbok rekommenderas att man utarbetar vattentjänstverksspecifika verksamhetskort för bland annat följande störningssituationer:

- mikrobiologisk förorening av hushållsvatten
- kemisk förorening av hushållsvatten
- rörbrott
- torka
- reservvattendistribution
- rykteskris
- strömavbrott
- störning i tillgången till kemikalier
- strålningssituation
- pandemi

13 § 3 mom.

Uppgifterna i planen ska vara uppdaterade. Planen ska alltid ses över när det anses vara nödvändigt på grund av förändrade förhållanden eller förändringar i de uppgifter som ingår i planen. Efter en störningssituation ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten tillsammans med de anläggningar som levererar hushållsvatten och som har berörts av störningssituationen bedöma om situationen medfört behov av att ändra planen för störningssituationer, programmet för kontrollundersökningar och egenkontrollen för anläggningarna.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska efter en störningssituation bedöma de ändringsbehov som situationen medför för den egna planen för störningssituationer samt för tillsynen över anläggningen, riskhanteringsplanen och egenkontrollen.

3.14 Avvikelse från kvalitetskraven 17 §

3.14.1 Avvikelse från mikrobiologiska kvalitetskrav

17 § 1 mom.

Om hushållsvatten inte uppfyller de mikrobiologiska kvalitetskraven enligt tabell 1 i bilaga I, eller om andra mikroorganismer eller parasiter förekommer i vattnet i en mängd som utgör en fara för hälsan, ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten:

- 1) utan dröjsmål ge vattenanvändarna inom vattendistributionsområdet behövliga instruktioner för att undvika sanitära olägenheter;*
- 2) vid behov ålägga verksamhetsutövaren att utan dröjsmål avhjälpa situationen;*
- 3) tillsammans med verksamhetsutövaren informera vattenanvändarna inom vattendistributionsområdet om avvikelserna, dess betydelse för hälsan och avhjäljande åtgärder;*
- 4) tillsammans med verksamhetsutövaren utreda orsaken till att hushållsvattnet inte uppfyller kvalitetskraven.*

Enligt 44 § 2 mom. i hälsoskyddslagen ska verksamhetsutövare och arrangörer av offentliga tillställningar utan dröjsmål underrätta den kommunala hälsoskyddsmyndigheten om olyckor eller andra störningar i verksamheten som är av betydelse för hälsoskyddet. Samtidigt skall information lämnas om de åtgärder som har vidtagits genom verksamhetsidkarens eller arrangörens försorg.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska utan dröjsmål ge vattenanvändarna inom vattendistributionsområdet nödvändiga anvisningar för förebyggande av sanitära olägenheter, om vattnets mikrobiologiska kvalitet misstänks orsaka sanitär olägenhet ([stycke 3.14.4](#)). Kokuppsmaning är ett effektivt sätt att förebygga hälsorisker och få mer tid att reda ut situationen. En kokuppsmaning kan ges även om ingen insjuknad är känd. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska göra en anmälan om epidemimisstänke i RYMY-systemet, om minst fem personer har fått en sjukdom med liknande symtom efter att ha intagit hushållsvatten med samma ursprung. Enligt statsrådets förordning (1365/2011) anses redan två insjuknade personer vara en epidemi, men i RYMY-systemet görs en anmälan först när antalet insjuknade är minst fem. Vid andra störningssituationer gör den kommunala hälsoskyddsmyndigheten en anmälan med en blankett i Vati-systemet.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska vid behov ålägga verksamhetsutövaren att rätta till situationen utan dröjsmål. Vid behov kan den kommunala hälsoskyddsmyndigheten med stöd av HsL 20 § bestämma att hushållsvatten

ska desinficeras eller behandlas på något annat sätt, om detta ska anses nödvändigt med tanke på vattenkvaliteten, eller meddela föreskrifter om vattenanvändningen för att förebygga sanitär olägenhet ([stycke 2.11.4](#)). Dessutom har den kommunala hälsoskyddsmyndigheten enligt HsL 51 § rätt att meddela enskilda förbud och föreskrifter som är nödvändiga för att undanröja eller förebygga sanitär olägenhet. Alla anläggningar som levererar hushållsvatten i enlighet med förordningen om hushållsvatten ska enligt 20 a § i förordningen om hushållsvatten ha beredskap att inleda desinficering inom sex timmar från det att anläggningen på basis av egenkontroll, myndighetstillsyn över hushållsvatten eller någon annan omständighet får kännedom om misstanke om mikrobiologisk förorening av hushållsvattnet ([stycke 3.19.2](#)).

Verksamhetsutövaren ska tillsammans med den kommunala hälsoskyddsmyndigheten informera vattenanvändarna i vattendistributionsområdet om avvikelser, dess betydelse för hälsan och korrigerande åtgärder ([stycke 3.14.4](#)). I kommunikationen kan man använda massmedier (till exempel lokalradio, tidningar, webbplatser, sociala medier såsom Facebook eller kommunikationstjänsten X, skolornas kommunikationssystem och butiksdörrar). Vid brådskande information lönar det sig att utnyttja verksamhetsutövarens sms-system. I allvarliga situationer kan räddningsmyndigheten ombes utfärda ett varningsmeddelande där den kommunala hälsoskyddsmyndigheten eller anläggningen som levererar hushållsvatten antecknas som den som ger ytterligare information. På Valvira webbsida [Förfaranden för trygghet av hushållsvattnets kvalitet](#) finns länkar till meddelandemodeller översatta till många olika språk.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska tillsammans med verksamhetsutövaren utreda orsaken till att hushållsvattnet inte uppfyller kvalitetskraven. Vid misstanke om en epidemi ska man omedelbart och redan innan en förorening bekräftats vidta åtgärder för att bedöma, avgränsa och undanröja risken för förekomst av sanitära olägenheter. Ytterligare prover ska tas från ett stort område och från olika objekt, såsom över- och undervattentankar. Om det misstänks eller konstateras att hushållsvattnet är förorenat ska vid behov också andra parametrar än de som finns i provtagningsplanen analyseras och vattenkvaliteten undersökas genom ytterligare prov enligt 7 § i förordningen om hushållsvatten ([stycke 3.7.8](#)).

3.14.2 Avvikelse från de kemiska kvalitetskraven och kvalitetskraven på radioaktivitet

17 § 2 mom. punkterna 1–4

Om hushållsvatten inte heller efter en förnyad undersökning uppfyller de kemiska kvalitetskraven enligt tabell 2 i bilaga I eller inte uppfyller kvalitetskraven för radioaktivitet enligt tabell 3 i bilaga I eller om andra ämnen som är skadliga för hälsan har konstaterats förekomma i vattnet, ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten:

- 1) avgöra om omedelbara åtgärder behöver vidtas för att korrigera vattnets kvalitet;*
- 2) vid behov ålägga verksamhetsutövaren att utan dröjsmål avhjälpa situationen, om avvikelsen kan förorsaka omedelbara sanitära olägenheter för vattenanvändaren;*
- 3) ge vattenanvändarna inom vattendistributionsområdet behövliga instruktioner för att undvika sanitära olägenheter;*
- 4) tillsammans med verksamhetsutövaren utreda orsaken till att hushållsvattnet inte uppfyller kvalitetskraven;*

En ny undersökning av hushållsvattnet tas från samma ställe som tidigare, om halten av parametern i det kemiska kvalitetskravet är högre än det föreskrivna maximivärdet. Om halten av den kemiska parametern också vid en förnyad undersökning är högre än maximivärdet, skall den kommunala hälsoskyddsmyndigheten tillsammans med verksamhetsutövaren utreda orsaken till detta och avgöra om omedelbara åtgärder behövs för att korrigera vattenkvaliteten så att den uppfyller kvalitetskraven. Hushållsvattnet får inte heller innehålla andra ämnen i sådana halter att de kan orsaka olägenheter för hälsan.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan vid behov med stöd av 20 § i hälsoskyddslagen ålägga verksamhetsutövaren att korrigera situationen utan dröjsmål, om avvikelsen från den nya undersökningen av det kemiska kvalitetskravet, avvikelsen från kvalitetskravet på radioaktivitet eller andra hälsoskadliga ämnen kan orsaka omedelbara olägenheter för vattenanvändarnas hälsa ([stycke 2.11.4](#)). Dessutom har den kommunala hälsoskyddsmyndigheten enligt HsL 51 § rätt att meddela enskilda förbud och föreskrifter som är nödvändiga för att undanröja eller förebygga sanitär olägenhet. Valviras anvisning [Förfaranden för tryggnade hushållsvattnets kvalitet](#) behandlas i anvisningarna [Skadliga ämnen](#), [Radioaktiva ämnen](#) och [Blågrönalger och toxiner som de alstrar](#).

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska ge vattenanvändarna inom vattendistributionsområdet nödvändiga anvisningar för förebyggande av sanitära

olägenheter ([stycke 3.14.4](#)). Informationen ska beskrivas i den kommunala hälsoskyddsmyndighetens plan för störningssituationer. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan i samarbete med verksamhetsutövaren informera om situationer som misstänks orsaka sanitär olägenhet för vattenanvändarna.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska tillsammans med verksamhetsutövaren utreda orsaken till att hushållsvattnet inte uppfyller kvalitetskraven.

3.14.3 Ansökan om undantag från det kemiska kvalitetskravet

17 § 2 mom. 5 punkten

Om hushållsvatten inte heller efter en förnyad undersökning uppfyller de kemiska kvalitetskraven enligt tabell 2 i bilaga I eller inte uppfyller kvalitetskraven för radioaktivitet enligt tabell 3 i bilaga I eller om andra ämnen som är skadliga för hälsan har konstaterats förekomma i vattnet, ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten:

- 5) *ålägga verksamhetsutövaren att ansöka om undantag enligt 17 a § i hälsoskyddslagen under tiden för avhjälpande åtgärder, om det är fråga om en situation som avses i 10 § 1 mom. i hälsoskyddsförordningen (1280/1994) och ingen omedelbar sanitär olägenhet är att vänta på grund av undantaget.*

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska ålägga verksamhetsutövaren att ansöka om undantag enligt 17 a § i hälsoskyddslagen under tiden för avhjälpande åtgärder, om det är fråga om en situation som avses i 10 § 1 mom. i hälsoskyddsförordningen (1280/1994) och ingen omedelbar sanitär olägenhet är att vänta på grund av undantaget ([stycke 5.5](#)).

Enligt 17 a § i hälsoskyddslagen kan ett tidsbegränsat undantag beviljas, om leveransen av hushållsvatten på området i fråga inte kan skötas på något annat skäligt sätt och avvikelserna inte medför fara för människors hälsa. Undantaget beviljas för en så kort tidsperiod som möjligt, under vilken hushållsvattnets kvalitet genom korrigeringsåtgärder ska fås att uppfylla kvalitetskraven i förordningen om hushållsvatten. Enligt förordningen om hushållsvatten kan undantag beviljas endast för uppfyllande av de kemiska kvalitetskrav som nämns i tabell 2 i bilaga I till förordningen. Bestämmelser om innehållet i ansökan om undantag från kvalitetskraven på hushållsvatten finns i 10 a § i hälsoskyddsförordningen ([stycke 5.6](#)) och bestämmelser om undantagsförfarandet i 10 b § i samma förordning ([stycke 5.7](#)).

3.14.3.1 Korrigering av avvikelse inom 30 dagar

17 § 3 mom.

Ett åläggande enligt 2 mom. 5 punkten behöver dock inte meddelas, om avvikelserna enligt den kommunala hälsoskyddsmyndighetens uppfattning är av ringa betydelse och avvikelserna kan avhjälpas senast inom 30 dagar från det att de upptäcktes. I sådana fall ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten besluta om det högsta tillåtna värdet för den avvikande koncentrationen och bestämma den tid inom vilken avvikelserna ska avhjälpas.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten behöver inte ålägga verksamhetsutövaren att ansöka om undantag hos regionförvaltningsverket, om avvikelserna från det kemiska kvalitetskravet är av ringa betydelse, såsom till exempel under 1,5 gånger maximivärdet, och situationen kan korrigeras inom högst 30 dagar från det att avvikelserna upptäcktes.

3.14.4 Information om avvikelser från kvalitetskraven

17 § 4 mom.

Information som avses i denna paragraf ska ges tillsammans med verksamhetsutövaren på ett på förhand planerat sätt i enlighet med den plan för störningssituationer som avses i 13 §. Den information eller de anvisningar som avses i 1 mom. 1 och 3 punkten och 2 mom. 3 punkten ska lämnas på ett sätt som säkerställer att informationen förmedlas tillräckligt snabbt till ett så stort antal vattenanvändare inom vattendistributionsområdet som möjligt. Dessutom ska informationen vara tillgänglig för vattenanvändarna på internet.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan tillsammans med verksamhetsutövaren informera om situationer som misstänks orsaka sanitär olägenhet för vattenanvändarna. Om vattenanvändarna är livsmedelslokaler ska även livsmedelstillsynsmyndigheten informeras om saken. I den kommunala hälsoskyddsmyndighetens plan för störningssituationer finns namnen på ansvarspersonerna i störningssituationer, aktuella kontaktuppgifter och information. Vattenanvändarna ska ges nödvändiga anvisningar om hur de förebygger sanitära olägenheter. Informationen ska nå vattenanvändarna snabbt till exempel om intestinala mikrober eller en betydande mängd lut har hamnat i vattennätet. Dessutom ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten se till att uppgifterna är tillgängliga för vattenanvändarna i ett datanät, vilket innebär information bland an-

nat på verksamhetsutövarens webbplats. Om verksamhetsutövaren inte har någon webbplats kan uppgifterna föras fram på den kommunala hälsoskyddsmyndighetens webbplats. Avvikelse från kvalitetskraven syns också för vattenanvändarna i [tjänsten Vesi.fi](http://tjansten.Vesi.fi), där det finns en infotext om parameterns betydelse för hälsan.

3.14.5 Avvikelse i hushållsvatten som tas med egna anordningar

17 § 5 mom.

Om hushållsvatten som används inom ett vattendistributionsområde tas med vattenanvändarens egna anordningar, tillämpas de skyldigheter som anges för verksamhetsutövaren i denna paragraf också på den som med stöd av 2 kap. 1 § i vattenlagen (587/2011) äger det vatten som är avsett att användas inom vattendistributionsområdet.

I 2 kap. 1 § i vattenlagen (587/2011) föreskrivs att vatten i en vattencistern samt i brunnar och andra vattentäkter ägs av den som äger cisternen, brunnen eller vattentäkten. Vattnet i en källa och en konstgjord damm ägs av ägaren till vatten- eller markområdet. Över annat öppet vatten och grundvatten råder enligt begränsningarna i vattenlagen den som vatten- eller markområdet tillhör, om inte annat följer av någon annans rätt.

Förordningen om hushållsvatten tillämpas på hushållsvatten som tas med vattenanvändarens egna anordningar för att användas i hushåll med en årlig genomsnittsvolym på minst 10 kubikmeter per dygn eller för minst 50 personers behov ([stycke 3.2.3](#)). De vattendistributionsområden som används gemensamt är inte sådana anläggningar som levererar hushållsvatten som avses i hälsoskyddslagen, men eftersom de omfattas av förordningens tillämpningsområde ska vattenkvaliteten i dem övervakas regelbundet. Även en livsmedelslokal eller en offentlig eller kommersiell aktör kan vara en sådan fastighet som tar vatten från en vattencistern, brunn eller annan vattentäkt som är i gemensam användning (så kallad gemensam brunn) för att användas som hushållsvatten.

Om en administrerad organisation (till exempel ett vattenandelslag, öppet bolag eller aktiebolag) inte har grundats, ansvarar ägaren till en vattencistern, brunn eller annan vattentäkt som är i gemensamt bruk för kvaliteten på hushållsvattnet i den. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan meddela ägaren av hushållsvatten sådana föreskrifter enligt HsL 51 § som är nödvändiga för att undanröja och förebygga sanitär olägenhet. Underhållskostnaderna för vattentäkten och kostnaderna för övervakningen av hushållsvattnets kvalitet kan fördelas

mellan vattenanvändarna, om en administrerad organisation har grundats mellan användarna.

På hushållsvatten enligt 16 § i hälsoskyddslagen som enskilda hushåll använder för sin egen vattenförsörjning (hushållsvattenbrunn) tillämpas 1 § 1 mom. 3 punkten i förordningen om hushållsvatten i små enheter. Om en person som bor i ett hyresförhållande får sitt hushållsvatten från en privat brunn, ansvarar hyresvärden för brunnen och dess vattenkvalitet, om inte något annat har avtalats i hyresavtalet. Hyresvärden ska vid uthyrning av lägenheten informera om hushållsvattnets kvalitet. Hyrestagaren ska också informeras om vattenkvaliteten inte har undersökts. Om hyresverksamheten är omfattande (aktören har ett FO-nummer), är det fråga om användning av hushållsvatten som ett led i kommersiell verksamhet. Då ska hushållsvattnets kvalitet undersökas regelbundet i myndighetstillsynen.

3.15 Avvikelse från kvalitetsmålen 18 §

18 § 1 mom.

Om hushållsvatten inte uppfyller kvalitetsmålen enligt tabell 3 eller 4 i bilaga I, ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten utreda om avvikelsen är förknippad med sanitära olägenheter. Om avvikelsen kan leda till sanitära olägenheter ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten agera på det sätt som föreskrivs i 17 §.

Parametrarna för kvalitetsmål visar vattnets lämplighet som hushållsvatten och beskriver indirekt vattnets hälsomässiga kvalitet. Om maximivärdena för kvalitetsmålen inte uppfylls, ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten utreda om hushållsvattnet kan orsaka sanitär olägenhet ([stycke 2.11.2](#)). Utredningen kan omfatta ytterligare provtagning från flera provtagningsställen och undersökning även av andra parametrar än de som nämns i hushållsvattenförordningen ([stycke 3.7.9](#)). Om avvikelsen från kvalitetsmålet kan vara förknippad med sanitära olägenheter, skall den kommunala hälsoskyddsmyndigheten utan dröjsmål ge vattenanvändarna nödvändiga anvisningar för förebyggande av sanitära olägenheter ([stycke 2.11.5](#)) och vid behov anläggningen som levererar hushållsvatten en föreskrift om vidtagande av korrigeringsåtgärder ([stycke 2.11.4](#)) samt utreda orsaken till avvikelsen tillsammans med anläggningen som levererar hushållsvatten. Ibland beror avvikelserna på byggnadens vatteninstallationer ([stycke 3.16](#)).

18 § 2 och 3 mom.

Om avvikelserna inte är förknippade med sanitära olägenheter, ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten:

- 1) säkerställa att verksamhetsutövaren informerar vattenanvändarna inom vattendistributionsområdet om avvikelserna,*
- 2) ge vattenanvändarna inom vattendistributionsområdet information om vad den försämrade vattenkvaliteten innebär.*

De uppgifter som avses i 2 mom. ska finnas tillgängliga för vattenanvändarna på internet.

Om försämringen av vattenkvaliteten inte är förknippad med sanitära olägenheter, ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten säkerställa att verksamhetsutövaren informerar vattenanvändarna om avvikelserna från kvalitetsmålet och vad försämringen av vattenkvaliteten innebär. Uppgifterna ska vara tillgängliga för vattenanvändarna i ett datanät. En anläggning som levererar hushållsvatten kan informera om betydelsen av avvikelserna från kvalitetsmålet som en del av anläggningens allmänna information, om avvikelserna är ringa och orsaken till dem lätt kan korrigeras. Man ska informera om avvikelserna från kvalitetsmålet och dess betydelse även om avvikelserna är ringa och orsaken till dem lätt kan korrigeras. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten skall se till att den anläggning som levererar hushållsvatten delar informationen, i annat fall ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten själv dela informationen. Webb-sidor, tidningar, kundmeddelanden och sociala medier är bra informationskanaler. Om de senaste undersökningsresultaten syns i tjänsten Vesi.fi, där det vid varje parameter finns en informationstext om parameterns betydelse, kan informationen anses vara tillräcklig när det inte är fråga om ett resultat som tyder på en sanitär olägenhet. Det lönar sig för en anläggning som levererar hushållsvatten att på förhand informera om planerade spolningar, reparationer av distributionsnätet och leveransavbrott samt om andra åtgärder om de bedöms försämra tillgången till vatten eller vattenkvaliteten.

Om det i anläggningens egenkontroll upptäcks lindriga förändringar i kvalitetsmålen (till exempel pH-värdet avviker något från den normala nivån) eller i parametrarna som hör till egenkontrollen, utreder anläggningen som levererar hushållsvatten orsaken till förändringen och effektiviserar egenkontrollen tills situationen normaliseras. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska omedelbart kontaktas om det vid egenkontrollen uppstår misstanke om en sanitär olägenhet eller epidemi, och anläggningen som levererar hushållsvatten ska vidta ändamålsenliga åtgärder för att förebygga sanitär olägenhet.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan kräva åtgärder av en anläggning som levererar hushållsvatten till exempel när vattnets tekniska eller estetiska användbarhet försämras till exempel så att vattnet orsakar snabbare korrosion i vattenarmaturer, färgar i skadlig omfattning eller orsakar kraftig lukt. Då är det typiskt att samma problem med vattenkvaliteten i allmänhet förekommer i stora områden eller i områden där vattenomsättningen är liten. Anläggningen ska vidta åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten om avvikelser från kvalitetsmålen orsakar tydliga tekniska eller estetiska olägenheter (till exempel lukt, smak, färg, fällning). Åtgärderna kan till exempel vara effektivisering av behandlingen eller spolning av nätverket. I [stycke 3.16](#) beskrivs en situation där avvikelserna beror på byggnadens vatteninstallationer.

I Finland uppfyller mangan- och järnhalterna i hushållsvattnet inte alltid kvalitetsmålen. Om halter av mangan och järn som är högre än kvalitetskravet beror på råvattnets kvalitet, ska hälsoskyddsmyndigheten utreda om avvikelserna påverkar vattnets användbarhet (lukt, smak, mikrotillväxt). Kvalitetsmålet för järn är 200 µg/l och för mangan 50 µg/l, vilket också skyddar mot hälsorisker. Järn och mangan och deras hälsoeffekter beskrivs i del II i tillämpningsanvisningen.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan ge en anläggning som levererar hushållsvatten en rekommendation om att minska mangan- eller järnhalten om manganhalten är 50–80 µg/l eller järnhalten överstiger 200 µg/l och det inte har konstaterats att en försämring av vattenkvaliteten skulle medföra sanitär olägenhet. Om flera klagomål kommer in från vattenanvändarna, det vill säga vattnet inte är godtagbart för användarna, kan den kommunala hälsoskyddsmyndigheten verkställa föreskriften för att förbättra vattenbehandlingen eller leveransen vid den anläggning som levererar hushållsvatten. Hushållsvattnets kvalitet ska enligt 17 § i hälsoskyddslagen vara oskadlig för hälsan och användbar för sitt ändamål ([stycke 2.3](#)).

Om det finns mer än 80 µg/l mangan bör halten minskas enligt försiktighetsprincipen, det vill säga vattnet ska inte användas som hushållsvatten utan att mangan avlägsnas. Världshälsoorganisationens (WHO) hälsobaserade riktvärde för mangan är 80 µg/l. Vattenanvändarna ska informeras om den hälso-mässiga betydelsen av halter som är högre än kvalitetsmålet för mangan (50 µg/l).

De mikrobiologiska maximivärdena för kvalitetsmålen är åtgärdsgränser. Om de överskrids ska orsaken till avvikelserna och förekomsten av en eventuell sanitär olägenhet utredas. Orsaken till förekomsten av koliforma bakterier kan vara

nedsmutsnings av vattentäkten eller nätet, störningar i vattenbehandlingen, tillväxten av koliforma bakterier i vattendistributionssystemet eller ett fel i provtagningen eller analysen. En vattenburen epidemi kan vara möjlig trots att regelbundna analyser inte visar någonting avvikande, eftersom en del sjukdomsalstrare tål klor bättre än indikatormikrober. En enda indikatormikrob som upptäckts i regelbundna undersökningar ger anledning att misstänka att vattnet har förorenats av sjukdomsalstrande mikrober. Mer information finns i Valvira's anvisning [Förfaranden för trygghet av hushållsvattnets kvalitet](#).

3.16 Avvikelse som beror på byggnadens vatteninstallationer **18 a §**

Om en avvikelse i hushållsvattnets kvalitet beror på byggnadens vatteninstallation eller om hushållsvatten eller varmt bruksvatten som tas från byggnadens vatteninstallation uppfyller åtgärdsgränsen för en parameter enligt tabell 5 i bilaga I, ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten:

- 1) utreda om det föreligger hälsorisker på grund av avvikelsen;*
- 2) försäkra sig om att byggnadens ägare eller en näringsidkare som använder byggnaden eller en del av den som prioriterad fastighet eller för offentlig eller kommersiell verksamhet vidtar nödvändiga korrigerande åtgärder för att undanröja avvikelsen och den potentiella hälsorisk som den medför;*
- 3) försäkra sig om att en sådan aktör som avses i 2 punkten informerar alla som använder hushållsvattnet eller det varma bruksvattnet i byggnaden om avvikelsen och de korrigerande åtgärder som vidtas till följd av avvikelsen;*
- 4) ge vattenanvändarna nödvändiga instruktioner för att undvika hälsorisker och råd om förutsättningarna för att använda vattnet och andra åtgärder med vilka man kan undvika att avvikelsen upprepas;*
- 5) vid behov meddela ägaren av en byggnad som används som prioriterad fastighet de förelägganden som avses i 19 b § 4 mom. i hälsoskyddslagen om underhåll av byggnadens vatteninstallationer, övervakning av kvaliteten på hushållsvatten eller varmt bruksvatten och uppdatering av uppgifterna om riskhanteringen i fråga om byggnadens vatteninstallationer;*

- 6) uppmåna ägaren av en byggnad som används för offentlig eller kommersiell verksamhet eller en verksamhetsutövare som bedriver sådan verksamhet i byggnaden eller en del av den att göra en riskbedömning i fråga om byggnadens vatteninstallationer och ge råd om riskbedömningen.

De avhjälpande åtgärder som avses i 1 mom. 2 punkten och de förelägganden om övervakning av vattenkvaliteten som avses i 5 punkten ska särskilt inriktas på bekämpning av Legionellabakterien och utbyte av produkter som innehåller bly och som kommer i kontakt med hushållsvatten i byggnadens vatteninstallationer mot andra produkter samt på övervakning av dessa parametrar i vatten som tas från byggnadens vatteninstallationer.

Bestämmelser om hur fastighetens vattenanordningar som ansluts till vattentjänstverkets ledningsnät stämmer överens med vattentjänstverkets anordningar samt om underhåll och drift av fastighetens vattenanordningar finns i 13 § i lagen om vattentjänster (119/2001). Bestämmelser om beaktande av hälsofrågor och kvaliteten på vatten som är ämnat att ledas till byggnadens vatteninstallationer, om planering och byggande av byggnaders vatteninstallationer och utarbetande av bruks- och underhållsanvisningar för byggnaden samt om väsentliga tekniska krav på byggprodukter som kommer i kontakt med hushållsvatten finns i 117 c och 117 i § i markanvändnings- och bygglagen (132/1999) och i författningar som utfärdats med stöd av dem. Bestämmelser om nationella produktgodkännanden för byggprodukter finns i lagen om produktgodkännanden för vissa byggprodukter (954/2012).

18 a § i förordningen om hushållsvatten tillämpas endast på vatteninstallationer i byggnader enligt 2 § 2 mom. (tillämpningsområde), det vill säga på följande objekt ([stycke 2.10](#)):

- 1) till vilka vatten tas med vattenanvändarens egna anordningar och där hushållsvatten eller varmt bruksvatten används som ett led i offentlig eller kommersiell verksamhet inom ett vattendistributionsområde som avses i 18 a § i hälsoskyddslagen;
- 2) som helt eller delvis används som en i 19 b § i hälsoskyddslagen avsedd prioriterad fastighet.

Avvikelser i vattenkvaliteten som orsakas av vatteninstallationer i prioriterade fastigheter samt i utrymmen som används för offentlig och kommersiell verksamhet övervakas enligt 18 a § i förordningen. Eventuella bestämmelser kan

också motiveras med 17 § i hälsoskyddslagen. Dessutom tillämpas vid behov hälsoskyddslagens allmänna bestämmelser om förvaltningstvång.

På avvikelser som orsakas av vatteninstallationer i byggnader som inte omfattas av förordningen om hushållsvatten, såsom avvikelser som orsakas av vatteninstallationer i privata byggnader, kan tillämpas det allmänna kravet i 17 § i hälsoskyddslagen på att hushållsvatten och bruksvatten ska vara oskadligt ([stycke 2.3](#)). Dessutom kan förordningen om hushållsvatten i små enheter bli tillämplig för korrigerande av avvikelser i vatteninstallationer i privata byggnader när fastigheten har en egen brunn. På avvikelser som observerats i vatteninstallationer i andra tillsynsobjekt än de som omfattas av förordningen om hushållsvatten kan dessutom bestämmelserna i 20 § 3 mom. i hälsoskyddslagen om förebyggande eller undanröjande av olägenhet tillämpas.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska utreda om avvikelserna som orsakas av byggnadens vatteninstallationer medför sanitär olägenhet. Korrigerande åtgärder och bestämmelser om övervakning av vattenkvaliteten ska riktas särskilt mot bekämpning av legionellabakterier. Mer information om riskbedömningar och -hanteringsåtgärder finns i Valvira's anvisning om [riskbedömning och hantering av legionellabakterier och bly i byggnaders vatteninstallationer](#).

Eventuella växtplatser för legionellabakterier är alla sådana vatteninstallationer där vattentemperaturen är inom ett för legionellabakterier gynnsamt temperaturområde, det vill säga 20–45 °C. En gynnsam temperatur även i en liten del av vatteninstallationen kan främja legionellabakteriernas tillväxt. Om bakterierna sprids i någon del av installationen försvåras bekämpningen av dem i hela installationen.

Byggnadens egen vatteninstallation kan vara orsaken till att kvalitetskraven eller -målen inte uppfylls, om kvalitetskraven eller kvalitetsmålen för det hushållsvatten som levererats till fastigheten inte uppfylls i ett prov som tagits från användarens kran, men kvaliteten på det hushållsvatten som levererats till fastigheten uppfyller kvalitetskraven eller -målen innan anslutning till tomtledningen. Byggnadens vatteninstallationers andel av avvikelserna i koppar, bly och nickel och vid behov även andra parametrar kan undersökas från användarens kran med hjälp av prover som tas före och efter spolning. Ett vattenprov som tagits efter spolning beskriver kvaliteten på det levererade hushållsvattnet. Blyhalterna i hushållsvattnet har varit små i Finland och avvikelser från kvalitetskravet har förekommit i enskilda prover. I en del vatteninstallationer eller vattendistributionsanordningar i byggnader kan bly upplösas i vattnet.

I tabell 5 i bilaga I till förordningen om hushållsvatten presenteras åtgärdsgränserna för de parametrar som är centrala med tanke på riskbedömningen av byggnaders vatteninstallationer. Åtgärdsgränserna i tabellen gäller trots övergångsbestämmelsen i skyldigheten att vidta riskhanteringsåtgärder.

Tabell 5. Centrala parametrar vid riskbedömning av byggnaders vatteninstallationer och åtgärdsgränser för parametrarna

Parameter	Åtgärdsgräns och enhet	Anmärkningar
<i>Legionella</i>	1 000 cfu/l	(1 och 2)
<i>Bly</i>	10 µg/l	(3)
<i>Temperaturen på varmt bruksvatten</i>	under 50 grader Celsius	(4)

Anmärkningar

- 1) *Med parameter avses den totala mängd bakterier i släktet Legionella som erhålls genom den metod som avses i bilaga III och åtgärdsgränsen gäller för både hushållsvatten och varmt bruksvatten. Undersökningresultatet för Legionella pneumophila ska anges separat i samband med att undersökningresultaten meddelas.*
- 2) *Prover avseende Legionella i byggnadens vatteninstallationer ska tas vid uttagpunkter som är representativa för platser där det finns risk för spridning av Legionellabakterien eller för platser där vattenanvändaren sannolikt exponeras.*
- 3) *Åtgärdsgränsen tillämpas inte på varmt bruksvatten. Målvärdet för en parameter är 5 µg/l, vilket bör eftersträvas med rimliga medel.*
- 4) *Temperaturen ska uppnås inom 20 sekunder från uttaget av vatten från varmvatteninstallationen. Temperaturen på varmt bruksvatten bör hållas vid minst 55 grader Celsius.*

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska försäkra sig om att byggnadens ägare eller en näringsidkare som använder byggnaden eller en del av den som prioriterad fastighet eller för offentlig eller kommersiell verksamhet vidtar nödvändiga korrigerande åtgärder för att undanröja avvikelserna och den potentiella hälsorisk som den medför. Dessutom ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten försäkra sig om att aktören som nämns ovan informerar alla som använder hushållsvattnet eller det varma bruksvattnet i byggnaden om avvikelserna och de korrigerande åtgärder som vidtas till följd av avvikelserna.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska ge vattenanvändarna nödvändiga instruktioner för att undvika hälsorisker och råd om förutsättningarna för att använda vattnet och andra åtgärder med vilka man kan undvika att avvikelser upprepas. I Valvira's anvisning om [riskbedömning och hantering av legionellabakterier och bly i vatteninstallationer i byggnader](#) beskrivs hanteringsåtgärder för att bekämpa legionellabakteriens tillväxt. THL har skrivit en anvisning om [bekämpning av legionellabakterier under avbrott i användningen av vattensystem](#). (på finska) Om halten av koppar, nickel eller bly på grund av byggnadens vatteninstallationer är högre än kvalitetskravet, kan den kommunala hälsoskyddsmyndigheten råda vattenanvändarna att tappa vatten innan det används för matlagning eller tas för att dricka. Enligt undersökningar minskar metallhalter som upplöses från nya kranar i takt med att kranarna används ([Sipilä 2017](#) på finska).

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten meddelar vid behov ägaren till en byggnad som används som prioriterad fastighet i 19 b § 4 mom. i hälsoskyddslagen avsedda föreskrifter om underhåll och övervakning av vatteninstallationer samt om uppdatering av uppgifter om riskhantering. Korrigerande åtgärder och bestämmelser om övervakning av vattenkvaliteten ska riktas särskilt mot bekämpning av legionellabakterier och minskning av blyhalten. På nätet finns en publikation om [riskhantering gällande fastigheters vattensystem](#) (på finska) och en [video](#) (på finska) med samma namn.

Det ska fastställas från fall till fall om det är byggnadens ägares eller verksamhetsutövarens ansvar att vidta åtgärderna. Den ansvariga instansen bestäms utifrån vad avvikelser beror på. Om avvikelser till exempel beror på vatteninstallationernas konstruktioner, försummelse av underhållet av installationerna eller produkter eller material som använts i installationerna, kan byggnadens ägare i första hand anses vara den som vidtar åtgärder. Om avvikelser däremot beror på till exempel verksamhetsutövarens ringa användning av vatteninstallationerna, kan verksamhetsutövaren anses vara ansvarig för att vidta åtgärder.

Hushållsvatten får inte heller i skadlig omfattning orsaka korrosion eller uppkomst av avlagringar i vattenledningar och apparater som förbrukar hushållsvatten. Om orsaken till att kvalitetskraven inte uppfylls är korrosion som avviker från det normala och orsakas av bristfällig vattenbehandling, ska anläggningen som levererar hushållsvatten vidta åtgärder för att förbättra vattenbehandlingen. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan med stöd av HsL 20 § bestämma att en anläggning som levererar hushållsvatten ska behandla hushållsvattnet.

Om hushållsvattnets kvalitet inte lämpar sig för sitt användningsändamål på grund av byggnadens egna vatteninstallationer, men inte orsakar sanitär olägenhet, kan den kommunala hälsoskyddsmyndigheten rekommendera att man undviker att använda hushållsvatten i byggnaden i fråga. I 17 § i hälsoskyddslagen föreskrivs om kravet att hushållsvatten och varmt bruksvatten ska vara lämpliga för sitt användningsändamål. I förordningen om hushållsvatten fastställs kvalitetsmål för hushållsvatten. I hushållsvatten som inte lämpar sig för sitt användningsändamål kan det till exempel finnas lukt, smak eller färg i sådan grad att vattenkvaliteten inte är godtagbar för användaren, även om vattnet inte orsakar sanitär olägenhet. Då ska byggnadens ägare vidta korrigerande åtgärder för sina vatteninstallationer för att förbättra hushållsvattnets kvalitet, men den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan inte föreskriva att korrigeringsåtgärder ska vidtas.

I vissa byggnader har de nya [PEX](#)-rören (på finska) ställvis orsakat en avvikande lukt och smak i hushållsvattnet. I dessa fall kunde hushållsvattnets avvikande lukt och smak tydligt observeras sensoriskt och i undersökningarna påvisades MTBE-, ETBE-, TAME- eller TBA-ämnen i VOC-föreningarna. Utifrån hälsoriskbedömningen har UBA (Umweltbundesamt, den tyska miljömyndigheten) föreslagit ett gränsvärde på 500 µg/l för TBA i dricksvatten. Maximivärdet kan användas vid övervakningen av hushållsvattnets kvalitet och vid fastställandet av gränsvärdet för produkttestningen. MTBE, ETBE och TAME luktar och smakar i vattnet i halter som inte är skadliga för hälsan. Däremot varken luktar eller smakar TBA i halter som kan vara skadliga för hälsan. Lukt och smak som observeras i hushållsvatten visar dock ofta också att TBA-halten kan vara hög och att den eventuellt avviker från maximivärdet i hushållsvatten. På basis av uppgifter om exponering och toxicitet är den hälsorisk som orsakas av ämnen som normalt lossnar från PEX-rören i hushållsvattnet dock liten.

Korrigerande åtgärder, såsom byte av produkter i vatteninstallationer, bör övervägas om hushållsvattnet har smak- eller luktolägenheter och olägenheten inte försvinner genom spolning. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan i sådana fall ge en rekommendation om att inte använda vattnet som hushållsvatten eller att byta ut en byggprodukt som eventuellt orsakar olägenheten. Till exempel uppfyller vattenledningar inte de väsentliga tekniska kraven i 117 c § i MBL och är inte lämpliga att användas vid byggande om lukt och smak löses upp i dricksvattnet från vattenledningarna. Produkttillverkarna ansvarar för produkternas säkerhet och hälsosamhet.

3.17 Den kommunala hälsoskyddsmyndighetens underrättelser till andra myndigheter 19 §

3.17.1 Underrättelse om misstanke om epidemi eller störningssituation

19 § 1 mom. 1 punkten

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska utan dröjsmål underrätta:

1) regionförvaltningsverket, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och social- och hälsovårdsministeriet om störningssituationer;

I den kommunala hälsoskyddsmyndighetens plan för störningssituationer för att trygga hushållsvattnets kvalitet beskrivs hur man utan dröjsmål meddelar aktörer som behöver informationen om avvikelser från kvalitetskraven, misstankar om epidemier och andra störningssituationer.

Om det är fråga om en misstanke om epidemi gör den kommunala hälsoskyddsmyndigheten en anmälan i [RYMY](#)-systemet (rapportering om epidemier som sprids via livsmedel och vatten). Anmälan om misstanke om epidemi förmedlas automatiskt från systemet även till THL, regionförvaltningsverket, Valvira och välfärdsområdet, men inte till SHM.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska utan dröjsmål underrätta regionförvaltningsverket, Valvira och SHM om andra störningssituationer än misstankar om epidemi med blanketten för anmälan om störningssituationer i Vati-systemet. Anmälan kan samtidigt också skickas för kännedom till NTM-centralen och andra instanser som anses nödvändiga.

På blanketten för anmälan om störningssituationer begärs uppgifter med följande rubriker, som besvaras enligt vad man känner till eller misstänker vid tidpunkten i fråga:

- Tidpunkt och plats för störningssituationen (även uppskattning av influensområdet och antalet vattenanvändare)
- Förändring i hushållsvattnets kvalitet
- Utredning av situationen (även varför man utrett situationen)
- Misstänkt orsak till störningssituationen

- Genomförda eller planerade åtgärder
- Eventuella kontakter (den kommunala hälsoskyddsmyndigheten som sköter ärendet)

Om man misstänker att förändringen i hushållsvattnets kvalitet är mikrobiologisk och det redan finns undersökningsresultat, kan man skriva en parameter och antalet mikrober i fältet för tilläggsuppgifter på Vati-blanketten. Anmälan om störningssituationer görs för alla objekt som omfattas av tillämpningsområdet för förordningen om hushållsvatten.

En störningssituation kan framgå till exempel av resultaten av regelbunden tillsyn, verksamhetsutövarens egenkontroll, anmälningar från användarna av hushållsvatten eller av att en annan myndighet tagit kontakt. Enligt 44 § 2 mom. i hälsoskyddslagen ska verksamhetsutövare och arrangörer av offentliga tillställningar utan dröjsmål underrätta den kommunala hälsoskyddsmyndigheten om olyckor eller andra störningar i verksamheten som är av betydelse för hälsoskyddet. Samtidigt skall information lämnas om de åtgärder som har vidtagits genom verksamhetsidkarens eller arrangörens försorg.

Med en störningssituation avses en överraskande eller plötslig situation som kan leda till förorening av hushållsvattnet och vars hantering kan kräva en ledningsmodell och kommunikation som avviker från det normala. En störningssituation leder inte nödvändigtvis till att vattenanvändarna insjuknar eller drabbas av en epidemi.

Det är fråga om en överraskande och plötslig störning som påverkar hushållsvattnets kvalitet när:

- hushållsvattnets mikrobiologiska, kemiska eller radioaktiva eller sensoriska kvalitet förändras (plötsligt) så att det kan orsaka eller finns skäl att misstänka att hushållsvattnet orsakar sanitär olägenhet.
- leveransen av hushållsvatten väsentligt har försvårats eller förhindrats helt
- verksamhetsutövaren eller myndigheten vidtar åtgärder för att trygga hushållsvattnets kvalitet

Åtgärder för att trygga hushållsvattnets kvalitet kan vara till exempel information eller anvisningar till vattenanvändarna, distribution av ersättande hushållsvatten eller en kokuppsmaning eller begränsning av användningen av hushållsvatten.

Regionförvaltningsverket behöver omedelbart få information om att en störningssituation har börjat, eftersom det med stöd av HsL 52 § har rätt att inom sitt verksamhetsområde meddela föreskrifter som är nödvändiga för att undanröja eller förebygga att en sanitär olägenhet uppstår, om olägenheten sträcker sig över ett vidsträckt område eller annars är särskilt betydelsefull. Till anmälan om störningssituationer kan man vid behov bifoga kopior av laboratoriets testrapporter. Det rekommenderas att regionförvaltningsverket underrättas när hushållsvattnets kvalitet igen uppfyller kvalitetskraven i förordningen om hushållsvatten.

3.17.2 Anmälan om råvatten

19 § 1 mom. 2 punkten

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska utan dröjsmål underrätta:

- 2) *närings-, trafik- och miljöcentralen om sådan förorening av hushållsvatten eller sådan avvikelse från kvalitetskraven som misstänks eller har konstaterats bero på råvattnet;*

Om kvalitetskraven inte uppfylls på grund av misstänkt eller konstaterad förorening av råvattnet, kan man bli tvungen att vidta åtgärder för att förbättra råvattnets kvalitet förutom i vattentäkten även i vattentäktens tillrinningsområde. Då ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten underrätta (den regionala) NTM-centralen om saken för att vidta nödvändiga åtgärder.

3.17.3 Anmälan om avvikelse från kvalitetskraven på förpackat hushållsvatten

19 § 1 mom. 3 punkten

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska utan dröjsmål underrätta:

- 3) *den kommunala tillsynsmyndighet som avses i 5 § 2 mom. 2 punkten i livsmedelslagen om avvikelse från kvalitetskraven på hushållsvatten som tappas på flaskor eller i behållare.*

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten skall utan dröjsmål underrätta livsmedelstillsynsmyndigheten om hushållsvattnets kvalitet inte uppfyller kvalitetskraven enligt förordningen om hushållsvatten innan vattnet förpackas i flaskor eller behållare. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska vidta nödvändiga åtgärder med stöd av HsL 20 § och 51 §. Myndighetstillsynen och egenkontrollen ska effektivieras om det förekommer problem med hushållsvattnets kvalitet.

Alla desinficeringsbehandlingar är förbjudna i källvatten enligt artikel 4.3 i direktiv EG/54/2009, det vill säga i praktiken kan källvatten inte längre förpackas om det förorenats mikrobiologiskt. Behandlingar som godkänts för att förbättra den kemiska kvaliteten beskrivs i direktiv EG/54/2009, direktiv EG/40/2003 och förordning (EG) 115/2010. Andra behandlingar för att förbättra den kemiska kvaliteten kan inte göras. Den kommunala livsmedelstillsynsmyndigheten övervakar förpackat vatten enligt jord- och skogsbruksministeriets förordning [166/2010](#).

3.17.4 Avgörande när ansökan om undantag inte görs

19 § 2 mom. 1 punkten

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska sända:

- 1) regionförvaltningsverket sitt beslut enligt 17 § 3 mom. för kännedom i sådana fall där ansökan om undantag enligt 17 a § i hälsoskyddslagen inte görs, även om det kemiska kvalitetskravet på hushållsvatten inte uppfylls;*

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska sända sitt avgörande till regionförvaltningsverket, om undantag inte söks ens efter att det kemiska kvalitetskravet har bekräftats genom en ny undersökning. Enligt 17 § 3 mom. i förordningen om hushållsvatten behöver den kommunala hälsoskyddsmyndigheten inte meddela föreskrifter om ansökan om undantag från det kemiska kvalitetskravet, om avvikelsen enligt den kommunala hälsoskyddsmyndighetens uppfattning är av ringa betydelse och avvikelsen kan korrigeras senast inom 30 dagar från det att avvikelsen upptäcktes. I sådana fall ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten besluta om det högsta tillåtna värdet för den avvikande koncentrationen och bestämma den tid inom vilken avvikelsen ska avhjälpas.

3.17.5 Inlämnande av epidemiutredning eller sammanfattning av störningssituationer

19 § 2 mom. 2 punkten ja 3 mom.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska sända:

- 2) *regionförvaltningsverket och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården efter varje störningssituation ett sammandrag över störningssituationen och de åtgärder som vidtagits för att få den under kontroll;*

Underrättelsen enligt 1 mom. 1 punkten och sammandraget enligt 2 mom. 2 punkten ska göras på det sätt som Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har fastställt.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten gör en epidemiutredning av alla anmälda epidemimisstankar till THL, regionförvaltningsverket, Valvira och välfärdsområdet med hjälp av RYMY-systemet.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten gör ett sammandrag av de åtgärder som vidtagits för att få situationen under kontroll till regionförvaltningsverket och Valvira. Sammandraget görs efter störningssituationen på en blankett i Vati-systemet över alla andra störningssituationer än de som anmälts till RYMY-systemet. I bilaga 6 presenteras vad som efterfrågas på Vati-blanketten.

3.18 Vattenbehandlingskemikalier och material som används i vattenproduktionskedjan 20 §

20 § 1 mom.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska säkerställa att den hantering av vatten som används för framställning av hushållsvatten är ändamålsenlig och tillräckligt effektiv med hänsyn till råvattnets kvalitet.

Det är i första hand anläggningen som levererar hushållsvatten som ska se till att vattenbehandlingen fungerar, eftersom anläggningen som levererar hushållsvatten ansvarar för kvaliteten på det hushållsvatten som den levererar och tryggheten av hushållsvattnets kvalitet ska grunda sig på identifiering av risker och riskhantering. Enligt 20 § i hälsoskyddslagen kan den kommunala hälsoskyddsmyndigheten vid behov meddela verksamhetsutövaren föreskrifter om kontroll av vattnets kvalitet, riskhanteringsåtgärder samt om desinficering och annan behandling av hushållsvattnet, om detta ska anses nödvändigt med tanke på vattnets hygieniska kvalitet ([stycke 2.11.4](#)).

HsL 18 § innehåller bestämmelser om godkännande av anläggningar som levererar hushållsvatten ([stycke 2.6](#)) och 18 a § om vattendistributionsområdenas

anmälningsskyldighet ([stycke 2.7](#)). Hushållsvatten får inte levereras förrän den kommunala hälsoskyddsmyndigheten har fattat ett positivt beslut om godkännande ([stycke 2.6.2](#)). En verksamhetsutövare som anmäler ett vattendistributionsområde får ofta i samband med behandlingen av anmälan och en eventuell inspektion anvisningar av den kommunala hälsoskyddsmyndigheten för att förebygga sanitära olägenheter ([stycke 2.7.1](#)). Det utgående vattnet ska undersökas för alla parametrar i förordningen om hushållsvatten innan vattenleveransen inleds.

3.18.1 Ämnen som används vid behandling av hushållsvatten

20 § 2 mom.

De ämnen som används för hanteringen av hushållsvatten ska uppfylla åtminstone kraven i SFS-EN-standarderna. Om det inte finns en fastställd standard för ett ämne, ska det uppfylla motsvarande krav som ämnen för vilka en standard är fastställd. När en vattenbehandlingskemikalies lämplighet för sitt användningsändamål bedöms, ska kvaliteten på det vatten som behandlas samt kemikaliens renheter och den behövliga doseringen beaktas.

Förordningen om hushållsvatten och lagen om om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (349/2007) förutsätter att produkter enligt SFS-EN-standarderna används. En produkt enligt standarden bör inte försämra hushållsvattnets kvalitet under normala användningsförhållanden och användningsmängder i fråga om kraven i förordningen om hushållsvatten. Standarderna för vattenbehandlingskemikalier innehåller anvisningar för tillverkare, leverantörer och användare om produkternas tekniska krav samt testmetoder för att fastställa kemikaliernas fysikaliska och kemiska egenskaper. Standarderna innehåller också information om användningen av kemikalierna vid vattenbehandling och anvisningar om lagring och hantering. I den del av standarderna som beskriver renhetskriterierna anges att koncentrationer har angetts för de mest sannolika föroreningarna i produkten, och om produkten innehåller andra föroreningar skall detta meddelas användarna och vid behov myndigheterna. I Finland finns inget godkännandeförfarande för kemikalier för behandling av hushållsvatten. Mer information finns i publikationen [Kemikalier för behandling av hushållsvatten och standardisering](#) (på finska).

I [stycke 2.8](#) redogörs för utsläppande på marknaden och användning av biocidprodukter enligt biocidförordningen.

Kvalitetskraven på hushållsvatten innehåller maximihalter av akrylamid, epiklorhydrin och vinylklorid som används i olika polymerer som tillsätts i vattnet eller som kommer i kontakt med vattnet (hjälpkoagulanter, plaster, ytbeläggningar). Vid doseringen av polymera hjälpkoagulanter ska de kemiska kvalitetskraven i förordningen om hushållsvatten beaktas, eftersom hjälpkoagulanterna kan innehålla rester av akrylamid eller epiklorhydrin.

3.18.2 Material och produkter

20 § 3 mom.

Anläggningar som levererar hushållsvatten ska beakta vattnets kvalitet och framför allt faktorer som påverkar dess aggressivitet vid valet av material och produkter som används i vattenproduktionskedjan. För att förebygga avvikelser som gäller kvaliteten på hushållsvatten och som förorsakas av byggnadens vatteninstallationer kan anläggningar som levererar hushållsvatten ge rekommendationer om de material som används i byggnadens vatteninstallationer.

Vid valet av material och produkter som kommer i kontakt med vattnet (bland annat rör och ytbeläggningar) ska man beakta deras eventuella konsekvenser för hushållsvattnets kvalitet. Enligt miljöministeriets förordning (1047/2017) får vatten som tas från vatteninstallationer inte äventyra hälsan och vattnet får inte ha smak- och luktolägenheter.

Miljöministeriet har för 13 produktgrupper utfärdat [förordningar om väsentliga tekniska krav](#) på byggprodukter med anknytning till byggnaders vatten- och avloppsanordningar. Största delen av dem trädde i kraft 1.1.2020. Två har varit i kraft redan tidigare. Dessutom tilläggs ytterligare två produktgrupper (PE-rör och PE-rörkopplingar). För nationellt produktgodkännande har miljöministeriet också utfärdat [förordningar om typgodkännande för motsvarande produktgrupper](#).

De viktigaste hälsokraven för plastprodukter är uppgifter om råvarans sammansättning och TOC (total mängd organiskt kol) som undersökts från vattnet samt lukt och smak. För metallprodukter är det viktigaste kravet upplösning av bly och kadmium i vatten. Dessutom påverkar kravet på avzinkningshårdighet produkternas korrosion och därigenom upplösningen av metaller i hushållsvattnet.

Epoxihartser används inte bara som beläggning i nya rör utan också till exempel som beläggning i vattencisterner. Den exakta sammansättningen av orga-

niska beläggningar omfattas av produkthemligheten. De kemikalier som används och halterna av dem beror på tillverkaren, så dessa produkters användningssäkerhet ska bedömas separat för varje tillverkare och produkt. För att ytbeläggningarna ska lämpa sig för hushållsvattensystemens produkter krävs alltså en produktspecifik expertbedömning som grundar sig på en säkerhetsgranskning av alla beståndsdelar i beläggningsmaterialet, material- och produkttester samt de gränser för godkännande som experten använder. Ändamålsenligt testade rör och nätverksutrustning som fått sin beläggning på fabriken är säkra.

För att reparationer och ytbeläggningar som görs på platsen ska lämpa sig för hushållsvattensystemen krävs förutom att själva materialens säkerhet säkerställs även att alla arbetsskeden utförs och övervakas på behörigt sätt samt att arbetet slutbesiktas. Det är skäl att kontrollera hushållsvattnets kvalitet med vattenprover innan röret tas i bruk efter saneringen. Till exempel efter epoxibeläggningen av byggnaders vattenledningar ska vattenprov tas efter en separat fastställd tid då vatten inte används så att eventuell upplösning av kemikalier framkommer. I samband med att nätverksdelar som sanerats med epoxibeläggningar tas i bruk rekommenderas att man i vattnet undersöker eventuella epiklorhydrinrester samt bland annat bisfenol A. Mer information finns i publikationen [Renovering av beläggning av vattenledningar](#) (på finska).

Vid ytbeläggningen kan även cementbaserade material användas. Cementbaserade material innehåller oftast också organiska kemikalier som tillsatssämnen eller hjälpämnen, vars exakta sammansättning och halter inte anges i varudeklarationerna. Även dessa produkters lämplighet för användning i dricksvattensystem ska bedömas produktspecifikt.

Anläggningen som levererar hushållsvatten ansvarar för hushållsvattnets kvalitet ända fram till punkten där hushållsvattnet ansluts till fastighetens vattenledning. Anläggningen som levererar hushållsvatten är inte ansvarig om orsaken är fel i fastighetens interna material, konstruktionen och planeringen eller fel i användningen (till exempel vattenledningar som inte används under långa tider).

I januari 2024 utfärdade Europeiska kommissionen närmare bestämmelser om material och produkter som kommer i kontakt med hushållsvatten samt om märkning som ska fogas till produkterna och som visar att produkterna duger för användning i vatteninstallationer som kommer i kontakt med hushållsvatten. Kraven gäller materialens inverkan på vattenkvaliteten, ingen annan lämplighet,

till exempel hållbarhet. Bestämmelserna tillämpas från och med 2026. I nya vatteninstallationer måste man övergå till att använda material med låg blyhalt och blyfria material från och med 2033.

3.19 Desinfektion av hushållsvatten 20 a §

3.19.1 Vatten som tagits från en ytvattenförekomst ska desinficeras

20 a § 1 mom.

Vatten som har tagits från en ytvattenförekomst ska alltid desinficeras innan vattnet används som hushållsvatten. För att minska biprodukter från desinfektionen ska vattnet förbehandlas innan det desinficeras så att koncentrationerna i biprodukterna från desinfektionen inte försämrar hushållsvattnets sanitära kvalitet eller användbarhet.

Vatten som har tagits från en ytvattenförekomst ska alltid desinficeras genom kontinuerlig desinfektion innan vattnet används som hushållsvatten. Med ytvattenförekomst avses enligt 2 § 4 punkten i lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004) en avgränsad och betydande del av ytvattnen, såsom en sjö, ett vattenmagasin, en bäck, å, älv eller kanal, en del av en bäck, å, älv eller kanal, vatten i övergångszon eller en kustvattensträcka. Vatten som tas från dessa ska förbehandlas för att minska förekomsten av skadliga biprodukter vid desinfektion och alltid desinficeras.

Vattentäkt från olika typer av vattenförekomster och eventuell behandling och desinficering av vattnet hör till särdragen hos den anläggning som levererar hushållsvatten. Eventuella störningar i de metoder som används för behandling och desinficering av vatten ska beaktas vid inriktningen av den förebyggande beredskapen och riskhanteringen, vid utarbetandet av vattentjänstverkets beredskapsplan för störningssituationer enligt LVT, den kommunala hälsoskyddsmyndighetens plan för störningssituationer, vid beslut om de parametrar som ska följas upp i programmet för kontrollundersökningar och deras undersökningsfrekvens samt vid bedömningen av verkets egenkontroll enligt förordningen om hushållsvatten.

Vatten som används som hushållsvatten kan också tas från en grundvattenförekomst, med vilken enligt 2 § 5 punkten i lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen avses vatten som utgör en avgränsad förekomst av vatten i porös och genomsläpplig mark- eller berggrund som medger en betydande ström av grundvatten eller uttag av betydande mängder grundvatten. Grundvattnet kan

vara av så god kvalitet att det inte behöver behandlas eller desinficeras. Man bör dock komma ihåg att när grundvattnet mikrobiologiskt förorenas kan sjukdomsalstrande mikrober hamna ända till vattenanvändarna om vattnet inte desinficeras.

Bildande av konstgjort grundvatten kan betraktas som en behandlingsmetod för vatten som tas från en ytvattenförekomst, varvid vattnet ska desinficeras. Å andra sidan kan konstgjort grundvatten på grund av förbehandlingen eller den långa absorptionstiden motsvara grundvatten av god kvalitet, varvid kontinuerlig desinficering inte är nödvändig. För att skydda hälsan och förhindra mikrobiologisk förorening av hushållsvattnet bör hushållsvatten som tillverkats av konstgjort grundvatten desinficeras. Beslutet att inte desinficera konstgjort grundvatten ska grunda sig på en särskilt noggrann riskbedömning och noggranna undersökningar.

Vid en anläggning för grundvatten och konstgjort grundvatten ska man veta om det sker strandabsorption i samband med grundvattentäkt samt mängden vattentäkt som kan inleda strandabsorptionen. Ytvattnet kan påverka grundvattnets kvalitet också i sådana områden där brunnarna är belägna i ett översvämningshotat område. Ytvattnets andel av grundvattnet kan undersökas särskilt genom isotopundersökning av syre och väte, som kan stödjas av bland annat bestämning av upplöst silikat, organiskt kol, temperatur, syre och elkonduktivitet. Man bör komma ihåg att indikatorbakterier som beskriver den mikrobiologiska föroreningen av hushållsvattnet dör snabbare i det vatten som är avsett att infiltreras än egentliga sjukdomsalstrare, såsom virus. Därför kan inte kontrollundersökningarna av den mikrobiologiska kvaliteten på odesinficerat hushållsvatten som tillverkats av konstgjort grundvatten och egenkontrollen enbart grunda sig på de indikatorbakterier som presenteras i förordningen (*E. coli*, intestinala enterokocker och koliforma bakterier), utan risken för sanitära olägenheter orsakade av sjukdomsalstrande mikrober ska undersökas med ytterligare metoder. Enligt tabell 4 i bilaga I till förordningen om hushållsvatten ska *Clostridium perfringens* undersökas om vattnet har tagits från en ytvattenförekomst eller om ytvattnet kan påverka vattnet. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska till programmet för kontrollundersökningar foga de undersökningar som anses nödvändiga för riskbedömningen och riskhanteringen, om de inte undersöks tillräckligt i anläggningens egenkontroll ([stycke 3.7.5](#)).

3.19.2 Beredskap för desinficering

20 a § 2 mom.

Anläggningar som levererar hushållsvatten ska ha tillräckligt kunnande och tillräcklig beredskap för desinfektion av hushållsvatten inom sex timmar från det att anläggningen utifrån egenkontrollen, myndighetskontrollen eller någon annan omständighet får kännedom om en misstanke om att råvattnet eller det levererade hushållsvattnet är mikrobiologiskt förorenat. Anläggningen ska utan dröjsmål informera den kommunala hälsoskyddsmyndigheten om att desinfektionen inleds.

Redan misstanke om förorening av hushållsvattnets kvalitet är en sådan misstanke om en eventuell epidemi som avses i HsL 20 a § ([stycke 2.12](#)) och ska omedelbart anmälas till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten. Misstanke om förorening kan uppstå till exempel om man vid kontrollundersökningar eller anläggningens egenkontroll upptäcker *E. coli*-bakterier, *C. perfringens*-bakterier, intestinala enterokocker eller koliforma bakterier antingen i hushållsvatten eller i anläggningens råvatten, som vanligen inte desinficeras. Förorening kan också misstänkas på grund av en onormal ökning av antalet kolonier av heterotrofa bakterier, eftersom indikatorbakterier inte alltid upptäcks ens i fall av förorening. Även rörbrott kan orsaka misstanke om förorening i synnerhet alltid om nätet blir trycklöst i en situation, liksom även störningar i vattentäkts- och behandlingsanordningarnas funktion. Det finns också skäl att misstänka förorening om vattenanvändarna meddelar att vattenkvaliteten försämrats eller om hälsovårdscentralen meddelar att antalet magsjukapatienter är större än normalt. Anmälan om misstanke kan också komma till anläggningen som levererar hushållsvatten eller till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten från en annan myndighet. Risken för mikrobiologisk förorening ska också beaktas när det sker plötsliga förändringar i vattnets sensoriska eller fysikalisk-kemiska egenskaper, såsom lukt, smak, färg, turbiditet, elektrisk konduktivitet eller oxiderbarhet.

I misstänkta eller konstaterade fall av vattenförorening kan den kommunala hälsoskyddsmyndigheten besluta om ytterligare undersökningar och ökning av undersökningsfrekvensen utan att programmet för kontrollundersökningar behöver ändras. Då kan de ytterligare undersökningarna också vara andra undersökningar än sådana som ingår i den regelbundna tillsynen enligt förordningen om hushållsvatten, såsom undersökningar av sjukdomsalstrande mikrober eller undersökningar av ett ämne som antas förekomma i hushållsvattnet. För undersökningarna är det bra att ha rena kärl som rymmer 15 l vatten som ska undersökas. Den mängd vatten behövs för att undersöka de vanligaste sjukdomsalstrande mikroberna. I Valvira anvisning [Förfaranden för trygghet av hushållsvattnets kvalitet](#) beskrivs förfaringssätt i olika störningssituationer.

Beslut om att inleda en tillfällig desinficering av hushållsvatten kan fattas antingen av anläggningen som levererar hushållsvatten eller av den kommunala hälsoskyddsmyndigheten, som kan bestämma att hushållsvattnet ska desinficeras med stöd av HsL 20 § ([stycke 2.11.4](#)). I brådskande fall kan den tjänsteinnehavare som utför övervakningen meddela en föreskrift om desinficering med stöd av HsL 51 §. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska omedelbart underrättas om en anläggning som levererar hushållsvatten fattar beslut om inledande av desinficering.

En anläggning som levererar hushållsvatten ska ha beredskap och tillräcklig kompetens för desinficering av vattnet, även om kontinuerlig desinficering inte utförs. I praktiken innebär beredskap desinficering med klorkemikalier, med vilka man vid behov också kan desinficera nätverket. Med UV-utrustning kan man desinficera vatten från vattentäkten eller en cistern, men UV-utrustningen kan inte desinficera vatten i nätet eller mikrober från biofilmer i nätet. Desinficeringen ska kunna inledas sex timmar efter det att anläggningen som levererar hushållsvatten får kännedom om misstanke om mikrobiologisk förorening av vattnet.

För att förebygga vattenburna epidemier ska alla anläggningar som levererar hushållsvatten ha tillgång till desinfektionsanordningar eller åtminstone beredskap att genomföra desinficeringen i störningssituationer. Beredskap innebär inte nödvändigtvis att varje anläggning själv måste skaffa desinficeringsanordningar och inleda en bestående desinficering, utan att anläggningarna ska ha åtminstone den kunskap som behövs, kopplingar för inmatning av kemikalier samt en förhandsplan om var man får den nödvändiga desinfektionsanordningen till sitt förfogande. Man måste öva tillräckligt på utförandet av desinficeringen.

Desinficeringsberedskapen kan genomföras till exempel som ett regionalt samarbete mellan anläggningar som levererar hushållsvatten. För att skaffa tillräcklig kompetens kan anläggningarna också till exempel ordna gemensamma övningar och redan på förhand komma överens om samarbete i fråga om personalresurserna. När man planerar användningen av gemensam desinfektionsanordningar bör man beakta att i vissa situationer, till exempel vid en översvämning som gäller ett stort område, är den gemensamma anordningens kapacitet kanske inte tillräcklig eller att det inte går att låna den.

Vattentjänstverket bör göra upp ett detaljerat verksamhetskort för tillfällig desinficering i planen för beredskap för störningssituationer enligt LVT 15 a §. Vattentjänstpoolen har publicerat en handbok om [beredskap för störningssituationer](#)

[vid vattentjänstverk](#). I handboken finns en allmän mall för [verksamhetskort för mikrobiologisk förorening \(Excel\)](#). Verksamhetskortet ska beskriva vilka desinfektionsanordningar och klorkemikalier som används, var de skaffas, var de placeras eller var de finns, vilken doseringen av desinfektionskemikalierna är rätt i olika situationer, hur anordningen används, hur doseringen justeras och hur el-tillförseln till anordningen säkerställs. Desinficeringsberedskapen ska också beskrivas kort i riskhanteringsplanen, där man antecknar var verksamhetskortet finns. I fråga om andra anläggningar som levererar hushållsvatten än vattentjänstverk kan desinficeringsanvisningarna utarbetas i samband med insamlingen och uppdateringen av de uppgifter som behövs för förebyggande beredskap och riskhantering enligt HsL 19 §. I HsL 2 § föreskrivs att verksamheten ska bedrivas så att uppkomsten av sanitära olägenheter i mån av möjlighet förhindras.

För att utreda den ursprungliga situationen och eventuell förorening är det bra att ta prover innan klordesinfektion inleds, men provtagningen får dock inte fördröja inledandet av desinficeringen.

VVY har publicerat handboken Talousveden klooraus (nr 59, 2014). Det finns sammanfattad information om hur man ska agera i störningssituationer i Valvira's anvisningar [Förfaranden för tryggnad av hushållsvattnets kvalitet](#) och om desinficering i anvisningen [Sjukdomsalstrande mikrober](#). THL har publicerat en video på YouTube om [mätning och beräkning av klorhalten i vattenledningsvattnet](#) (på finska). THL har också publicerat en gratis mobilapplikation som heter [Kloorilaskuri](#) (på finska) och med den kan man beräkna den klordos som behövs.

3.20 Riksomfattande sammandrag över hushållsvattnets kvalitet och störningssituationer 21 §

21 § 1 mom.

På grundval av de i 20 § 2 mom. i hälsoskyddslagen avsedda uppgifter som rapporterats till datasystemet ska Institutet för hälsa och välfärd en gång vart tredje år utarbeta ett riksomfattande sammandrag över hushållsvattnets kvalitet och informera om detta.

THL utarbetar vart tredje år ett riksomfattande sammandrag av kvaliteten på hushållsvattnet i de vattendistributionsområden som omfattas av förordningens tillämpningsområde och informerar om detta. Sammandraget grundar sig på resultaten från myndighetstillsynen över hushållsvattnets kvalitet, som har sparats

i datasystemet Vati. Det första sammandraget utarbetas av resultaten för 2023–2025 och torde publiceras som nätpublikation 2026.

21 § 2 mom.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ska en gång vart tredje år sammanställa en riksomfattande sammanfattning av de uppgifter om störningssituationer som avses i 19 § 1 mom. 1 punkten och 2 mom. 2 punkten och utnyttja dem vid uppdateringen av den plan för att trygga hushållsvattnets kvalitet vid olyckor och i andra motsvarande störningssituationer som avses i 8 § 2 mom. i hälsoskyddslagen.

Valvira utarbetar vart tredje år ett riksomfattande sammandrag av den kommunala hälsoskyddsmyndighetens anmälningar om störningssituationer och sammandrag som beskriver de åtgärder som vidtagits för att få störningssituationen under kontroll. Det första sammandraget torde publiceras 2026 på Valviras webbplats. Valvira utnyttjar uppgifterna i sammandragen av störningssituationer och god praxis som observerats i epidemiutredningarna för att uppdatera anvisningarna [Förfaranden för tryggnade av hushållsvattnets kvalitet](#). Med anvisningarna har man verkställt Valviras skyldighet enligt HsL 8 § att utarbeta en plan för att trygga hushållsvattnets kvalitet vid olyckor och andra motsvarande störningssituationer.

3.21 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser 22 §

I social- och hälsovårdsministeriets ändringsförordning 2/2023 om kvalitetskrav på och kontrollundersökning av hushållsvatten föreskrivs att de nya parametrarna för kvalitetskrav ska tas under myndighetstillsyn senast den 12 januari 2026.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska se till att följande parametrar för kvalitetskrav på hushållsvatten inkluderas i det program för kontrollundersökningar som avses i 6 § senast den 12 januari 2026:

- 1) *bisfenol A;*
- 2) *halogenerade ättiksyror;*
- 3) *klorat;*
- 4) *klorit;*

5) *mikrocystin-LR*;

6) *Summan av PFAS*.

Till provtagningsplanerna för alla vattendistributionsområden som omfattas av förordningen om hushållsvatten ska senast 12.1.2026 fogas de nya parametrarna för kemiska kvalitetskrav bisfenol A, klorat, klorit, halogenerade ättiksyror, mikrocystin-LR, PFAS sammanlagt enligt följande:

- Undersökningsskyldigheten för bisfenol A gäller alla vattendistributionsområden.
- PFAS-undersökningsskyldigheten gäller alla vattendistributionsområden.
- Klorat, klorit och halogenerade ättiksyror skall bestämmas om vattnet desinficeras med klor. Förordningen om hushållsvatten preciseras i fråga om klorat och klorit.
- Mikrocystin-LR bestäms om det i råvattnet kan förekomma massförekomster av cyanobakterier.

Provtagningsplanerna för alla vattendistributionsområden som omfattas av förordningen om hushållsvatten ska uppdateras så att de överensstämmer med kraven i förordningen om hushållsvatten från och med januari 2023 och till dem ska de nya parametrarna för kemiska kvalitetskrav fogas senast 12.1.2026. Uppdateringen av provtagningsplanen innebär inte att hela programmet för kontrollundersökningar ses över. Detta görs efter att riskhanteringsplanen har reviderats och godkänts.

Om riskhanteringsplanen inte väsentligt avviker från den tidigare godkända riskbedömningen, kan som godkännande tolkas en anteckning i protokollet över den systematiska inspektionen och inget separat administrativt beslut behöver fattas.

3.21.1 Ikraftträdande av bestämmelserna om ändring av hälsoskyddslagen

En anläggning som levererar hushållsvatten ska se till att en sådan riskhanteringsplan för råvatten som avses i 19 § 2 mom. 1 punkten har utarbetats i enlighet med 19 a § senast den 12 juli 2027 och att en sådan riskhanteringsplan för

systemet för leverans av hushållsvatten som avses i 19 § 2 mom. 2 punkten har utarbetats i enlighet med 19 a § senast den 12 januari 2029.

En anläggning som levererar hushållsvatten kan under de övergångsperioder som avses i 4 mom. vidta riskhanteringsåtgärder enligt den 20 § som gällde vid ikraftträdandet av denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den paragrafen, dock högst till dess att den kommunala hälsoskyddsmyndigheten reviderar sitt program för kontrollundersökningar som gäller regelbunden övervakning av hushållsvatten.

Programmen för kontrollundersökningar som utarbetats före 12.1.2023 ska ses över inom fem år från föregående kontroll. 12.1.2023 och därefter granskade program för kontrollundersökningar ses över minst vart sjätte år. Senast 12.1.2026 ska de nya parametrarna för kemiska kvalitetskrav läggas till i provtagningsplanerna. Anläggningen kan, om den så önskar, utarbeta ett förslag till program för kontrollundersökningar redan innan det befintliga programmets giltighetstid löper ut. Innan programmet för kontrollundersökningar kan granskas ska anläggningen som levererar hushållsvatten ha en riskhanteringsplan för vattenproduktionskedjan. Riskhanteringsplanens avsnitt om råvatten ska vara klart senast 12.7.2027 och avsnittet om leveranssystemet för hushållsvatten 12.1.2029.

4 Statsrådets förordning om riskhantering och egenkontroll inom produktionskedjan för hushållsvatten (7/2023)

4.1 Tillämpningsområde 1 §

Denna förordning tillämpas på riskbedömning och riskhantering inom vattenproduktionskedjan hos anläggningar som levererar minst 10 kubikmeter hushållsvatten per dygn eller för minst 50 personers behov till ett vattendistributionsområde.

Statsrådets förordning om riskhantering och egenkontroll inom produktionskedjan för hushållsvatten (7/2023), det vill säga riskhanteringsförordningen, har utfärdats med stöd av 19 a § 5 mom. i hälsoskyddslagen ([stycke 2.9](#)) och 15 § 5 mom. i lagen om vattentjänster. Riskhanteringsförordningen tillämpas på anläggningar som levererar hushållsvatten och som övervakas med stöd av för-

ordningen om hushållsvatten (1352/2015). Den kommunala hälsoskyddsmyndighetens och verksamhetsutövarens skyldigheter har sammanfattats i bilagorna 1 och 2.

Riskhanteringsförordningen tillämpas alltså inte på offentlig eller kommersiell verksamhet eller på anläggningar som levererar hushållsvatten som omfattas av tillämpningsområdet för förordningen om hushållsvatten i små enheter (401/2001). Däremot gäller de allmänna principerna för riskhantering i 19 § i hälsoskyddslagen alla anläggningar som levererar hushållsvatten, det vill säga även anläggningar som omfattas av tillämpningsområdet för förordningen om hushållsvatten i små enheter samt andra objekt som omfattas av tillämpningsområdet för förordningarna om hushållsvatten ([stycke 2.8](#)).

4.2 Definitioner 2 §

I denna förordning avses med

- 1) *vattentäkt en konstruktion eller anordning från vilken grundvatten, ytvatten eller konstgjort grundvatten leds för att användas som hushållsvatten eller för framställning av hushållsvatten;*

Med vattentäkt avses en enskild brunn avsedd för uttag av grundvatten, ytvatten eller konstgjort grundvatten och därtill anslutna konstruktioner där vatten från olika brunnar blandas sinsemellan. Från vattentäkten leds vatten antingen direkt för att användas som hushållsvatten eller så kan vattnet ledas till en separat vattenbehandlingsanläggning för produktion av hushållsvatten. Vattenbehandling kan också göras vid en vattentäkt, varvid vattentäkten också är en vattenbehandlingsanläggning (se punkt 3).

- 2) *vattentäktsområde det område som behövs för byggande, användning och underhåll av en vattentäkt;*

Med vattentäktsområde avses ett område där vattentäkten byggs och som behövs för drift och underhåll av vattentäkten. På vattentäktsområdet är ofta all annan verksamhet än sådan som gäller uttag, ledning och behandling av vatten och underhåll av konstruktioner förbjuden. Med tanke på riskhanteringen har det ofta bestämts att vattentäktsområdet ska omges av stängsel, eller så rekommenderas kameraövervakning i vattentäktsområdet. Vattentäktsområdet är en del av vattentäktens skyddsområde (se punkt 4), om ett sådant har fastställts.

- 3) *vattenbehandlingsanläggning en konstruktion där vatten behandlas för produktion av hushållsvatten;*
- 4) *skyddsområde för en vattentäkt ett sådant område kring en grundvattentäkt eller ytvattentäkt som avses i 4 kap. 11 § i vattenlagen (587/2011);*

Med skyddsområde för en vattentäkt avses ett sådant område kring en grundvattentäkt eller ytvattentäkt som avses i 4 kap. 11 § i vattenlagen (587/2011). Vattentäktens skyddsområde ska inkluderas i den utredning om markanvändningen, avrinningen, tillrinningsprocesserna och inverkan av mänsklig verksamhet på vattenkvaliteten i tillrinningsområdena för uttagpunkterna som avses i riskhanteringsplanen i riskhanteringsförordningen ([stycke 4.3](#)).

- 5) *tillrinningsområde för en uttagpunkt ett område från vilket vatten rör sig till en uttagpunkt för grundvatten med en viss pumpad mängd eller ett avrinningsområde för ytvatten som påverkar råvattnets kvalitet och där vattnet bildas och rör sig till uttagpunkten;*

Tillrinningsområdet för en uttagpunkt är ett centralt område som ska omfattas av riskbedömning och riskhanteringsåtgärder. Information om tillrinningsområdet för en uttagpunkt behövs när man i riskbedömningen identifierar vilka faror eller tillbud som hotar vattenkvaliteten. Med hjälp av den fastställs om vattnet strömmar från riskområden som hotar grundvattnets eller ytvattnets kvalitet till uttagpunkten eller inte. Pumpmängden påverkar gränsen för tillrinningsområdet för uttagpunkten, eftersom ju mer vatten som pumpas, desto snabbare eller från ett större område rinner vatten till uttagpunkten.

För grundvattenområdets del avser tillrinningsområdet för uttagpunkten det grundvattenområde från vilket grundvattnet rinner till vattentäkten. Det finns olika alternativ för att fastställa tillrinningsområdet för en uttagpunkt. Tillrinningsområdet för en uttagpunkt kan vara en viss avgränsad del av ett grundvattenområde som avses i lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004). Ifrågavarande uttagpunkt i tillrinningsområdet beror på de hydrogeologiska förhållandena samt vattentäktsmängden vid uttagpunkten i fråga. Området kan fastställas till exempel genom att använda flödesekvationer för grundvattnet eller utifrån en hydrologisk kartläggning. Genom att använda flödesmodeller kan man fastställa färdtiden för grundvattnet från riskområdet till grundvattentäkten. De hydrogeologiska kartläggningsmetoderna baserar sig å sin sida på uppgifter från olika kartunderlag, utifrån vilka man kan gestalta grundvattnets strömningsriktning till uttagpunkten samt placeringen av tillrinningsområdets uttagpunkt och dess gränser. Dessutom behövs uppgifter om

jordmånens hydrauliska ledningsförmåga och mängden vatten som pumpas för att fastställa tillrinningsområdet för uttagspunkten.

På samma sätt som för grundvatten avses med tillrinningsområdet för uttagspunkten för en ytvattentäkt den del av vattenförekomsten eller avrinningsområdet från vilken vattnet transporteras till vattentäkten. Vid fastställandet av ytvattentäktens tillrinningsområde kan man använda bland annat SYKEs [riksomfattande indelning i avrinningsområden](#) (på finska) och vattenföringsmodeller för att utreda från vilken del av avrinningsområdet vattnet transporteras till vattentäkten inom vilken tid. För att avgränsa avrinningsområdet kan man använda [verktyget VALUE](#) (på finska), som är avsett för daglig användning för att underlätta uppgifter som kräver information om avrinningsområdet. Avgränsningen av avrinningsområdet som skapats i applikationen kan också sparas i geodataformat för att kopplas till annat geodatamaterial.

Lagstiftningen förutsätter inte att tillrinningsområdet för uttagspunkten fastställs, utan i stället kan man i riskbedömningen använda uppgifter om hela grundvattenområdet för grundvattnets del och i fråga om ytvattnen en expertbedömning av ytvattnets delavrinningsområden som kan påverka råvattnets kvalitet.

I stället för att fastställa tillrinningsområdet för en uttagspunkt kan det av praktiska skäl till exempel i små grundvattenområden vara enklare att använda uppgifter om hela grundvattenområdet. I stora grundvattenområden kan man genom att fastställa tillrinningsområdet för uttagspunkten begränsa riskbedömningen och riskhanteringen till det verkliga område som påverkar vattenkvaliteten. Anläggningen som levererar hushållsvatten ansvarar för fastställandet av tillrinningsområdet för uttagspunkten samt för huruvida det överhuvudtaget fastställs eller om mer omfattande uppgifter om grund- eller ytvattenområden används i riskbedömningen.

För närvarande föreslås det inte att tillrinningsområdet för uttagspunkten ska sparas i de riksomfattande datasystemen. Om anläggningen som levererar hushållsvatten fastställer tillrinningsområdet för uttagspunkten, inkluderas uppgifterna i riskhanteringsplanen, som skickas till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten, miljövårdsmyndigheten och (den regionala) NTM-centralen som bilaga till programmet för kontrollundersökningar ([stycke 3.6.1](#)). Anläggningen som levererar hushållsvatten ansvarar för att förvara och uppdatera kartmaterialet och andra uppgifter om tillrinningsområdets uttagspunkt.

- 6) *fara en biologisk, kemisk, fysikalisk eller radioaktiv agens i vatten eller en annan aspekt av vattnets tillstånd som kan orsaka sanitära olägenheter via hushållsvattnet eller påverka vattnets användbarhet som hushållsvatten;*
- 7) *tillbud en situation som utgör ett hot mot produktionskedjan för hushållsvatten på ett sådant sätt att faran kan realiseras;*
- 8) *risk en kombination av sannolikheten för ett tillbud och de negativa effekterna av en fara;*
- 9) *riskhanteringsåtgärd en åtgärd för att förebygga en fara eller ett tillbud eller för att eliminera eller minska risken för dessa.*

Med riskhanteringsåtgärd avses en åtgärd för att förebygga en fara eller ett tillbud eller för att eliminera eller minska risken för dessa. Riskhanteringsmetoder är att undvika, överföra och minska risker genom skadebekämpning samt att ta risker och fastställa tillräckliga resurser. Enligt WSP-principen bildar riskhanteringsåtgärderna en så kallad flerhindershelhet, där faran eller tillbudet identifieras och riskhanteringsåtgärder riktas mot den/det i ett så tidigt skede som möjligt i vattenproduktionskedjan samtidigt som man förbereder sig på att förebygga faran eller tillbudet även i ett senare skede i vattenproduktionskedjan.

I praktiken kan riskhanteringsåtgärder för att trygga hushållsvattnets kvalitet vara till exempel åtgärder för att förhindra att kvaliteten på råvattnet försämras i tillrinningsområdet för uttagspunkten, övervakning av vattenkvaliteten i vattenproduktionskedjan, effektivisering av vattenbehandlingsmetoderna eller beredskap för detta, kritisk granskning och vid behov ändring av verksamhetssätten vid en anläggning som levererar hushållsvatten, underhåll av anläggningens anordningar och vattenledningsnät samt övervakning av vattentäkten och vattentäktsområdet. Riskhanteringsåtgärderna ska i mån av möjlighet riktas mot hela vattenproduktionskedjan, det vill säga tillrinningsområdet för uttagspunkten, vattentäkt, behandling, lagring och distribution.

4.3 Riskhanteringsplan 3 §

Bestämmelser om utarbetande av en riskhanteringsplan för vattenproduktionskedjan finns i 19 a § i hälsoskyddslagen ([stycke 2.9](#)). Riskhanteringsplanen ska lämnas in till (den regionala) NTM-centralen, den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten och den kommunala hälsoskyddsmyndigheten med beaktande av informationssäkerheten ([stycke 2.9.2](#)).

För att producera de uppgifter som behövs i riskhanteringsplanen kan man använda ett [WSP-webbaserat](#) verktyg. I fråga om små grundvattenanläggningar kan man alternativt använda en [checklista för ett litet vattentjänstverk för att bedöma sårbarheten](#) (på finska).

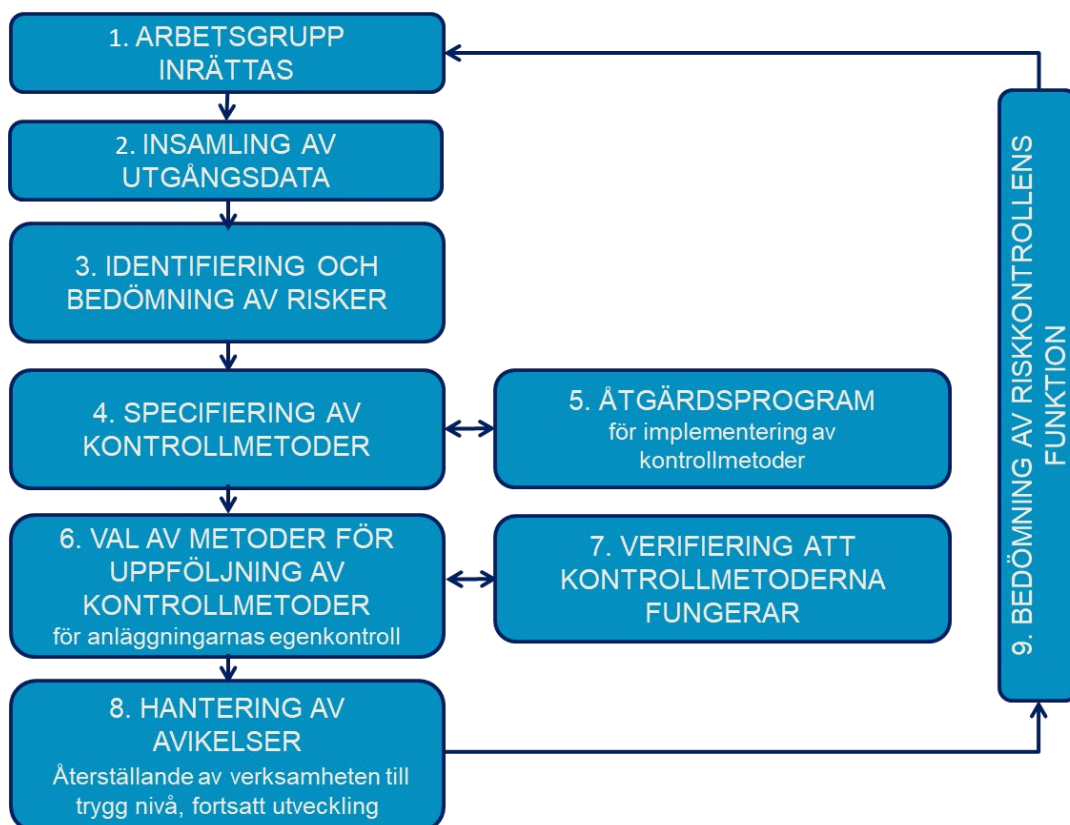

Bild 8 Faser i riskbedömningen och riskhanteringen enligt WSP-principen (Water Safety Plan). WSP är ett system för hantering av risker som hotar hushållsvattnets säkerhet. Syftet med systemet är att säkerställa kontinuerlig tillgång till säkert hushållsvatten.

Checklistan för ett litet vattentjänstverk föreslår inga riskhanteringsåtgärder såsom WSP-verktyget, utan verket ska fastställa hanteringsåtgärderna och egenkontrollen separat och se till att alla uppgifter som enligt 3 § i riskhanteringsförordningen behövs för att godkänna riskbedömningen kan presenteras för den kommunala hälsoskyddsmyndigheten. I planeringen av riskhanteringsmetoderna och egenkontrollen kan man då utnyttja uppgifterna i bilagorna 4 och 5 till publikationen [Underhåll och övervakning av små grundvattenanläggningar](#) (på finska).

I tabell 5 presenteras vilka uppgifter som behövs i riskhanteringsplanen kan produceras med WSP-verktyget.

Tabell 5. I tabellen presenteras de uppgifter som ska ingå i riskhanteringsplanen enligt 3 § i riskhanteringsförordningen (7/2023). Information som markerats med ett kryss kan produceras med WSP-verktyget.

Information som ska ingå i riskhanteringsplanen	Möjlighet att producera information i WSP-verktygets plan (X)
1) sammansättningen av den arbetsgrupp som har deltagit i utarbetandet av riskhanteringsplanen,	X
2) uttagpunkternas läge som geografisk information,	Inkluderas i riskhanteringsplanen till exempel som en separat bilaga som geodatamaterial eller en karta. Placeringarna ska anmälas i datasystemet för miljövårdsinformation. Sekretessbelagd information.
3) en redogörelse för markanvändningen, avrinningen, tillrinningsprocesserna och inverkan av mänsklig verksamhet på vattenkvaliteten i tillrinningsområdena för uttagpunkterna;	X Det krävs ingen separat skriftlig redogörelse, utan man måste utreda vilka uppgifter som samlats in med stöd av vattenvården i SYKEs tjänst Öppen information eller i skyddsplanerna för grundvattenområden. NTM-centralen kan dessutom ha uppgifter som inte finns i tjänsten Öppen information. Uppgifterna kan utnyttjas i riskbedömningen och riskhanteringen som görs med WSP-verktyget eller så kan material som grundar sig på geografisk information utarbetas utifrån dem (bild 9). Sekretessbelagd information.

Information som ska ingå i riskhanteringsplanen	Möjlighet att producera information i WSP-verktygets plan (X)
4) placeringen av vattentäkter, vattentäktsområden, skyddsområden för vattentäkter, vattenbehandlingsanläggningar och vattendistributionsområden som geografisk information eller på en karta,	Det rekommenderas att en separat karta utarbetas (bild 9). Sekretessbelagd information
5) en beskrivning av vattenproduktionskedjan gällande vattentäkt, hantering, lagring och distribution,	X WSP-verktygets processschema Sekretessbelagd information
6) uppgifter om vattenbehandlingskemikalier och materialen i sådana produkter i vattenproduktionskedjan som kommer i kontakt med vatten som produceras till hushållsvatten eller med hushållsvatten;	Anläggningen gör upp en förteckning som bifogas till riskhanteringsplanen över de kemikalier som den använder och produkter som kommer i kontakt med vattnet.
7) en förteckning över identifierade faror och tillbud som hotar hushållsvattnets kvalitet på de delområden inom riskhanteringen som avses i bilaga 1 (till riskhanteringsföreläsningen);	X Sekretessbelagd information
8) en bedömning av de risker för hushållsvattnets kvalitet som de identifierade farorna och tillbudena medför;	X Sekretessbelagd information
9) en förteckning över de riskhanteringsåtgärder som anläggningen använder;	X Sekretessbelagd information

Information som ska ingå i riskhanteringsplanen

Möjlighet att producera information i WSP-verktygets plan (X)

10) en schemalagd åtgärdsplan för införande av nya riskhanteringsåtgärder, om de befintliga riskhanteringsåtgärderna inte är tillräckliga för att eliminera faran eller minska risken till en godtagbar nivå,

X

Sekretessbelagd information

11) plan för egenkontroll som avses i 7 §

X

Om allt som ingår i egenkontrollen enligt 6 § i riskhanteringsförordningen inte framgår av det övervakningsprogram som fås från riskhanteringsverktyget, ska verksamhetsutövaren komplettera övervakningsprogrammet.

Sekretessbelagd information enligt anläggningens prövning

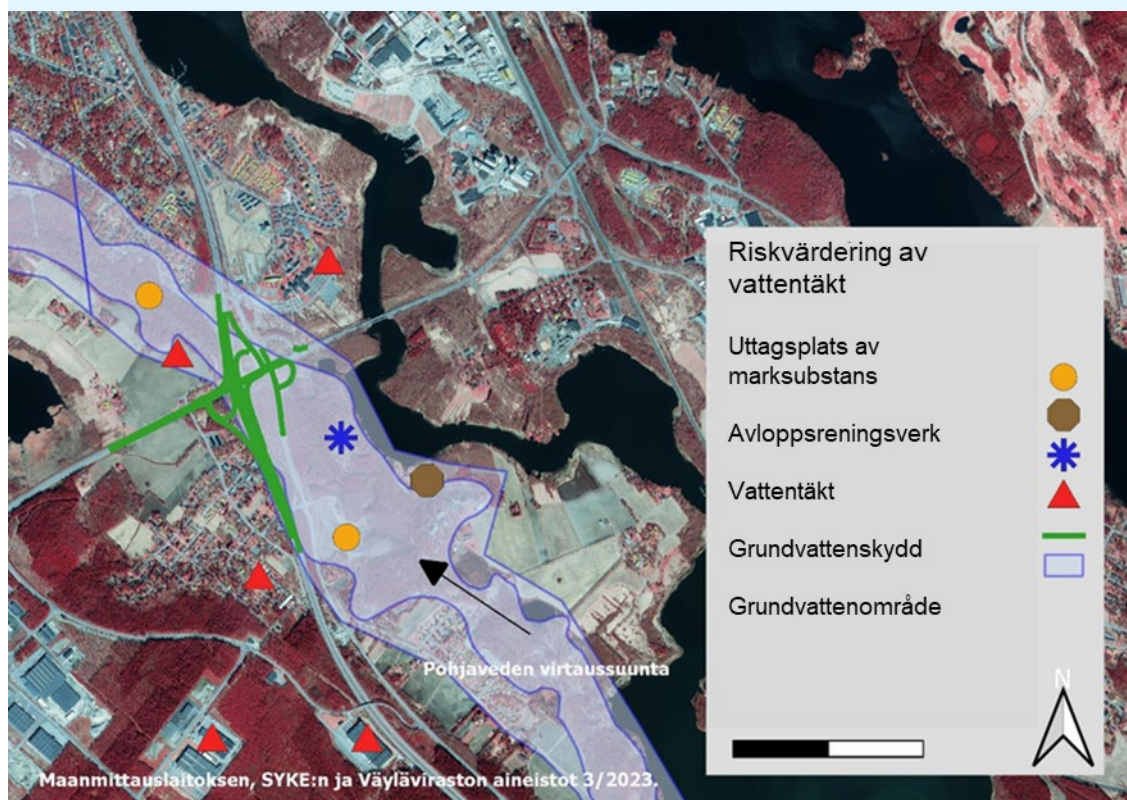

Bild 9. Redogörelsen för markanvändningen, avrinningen, tillrinningsprocesserna och inverkan av mänsklig verksamhet på vattenkvaliteten i tillrinningsområdena för uttagpunkterna som ingår i riskhanteringsplanen som baserar sig på geografiska data kan presenteras som geodatamaterial enligt bilden (Tavastlands yrkeshögskola).

Den riskhanteringsplan som avses i 19 a § i hälsoskyddslagen (763/1994) ska innehålla följande uppgifter:

- 1) sammansättningen av den arbetsgrupp som har deltagit i utarbetandet av riskhanteringsplanen;*

I riskhanteringsplanen presenteras arbetsgruppens sammansättning ([stycke 2.9.1](#)). Enligt 19 a § i hälsoskyddslagen ansvarar anläggningen som levererar hushållsvatten för utarbetandet av riskhanteringsplanen, och planen ska utarbetas i samarbete med den kommunala hälsoskyddsmyndigheten och andra aktörer som är centrala med tanke på riskhanteringen. Sådana aktörer är i synnerhet NTM-centralen (sakkunskap om grundvatten, tillsyn över miljötillstånd, tillsyn över vattentäkt, vattenvård, Enheten för vattentjänster och så vidare) och den kommunala miljövårdsmyndigheten. I 4 § i lagen om vattentjänster föreskrivs att NTM-centralen och den kommunala miljövårdsmyndigheten vid behov deltar inom sina verksamhetsområden i sammanställning av de miljöuppgifter som behövs för sådan riskhantering när det gäller vattenproduktionskedjan som avses i hälsoskyddslagen samt i identifiering av riskhanteringsåtgärder. Enligt prövning kan arbetsgruppen också höra eller inkludera andra intressentgrupper, såsom verksamhetsutövare som eventuellt orsakar fara för vattenkvaliteten, eller aktörer för vilka hushållsvattnets kvalitet är särskilt viktig (bland annat aktörer inom livsmedelsbranschen, sjukhus), aktörer som ansvarar för samordnad kontroll av vattenförekomster (bland annat vattenskyddsföreningen) eller en representant för ett laboratorium som utför vattenundersökningar.

- 2) uttagpunkternas läge som geografisk information;*

Placeringen av uttagpunkterna ska anmälas som geografisk information i SY-KEs datasystem för miljövårdsinformation. I riskhanteringsplanen kan uttagpunkternas placering presenteras till exempel som geodatamaterial eller som en karta som inkluderas i riskhanteringsplanen som bilaga. Dessa är sekretessbelagd information.

- 3) *en redogörelse för markanvändningen, avrinningen, tillrinningsprocesserna och inverkan av mänsklig verksamhet på vattenkvaliteten i tillrinningsområdena för uttagspunkterna;*

Med redogörelse enligt punkt 3 i riskhanteringsplanen avses att man samlar in och bekantar sig med den skriftliga informationen och sakkunnigas information som finns i befintliga datasystem om markanvändningen, avrinningen, tillrinningsprocesserna och inverkan av mänsklig verksamhet på vattenkvaliteten i tillrinningsområdena för uttagspunkterna.

NTM-centralen och den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten har en central roll i identifieringen och riskbedömningen av farorna i tillrinningsområdet för uttagspunkten samt i fastställandet av de riskhanteringsmetoder som ska genomföras i tillrinningsområdet. Basuppgifterna finns i SYKEs tjänst [Öppen information](#) (Hertta), där det dock inte nödvändigtvis finns all information som behövs för riskhanteringen. NTM-centralen har tillgång till sådan information som upprätthålls i SYKEs Pisara-system. Nödvändiga uppgifter om grundvattenområden kan också finnas samlade i skyddsplaner för grundvattenområden.

Utifrån de uppgifter som sammanställts enligt punkt 3 upprättas en förteckning enligt punkt 7 över de faror och tillbud i tillrinningsområdet för uttagspunkten som kan hota hushållsvattnets kvalitet och besvaras WSP-verktygets frågor om vattentäkter, råvatten och vattentäkt. Det är ofta nyttigt och åskådligt att presentera riskfunktionerna som kartor som baserar sig på geografisk information (bild 9). I [stycke 4.2](#) definieras vad som avses med tillrinningsområde för uttagspunkten.

- 4) *placeringen av vattentäkter, vattentäktsområden, skyddsområden för vattentäkter, vattenbehandlingsanläggningar och vattendistributionsområden som geografisk information eller på en karta;*

Ett åskådligt sätt att beskriva vattenproduktionskedjan, vattentäkter, vattentäktsområden, skyddsområden för vattentäkter, vattenbehandlingsanläggningar och vattendistributionsområden är att utarbeta en karta över dem eller presentera objekten i geodataformat på kartunderlag. Rekommendationen är att utarbeta en separat karta (bild 9), som underlättar bland annat planeringen av den kommunala hälsoskyddsmyndighetens myndighetstillsyn och anläggningens egenkontroll. Kartan är sekretessbelagd information.

- 5) *en beskrivning av vattenproduktionskedjan gällande vattentäkt, hantering, lagring och distribution;*

Vid identifiering av faror, riskbedömning och beslut om riskhanteringsmetoder som gäller anläggningens processer (vattentäkt, behandling, lagring och distribution) står anläggningens personal och dess synpunkter i centrum. Identifieringen av faror är mer omfattande om det i workshopparna finns personal med flera olika roller (till exempel ur vattenbehandlingsprocessernas och vattendistributionsnätets synvinkel). Detta gör det också lättare att nå samförstånd som stöd för framtida riskhanteringsåtgärder.

Det är nödvändigt att inkludera beskrivningen av vattenproduktionskedjan i riskhanteringsplanen, eftersom den är en grundläggande åtgärd för riskbedömning och riskhantering enligt WSP-principen. Det är åskådligt att inkludera beskrivningen på en karta som visar vattentäkter, vattentäktsområden, skyddsområden för vattentäkter, vattenbehandlingsanläggningar och vattendistributionsområden (bild 9). Den och beskrivningen av anläggningens vattenbehandlingsprocess kan även produceras som ett processschema med WSP-verktyget (processgraf).

6) uppgifter om vattenbehandlingskemikalier och materialen i sådana produkter i vattenproduktionskedjan som kommer i kontakt med vatten som produceras till hushållsvatten eller med hushållsvatten;

Anläggningen gör upp en förteckning över uppgifter om de kemikalier och produkter som kommer i kontakt med vattnet som den använder. Förteckningen bör innehålla en förteckning över kemikaliernas namn, eventuella CAS-nummer, produktleverantören och uppgifter om hur deras lämplighet för användning i hushållsvatten har säkerställts (standardens nummer, produktens renhets- och kvalitetsnivå, nivå och typ). Mer information om behandlingskemikalierna finns i publikationen [Kemikalier för behandling av hushållsvatten och standardisering](#) (på finska).

I fråga om produkter som kommer i kontakt med vatten upprättar anläggningen en förteckning över produkterna. I förteckningen samlas uppgifter om de material som använts i produkterna och hur produkternas lämplighet för hushållsvatten har säkerställts.

Båda förteckningarna bifogas riskhanteringsplanen. I planen för egenkontroll beskrivs hur lämpligheten för hushållsvatten säkerställs vid anskaffning av nya kemikalier eller produkter.

7) en förteckning över identifierade faror och tillbud som hotar hushållsvattnets kvalitet på de delområden inom riskhanteringen som avses i bilaga 1;

Identifiering av faror och tillbud som hotar vattenkvaliteten ([stycke 4.3.1](#)) är den första åtgärden enligt WSP-principen för att de risker de medför ska kunna bedömas och riskhanteringsåtgärder fastställas (tabell 6).

I [bilaga 1](#) till riskhanteringsförordningen finns en förteckning över de delområden där faror och tillbud som hotar hushållsvattnets hygieniska kvalitet och användbarhet identifieras.

8) en bedömning av de risker för hushållsvattnets kvalitet som de identifierade farorna och tillbuden medför;

Riskbedömningen är vid sidan av beskrivningen av vattenproduktionskedjan, identifieringen av faror och tillbud en central uppgiftshelhet enligt WSP-principen (tabell 6). Denna kan behändigt göras upp med WSP-verktyget (verktygets del "riskrapporter"), som ger risker per processpunkt eller storleksklass, som (båda eller endera) bifogas riskhanteringsplanen.

9) en förteckning över de riskhanteringsåtgärder som anläggningen använder;

Riskhanteringsplanen ska innehålla en förteckning över de riskhanteringsåtgärder som anläggningen har till sitt förfogande (tabell 6). En aktuell förteckning över de riskhanteringsåtgärder som en anläggning har till sitt förfogande underlättar egenkontrollen vid anläggningen som levererar hushållsvatten och myndighetstillsynen. Förteckningen kan behändigt göras med WSP-verktyget (verktygets del "övervakning av hanteringsmetoder"). Åtgärderna bifogas planen för egenkontroll.

10) en schemalagd åtgärdsplan för införande av nya riskhanteringsåtgärder, om de befintliga riskhanteringsåtgärderna inte är tillräckliga för att eliminera faran eller minska risken till en godtagbar nivå;

I riskhanteringsplanen inkluderas en schemalagd åtgärdsplan för införande av nya riskhanteringsåtgärder, om de befintliga riskhanteringsåtgärderna inte är tillräckliga för att eliminera risken eller minska risken till en godtagbar nivå. Detta kan behändigt göras med WSP-verktyget (verktygets del "åtgärdsprogram"). Åtgärdsprogrammet bifogas riskhanteringsplanen och när åtgärden tas i bruk läggs det till i planen för egenkontroll.

Tabell 6. Exempel på riskbedömning och riskhantering av hushållsvattnets kvalitet när det finns ett förorenat markområde i grundvattnets tillrinningsområde. Bokstaven L avser en liten risk, M en risk på medelnivå och H en kritisk risk. Riskhanteringsåtgärder för risker på medelnivå och som bedöms vara kritiska risker övervakas genom egenkontroll. I åtgärdsplanen antecknas till exempel investeringar eller tidskrävande åtgärder som behövs för att effektivisera riskhanteringen. Åtgärderna schemaläggs och ansvaret riktas till utsedda personer.

Fara	Risk (L/M/H)	Hanteringsmetod(er)	Hanteringsmetodens kontroll	Åtgärdsplan
Ett skadligt ämne hamnar i råvattnet	L: Det förorenade markområdet ligger inte i tillrinningsområdet för uttagspunkten eller också är ämnet oskadligt för hälsan	Inga åtgärder	Nej	Inget behov
Ett skadligt ämne hamnar i råvattnet	M: Man vet inte om det förorenade markområdet ligger i tillrinningsområdet för uttagspunkten eller om ämnet är skadligt för hälsan	Övervakningen av råvattnet ökas, man utreder om ämnet är skadligt för hälsan	Övervakning av uppföljningsresultat	Man utreder tillrinningsområdet för uttagspunkten och var det förorenade markområdet ligger
Ett skadligt ämne hamnar i råvattnet	H: Det förorenade markområdet ligger i tillrinningsområdet för uttagspunkten eller ämnet är skadligt för hälsan	Övervakningen av råvattnet intensifieras, skyddspumpning inleds, vattenbehandlingen effektiveras, övervakning av hushållsvattnets kvalitet ökas	Övervakning av uppföljningsresultat, man följer upp att skyddspumpningen och vattenbehandlingen fungerar	Sanering av det förorenade markområdet, sökning av en plats för en ny vattentäkt eller anläggning av ett förbindelsevattenrör

11) Plan för egenkontroll som avses i 7 §.

Planen för egenkontroll är en plan vid anläggningen som levererar hushållsvatten för att följa upp hur riskhanteringsåtgärderna fungerar ([stycke 4.6](#)). Den kan utarbetas åtminstone delvis i WSP-verktyget ([stycke 4.7](#)). I planen för egenkontroll inkluderas de åtgärder som avses i punkt 9 och i fråga om punkt 6 beskrivs hur lämpligheten för hushållsvatten säkerställs vid anskaffning av nya kemikalier eller produkter.

Om det av rapporten "övervakning av hanteringsmetoder" som fås från riskbedömningsverktyget inte framgår allt som ingår i egenkontrollen enligt 6 § i riskhanteringsförordningen, ska verksamhetsutövaren komplettera planen för egenkontroll. Planen för egenkontroll bifogas riskhanteringsplanen. Den hör också till kraven på innehållet i en ansökan enligt 18 § i hälsoskyddslagen. Till programmet för kontrollundersökningar bifogas en riskhanteringsplan med planen för egenkontroll som bilaga. På så sätt bildar planen för egenkontroll, riskhanteringsplanen och programmet för kontrollundersökningar en enhetlig helhet.

3 § 2 mom.

Om ett sådant tillrinningsområde för en uttagspunkt som avses i 1 mom. 3 punkten inte har fastställts, kan i fråga om de uppgifter som avses i den punkten användas de uppgifter som registrerats i det datasystem för miljövardsinformation som avses i 222 § i miljöskyddslagen (527/2014) och som gäller ett grundvattenområde enligt 10 a § i lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004), nedan vattenförvaltningslagen, eller en ytvattenförekomst eller ett delavrinningsområde för en sådan.

Om tillrinningsområdet för uttagspunkten inte har fastställts, kan man i stället för en redogörelse för markanvändningen, avrinningen, tillrinningsprocesserna och inverkan av mänsklig verksamhet på vattenkvaliteten i tillrinningsområdena för uttagspunkterna använda sådana uppgifter om grundvattenområdet eller ytvattens avrinningsområde eller delavrinningsområde som avses i vattenvårdslagstiftningen och som gäller hela vattenförekomsten. Dessa uppgifter har sparats i miljöskyddets datasystem Hertta ([tjänsten Öppen information](#) som upprätthålls av SYKE). Alla uppgifter som behövs för riskhanteringen har dock inte nödvändigtvis sparats i de offentliga uppgifterna. NTM-centralerna har tillgång till dessa icke-offentliga uppgifter som sparats i datasystemet Pisara.

3 § 3 mom:

Informationen i riskhanteringsplanen ska hållas aktuell och planen ska ses över minst en gång vart sjätte år.

En anläggning som levererar hushållsvatten ska hålla uppgifterna i riskhanteringsplanen uppdaterade och planen ska ses över minst en gång vart sjätte år. Med uppdatering av planen avses smärre ändringar i planen. Med översyn av planen avses å sin sida en övergripande granskning av hela planen utifrån en riskbedömning, vilket kan anses förutsätta att beakta åtminstone synpunkterna av den arbetsgrupp som avses i 1 punkten.

3 § 4 mom.:

Bestämmelser om offentlighet och sekretess för handlingar som erhållits och upprättats för riskhanteringsplanen finns i 23 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999).

Riskhanteringsplanen innehåller uppgifter som är sekretessbelagda enligt lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999, nedan offentlighetslagen). Särskilt 3 § 4, 7, 8 och 9 punkten i riskhanteringsförordningen kan innehålla uppgifter som enligt 24 § 1 mom. 7, 8, 17 eller 20 punkten i offentlighetslagen ska klassificeras som sekretessbelagda. När handlingarna behandlas (inklusive distribution och förvaring) ska särskilt 22 § 2 mom. i offentlighetslagen beaktas: "En sekretessbelagd myndighetshandling eller en kopia eller utskrift av en sådan handling får inte företes för eller lämnas ut till utomstående eller med hjälp av en teknisk anslutning eller på något annat sätt företes för eller lämnas ut till utomstående."

4.3.1 Förteckning över identifierade faror och tillbud som hotar hushållsvattnets kvalitet, förordningens bilaga 1

Statsrådets förordning 7/2023, bilaga 1.

Identifiering av faror och tillbud som hotar hushållsvattnets kvalitet

Faror och tillbud som hotar hushållsvattnets hygieniska kvalitet och användbarhet ska identifieras för riskhanteringsplanen inom följande delområden:

1) *tillrinningsområdet för uttagspunkten;*

2) *råvattnets kvalitet;*

- 3) *vattenuttag, inbegripet vattentäktens lokaler och vattentäktssområdet;*
- 4) *vattenbehandling, inbegripet de kemikalier och filtermaterial som används vid den, samt vattenbehandlingsanläggningens lokaler;*
- 5) *vattendistribution, inbegripet vattendistributionsnätet, lagring av vatten och nätläckage;*
- 6) *material och produkter som kommer i kontakt med vatten i vattenproduktionskedjan;*
- 7) *anläggningens verksamhetssätt;*
- 8) *personer som är verksamma i eller besöker ett vattentäktssområde, en vattenbehandlingsanläggning eller konstruktioner som används för lagring i vattenproduktionskedjan,*

För varje delområde ska det identifieras både sådana faror och tillbud som förekommer vid normal anläggningsdrift och faror och tillbud som beror på olika störningssituationer såsom naturfenomen, klimatförändringen eller skador på anordningar.

Vid identifiering av de faror och tillbud i tillrinningsområdet för uttagspunkten som avses i 1 punkten underpunkt 1 kan användas de uppgifter om konsekvenserna av mänsklig verksamhet för vattenkvaliteten som avses i 24 och 25 § i statsrådets förordning om vattenvårdsförvaltningen (1040/2006) samt resultaten av kontrollen av råvattnets kvalitet.

I 1 punkten underpunkt 8 ska det ingå en redogörelse för säkerhetskompetensen hos de personer som arbetar vid anläggningen och utvecklingen av kompetensen samt om säkerställandet av tillförlitligheten hos de personer som arbetar med funktioner som är centrala för tryggheten av hushållsvattnets hygieniska kvalitet vid anläggningen. Bestämmelser om säkerhetsutredning av person finns i säkerhetsutredningslagen (726/2014).

I bilaga 1 till riskhanteringsförordningen presenteras de delområden vars faror och tillbud identifieras och en förteckning över dem tas in i riskhanteringsplanen (3 § 1 mom. 7 punkten). För varje delområde identifieras faror och tillbud i anslutning till både anläggningens normala verksamhet och olika störningssituationer, såsom naturfenomen, klimatförändringen eller skador på utrustningen (tabell 6).

Vid identifiering av faror och tillbud i tillrinningsområdet för uttagspunkten kan de uppgifter om konsekvenserna av mänsklig verksamhet för vattenkvaliteten som avses i 24 och 25 § i statsrådets förordning om vattenvårdsförvaltningen (1040/2006) samt resultaten av kontrollen av råvattnets kvalitet användas. Basuppgifter om dessa finns i SYKE:s tjänst för öppna miljödatasystem (syke.fi/avointieto). Alla uppgifter som behövs för riskhanteringen är dock inte öppna data, utan NTM-centralens hjälp behövs för att sammanställa dem.

Punkt 8 innehåller en tvådelad skyldighet och om anläggningen har en separat säkerhetsplan kan man hänvisa till den till de delar som samma ärenden redan har behandlats. För det första ska identifieringen av faror och tillbud omfatta en utredning av säkerhetskompetensen hos de personer som arbetar vid anläggningen och utvecklingen av den.

Med bestämmelsen avses en kartläggning av om det finns behov av att utveckla personalens kunskaper och färdigheter i anslutning till informationssäkerhet och annan säkerhetskompetens. Utredningen kan till exempel innehålla en beskrivning av introduktionen av ny personal, en sammanställning av den utbildning som vattenverket tidigare ordnat eller beställt samt en plan för framtiden. För det andra bedöms i utredningen tillförlitligheten hos dem som arbetar med centrala funktioner. Syftet är att säkerställa att personalen inte medför risk för uppsåtlig skadegörelse på hushållsvattnet. Den som gör riskbedömningen ska identifiera och bedöma de uppgifter där en sådan risk kan orsakas. Om anläggningen identifierar sådana uppgifter ska en utredning göras om hur tillförlitligheten hos de personer som arbetar med dessa uppgifter säkerställs. Kravet omfattar såväl anläggningens som en eventuell serviceproducents personal.

Under vissa förutsättningar kan en säkerhetsutredning av en persons tillförlitlighet begäras av skyddspolisen. Bestämmelser om säkerhetsutredningar av personer och förutsättningarna för dem finns i [säkerhetsutredningslagen \(726/2014\)](#). Andra instanser har inte rätt att utreda personens uppgifter. Skyddspolisen beslutar också i sista hand om det finns förutsättningar för en säkerhetsutredning av en person. Arbetsgivaren ska alltså inte på egen hand börja utreda personalens tillförlitlighet eller på annat sätt bedöma personalriskerna utifrån personen.

Den utredning som ska ingå i beskrivningen av skyddsarrangemangen innebär i praktiken att vattenverkets säkerhetskritiska uppgifter och aktörer identifieras till exempel i form av en lista samt, om sådana har identifierats, en beskrivning av metoderna för att hantera skyddsarrangemangen och egenkontrollen av dem. Identifiering av uppgifter och aktörer innebär att personalgrupperna identifieras,

till exempel ekonomiförvaltning, processpersonal, stödåtgärder och så vidare, och att metoderna för att hantera säkerheten för varje funktion eller funktionsgrupp beskrivs. I utredningen kan till exempel ingå en beskrivning av tillträdes- och användarrättigheterna eller en beskrivning av kompetenskraven. Utredningen kan till exempel innehålla en beskrivning av de åtgärder som vidtas i samband med rekryteringsprocessen (säkerställande av examensbevisens äkt-het, telefonsamtal till referenspersoner och så vidare). Utredningen i sig inne-håller ingen bedömning av personerna, utan en beskrivning av hur risken hante-ras.

Utredningen kan vara mycket begränsad och ska inte innehålla säkerhetskritisk information, personuppgifter eller annan information som omfattas av personer-nas dataskydd. Vid utarbetandet av utredningen ska man absolut följa lagen om integritetsskydd i arbetslivet (759/2004). Arbetsgivaren får behandla endast så-dana personuppgifter som är relevanta med tanke på arbetstagarens anställ-ningsförhållande och som hänför sig till skötseln av parternas rättigheter och skyldigheter i anställningsförhållandet eller till de förmåner som arbetsgivaren erbjuder arbetstagarna eller som beror på arbetsuppgifternas speciella karaktär. Man inte avvika från relevanskravet med arbetstagarens samtycke.

4.4 Riskbedömning 4 §

Vid riskbedömningen bedöms sannolikheten för alla faror och tillbud som avses i 3 § 1 mom. 7 punkten och de eventuella sanitära olägenheter som de orsakar via hushållsvattnet eller olägenheter som påverkar hushållsvattnets användbar-het.

I riskbedömningen ska det ingå en redogörelse för hur följande faktorer i fråga om vattenförekomster som används som råvattenkällor har beaktats vid riskbe-dömningen:

- 1) den karaktärisering av vattenförekomsten som avses i 5 § 1 mom. 1 punkten i vattenförvaltningslagen, den inverkan av mänsklig verksamhet som avses i 2 punkten i det momentet och resultaten av den övervakning av vatten som avses i 7 punkten i det momentet;*
- 2) den skyddsplan för grundvattenområdet som avses i 10 e § i vattenförvalt-ningslagen;*
- 3) de skyddsområdesbestämmelser för vattentäkten som avses i 4 kap. 12 § i vattenlagen.*

Riskbedömningen motsvarar 8 punkten i den riskhanteringsplan som föreskrivs i 3 § 1 mom., det vill säga en bedömning av den risk för hushållsvattnets kvalitet som identifierade faror och tillbud medför. Vid riskbedömningen bedöms sannolikheten för alla faror och tillbud som identifierats enligt 3 § 1 mom. 7 punkten och de eventuella sanitära olägenheter som de orsakar via hushållsvattnet eller olägenheter som påverkar hushållsvattnets användbarhet. Riskbedömningen kan göras med det webbaserade [WSP](#)-verktyget.

I riskbedömningen ska man beakta de betydande belastningar som har identifierats i planeringen av vattenvården och som påverkar vattnets status samt statusbedömningen och belastningsinventeringen, utifrån vilka man kan identifiera centrala faktorer som påverkar vattenkvaliteten. Dessa uppgifter finns i SYKEs tjänst Öppen information och hos NTM-centralerna.

Från WSP-verktyget kan man direkt spara eller skriva ut förteckningar (riskrapporter) över de uppskattade riskernas storlek antingen indelat enligt riskens plats eller betydelse (bild 8, punkt 3 och tabell 6). Förteckningen kan fogas till riskhanteringsplanen som sådan eller redigeras. Riskrapporten kan också användas för att utarbeta regelbunden myndighetstillsyn över en anläggning som levererar hushållsvatten, anläggningens egenkontroll, anläggningens beredskapsplan och den kommunala hälsoskyddsmyndighetens plan för störningssituationer.

I riskbedömningen ingår en utredning om hur bestämmelserna om vattentäkens skyddsområde, den skyddsplan för grundvattenområdet som avses i 10 e § i vattenförvaltningslagen samt resultaten av uppföljningen av särdragen och statusen hos de vattenförekomster som används som råvattenkälla (tillgängliga i SYKEs tjänst Öppen information) har beaktats i riskbedömningen. Bestämmelser om fastställande och övervakning av vattenförekomsternas särdrag finns i vattenvårdslagstiftningen. I varje vattenförvaltningsområde hör det till NTM-centralens uppgifter att utarbeta en utredning om vattnens särdrag, göra utredningar om människans inverkan på vattnen och ordna övervakningen av vattnen och göra upp ett övervakningsprogram för vattnen (1299/2004 5 §).

Skyddsplanen för grundvattenområden är en viktig del av riskhanteringen för råvatten, eftersom den ofta innehåller uppgifter och åtgärdsrekommendationer som är väsentliga med tanke på riskhanteringen.

4.5 Riskhantering 5 §

Anläggningar som levererar hushållsvatten ska på grundval av den riskbedömning som gjorts i enlighet med 4 § fastställa riskhanteringsåtgärder för att säkerställa hushållsvattnets hygieniska kvalitet och användbarhet och identifiera de aktörer som är ansvariga för åtgärderna. Syftet med åtgärderna är i första hand att eliminera de faror och tillbud som avses i 3 § 1 mom. 7 punkten och i andra hand att minska den risk för hushållsvattnets kvalitet som de medför.

Om en riskbedömning som utförts i enlighet med 4 § förutsätter nya riskhanteringsåtgärder som en anläggning som levererar hushållsvatten ansvarar för, ska anläggningen göra upp en plan enligt 3 § 1 mom. 10 punkten för att införa dessa åtgärder. När de nya riskhanteringsmetoderna har införts ska anläggningen lägga till dem i den förteckning som avses i 3 § 1 mom. 9 punkten.

Anläggningen som levererar hushållsvatten fastställer riskhanteringsåtgärderna för att trygga hushållsvattnets hygieniska kvalitet och användbarhet och identifierar de aktörer som ansvarar för åtgärderna. Fastställandet av riskhanteringsåtgärder är en av de viktigaste åtgärderna inom riskhanteringen. Syftet med riskhanteringsåtgärderna är i första hand att eliminera de faror och tillbud som avses i 3 § 1 mom. 7 punkten och som hotar hushållsvattnets kvalitet och i andra hand att minska den risk för hushållsvattnets kvalitet som de medför. I riskhanteringsplanen avses med faror och tillbud punkt 9, det vill säga en förteckning över de riskhanteringsåtgärder som verket använder.

För varje identifierad risk på minst medelnivå ska man sträva efter att fastställa en hanteringsåtgärd genom vilken sannolikheten för risken eller den skadliga följden av risken kan minskas (bild 8, punkt 4 och tabell 6). Om det inte finns någon hanteringsmetod för den identifierade risken som kan tas i bruk med rimliga åtgärder eller om hanteringsmetoden inte minskar risken tillräckligt, ska förverkligandet av den identifierade risken beaktas i anläggningens beredskapsplan och den kommunala hälsoskyddsmyndighetens plan för störningssituationer. Man kan välja riskhanteringsmetoder i WSP-verktygets exempellistor eller hitta på dem själv. Från verktyget fås också en förteckning över de riskhanteringsåtgärder som är förknippade för respektive risk och som kan inkluderas i riskhanteringsplanen. I verktyget kan man också separat märka ut de faror och tillbud vars riskhantering inte anses vara på en tillräcklig nivå och som således ska beaktas i anläggningens beredskapsplan för störningssituationer och i den kommunala hälsoskyddsmyndighetens plan för störningssituationer.

Anläggningen som levererar hushållsvatten ska göra upp en i 3 § 1 mom. 10 punkten avsedd schemalagd plan för införande av riskhanteringsåtgärder, om riskbedömningen förutsätter nya riskhanteringsåtgärder som anläggningen ansvarar för. Även dessa fås från WSP-verktyget (åtgärdsprogrammet). När nya riskhanteringsmetoder har tagits i bruk, lägger anläggningen till dem i den förteckning över de riskhanteringsåtgärder som anläggningen använder och som avses i 3 § 1 mom. 9 punkten.

Alla åtgärder som identifierats i riskhanteringen kontrolleras inte av den anläggning som levererar hushållsvatten. Sådana åtgärder är till exempel åtgärder för att förhindra att råvattnet försämras i tillrinningsområdet för uttagspunkten. Anläggningen som levererar hushållsvatten ska lämna in riskhanteringsplanen till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten, (den regionala) NTM-centralen och den kommunala miljövårdsmyndigheten för att nämnda myndigheter ska kunna beakta planen i sina myndighetsåtgärder och i vattenvården. Bestämmelser om åtgärdsprogrammet för vattenvården och de uppgifter som ska ingå i det finns i 12 § i vattenförvaltningslagen och i 24 och 25 § i statsrådets förordning om vattenvårdsförvaltningen (1040/2006).

Om en checklista för ett litet vattentjänstverk för att bedöma sårbarheten används för att identifiera faror, ska anläggningen som levererar hushållsvatten fastställa riskhanteringsmetoderna separat och se till att alla uppgifter som behövs för att godkänna riskhanteringsplanen och i 3 § i riskhanteringsförordningen kan presenteras för den kommunala hälsoskyddsmyndigheten. Enligt HsL 20 § ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten godkänna den riskhanteringsplan som avses i 19 a § ([stycke 2.11.1](#)). En förteckning över riskhanteringsmetoderna finns på sidorna 4–7 i bilaga 5 och i bilaga 7 till publikationen [Underhåll och övervakning av små grundvattenanläggningar](#) (på finska).

4.6 Egenkontroll hos anläggningar som levererar hushållsvatten 6 §

Med egenkontroll avses skyldigheten enligt 2 § 2 mom. i hälsoskyddslagen för den som utövar verksamhet som påverkar livsmiljön, såsom en anläggning som levererar hushållsvatten, att identifiera de risker i verksamheten som orsakar sanitär olägenhet, att övervaka de faktorer som påverkar dem och att utöva verksamheten så att uppkomsten av sanitära olägenheter så långt som möjligt förhindras. Enligt 19 § i hälsoskyddslagen ska de allmänna principerna för riskhantering beaktas i alla aktörers egenkontroll. I 19 a § 4 mom. i hälsoskyddslagen föreskrivs att en anläggning som levererar hushållsvatten ska beakta risk-

hanteringsplanen i sin egenkontroll, och i 20 § i lagen att den kommunala hälso- skyddsmyndigheten regelbundet ska övervaka att anläggningen som levererar hushållsvatten har tillräcklig egenkontroll.

Antalet analyser i egenkontrollen påverkas av bland annat vattenproduktionskedjan, funktioner i tillrinningsområdet för uttagspunkten och andra lokala förhållanden, kvaliteten på det råvatten som används, mängden levererat hushållsvatten, verksamhetens art och omfattning, vattenbehandlingsmetoderna samt vattnets uppehållstid i nätet. Egenkontrollen påverkas också av om hushållsvattnet härstammar från en egen vattentäkt eller om det köps någon annanstans.

En del av egenkontrollåtgärderna kan produceras med WSP-verktyget (rapporten övervakning av hanteringsmetoder). Åtgärder för egenkontroll presenteras också i publikationen [Underhåll och övervakning av små grundvattenanläggningar](#) (på finska) bilaga 5 (sidorna 4–7).

Om anläggningen som levererar hushållsvatten också är en företagare som bedriver livsmedelsverksamhet enligt 5 § 2 mom. 3 och 9 punkten i livsmedelslagen (297/2021) (fysisk eller juridisk person som ansvarar för att säkerställa att kraven i livsmedelslagstiftningen iakttas i ett livsmedelsföretag som står under dess tillsyn), ska till programmet för kontrollundersökningar fogas uppgifter om den kontroll av vattenkvaliteten som ingår i den plan för egenkontroll som avses i 15 § i livsmedelslagen. Livsmedelsverket styr (lokala) livsmedelstillsynsmyndigheter som övervakar egenkontrollen av vattnet i livsmedelslokalerna. Egenkontrollen av vattnet hos livsmedelsföretagare som är kunder inom vattendistributionsområdet för en anläggning som levererar hushållsvatten behöver alltså inte beskrivas i programmet för kontrollundersökningar vid anläggningen som levererar hushållsvatten.

6 § 1 mom.

Syftet med egenkontroll av den anläggning som levererar hushållsvatten är att:

1) säkerställa att vattenbehandlingen är ändamålsenlig;

Allmänna anvisningar kan inte ges om de parametrar som väljs till egenkontrollen och deras bestämningsfrekvenser, utan de ska övervägas enligt varje anläggnings särdrag. Syftet med egenkontrollen är att säkerställa att hushållsvattnet är förenligt med bestämmelserna och att kvaliteten hålls god ända till anslut-

ningspunkten för vattenanvändarens tomtledning. Prover som gäller vattenkvaliteten inom egenkontrollen kan tas från platser som anläggningen som levererar hushållsvatten anser vara bäst och utföras med metoder som anläggningen som levererar hushållsvatten anser vara bäst. Enligt 17 § i hälsoskyddslagen ska hushållsvatten och varmt bruksvatten vara oskadliga för hälsan och användbara för sitt ändamål ([stycke 2.3](#)). Vatten som är avsett att användas som hushållsvatten ska vid behov behandlas och desinficeras så att det inte medför sanitär olägenhet. För att kontrollera att behandlingsmetoderna fungerar kan man till exempel använda parametrarna i tabell 7. Till anläggningens egenkontroll hör också kontroll av kvaliteten av vatten i cisterner (tabell 8).

Vid valet av provtagningsplatser för egenkontrollens nätverksprover ska man beakta att de täcker de objekt där det utifrån erfarenhet finns skäl att övervaka vattenkvaliteten noggrannare eller där det finns vattenanvändare som är särskilt kritiska med tanke på vattenkvaliteten eller som kompletterar den information som tillsynsundersökningarna ger. Vid nätprovtagningen kan fastigheternas kranar, brandposter eller vattencisterner användas. Provtagningsplatsen ska vara sådan att det är möjligt att ta ett representativt prov. Ett representativt prov från en vattencistern kan kräva en provtagningskran i stället för att provet tas från cisternens yta med en kanna. Det kan vara viktigt att kontrollera vattenkvaliteten både på cisternens yta och djupare i cisternen, eftersom vattnet kan avlagras och dess kvalitet kan förändras. Med en desinficerad provtagare kan provet tas även djupare. I vattencisterner ska man också kontrollera vattenkvaliteten på cisternens yta. När ett prov tas från vattencisternen ska man försäkra sig om att provet tas av det vatten som kommer från cisternen och inte av det vatten som går dit.

Om de resultat från egenkontrollen som beskriver vattenbehandlingsens ändamålsenlighet regelbundet skickas till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten, avtalas om inlämnandet av resultaten till exempel i programmet för kontrollundersökningar. Dessutom antecknas grunderna för varför resultaten av egenkontrollen lämnas in. Resultaten från egenkontrollen kan bli många, varvid det inte är ändamålsenligt att skicka alla resultat till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten.

Tabell 7. Exempel på parametrar som lämpar sig för kontroll av hur olika behandlingsmetoder fungerar.

Metod	Parametrar
Fällning och klarning	pH, färgtal, turbiditet, KMnO ₄ -tal/TOC/UV-absorbans som kontinuerlig mätning, beroende på fällningskemikalien: järn, aluminium, sulfat, klorid
Filtrering	färgtal, turbiditet, järn, mangan, heterotrofiskt antal kolonier
Alkalisering	pH, alkalitet, koldioxid, hårdhet, järn, (mangan)
Avlägsnande av järn och mangan	pH, syre, järn, mangan
Desinficering	heterotrofiskt antal kolonier, koliforma bakterier, klorhalt
Hårdhetsjustering	pH, koldioxid, alkalitet, hårdhet

Tabell 8. Exempel på parametrar som lämpar sig för kontroll av vattencisterner och vattenledningsvatten.

Objekt	Parametrar
Vattencisterner och vattenledningsvatten	utseende, temperatur, lukt, smak, turbiditet, färg, pH, elektrisk ledningsförmåga, total mängd klor (om vatten kloreras), järn, koliforma bakterier, <i>E. coli</i> , heterotrofiskt antal kolonier 22 °C, mögel
Ibruktagande av ett nytt eller sanerat nätverk	utseende, lukt, turbiditet, pH, total mängd klor (för att säkerställa urlakning av klor som används för desinficering), koliforma bakterier, <i>E. coli</i> , heterotrofiskt antal kolonier 22 °C

2) *säkerställa att de befintliga riskhanteringsåtgärderna fungerar;*

Uppföljningen av hur riskhanteringsåtgärderna fungerar hör till anläggningens egenkontroll och det lönar sig att i mån av möjlighet koppla den till den normala och kontinuerliga driften och kontrollen av verksamheten. WSP-verktyget ger den del av egenkontrollen med vilken man följer upp hur riskhanteringsåtgärderna fungerar (rapporten övervakning av hanteringsmetoder), eftersom man i fråga om den ibruktagna riskhanteringsmetoden måste definiera hur man säkerställer att metoden fungerar (bild 4 punkt 6 och tabell 6).

Exempel på riskhanteringsåtgärder i planen för egenkontroll:

- I anläggningens egenkontroll tas klorfenolprover från grundvattenområdets kontrollrör X den första måndagen varannan månad. Anläggningsman Virtanen kontrollerar vid ett vattentäktsbesök varje vecka att skyddspumpningen fungerar.
- Anläggningsman Virtanen kontrollerar att gallret i ventilationsöppningen i övre vattencisternen är i skick i samband med vattencisternbesöket en gång i månaden.
- Anläggningsman Virtanen kontrollerar en gång per dag att anordningen för avlägsnande av fällning fungerar.
- Virtanen kontrollerar varje vecka att pH-mätaren och Uv-desinfektionsanordningen i vattentäkten fungerar.

3) *i vattenproduktionskedjan övervaka de faktorer som påverkar de faror och tillbud som anges i 3 § 1 mom. 7 punkten och den risk för hushållsvattnets kvalitet som de medför;*

Faktorer i vattenproduktionskedjan som påverkar faror och tillbud samt medför risker för hushållsvattnets kvalitet ska övervakas regelbundet och systematiskt. Riskerna ska identifieras och bedömas som en del av anläggningens normala verksamhet. Enligt 15 § i lagen om vattentjänster ska vattentjänstverket känna till riskerna i fråga om mängden råvatten som det använder eller kvaliteten på det samt skicket på sina anordningar.

4) *förebygga tillbud och störningssituationer som äventyrar hushållsvattnets hygieniska kvalitet;*

Egenkontrollen i sig förebygger störningar när eventuella faror identifieras i tid och man kan reagera på dem innan de orsakar störningar i hushållsvattnets

kvalitet. Om det inte finns någon hanteringsmetod för den identifierade risken som kan tas i bruk med rimliga åtgärder eller om hanteringsmetoden inte minskar risken tillräckligt, ska förverkligandet av den identifierade risken beaktas i anläggningens beredskapsplan och i störningssituationer.

5) identifiera nya faror och tillbud som hotar hushållsvattnets kvalitet.

Riskhanteringsplanen ska uppdateras alltid när nya faror identifieras. Nya faror kan identifieras till exempel genom att följa verksamhetsmiljön, utöka forskningsdata eller undersöka parametrar som normalt inte har undersökts tidigare. Riskhanteringsplanen ska ses över om den risk som nya identifierade faror medför bedöms vara på medelnivå eller kritisk. Samarbetet med intressentgrupper är viktigt för att identifiera nya faror ([stycke 1.2](#) och [stycke 1.3](#)).

6 § 2 mom.

I egenkontrollen ingår:

1) inspektioner av anläggningens drift, vattentäkt, vattentäktsområde, vattenbehandlingsanläggning och övriga verksamhetsmiljö;

Egenkontroll av anläggningens verksamhetsmiljö innebär granskning av verksamhetsmiljöns ändamålsenlighet och renlighet, kontroll, registrering och beaktande av hur vattentäktens inhägnad, låsning, larmsystem eller kameraövervakning fungerar i anläggningens verksamhet. Till anläggningens verksamhetsmiljö hör bland annat vattentäktsområdet, de områden som anläggningen äger och deras infrastruktur.

2) övervakning av skicket hos utrustning för uttag, behandling, lagring och distribution av vatten;

Egenkontroll kan också omfatta kontroll av vattentäktssbrunnarnas skick, övervakning av hur olika vattenbehandlingsprocesser fungerar, mätningar av nätens tryckkretsar, bedömningar av spolningsbehovet samt kartläggningar av skicket på anordningar, cisterner, ventiler och nät, det vill säga många åtgärder i anslutning till anläggningens underhåll och egendomsförvaltning. Vattencisternerna besöks regelbundet och i samband med besöket kontrolleras skicket på vattencisternens konstruktioner (till exempel takkonstruktionernas täthet, konstruktioner som medför brandfara) och rengöringsbehovet.

3) den övervakning av råvattnets kvalitet som avses i bilaga 2;

I [bilaga 2](#) till riskhanteringsförordningen föreskrivs om de förteckningar ur vilka de i 6 § 2 mom. 3 punkten avsedda parametrarna för övervakning av råvatten som väljs på basis av resultaten från riskbedömningen väljs. Innehållet i bilaga 2 beskrivs i [stycke 4.8.1](#). I 15 § 2 mom. i lagen om vattentjänster föreskrivs att anläggningen är skyldig att se till att undersökningsresultaten om råvatten registreras i det datasystem som avses i 222 § i miljöskyddslagen. Anläggningen ska se till att laboratoriet har de uppgifter om observationsplatserna som behövs för att laboratoriet ska kunna skicka resultaten direkt till det datasystem som avses i miljöskyddslagen ([stycke 4.8](#)).

4) övervakning av kvaliteten på behandlat vatten och vatten som distribueras i vattendistributionsnätet, om detta är ändamålsenligt;

Tyngdpunkten i kvalitetskontrollen av hushållsvatten ligger på egenkontrollen vid anläggningen som levererar hushållsvatten, så utgångspunkten är att övervakningen alltid är ändamålsenlig. Anläggningen ska kontinuerligt leverera hushållsvatten enligt förordningen om hushållsvatten. Genom myndighetstillsynen säkerställer myndigheten att hushållsvattnets kvalitet uppfyller kraven i förordningen och inte orsakar sanitär olägenhet.

Genom egenkontroll kan man reagera på exceptionella situationer till exempel om vattenanvändarna har gjort anmälningar om vattenkvaliteten, till exempel fällning. Då kan det vara nödvändigt att övervaka järnhalten och göra regelbundna spolningar av nätverket. Egenkontroll kan också behövas för att säkerställa vattenkvaliteten i cisterner.

5) övervakning av de i bilaga 3 avsedda parametrar som ska övervakas särskilt.

4.6.1 Parametrar som ska övervakas särskilt, bilaga 3 till förordningen

Enligt bilaga 3 till riskhanteringsförordningen ska egenkontrollen vid en anläggning som levererar hushållsvatten omfatta så kallade parametrar som ska övervakas särskilt, åtgärdsgränserna för dem och övervakning av parametrarna. Parametrar som ska övervakas särskilt enligt bilaga 3 är turbiditet, somatiska kolifager, 17-beta-östradiol och nonylfenol.

4.6.1.1 Turbiditet

Riskhanteringsförordningen, bilaga 3, 3.1. Turbiditet

Åtgärdsgränsen för turbiditet efter filtrering är 0,3 NTU (nefelometrisk turbiditet-senhet) i 95 % av proven och 1 NTU i enskilda prover. Åtgärdsgränsen tillämpas inte på grundvatten där turbiditeten orsakas av järn eller mangan.

Anläggningar som levererar hushållsvatten och där filtrering av fasta ämnen i vattnet ingår i vattenbehandlingsprocessen ska övervaka turbiditeten i enlighet med den minimiundersökningsfrekvens som anges i tabell 1.

Tabell 1. Minimifrekvens för undersökning av turbiditet enligt mängden vatten som levereras från vattenbehandlingsanläggningen till vattendistributionsområdet eller som produceras inom vattendistributionsområdet per dygn (m^3/dygn).

Vattenmängd (m^3/dygn)	Minimiundersökningsfrekvens
under 1 000	varje vecka
1 000–10 000	varje dag
över 10 000	kontinuerligt

Turbiditeten ska övervakas genom egenkontroll om anläggningen som levererar hushållsvatten i sin vattenbehandlingsprocess har filtrering som avlägsnar fasta ämnen. Med filtrering avses en sådan vattenbehandlingsmetod vars syfte är att avlägsna suspenderat material från vattnet. Med filtrering avses inte till exempel vattenbehandlingsmetoder avsedda för avlägsnande av järn eller mangan eller kalkstensfiltrering vars syfte är att alkaliera vattnet. Tillverkningen av konstgjort grundvatten i sig anses inte vara filtrering som avlägsnar fasta ämnen enligt bilaga 3 till riskhanteringsförordningen utan en ökning av grundvattnets vattenavgivningskapacitet. Om anläggningarna för konstgjort grundvatten har en filtreringsbehandling som avlägsnar fasta ämnen i det vatten som tas efter absorptionen, ska turbiditeten övervakas vid egenkontrollen.

I tabell 1 i bilaga 3 till riskhanteringsförordningen föreskrivs om minimiundersökningsfrekvensen för turbiditet enligt den vattenmängd som levereras från vattenbehandlingsanläggningen till vattendistributionsområdet per dygn eller produceras inom vattendistributionsområdet (m^3/dygn). Åtgärdsgränsen för turbiditet efter filtrering är 0,3 NTU (nefelometrisk turbiditetsenhet) i 95 % av proven och 1 NTU i enskilda prover. Anläggningen som levererar hushållsvatten bestämmer själv var och med vilka metoder turbiditeten mäts efter filtreringen. Det förnuftigaste vore att undersöka turbiditeten i vattnet som kommer ut i nätet. I tabell 4 i

bilaga 1 till förordningen om hushållsvatten anges som kvalitetsmål för turbiditeten ingen onormal förändring och godtagbar för användarna.

4.6.1.2 Somatiska kolifager

Riskhanteringsförordningen, bilaga 3, 3.2 Somatiska kolifager

Åtgärdsgränsen för somatiska kolifager i råvatten är 50 plackbildande enheter (PMU) per 100 ml. För övervakningen kan standardmetoderna SFS-EN ISO 10705–2 och ISO 10705–3 tillämpas.

Anläggningar som levererar hushållsvatten ska övervaka somatiska kolifager i råvatten, om det är motiverat på grundval av en riskbedömning. Om mängden somatiska kolifager överskrider åtgärdsgränsen ska mängden undersökas efter vattenbehandlingsprocessen. Med hjälp av log-reduktion ska det bedömas huruvida risken för att patogena virus inte elimineras är tillräckligt under kontroll.

En anläggning som levererar hushållsvatten ska kontrollera somatiska kolifager i råvattnet, om det utifrån riskbedömningen är motiverat. Vid riskbedömningen bör man fundera på samma saker som vid bedömningar av föroreningar av tarmursprung, eftersom somatiska kolifager är virus av *Escherichia coli*-bakterier. Somatiska kolifager måste undersökas när en riskbedömning visar att det är möjligt att föroreningar av tarmursprung från människor eller djur hamnar i råvattnet. Sådana fall är till exempel eventuella läckage i avloppsnätet i tillrinningsområdet för grundvattnets uttagpunkt eller utsläpp av renat avloppsvatten i avrinningsområdet för ytvattnets uttagpunkt.

Kolifagerna hålls länge livsdugliga i vattnet och klarar grund av sin lilla storlek vattenreningsprocesserna bättre än bakterier. Genom att fastställa somatiska kolifager kan man bättre än med indikatorbakterier bedöma hälsorisker orsakade av intestinala virus, såsom norovirus, i processerna för tillverkning av hushållsvatten.

4.6.1.3 17-beta-östradiol och nonylfenol

Riskhanteringsförordningen, bilaga 3, 3.3 Kemiska parametrar

Anläggningar som levererar hushållsvatten ska övervaka de parametrar som avses i tabell 2, om det är motiverat på grundval av en riskbedömning. Kvantifieringsgränsen för den övervakningsmetod som tillämpas ska vara lägre än åtgärdsgränsen för parametern i tabellen.

Koncentrationen av parametrar ska övervakas i råvattnet. Om koncentrationen av en parameter i råvattnet är högre än åtgärdsgränsen i tabell 2 ska övervakning också ske för att fastställa hur de vattenbehandlingsmetoder som anläggningen använder minskar koncentrationen av parametern i vattnet.

Tabell 2. Kemiska parametrar och åtgärdsgränser för dem.

Parameter	Åtgärdsgräns (ng/l)	Anmärkning
Parameter		
17-beta-östradiol	1	1
Nonylfenol	300	2

(1) Parameterns CAS-nummer är 50-28-2 och dess EU-nummer enligt Europeiska unionens kemikalielagstiftning är 200-023-8.

(2) Parameterns CAS-nummer är 84852-15-3 och dess EU-nummer enligt Europeiska unionens kemikalielagstiftning är 284-325-5. Tidigare har också motsvarande nummer för parametern, CAS 25154-52-3 och EU 104-40-5, använts. För bestämning av en parameter kan standardmetoden SFS-EN ISO 18857-2 tillämpas.

En anläggning som levererar hushållsvatten ska kontrollera 17-beta-östradiol och nonylfenol i råvattnet, om det enligt riskbedömningen är motiverat. Det mesta av det beta-östradiol som kommer ut i vattenmiljön och som härstammar från människan släpps ut i avloppsvattnet från sjukhus och stora tätorter och det som härstammar från djur kommer från jordbruk och slakterier. Östradiolpreparat används i stor utsträckning vid hormonbehandling av människor och till en del också vid behandling av djur.

Nonylfenol används för närvarande endast för att tillverka målfärg, men innan användningsbegränsningarna trädde i kraft användes det i tvätt- och rengöringsmedel, vid processning av textil och läder samt vid tillverkning av massa och papper. På grund av den omfattande tidigare användningen har stora mängder kommit ut i synnerhet i vattenmiljön, där de är långsamt bionedbrytbara och kan ansamlas i vissa organismer. I Finland har nonylfenoler och etoxilater upptäckts i renat avloppsvatten från reningsverk för kommunalt avloppsvatten, i slam och i sippervatten från avstjälningsplatser.

6 § 3 mom.:

Anläggningar som levererar hushållsvatten ska bevara uppgifterna om de inspektioner som ingår i egenkontrollen och resultaten av övervakningen i tillräcklig omfattning och lägga fram dem för den kommunala hälsoskyddsmyndigheten på dess begäran.

Det är bra att dokumentera handlingar i anslutning till egenkontrollen, såsom drifts- och underhållsjournaler, i tillräcklig omfattning för att säkerställa en högklassig riskhantering i anläggningens drift och verksamhet. Med hjälp av uppgifterna från egenkontrollen och resultaten av övervakningen kan den kommunala hälsoskyddsmyndigheten uppfylla sin skyldighet enligt 20 § 1 mom. 3 och 4 punkten i hälsoskyddslagen att se till att anläggningens egenkontroll är tillräcklig och att anläggningen genomför sin riskhanteringsplan ([stycke 2.11.2](#)).

I egenkontrollen vid en anläggning som levererar hushållsvatten kan det dock dagligen samlas en betydande mängd egenkontrollresultat, varav det inte är ändamålsenligt att presentera alla för den kommunala hälsoskyddsmyndigheten. Därför har man i paragrafen använt ordalydelsen i tillräcklig omfattning om bevarande av uppgifter och resultat. Anläggningen och den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kommer sinsemellan överens om vad som avses med tillräcklig omfattning.

4.7 Plan för egenkontroll 7 §

Anläggningar som levererar hushållsvatten ska utarbeta en plan för egenkontroll som är specifik för vattenproduktionskedjan och som beskriver de åtgärder som ingår i egenkontrollen.

Planen för egenkontroll ska hållas uppdaterad och den ska ses över i samband med översynen av riskhanteringsplanen.

Fokus i kvalitetskontrollen av hushållsvatten är egenkontrollen i de anläggningar som levererar hushållsvatten, eftersom de oavbrutet ska leverera hushållsvatten i enlighet med hushållsvattenförordningen. Egenkontrollen och myndighetstillsynen utgör en helhet som säkerställer hushållsvattnets kvalitet. Genom myndighetstillsynen säkerställer myndigheten att hushållsvattnets kvalitet uppfyller kraven i förordningen och inte orsakar sanitär olägenhet.

Egenkontroll är en plan vid anläggningen som levererar hushållsvatten för att övervaka hur riskhanteringsåtgärderna fungerar och planen för egenkontroll kan

utarbetas åtminstone delvis med WSP-verktyget. Om allt som ingår i egenkontrollen enligt 6 § i riskhanteringsförordningen inte framgår av det övervakningsprogram för egenkontroll som fås från riskhanteringsverktyget, ska verksamhetsutövaren komplettera det.

Att hålla planen för egenkontroll uppdaterad innebär små årliga tekniska ändringar. Planen för egenkontroll ses över i samband med att riskhanteringsplanen ses över minst vart sjätte år.

4.8 Övervakning av råvattnets kvalitet i egenkontrollen 8 §

Övervakningen av råvattnets kvalitet kan göras vid en övervakningspunkt inom tillrinningsområdet för en uttagpunkt, vid uttagpunkten eller i det råvatten som leds till vattentäkten. Om koncentrationen av en parameter inte ändras vid vattenbehandlingen eller vattendistributionen, kan också övervakning som utförts senare i produktionskedjan för hushållsvatten betraktas som en del av övervakningen av råvattnets kvalitet.

Utöver vad som i 6 § 2 mom. 3 punkten föreskrivs om övervakning av råvattnets kvalitet finns det bestämmelser om kontroll av ytvatten som tas för hushållsbruk i 9 § 4 mom. i statsrådets förordning om ämnen som är farliga och skadliga för vattenmiljön (1022/2006).

De uppgifter som behövs för riskhanteringen ska beaktas i den egenkontroll som verksamhetsutövaren utför med stöd av hälsoskyddslagen. När riskhanteringsplanen utarbetas fattas beslut om vilka, hur och hur ofta olika parametrar undersöks i råvattnet. I övervakningen kan man också utnyttja undersökningar som gjorts med stöd av vattenvården, det vill säga man behöver inte nödvändigtvis undersöka alla parametrar själv. Innan en ny vattentäkt byggs ska man i råvattnet redan i planeringsskedet undersöka alla vattenkvalitetsparametrar enligt förordningen om hushållsvatten och utreda om vattnets kvalitet lämpar sig för hushållsvatten.

Med råvatten avses ytvatten, grundvatten, konstgjort grundvatten, strandabsorberat vatten eller havsvatten som används för framställning av hushållsvatten före behandling ([RP 196/2022 rd](#)). Övervakningen av råvattnets kvalitet är en del av riskbedömningen, men också en riskhanteringsmetod för att man ska kunna reagera på eventuella förändringar i råvattnets kvalitet i tid.

NTM-centralen inkluderar de förebyggande åtgärder och åtgärder för att minska riskerna som fastställts utifrån riskhanteringen i åtgärdsprogrammen för vattenvården, om det är ändamålsenligt. Bestämmelserna om åtgärdsprogrammen för vattenvården ingår i vattenvårdslagstiftningen. Eftersom (den regionala) NTM-centralen enligt vattenförvaltningslagen har en central ställning i planeringen av vattenvården och eftersom NTM-centralen är tillsynsmyndighet enligt miljöskyddslagen och vattenlagen är det viktigt att NTM-centralen deltar i riskbedömningsarbetet i anslutning till råvattnets kvalitet.

Anläggningen som levererar hushållsvatten väljer de parametrar som ska kontrolleras i råvattnet på basis av riskhanteringen i den vattenproduktionskedja som avses i hälsoskyddslagen. Närmare information om riskhanteringen finns i [stycke 4.8.1](#). I 15 § 2 mom. i lagen om vattentjänster föreskrivs att anläggningen är skyldig att se till att undersökningsresultaten om råvatten registreras i det datasystem som avses i 222 § i miljöskyddslagen. Resultaten av råvattenkontrollen samt plats- och egenskapsuppgifterna om de uttagspunkter och observationsplatser i anslutning till dem ska lämnas in till det datasystem för miljövårdsinformation som avses i miljöskyddslagen. Anläggningen som levererar hushållsvatten ska se till att resultaten av kontrollerna skickas direkt från laboratorierna till datasystemet för miljövårdsinformation som upprätthålls av SYKE. Anläggningen ansvarar för att se till att laboratoriet har de uppgifter om observationsplatsen som behövs för att lämna in informationen, och om informationen det inte finns, tar anläggningen reda på dessa hos NTM-centralen. I fråga om de provtagningsplatser där dessa uppgifter inte kunde verifieras ska man kontakta den vederbörande ansvarsperson för vattentjänsterna vid NTM-centralen eller anläggningen och komplettera uppgifterna i de uppgifter som skickas till laboratoriet.

Undersökningarna av parametrarna ska utföras av ett laboratorium/en aktör som kan föra ovan nämnda uppgifter till systemet [på det sätt som dataöverföringen förutsätter](#) (på finska). I överföringsfilformaten vyh och xml är Plats_Id, platsens Kod och Grundvattenområdets kod identifierande uppgifter, beroende på vilken typ laboratoriet använder. När avtalet ingås ska man komma överens med laboratoriet om hur uppgifterna ska skickas.

En utomstående användare, till exempel anläggningens eget laboratorium, kan av grundad anledning ansöka om användarkoder med vilka man via en certifierad förbindelse kan överföra vyh- och dat-överföringsfiler samt XML-filer direkt till önskat datasystem. Mer information om det krävda [dataöverföringssättet](#) (på finska) finns på Finlands miljöcentrals webbplats.

Det är viktigt att resultaten av den riskbaserade övervakningen av råvattnets kvalitet sparas i informationssystemet dels för att myndigheterna ska kunna utnyttja uppgifterna i sin myndighetsverksamhet och anläggningarna i sin egen riskhantering och dels för att resultaten av råvattenkontrollen ska inkluderas i de informationshelheter som görs tillgängliga för EU:s organ. Enligt 15 § i lagen om vattentjänster ska anläggningen underrätta den kommunala miljövårdsmyndigheten, den kommunala hälsoskyddsmyndigheten och närings-, trafik- och miljöcentralen om onormala förändringar upptäcks i de parametrar som kontrolleras i råvattnet.

4.8.1 Övervakning av råvattnets kvalitet, bilaga 2 till förordningen

Anläggningar som levererar hushållsvatten ska på grundval av resultaten från riskbedömningen i förteckningarna över följande parametrar välja de parametrar som ska övervakas i råvatten:

- 1) parametrar för mikrobiologiska och kemiska kvalitetskrav på hushållsvatten med stöd av 17 § i hälsoskyddslagen;*
- 2) parametrar som ska övervakas särskilt enligt avsnitt 3.2 och 3.3 i bilaga 3;*
- 3) grundvattenförorenande ämnen och miljökvalitetsnormerna för dem enligt tabell A) i bilaga 7 till statsrådets förordning om vattenvårdsförvaltningen; ([1040/2006](#))*
- 4) ämnen som identifierats som ämnen som är farliga och skadliga för vattenmiljön enligt tabell C1) i bilaga 1 till statsrådets förordning om ämnen som är farliga och skadliga för vattenmiljön; ([1022/2006](#))*
- 5) ämnen som vid ett nationellt förfarande har fastställts som skadliga för vattenmiljön enligt tabell D) i bilaga 1 till statsrådets förordning om ämnen som är farliga och skadliga för vattenmiljön; ([1022/2006](#))*
- 6) andra sådana parametrar och naturligt förekommande ämnen som anknyter till identifiering av faror och tillbud som avses i 3 § 1 mom. 7 punkten i denna förordning och som kan härstamma från tillrinningsområdet för uttagspunkten.*

Undersökningsresultat som med stöd av annan lagstiftning registrerats i det datasystem som avses i 222 § i miljöskyddslagen kan användas vid övervakningen av råvattnets kvalitet.

En sammanställning av parametrarna i förteckningarna i punkterna 3–5 finns i bilaga 6. De parametrar om vilka föreskrivs i förordningen om hushållsvatten har strukits från parametrarna i bilaga 6.

Uppgifter som är nödvändiga för valet av de parametrar som ska övervakas är till exempel uppgifter om grundvattenområdets och dess tillrinningsområdes hydrologi, hydrogeologiska egenskaper, vattnets kemiska kvalitet och mängd samt konsekvenser som beror på mänsklig verksamhet och som kan medföra en risk för hushållsvattnets kvalitet.

De uppgifter som behövs för riskbedömningen har samlats i olika datasystem. Via miljöförvaltningens datasystem [Öppen information - syke.fi](https://syke.fi) hittas olika karttjänstplattformar, en laddningstjänst för geodata samt basuppgifter som sparats i miljöskyddets datasystem, såsom uppgifter om vattenkvaliteten, avgränsningar av grundvattenområden samt uppgifter i anslutning till vattenvården. Uppgifter om grundvatten och vattnens status finns också på vesi.fi-tjänstens webbplats. Goda informationskällor är åtgärder under olika planeringsperioder inom vattenvården, där man kan hitta bland annat tips om ämnen som behöver övervakas särskilt i varje grundvattenområde.

Strukturutredningar av grundvattenområden är också en viktig informationskälla i fråga om områdets hydrogeologi. När man gör en riskbedömning lönar det sig att bekanta sig med strukturutredningen för området, om en sådan har gjorts. Strukturutredningarna hittas i Geologiska forskningscentralens söktjänst <https://hakku.gtk.fi/> (på finska och engelska) genom att använda till exempel grundvattenområdets namn som sökkriterium.

Det finns mycket information om riskhantering och den har sparats på olika ställen. Alla uppgifter som behövs i riskhanteringen är inte heller nödvändigtvis öppen information. Därför föreskrivs i 4 § i lagen om vattentjänster att NTM-centralen och den kommunala miljövårdsmyndigheten vid behov deltar i sammanställning av de miljöuppgifter som behövs för riskhantering när det gäller vattenproduktionskedjan samt i identifieringen av riskhanteringsåtgärder.

Vid identifieringen av faktorer och situationer som orsakar fara för vattenkvaliteten i tillrinningsområdet för uttagspunkten och bedömningen av hurdan risk de medför för hushållsvattnets kvalitet kan man använda en för vattenvården gjord granskning av konsekvenserna av mänsklig verksamhet och uppgifter om betydande belastning på vattenförekomsterna. Riskerna kan antas ha ökat om det har skett förändringar i markanvändningen i området eller om det har etablerats

ny verksamhet i området, såsom industri. I de parametrar som väljs för egenkontroll ska man beakta bland annat nitrat, pesticider och mikrober, om det i tillrinningsområdet för uttagspunkten finns intensivt jord- eller skogsbruk, och de särskilda kemiska föreningar som avses i vattenvårdslagstiftningen (se bilaga 6), om det i området finns verksamheter från vilka kemikalierna i fråga kan hamna i vattenförekomsten.

Enligt 10 e § i vattenförvaltningslagen kan kommunen utarbeta en skyddsplan för ett grundvattenområde. Det är inte obligatoriskt att utarbeta en skyddsplan och den utarbetade skyddsplanen har inga rättsverkningar. Skyddsplanen är dock en viktig del av riskhanteringen för råvatten, eftersom den ofta innehåller uppgifter och åtgärdsrekommendationer som är viktiga med tanke på riskhanteringen. För en del av grundvattenområdena har ingen skyddsplan utarbetats eller så är den inte uppdaterad eller tillräckligt omfattande. Utarbetandet och uppdateringen av skyddsplaner är redan nu en åtgärd i åtgärdsprogrammen för vattenvården, och behovet av att utarbeta en skyddsplan som ett eventuellt åtgärdsförslag för riskhanteringen i fråga om råvatten kan främja utarbetandet av planer.

Enskilda kontroller av råvattnets kvalitet som grundar sig på tillstånd för vattentäkt, där man även riskbaserat har beaktat kontrollen av grundvattnets kvalitet vid vattentäkten och ibland också i grundvattenområdet, är viktiga uppgifter när riskhanteringsplanen utarbetas.

Det rekommenderas att pesticider undersöks omfattande i vattnet från varje ny vattentäkt ([stycke 3.4.1](#)). Pesticider ska i regel alltid undersökas i hushållsvatten som levereras av anläggningar som använder ytvatten som råvatten, om det inte är helt säkert att pesticider inte har använts i avrinningsområdet i fråga. I utredningarna har bland annat odlingar, plantskolor, bangårdar, vägrenar, golfbanor och begravningsplatser identifierats som riskobjekt.

Vid grundvattenanläggningar lönar det sig att ta ett prov från det vatten som kommer till verket per vattentäkt. Vid grundvattenanläggningen ska man veta om det sker strandabsorption i samband med grundvattentäkt samt mängden vattentäkt som eventuellt kan inleda strandabsorptionen. Ytvattnet kan åtminstone tidvis påverka grundvattnets kvalitet också i sådana områden där brunnarna är belägna i ett översvämningshotat område.

Anläggningen ska veta om ytvattnet påverkar kvaliteten på det grundvatten som används som råvatten. Oplanerad strandabsorption kan utgöra en risk för vattenkvaliteten. Ytvattnets andel av grundvattnet kan undersökas särskilt genom

isotopundersökning av syre och väte, som kan stödjas av bland annat bestämning av upplöst silikat, organiskt kol, temperatur, syre och elkonduktivitet. Egenkontrollen av grundvattnets kvalitet kan omfatta allmänna indikatorer, såsom AOX- och VOC-bestämningar, om råvattenkällan är belägen i ett område där risken för strandabsorption är stor eller det finns anledning att misstänka att det tidigare har funnits förorenande verksamheter i området.

Vid en anläggning för konstgjort grundvatten är det bra att i första hand ta prover för egenkontrollen av det vatten som kommer till anläggningen samt vid behov av det vatten som absorberas.

Vid ytvattenanläggningar undersöks åtminstone kvaliteten på råvattnet som kommer till anläggningen. I statsrådets förordning om ämnen som är farliga och skadliga för vattenmiljön (1022/2006, 9 § och bilaga 2) föreskrivs om kontrollfrekvensen. Vid beslut om övervakningsfrekvensen beaktas både naturens och människans inverkan på ytvattnet.

4.9 Överskridande av åtgärdsgränsen för parametrar som ska övervakas särskilt i råvatten 9 §

Om råvattnet innehåller en större mängd av en parameter som avses i avsnitt 3.2 i bilaga 3 än den åtgärdsgräns som fastställts för parametern ska den anläggning som levererar hushållsvatten undersöka mängden av parametern efter vattenbehandlingen eller i hushållsvattnet och med hjälp av log-reduktion bedöma om risken för att sjukdomsalstrande virus kommer ut i hushållsvattnet är under tillräcklig kontroll.

Om råvattnet innehåller en högre koncentration av en parameter som avses i avsnitt 3.3 i bilaga 3 än den åtgärdsgräns som fastställts för parametern ska den anläggning som levererar hushållsvatten undersöka koncentrationen av parametern efter vattenbehandlingen eller i hushållsvattnet.

På sådana undersökningar av behandlad vatten eller hushållsvatten som avses i 1 och 2 mom. tillämpas 49 a § i hälsoskyddslagen.

4.9.1 Somatiska kolifager

Enligt avsnitt 3.2 i bilaga 3 till riskhanteringsförordningen ska en anläggning som levererar hushållsvatten undersöka mängden somatiska kolifager i egenkontrollen efter vattenbehandlingen eller i hushållsvattnet, om mängden soma-

tiska kolifager i råvattnet överskrider åtgärdsgränsen, och med hjälp av log-reduktion bedöma huruvida risken för att sjukdomsalstrande virus kommer ut i hushållsvattnet är tillräckligt under kontroll.

Om man upptäcker mer kolifager än åtgärdsgränsen (50 plackbildande enheter per 100 ml) ska somatiska kolifager bestämmas efter vattenbehandlingen. För att bestämma effektiviteten av log-reduktionen kan man använda koncentration av en större vattenvolym. För en beräkningsmässig granskning kan man använda ett [verktyg för att bedöma reduktionseffekten av sjukdomsalstrare i vattenproduktionskedjan](#) (på finska). Med hjälp av log-reduktion bedöms huruvida risken för att patogena virus inte elimineras är tillräckligt under kontroll. Hanteringen av risken för att virus ska tränga igenom kan betraktas vara under kontroll i tillräcklig omfattning om reduktionseffektiviteten är minst 4 logaritmer (99,99 %), och inga somatiska kolifager kan påvisas i det hushållsvatten som leds ut i nätet.

Om somatiska kolifager undersöks efter vattenbehandlingen eller i hushållsvattnet, tillämpas 49 a § i hälsoskyddslagen på undersökningarna och undersökningarna utförs i ett laboratorium som godkänts av Livsmedelsverket med en ackrediterad metod och dessa resultat sparas i Vati-systemet. Resultaten av egenkontrollen av somatiska kolifager som undersöks efter vattenbehandlingen eller i hushållsvattnet behandlas på samma sätt som resultat av myndighetstillsynen enligt programmet för kontrollundersökningar. Det bör inte finnas somatiska kolifager som kan påvisas i hushållsvattnet.

4.9.2 17-beta-östradiol och nonylfenol

Om halten 17-beta-östradiol eller nonylfenol i råvattnet överskrider den föreskrivna åtgärdsgränsen (17-beta-östradiol 1 ng/l, nonylfenol 300 ng/l), skall anläggningen som levererar hushållsvatten undersöka halten av parametern efter vattenbehandlingen eller i hushållsvattnet. Om koncentrationen i råvattnet överskrider åtgärdsgränsen ska övervakning också ske för att fastställa hur de vattenbehandlingsmetoder som anläggningen använder minskar koncentrationen av parametern i vattnet.

Om 17-beta-östradiol eller nonylfenol undersöks efter vattenbehandlingen eller i hushållsvattnet, tillämpas 49 a § i hälsoskyddslagen på undersökningarna och undersökningarna utförs i ett laboratorium som godkänts av Livsmedelsverket med en ackrediterad metod och dessa resultat sparas i Vati-systemet. Resultaten av egenkontrollen av 17-beta-östradiol eller nonylfenol som undersöks efter

vattenbehandlingen eller i hushållsvattnet behandlas på samma sätt som resultat av myndighetstillsynen enligt programmet för kontrollundersökningar.

16 § i lagen om vattentjänster gäller alla anläggningar som levererar hushållsvatten inom tillämpningsområdet för förordningen om hushållsvatten. Om 17-beta-östradiol, nonylfenol eller somatiska kolifager upptäcks vid anläggningarna efter vattenbehandlingen eller i hushållsvattnet, skall vattentjänstverket ge tillräcklig information om kvaliteten på det hushållsvatten som verket levererar.

5 Hälsoskyddsförordningen (1280/1994)

5.1 Anmälan och dess innehåll 4 §

En anmälan enligt 13 § i hälsoskyddslagen (763/1994) skall göras skriftligen till hälsoskyddsmyndigheten i den kommun på vars område verksamheten skall idkas.

I den anmälan om vattendistributionsområde som avses i 18 a § i hälsoskyddslagen ska de uppgifter som avses i 8 § i denna förordning anges. Punkterna 5–7 i nämnda paragraf gäller endast sådana verksamhetsutövare som själva tar eller behandlar vatten. Om ägaren av en vattentäkt eller vattencistern som är i gemensam användning inte har ett FO-nummer, behöver den uppgift som avses i 2 punkten i den paragrafen inte ingå i anmälan.

Anmälningsskyldigheten om ett nytt vattendistributionsområde eller ett därtill anslutet tätortsområde gäller alla anläggningar som levererar hushållsvatten, även sådana i HsL 18 § avsedda anläggningar vars verksamhet har godkänts (bilaga 2). Information om anmälan om vattendistributionsområde finns i [stycke 2.7](#). Verksamhetsutövaren och vattentäktens eller vattencisternens ägare skall också göra en skriftlig anmälan om väsentlig ändring av verksamheten.

En ny verksamhetsutövare och ägare till vattentäkter eller vattencisterner ska anmäla verksamheten eller bytet av verksamhetsutövare till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten. När verksamhetsutövarens juridiska person byts ut (i praktiken byte av FO-nummer), är det fråga om en ny aktör. Av denna nya aktör krävs en ny anmälan enligt 13 § i hälsoskyddslagen senast 30 dagar innan verksamheten inleds. Om ägaren till en vattentäkt eller vattencistern i gemensam användning inte har ett FO-nummer, behöver FO-numret inte ingå i anmälan.

Hushållsvatten kan tas med egna anordningar också från andra ställen än vattentäkten, till exempel från nätet som hör till en anläggning som levererar hushållsvatten. En sådan verksamhetsutövare kan till exempel vara en verksamhetsutövare som ordnar distributionen av hushållsvatten till ett storevenemang. Även en sådan verksamhetsutövare ska göra en anmälan enligt HsL 13 §.

I den anmälan om vattendistributionsområdet som avses i 18 a § i hälsoskyddslagen ska de uppgifter som avses i 8 § i hälsoskyddsförordningen skriftligen anges ([stycke 5.3](#)). Punkterna 5–7 i nämnda paragraf gäller endast sådana verksamhetsutövare som själva tar eller behandlar vatten.

Anmälan om livsmedelslokal görs endast till livsmedelstillsynsmyndigheten på det sätt som föreskrivs i livsmedelslagen. Livsmedelstillsynsmyndigheten förmedlar till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten informationen om att hushållsvatten tas från vattentäkten med egna anordningar för användning i livsmedelslokalen. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten skapar objektets egenskapsuppgifter i Vati-systemet för övervakning av hushållsvattnets kvalitet. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten utarbetar en provtagningsplan för livsmedelslokalen (bilaga 1 och 2, [stycke 3.2.4](#)).

5.2 Ansökan gällande anläggning som levererar hushållsvatten 7 §

Verksamhetsidkaren skall göra ansökan enligt 18 § i hälsoskyddslagen skriftligen till hälsoskyddsmyndigheten i den kommun där anläggningen som levererar hushållsvatten har sin hemort.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten skall för kännedom och för eventuellt utlåtande sända ansökan till hälsoskyddsmyndigheterna i de kommuner till vars områden anläggningen som levererar hushållsvatten levererar vatten eller från vars områden den tar vatten samt på motsvarande sätt till behöriga regionala miljöcentraler och länsstyrelser.

Verksamhetsutövaren ska lämna in en skriftlig ansökan till hälsoskyddsmyndigheten i den kommun där anläggningen som levererar hushållsvatten eller partivattenverket har sin administrativa hemort. Hushållsvatten får inte levereras förrän verksamheten har godkänts. I [stycke 2.6](#) finns information om godkännandet av en anläggning som levererar hushållsvatten. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten skickar ansökan för kännedom och för ett eventuellt utlåtande till hälsoskyddsmyndigheterna i de kommuner till vilkas områden anläggningen som levererar hushållsvatten eller partivattenverket levererar vatten eller

från vars områden de tar vatten samt på motsvarande sätt till de regionala NTM-centralerna och regionförvaltningsverken. NTM-centralen har information om vattentillgångarna och deras kapacitet samt om grund- och ytvattnets allmänna kvalitet.

5.3 Innehållet i en ansökan som gäller verksamheten vid en anläggning som levererar hushållsvatten 8 §

Av en i 18 § i hälsoskyddslagen avsedd ansökan som gäller verksamheten vid en anläggning som levererar hushållsvatten ska åtminstone följande uppgifter framgå:

- 1) anläggningens namn, hemort och kontaktuppgifter;*
- 2) anläggningens FO-nummer;*
- 3) för varje vattendistributionsområde genomsnittlig och maximal årlig mängd hushållsvatten som dagligen levereras till anläggningens vattendistributionsområden samt vattenmängdens variationer under olika årstider;*

I ansökan ska anges genomsnittlig och maximal årlig mängd hushållsvatten som dagligen levereras till anläggningens vattendistributionsområden samt vattenmängdens variationer under olika årstider. Vattenmängden kan variera till exempel på grund av betydande förbrukning av sommargäster, säsongsbetsad vattenkonsumtion såsom en vattenpark eller industri eller på grund av verksamheter som kan vara stängda under vissa årstider, såsom skolor, simhallar och skidcenter.

- 4) för varje vattendistributionsområde genomsnittligt och maximalt årligt antal hushållsvattenanvändare i vattendistributionsområdena samt användarantalets variationer under olika årstider;*

I ansökan ska anges det årliga genomsnittet och maximiantalet vattenanvändare för varje vattendistributionsområde inom anläggningens vattendistributionsområden. Antalet vattenanvändare kan uppskattas till exempel med hjälp av geografisk information när man känner till antalet byggnader i vattendistributionsområdet och antalet fast bosatta i byggnaderna. Då motsvarar den dagliga vattenmängden för en person 200 liter. I analysen av geografisk information kan man i materialet avgränsa fastigheter som är anslutna till vattendistributionsrådets vattenledningsnät. I ansökan ska också anges variationer i antalet vat-

tenanvändare under olika årstider. Antalet vattenanvändare kan variera till exempel på grund av ett betydande antal sommarbostäder, säsongsbetonade funktioner såsom vattenparker eller skidcenter eller sådana verksamheter som kan vara stängda sommartid, såsom skolor och simhallar.

Analysfrekvensen kan jämkas genom en uppskattning av antalet användare när en betydande del av det vatten som levereras inom vattendistributionsområdet används för ett sådant ändamål (t.ex. bevattningsvatten, djurskötsel) eller som råvatten för sådana företag vars kvalitet inte regleras med stöd av hushållsvattenförordningen. Hushållsvatten som läcker ut i marken från vattennätet och används för spolning av vattennätet (ofakturerat vatten) når inte användarna och kan dras av från den vattenmängd som levereras till vattendistributionsområdet när minimianalysfrekvensen fastställs. Det vore bra att känna till vattendistributionsområdets funktioner också för att man ska kunna rikta provtagningsplatserna på bästa möjliga sätt.

5) *en kopia av det tillstånd för uttag av vatten som avses i 3 kap. 3 § i vattenlagen (587/2011);*

Utöver anläggningens basuppgifter bifogar anläggningen som levererar hushållsvatten eller partivattenverket till ansökan ett tillstånd för uttag av vatten och, om vatten köps, kontaktuppgifterna till den anläggning som säljer vatten. Enligt 3 kap. 3 § i vattenlagen ska vattenhushållningsprojekt alltid ha tillstånd av tillståndsmyndigheten, i följande fall:

- *uttag av vatten för ett vattentjänstverks behov eller för någon annans behov, om denna levererar vatten till ett vattentjänstverk, eller för att föras bort för användning någon annanstans, samt annat uttag av grundvatten när det överstiger 250 kubikmeter per dygn, och*
 - *andra åtgärder som medför att grundvattenförekomsten annat än tillfälligt minskar med minst 250 kubikmeter grundvatten per dygn;*
- 6) *namnet på det grundvattenområde eller den ytvattenförekomst som används för anskaffning av råvatten och den kod för området eller förekomsten som antecknats i det datasystem för miljövärdsinformation som avses i 222 § i miljöskyddslagen;*

I ansökan anges grundvattenområdets eller ytvattenförekomstens namn och den kod som antecknats i datasystemet för miljövärdsinformation enligt 222 § i miljöskyddslagen, till exempel grundvattenområdet 0483701 Aakkulanharju.

7) råvattenkvaliteten, som kan påverka hushållsvattnets hygieniska kvalitet eller användbarhet;

Innan en ny vattentäkt byggs ska man i råvattnet redan i planeringsskedet undersöka de vattenkvalitetsparametrar som anses nödvändiga och utreda om vattnets kvalitet lämpar sig för hushållsvatten. För parametrar vars värde eller koncentration minskas genom vattenbehandling ska det finnas flera resultat från olika årstider.

Vid grundvattenanläggningar ska vattenkvaliteten i varje vattentäkt utredas. Vid grundvattenanläggningen ska man veta om det sker strandabsorption i samband med grundvattentäkt samt mängden vattentäkt som eventuellt kan inleda strandabsorptionen. Strandabsorption är en risk för vattnets mikrobiologiska kvalitet och då måste man överväga kontinuerlig desinficering.

Vid anläggningen för konstgjort grundvatten undersöks kvaliteten på det råvattnet som kommer till anläggningen och vid behov också kvaliteten på det vatten som absorberas.

Vid ytvattenanläggningar undersöks kvaliteten på råvattnet som kommer till anläggningen.

8) kvaliteten på det vatten som köps och kontaktuppgifterna för den anläggning som säljer vattnet, om vatten köps;

Om man köper vatten ber man säljaren om ett intyg över vattenkvaliteten.

9) vattenbehandlingen och de kemikalier som används i den;

I ansökan ska man beskriva vattenbehandlingsfaserna och alla vattenbehandlingskemikalier som används. Vid beskrivningen av vattenbehandlingsprocesserna kan man utnyttja planeringsunderlaget i WSP-verktyget. Vattenbehandlingsfunktion kan bedömas genom att undersöka parametrar som beskriver förändringen i vattenkvaliteten i råvattnet och i olika skeden av behandlingsprocesserna.

Om ytvattnet påverkar grundvattnets kvalitet är det bra att kontinuerligt desinficera hushållsvattnet. Ytvattnet kan åtminstone tidvis påverka grundvattnets kvalitet också i sådana områden där brunnarna är belägna i ett översvämningshotat område. Ytvattnets andel av grundvattnet kan undersökas särskilt genom isotopundersökning av syre och väte, som kan stödjas av bland annat bestämning

av upplöst silikat, organiskt kol, temperatur, syre och elkonduktivitet. Om ytvatten används som råvatten ska hushållsvattnet desinficeras genom kontinuerlig desinficering ([stycke 3.19.1](#)).

10) kvaliteten på det vatten som levereras för att användas som hushållsvatten;

Det vatten som levereras för att användas som hushållsvatten, det vill säga det vatten som lämnar anläggningen, ska undersökas för alla de parametrar som anges i förordningen om hushållsvatten innan vattenleveransen inleds. Även nätets inverkan på hushållsvattnets kvalitet ska utredas innan hushållsvattnet levereras ända till användarna. Vattnets kvalitet ska uppfylla kvalitetskraven i förordningen om hushållsvatten.

11) en redogörelse för kompetensen och den anläggningstekniska och hushållsvattenhygieniska kompetens som avses i 20 b § i hälsoskyddslagen hos de personer som arbetar vid anläggningen och som utför åtgärder som påverkar hushållsvattnets kvalitet

Personer som arbetar vid en anläggning som levererar hushållsvatten och som utför åtgärder som påverkar hushållsvattnets kvalitet ska vara kompetenta, det vill säga de ska till exempel ha tillräcklig kompetens för att sköta anläggningen med hjälp av lämplig utbildning och erfarenhet.

Enligt HsL 20 b § ska personer som vid en anläggning som levererar hushållsvatten utför åtgärder som påverkar hushållsvattnets kvalitet ha ett intyg över anläggningsteknisk och hushållsvattenhygienisk kompetens utfärdat av Valvira, det vill säga ett vattenarbetskort ([stycke 2.13](#)). I SHM:s förordning om den anläggningstekniska och hushållsvattenhygieniska kompetens som krävs av den som arbetar vid en anläggning som levererar hushållsvatten och om testning av sådan kompetens (1351/2006) föreskrivs att skyldigheten enligt HsL 20 b § gäller kompetens som krävs av den som arbetar vid en anläggning som levererar hushållsvatten för mer än 50 personers behov eller mer än 10 kubikmeter per dag. En anläggning som levererar hushållsvatten ska ha minst en person som har ett giltigt vattenarbetskort. Vid anläggningar som levererar hushållsvatten enligt förordningen om hushållsvatten i små enheter rekommenderas det att man avlägger vattenarbetskort.

12) ett förslag om övervakning enligt 20 § 1 mom. 1 punkten i hälsoskyddslagen;

Anläggningen som levererar hushållsvatten utarbetar ett förslag till provtagningsplan med provtagningsplatser. De vattendistributionsområdesspecifika

programmen för kontrollundersökningar omarbetas till sin slutliga form i samarbete med den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ([stycke 3.6](#)).

13)anläggningens plan för egenkontroll;

I ansökan ska ingå anläggningens plan för egenkontroll, vars innehåll regleras i 6 § i riskhanteringsförordningen. Planen för egenkontroll utarbetas utifrån riskhanteringsplanen ([stycke 4.7](#)).

14)en tidsplan för utarbetande av en i 15 a § 2 mom. i lagen om vattentjänster (119/2001) avsedd plan för beredskap för störningssituationer, om sökanden är ett sådant vattentjänstverk som avses i lagen om vattentjänster;

I ansökan presenteras en tidsplan för utarbetande av en i 15 a § 2 mom. i lagen om vattentjänster avsedd plan för beredskap för störningssituationer, om sökanden är ett sådant vattentjänstverk som avses i lagen om vattentjänster.

15)andra än i 1–14 punkten avsedda behövliga uppgifter för att bedöma kvaliteten på hushållsvattnet.

5.4 Föreskrifter om kontrollskyldighet i fråga om hushållsvatten 9 §

Utöver vad social- och hälsovårdsministeriet med stöd av 21 § hälsoskyddslagen har föreskrivit om regelbunden övervakning av hushållsvatten och om de undersökningar som behövs kan den kommunala hälsoskyddsmyndigheten föreskriva om andra sådana undersökningar för kontroll av hushållsvattnets kvalitet som av grundad anledning är nödvändiga för att trygga den hygieniska kvaliteten på hushållsvattnet.

Riskhanteringsplanen ska innehålla uppgifter enligt 3 § i riskhanteringsförordningen, såsom en förteckning över identifierade faror som hotar hushållsvattnets kvalitet ([stycke 4.3](#)), en bedömning av de risker som identifierade faror och tillbud medför för hushållsvattnets kvalitet ([stycke 4.4](#)) och en förteckning över de riskhanteringsåtgärder som anläggningen använder ([stycke 4.5](#)). Utöver dessa kan den kommunala hälsoskyddsmyndigheten för kontroll av hushållsvattnets kvalitet bestämma om andra undersökningar som av grundad anledning är nödvändiga för att trygga hushållsvattnets hygieniska kvalitet. Med stöd av 20 § 3 mom. 2 punkten i hälsoskyddslagen kan den kommunala hälsoskyddsmyndigheten vid behov meddela verksamhetsutövaren föreskrifter om kontroll av vattnets kvalitet, riskhanteringsåtgärder samt om desinficering och

annan behandling av hushållsvattnet, om detta ska anses nödvändigt med tanke på vattnets hygieniska kvalitet ([stycke 2.11.4](#)).

5.5 Undantag från kvalitetskraven på hushållsvatten 10 §

Regionförvaltningsverket kan bevilja undantag enligt 17 a § i hälsoskyddslagen från uppfyllandet av de kemikaliska kvalitetskraven på hushållsvatten, om:

- 1) det är fråga om ett nytt tillrinningsområde för en uttagspunkt som är avsett för uttag av hushållsvatten och som används av en anläggning som levererar hushållsvatten och godkänts med stöd av 18 § i hälsoskyddslagen eller en sådan verksamhetsutövare som har gjort en anmälan enligt 18 a § i den lagen;*
- 2) det i tillrinningsområdet för en uttagspunkt upptäcks en ny källa till förorening av råvatten, eller en ny parameter som påverkar hushållsvattnets hygieniska kvalitet nyligen har eftersökts eller påvisats; eller*
- 3) det inom tillrinningsområdet för en uttagspunkt har inträffat en oförutsedd och exceptionell situation som kan leda till tillfällig avvikelser i fråga om en parameter som gäller kvalitetskrav på hushållsvatten.*

En avvikande koncentration av en parameter som gäller kemiska kvalitetskrav får uppgå till högst en och en halv gång parameterns gränsvärde. Regionförvaltningsverket får dock godkänna en högre koncentration, om det finns särskilda skäl till detta.

Undantaget ska begränsas till en så kort period som möjligt, dock högst tre år. Av grundad anledning kan regionförvaltningsverket bevilja undantag också i andra fall än de som avses i 1 mom., om det är fråga om ett vattendistributionsområde där det i genomsnitt används mindre än 10 kubikmeter hushållsvatten per dygn eller för mindre än 50 personers behov.

Enligt 10 § i hälsoskyddsförordningen kan regionsförvaltningsverket bevilja ett undantag från uppfyllandet av de kemikaliska kvalitetskraven på hushållsvatten, om leveransen av hushållsvatten på området i fråga inte kan skötas på något annat skäligt sätt och avvikelsen inte medför fara för människors hälsa. Undantag kan beviljas endast för uppfyllande av de kemikaliska kvalitetskraven i tabell 2 i bilaga I till förordningen om hushållsvatten, det vill säga undantag kan inte sökas från uppfyllande av mikrobiologiska kvalitetskrav eller kvalitetsmål.

Undantag kan med stöd av 18 § i hälsoskyddslagen sökas av en anläggning som levererar hushållsvatten och av en verksamhetsutövare som har gjort en anmälan om vattendistributionsområde enligt 18 a § i hälsoskyddslagen. Även anläggningar och andra verksamhetsutövare som omfattas av tillämpningsområdet för förordningen om hushållsvatten i små enheter kan ansöka om undantag.

Undantaget beviljas för en så kort tidsperiod som möjligt och den får vara högst tre år.

En avvikande koncentration får uppgå till högst en och en halv gånger gränsvärdet. Regionförvaltningsverket får dock godkänna en högre koncentration, om det finns ett särskilt motiverat skäl till detta. Särskilda motiverade skäl kan vara bland annat hälsobaserade maximivärden för parametrar som anges i förordningen om hushållsvatten, såsom enskilda pesticider, eller avvikelens korta längd. Om man överväger att godkänna en koncentration som överstiger en och en halv gånger maximivärdet, måste man utreda hur stor risknivå ämnets maximivärde representerar jämfört med andra värden och på vilket sätt ämnet är skadligt verksamt. Till exempel representerar maximivärdet för arsenik en högre cancerrisknivå än maximivärdena för andra ämnen. Maximivärdet för summan av trikloreten och tetrakloreten är däremot endast en tiondel av WHO:s rekommendation för maximikoncentrationen. Pesticider omfattar ett stort antal ämnen med mycket olika skadliga effekter på hälsan. Pesticidspecifika rekommendationer för maximikoncentration för bedömning av sanitära olägenheter finns bland annat i WHO:s kvalitetsrekommendationer för dricksvatten ([Guidelines for drinking water quality](#)). Om avvikelsen är mer än en och en halv gång större och inte äventyrar människors hälsa, kan som särskilt motiverat skäl betraktas en bevisligen kort varaktighet av avvikelsen, om leveransen av rent vatten på annat sätt medför oskäliga kostnader med hänsyn till olägenheten. Särskilda motiverade skäl får inte strida mot HsL 17 §, enligt vilken vatten som används som hushållsvatten ska vara oskadligt för hälsan och användbart för sitt ändamål ([stycke 2.3](#)).

5.6 Innehållet i ansökan om undantag från kvalitetskraven på hushållsvatten 10 a §

Verksamhetsutövaren ska i en ansökan om undantag lämna följande uppgifter:

- 1) det vattendistributionsområde som undantaget gäller;*

- 2) *genomsnittlig och maximal vattenmängd som dagligen levereras till vattendistributionsområdet;*
- 3) *antalet hushållsvattenanvändare inom vattendistributionsområdet;*
- 4) *de livsmedelslokaler till vilka hushållsvatten levereras och för vilka vattenkvaliteten är av avgörande betydelse;*
- 5) *den parameter i fråga om vars gränsvärde undantag söks;*
- 6) *den maximala koncentration för vilken ansökan om undantag söks;*
- 7) *skälet till undantaget;*
- 8) *undantagets varaktighet;*
- 9) *tidigare kontrollundersökningsresultat avseende parametern;*
- 10) *en plan för kontroll av vattenkvaliteten, med ökad övervakningsfrekvens vid behov;*
- 11) *en plan för avhjälpande åtgärder med tidsplan och kostnadskalkyl.*

Undantag enligt 17 a § i hälsoskyddslagen kan beviljas, om anskaffningen av hushållsvatten inte kan skötas på något annat skäligt sätt och undantaget inte medför sanitär olägenhet. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten förordnar anläggningen som levererar hushållsvatten att ansöka om undantag för den tid korrigeringsåtgärderna pågår. I ansökan om undantag lägger anläggningen som levererar hushållsvatten fram en utredning om hur hushållsvattnet fås att uppfylla kvalitetskraven inom vattendistributionsområdet i fråga. Med medel- och maximimängden vatten som dagligen levereras till vattendistributionsområdet avses den vattenmängd som omfattas av tillämpningsområdet för undantaget och inte hela den vattenmängd som dagligen levereras av anläggningen som levererar hushållsvatten. Utredningen ska innehålla åtgärder, tidtabell och kostnader för att förbättra vattenkvaliteten samt övriga uppgifter som ska ingå i ansökan enligt 10 a § i hälsoskyddsförordningen. I övervakningsplanen för vattenkvaliteten (punkt 10) inkluderas vid behov en skärpt övervakning av vattenkvaliteten. För varje parameter för vilken undantag söks görs en egen ansökan.

Anläggningen som levererar hushållsvatten lämnar in en ansökan om undantag till det regionförvaltningsverk inom vars område det vattendistributionsområde som gäller undantaget huvudsakligen är beläget.

5.7 Förfarandet för undantag från kvalitetskraven på hushållsvatten 10 b §

På begäran av regionförvaltningsverket ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten lämna regionförvaltningsverket ett utlåtande om ansökan om undantag från kvalitetskraven på hushållsvatten, av vilket framgår myndighetens ståndpunkt i fråga om undantagets varaktighet samt en redogörelse för de förelägganden som meddelats med stöd av 20 § 3 mom. i hälsoskyddslagen. Om det behövs ändringar i vattenförsörjningen för att vattnets kvalitet ska uppfylla kraven i hälsoskyddslagen, ska regionförvaltningsverket begära ett utlåtande om alternativa sätt att ordna vattenförsörjningen av närings-, trafik- och miljöcentralen. Dessutom ska regionförvaltningsverket av den kommunala tillsynsmyndighet som avses i 5 § 2 mom. 2 punkten i livsmedelslagen vid behov begära ett utlåtande om vilka följder det sökta undantaget har för livsmedelssäkerheten.

Regionförvaltningsverket ska i beslutet om undantag omfatta:

- 1) de uppgifter som avses i 10 a §;*
- 2) en motivering till den avvikande koncentration som verket har godkänt;*
- 3) ett åläggande om en redogörelse för vilka framsteg som har gjorts i fråga om vattnets kvalitet och de avhjälpande åtgärderna som ska lämnas till regionförvaltningsverket i slutet av undantagsperioden.*

Regionförvaltningsverket ska sända sitt beslut om undantag för kännedom till social- och hälsovårdsministeriet, Institutet för hälsa och välfärd, närings-, trafik- och miljöcentralen och den kommunala hälsoskyddsmyndigheten. Om regionförvaltningsverket begärt ett utlåtande av en tillsynsmyndighet som avses i livsmedelslagen ska ett beslut om beviljat undantag också meddelas tillsynsmyndigheten för kännedom.

Av grundad anledning kan regionförvaltningsverket bevilja undantag för en andra period som omfattar högst tre år. Verksamhetsutövaren ska lämna en ansökan om den andra perioden till regionförvaltningsverket minst tre månader innan det första undantaget löper ut. Ansökan ska omfatta de uppgifter som av-

ses i 10 a § och den redogörelse som avses i 2 mom. 3 punkten i denna paragraf. Regionförvaltningsverket ska minst en månad innan det planerade undantaget börjar gälla sända redogörelsen i fråga och motiveringarna till beviljande av undantag för en andra period till Institutet för hälsa och välfärd, som ska förmedla uppgifterna till Europeiska kommissionen.

Regionförvaltningsverket ska begära utlåtande av hälsoskyddsmyndigheterna i de kommuner inom vars verksamhetsområde det vattendistributionsområde som ansökan om undantag gäller är beläget. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska ge ett utlåtande av vilket framgår myndighetens ståndpunkt i fråga om undantagets varaktighet samt en redogörelse för de förelägganden som meddelats med stöd av HsL 20 § 3 mom. Detta utlåtande beaktas vid regionförvaltningsverkets behandling av ansökan om undantag. Om det behövs ändringar i vattenförsörjningen ska regionförvaltningsverket be den regionala NTM-centralen om ett utlåtande om alternativa vattenförsörjningssätt. Regionförvaltningsverket begär vid behov utlåtande av den tillsynsmyndighet som föreskrivs i livsmedelslagen om konsekvenserna för livsmedelssäkerheten, om vattenleveransen omfattar livsmedelslokaler som hanterar oskyddade livsmedel.

Regionförvaltningsverket inkluderar i beslutet om undantag de uppgifter som ingår i ansökan om undantag (10 a § i hälsoskyddförordningen), motiveringen till den godkända avvikande halten och en föreskrift om den utredning om hur vattenkvaliteten och de korrigerande åtgärderna framskrider som ska lämnas till regionförvaltningsverket i slutet av undantagsperioden.

Regionförvaltningsverket skickar sitt beslut om undantag för kännedom till SHM, THL, den regionala NTM-centralen och den kommunala hälsoskyddsmyndigheten. Om regionförvaltningsverket begärt ett utlåtande av en tillsynsmyndighet som avses i livsmedelslagen ska ett beslut om beviljat undantag också meddelas tillsynsmyndigheten för kännedom.

Om det har förekommit undantag inom vattendistributionsområdet och kvalitetskravet trots korrigerande åtgärder inte uppfylls inom utsatt tid, ska verksamhetsutövaren ansöka om undantag hos regionförvaltningsverket för en andra period på högst tre år. Verksamhetsutövaren ska lämna en ansökan om den andra perioden till regionförvaltningsverket minst tre månader innan det första undantaget löper ut. Ansökan ska innehålla de uppgifter som avses i HsF 10 a § ([stycke 5.6](#)) och den redogörelse som avses i 10 b § 2 mom. 3 punkten. Regionförvaltningsverket ska minst en månad innan det planerade undantaget börjar gälla sända redogörelsen i fråga och motiveringarna till beviljande av undantag för en

andra period till THL, som ska förmedla uppgifterna till Europeiska kommissionen.

5.8 Dataset 10 c §

De dataset som ska utarbetas med stöd av 21 § i hälsoskyddslagen gäller:

- 1) riskhantering avseende tillrinningsområden för uttagspunkter varifrån det för framställning av hushållsvatten för att användas som hushållsvatten tas minst 10 kubikmeter vatten per dygn eller för minst 50 personers behov;*
- 2) åtgärder för att förbättra tillgången till och främja användningen av hushållsvatten;*
- 3) riskhantering avseende vatteninstallationer i byggnader som används som prioriterade fastigheter;*
- 4) bristande uppfyllelse av parametrarna för kvalitetskrav på hushållsvatten och relaterade avhjälpare åtgärder;*
- 5) störningssituationer som gäller hushållsvatten som har varat i mer än tio dagar i följd och som berört mer än 1 000 vattenanvändare;*
- 6) beviljade undantag från kvalitetskraven på hushållsvatten.*

Vid sammanställningen av den information som ska läggas till i dataseten ska åtminstone det datamaterial som anges i bilagan användas. Sekretessbelagda uppgifter får inte inkluderas i dataseten.

De dataset som avses i 1 mom. 1–3 punkten ska uppdateras vart sjätte år och de dataset som avses i 4–6 punkten ska uppdateras årligen.

THL utarbetar ovan nämnda dataset med stöd av HsL 21 §. En del av dataseten utarbetas årligen, en del vart sjätte år. Datamaterialet som använts för att utarbeta datasetten räknas upp i bilagan till hälsoskyddsförordningen:

Bilaga

Datamaterial som ska användas vid utarbetandet av dataset

- 1. Dataset om riskhantering avseende tillrinningsområden för uttagspunkter:*

Följande uppgifter som registrerats i det datasystem för miljövårdsinformation som avses i 222 § i miljöskyddslagen:

- a) de uppgifter per vattenförekomst om grundläggande åtgärder och kompletterande åtgärder inom vattenvården som avses i 24 och 25 § i statsrådets förordning om vattenvårdsförvaltningen (1040/2006);*
 - b) de resultat av kontrollen av råvattnets kvalitet som avses i 15 § 2 mom. i lagen om vattentjänster.*
- 2. Dataset om riskhantering avseende vatteninstallationer i byggnader som används som prioriterade fastigheter:*
- a) de uppgifter om åtgärder för att förebygga, eliminera eller minska risker som avses i 19 b § 2 mom. i hälsoskyddslagen;*
 - b) de resultat av kontrollen av vattnets kvalitet som registrerats med stöd av 19 b § 4 mom. i hälsoskyddslagen.*
- 3. Dataset om bristande uppfyllelse av parametrarna för kvalitetskrav på hushållsvatten och relaterade avhjälpande åtgärder:*
- a) de resultat av kontrollundersökningar av hushållsvatten som registrerats i datasystemet med stöd av 20 § 2 mom. i hälsoskyddslagen.*
- 4. Störningssituationer som gäller hushållsvatten:*
- a) anmälningar om utredning av epidemier som gjorts med stöd av 20 a § 2 mom. i hälsoskyddslagen;*
 - b) störningssituationer som gäller hushållsvatten och som den kommunala hälsoskyddsmyndigheten har anmält till regionförvaltningsverket.*
- 5. Dataset om beviljade undantag från kvalitetskraven på hushållsvatten:*
- a) undantag som beviljats med stöd av 17 a § i hälsoskyddslagen.*

THL utarbetar årligen de dataset som avses i 10 c § 1 mom. 4–6 punkten i hälsoskyddsförordningen avseende att parametrarna som gäller kvalitetskraven på hushållsvatten inte uppfylls och korrigerande åtgärder i anslutning till dem, störningssituationer som har att göra med hushållsvattnet som har pågått i över tio

dagar i följd och vars verkningsområde har omfattat över 1 000 vattenanvändare samt undantag som beviljats för kvalitetskraven på hushållsvatten. Datasetten utarbetas första gången under 2024 utifrån uppgifterna för 2023.

THL utarbetar vart sjätte år de dataset som avses i 10 c § 1 mom. 1–3 punkten i hälsoskyddsförordningen avseende riskhanteringen vid tillrinningsområdenas uttagspunkter (senast den 12 juli 2027), åtgärder för att förbättra tillgången till och främja användningen av hushållsvatten (senast den 12 januari 2029) och riskhanteringen i fråga om vatteninstallationer i byggnader som används som prioriterade fastigheter (senast den 12 januari 2029).

Bestämmelser om Finlands miljöcentrals uppgifter i anslutning till utarbetandet av datasetten finns i LVT 4 § 5 mom. som följer:

Finlands miljöcentral svarar inom sitt verksamhetsområde för produktion av de dataset som förutsätts i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/2184 om kvaliteten på dricksvatten och för det tekniska genomförandet av informationstjänster för tillhandahållande av webbinformation för vattenanvändare.

Valvira

Tillstånds- och tillsynsverket
för social- och hälsovården

Tillstånds- och tillsynsverket
för social- och hälsovården, Valvira

Bangårdsvägen 9, 00520 Helsingfors
PB 43, 00521 Helsingfors
Ounasjoentie 6, 96200 Rovaniemi

Telefon 0295 209 111
kirjaamo@valvira.fi
valvira.fi